

T.C.

**NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ
(1961-1969)**

Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

**Danışman
Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ**

**Nevşehir
Eylül, 2023**

T.C.

**NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ
(1961-1969)**

Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

**Danışman
Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ**

**Nevşehir
Eylül, 2023**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu araştırmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu araştırmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

TEZ YAZIM KLAVUZUNA UYGUNLUK

“Adana Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (1961-1969)” adlı Yüksek Lisans tezi,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez
Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

Danışman

Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ

Tarih Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Lutfi Gürkan GÖKÇEK

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ danışmanlığında Zeynep ERGEN ÖZDAĞ tarafından hazırlanan “**Adana Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (1961-1969)**” adlı bu araştırma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Tarih Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

21/09/2023

JÜRİ

Danışman: Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ

Üye : Prof. Dr. Sezai BALCI

Üye : Doç. Dr. Tekin TUNCER

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 25/10/2023 tarih ve 2023.52.729 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

25/10/2023

Dr. Öğr. Üyesi Volkan Recai ÇETİN
Enstitü Müdürü

TEŐEKKÖR

Tez konusunun belirlenmesinden hazırlanmasına yardımlarını esirgemeyen hocam Doç. Dr. Ali Çakırbaş'a teşekkür ederim. Buna ilaveten yazım aşamasında her türlü desteği vererek bitirmeme vesile olan aileme şükranlarımı sunarım.

Zeynep EGEN ÖZDAĞ

ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ (1961-1969)

Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Eylül, 2023

Danışman Doç. Dr. Ali ÇAKIRBAŞ

ÖZET

Adana ili Çukurova'nın verimli toprakları üzerinde kurulmuş olup hem coğrafi konumu hem de yer altı ve yer üstü kaynakları nedeniyle her zaman önemli bir bölge olmuştur. Cumhuriyet döneminde şehir, 1933'e kadar Adana, 1933 yılından 1956 yılına kadar Seyhan biçimine isimlendirilmiştir. 1956 tarihinde yayınlanan "Seyhan Vilâyeti adının (Adana) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun" ile Seyhan vilâyetinin adının Adana olarak değiştirilmesi kabul edilmiştir. Cumhuriyet döneminde tarım ve tarıma dayalı sanayinin gelişmesiyle sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir gelişim süreci içine giren Adana, Türk siyasal yaşamında da meclise gönderdiği milletvekilleriyle önem taşımıştır. Dışardan aldığı göçlerle nüfusu hızla artan Adana'nın, buna bağlı olarak mecliste temsil gücü de artmıştır. Çalışmamız kapsamında incelediğimiz XII. ve XIII. dönemlerde Adana ili 12 milletvekili ile mecliste temsil edilmiştir. Bu dönemlerde 1960 darbesi sonrası yapılan seçim düzenlemeleriyle nispi temsil sistemine geçilmesinden dolayı Adana'dan farklı siyasal partilerden milletvekilleri meclise girmiştir. Bu bağlamda 1961 ve 1965 seçimlerinde Adalet Partisi (AP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Türkiye İşçi Partisi'nden (TİP) seçilen vekiller ili temsil etmişlerdir. Diğer vilayetlere göre daha fazla milletvekili ile temsil edilen Adana bu dönemde önemli atılım gösteren şehirlerden olmuştur. Adana milletvekilleri gerek aday oldukları bölgelerin sorunlarını gerekse Türkiye'nin siyasi, sosyal ve ekonomik sorunlarına yönelik çözüm önerileri sunarak yapılan icraatların içinde yer almışlardır. Yapılan çalışmada, sadece XII. ve XIII. Dönemlerde Adana'yı temsil eden milletvekillerinin kendi seçim bölgelerine değil aynı zamanda Türkiye'nin farklı bölgelerindeki gelişmelere de odaklanılmıştır. Bu çalışma, 1960'lı yılların Türkiye'sinde TBMM'de siyasi, sosyal ve kültürel meselelerin nasıl ele alındığına ve getirilen çözüm önerilerine bir kesit oluşturacaktır. Dolayısıyla XII. Dönem (1961-1965) ve XIII. Dönem (1965-1969) Adana milletvekillerinin hayatları ve siyasi faaliyetleri kapsamlı bir şekilde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Adana, TBMM, Milletvekili, XII. Dönem, XIII. Dönem.

ADANA DEPUTIES AND THEIR POLITICAL ACTIVITIES (1961-1969)
Zeynep ERGEN ÖZDAĞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Science, History
Program, Master Thesis, September 2023
Advisor: Assoc. Prof. Ali ÇAKIRBAŞ

ABSTRACT

Adana province was established on the fertile lands of Çukurova and has always been an important region due to its geographical location and underground and aboveground resources. In the Republican era, the city was named Adana until 1933 and Seyhan from 1933 to 1956. With the "Law on Changing the Name of Seyhan Province to (Adana)" published in 1956, it was accepted to change the name of Seyhan province to Adana. Adana, which entered into an important social and economic development process with the development of agriculture and agriculture-based industry in the Republican period, has also been important in Turkish political life with the deputies it sent to the parliament. Adana, whose population has increased rapidly with the immigration from abroad, has increased its representation power in the parliament accordingly. In the 12th and 13th periods, which we examined within the scope of our study, Adana was represented in the parliament with 12 deputies. In these periods, due to the proportional representation system with the election regulations made after the 1960 coup, deputies from different political parties from Adana entered the parliament. In this context, deputies elected from the Justice Party (AP), the Republican People's Party (CHP) and the Workers' Party of Turkey (TIP) represented the province in the 1961 and 1965 elections. Adana, which was represented by more deputies than other provinces, was one of the cities that made significant progress in this period. Adana Member of Parliaments took part in the activities by offering solutions to both the problems of the regions in which they were candidates and the political, social and economic problems of Turkey. In the XII. XIII. Period, The study focused not only on the constituencies of the MPs representing Adana, but also on developments in different regions of Turkey. This study will provide an example of how political, social and cultural issues were handled in the Turkish Grand National Assembly in the 1960s and the proposed solutions. Therefore, XII. (1961-1965) and XIII. Period (1965-1969), The lives and political activities of Adana MPs will be analyzed comprehensively.

Keywords: Adana, TBMM, Deputy, 12. Term, 13. Term.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	iii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iv
KABUL VE ONAY SAYFASI	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	14

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK SİYASAL YAŞAMI VE ADANA İLİ

1.1.Milli Mücadele Dönemi	16
1.2.Tek Parti Dönemi Siyasal Yaşam.....	19
1.3.Demokrat Parti Dönemi Siyasal Yaşam.....	24
1.4. 1961 Seçimleri.....	26
1.5.1965 Seçimleri.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

XII. DÖNEM (1961-1965) ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ

2.1. Ahmet Karamüftüoğlu	31
2.1.1. Hayatı.....	31
2.1.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	31
2.1.3. Kanun Teklifleri.....	32
2.1.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	32
2.2. Ahmet Savrun.....	34
2.2.1. Hayatı.....	34
2.2.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	34
2.2.3. Kanun Teklifleri.....	35
2.2.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	35
2.3. Ahmet Topaloğlu.....	43

2.3.1. Hayatı.....	43
2.3.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	43
2.3.3. Kanun Teklifleri.....	43
2.3.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	44
2.4. Ali Bozdoğanoglu.....	54
2.4.1. Hayatı.....	54
2.4.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	54
2.4.3. Kanun Teklifleri.....	54
2.4.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	54
2.5. Cavit Oral	54
2.5.1. Hayatı.....	54
2.5.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	55
2.5.3. Kanun Teklifleri.....	55
2.5.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	55
2.6. Hasan Aksay	63
2.6.1. Hayatı.....	63
2.6.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	63
2.6.3. Kanun Teklifleri.....	64
2.6.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	64
2.7. İbrahim Tekin	67
2.7.1. Hayatı.....	67
2.7.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	67
2.7.3. Kanun Teklifleri.....	67
2.7.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	67
2.8. Kasım Gülek.....	70
2.8.1. Hayatı.....	70
2.8.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	71
2.8.3. Kanun Teklifleri.....	71
2.8.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	71
2.9.Kemal Sarıibrahimoğlu	77
2.9.1. Hayatı.....	77
2.9.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	77
2.9.3. Kanun Teklifleri.....	77

2.9.4. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	77
2.9.3. Kanun Teklifleri.....	79
2.9.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	81
2.10. Mehmet Geçioğlu	98
2.10.1. Hayatı.....	98
2.10.3. Kanun Teklifleri.....	99
2.10.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	99
2.11.Melih Kemal Küçüktepepınar	107
2.11.1. Hayatı.....	107
2.11.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	107
2.11.3. Kanun Teklifleri.....	108
2.11.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	108
2.12.Yusuf Aktimur.....	108
2.12.1. Hayatı.....	108
2.12.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	108
2.12.3. Kanun Teklifleri.....	109
2.12.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XIII. DÖNEM (1965-1969) ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ

3.1. Ahmet Topaloğlu.....	113
3.1.1. Hayatı.....	113
3.1.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	113
3.1.3. Kanun Teklifleri.....	113
3.1.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	113
3.2. Ali Bozdoğanoglu.....	119
3.2.1. Hayatı.....	119
3.2.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	119
3.2.3. Kanun Teklifleri.....	119
3.2.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	120
3.3. Ali Karcı	120
3.3.1. Hayatı.....	120
3.3.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	120

3.3.3. Kanun Teklifleri.....	121
3.3.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	121
3.4. Bekir Tünay	130
3.4.1. Hayatı.....	130
3.4.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	130
3.4.3. Kanun Teklifleri.....	131
3.4.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	131
3.5. Hasan Aksay	133
3.5.1. Hayatı.....	133
3.5.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	133
3.5.3. Kanun Teklifleri.....	133
3.5.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	133
3.6. İbrahim Tekin	134
3.6.1. Hayatı.....	134
3.6.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	134
3.6.3. Kanun Teklifleri.....	134
3.7. Kasım Gülek.....	138
3.7.1. Hayatı.....	138
3.7.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	138
3.8.1. Hayatı.....	144
3.8.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	144
3.8.3. Kanun Teklifleri.....	148
3.8.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	149
3.9. Mahmut Bozdoğan	157
3.9.1. Hayatı.....	157
3.9.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	157
3.9.3. Kanun Teklifleri.....	159
3.9.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	159
3.10. Sabahattin Baybura.....	164
3.10.1. Hayatı.....	164
3.10.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	165
3.11. Tahir Yücekök.....	165
3.11.1. Hayatı.....	165

3.11.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	165
3.11.3. Kanun Teklifleri.....	165
3.11.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	165
3.12. Turhan Dilligil.....	166
3.12.1. Hayatı.....	166
3.12.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	166
3.12.3. Kanun Teklifleri.....	166
3.12.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları	166
SONUÇ	167
KAYNAKÇA.....	170

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜ	: Ankara Üniversitesi
Bk	: Bakınız
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
Edt	: Editör
s	: Sayfa
S	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMMTD	: Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
Trc	: Tercüme
TTK	: Türk Tarih Kurumu
V	: Volume
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri
Yay Haz	: Yayına hazırlayan

GİRİŞ

Antik bir Kilikya kenti olan Seyhan Nehri üzerinde, 30 mil Akdeniz'den gelen ve birçok uygarlığı barındıran Adana şehri, Roma Dönemi ve Osmanlı döneminde bölgenin önemli bir kentiydi. Tarihsel süreçte Kilikya olarak adlandırılan bölge, kuzeyde yüksek dağlık bölgelerden ve güneyde geniş verimli ovaları çevreleyen bölgelerden oluşuyordu. Bu ovaların oluşumu, ilin Tarsus (Cydnus), Seyhan (Saros) ve Ceyhan (Pyramus) adlı başlıca akarsularının taşıdığı alüvyonlar sonucu oluşmuştur. Şehrin güneybatısında, Mersin'den Misis'e kadar uzanan ve Adana, Tarsus ve Karataş ilçelerini kapsayan bölgede oluşan ovalar; Çukurova başlığı altında toplanmıştır. Kozan, Kadirli, Osmaniye ve Ceyhan ilçelerinin çevrelediği ovalar Yüksekova'yı oluşturur. Aşağı Ova, adı geçen üç nehir olan Tarsus, Seyhan ve Ceyhan'ın deltasıdır. Adana ilinin kurulduğu bölge, tarıma elverişli ovaların varlığı ve ovaların sulanması için akarsuların varlığı, kitlelerin iskânı için oldukça elverişli bir ortam oluşturmuştur. Askeri istihkâm için kuzeyde sıradağların yer alması ve deniz kıyısı ile iç bölgeler arasındaki ulaşımı kolaylaştıran dağ geçitlerinin varlığı ise bölgeyi her zaman cazibe merkezi yapmıştır.

Adana şehri olarak adlandırılan topraklar tarihsel süreçte sırasıyla Hititler (MÖ 1530-MÖ 1200), Asurlular (MÖ 713-MÖ 663), Persler (MÖ 623-MÖ 333), Helenler (MÖ 333-MÖ 323) Romalılar (MÖ 12-MS 395), Bizans İmparatorluğu, Selçuklular, Ermeni Krallığı (1080-1375), Memlukler ve Ramazanoğlu Beyliği hâkimiyetinde kalmıştır. Sultan Yavuz Sultan Selim'in 1516'da Memluklere karşı düzenlediği seferden sonra bölgedeki Osmanlı hâkimiyetine geçmiştir.

1869 yılında Adana bölgesi Halep vilayetinden ayrılarak, oluşumu Adana, Kozan, Payas ve daha sonra Kayseri'den nakledilen İçel sancağının birleşmesine bağlı olarak bağımsız bir vilayet olarak kurulmuştur. Payas sancağının adı daha sonra Cebel-i Bereket sancağı olarak değiştirilmiş ve merkez Payas'tan Yarpıt'a, daha sonra da

Osmaniye'ye taşınmıştır. 19. yüzyılın sonlarında şehrin nüfusu 45.000 ile Türkler, Ermeniler ve Rumlardan oluşuyordu. 1909'da Türkler ve Ermeniler arasında çıkan çatışma sonucu birçok mahallenin harap olmasına rağmen, 1915'te şehir yeniden canlanmıştır.

19. yüzyılda, Osmanlı Devleti döneminde Çukurova olarak tabir edilmekte olan bölge, Adana vilayeti şekline isimlendirilmesi ile geniş bir idari sahayı içermiştir. Merkez Adana, İçel, Mersin, Kozan ve Cebel-i Bereket sancaklarından oluşmaktaydı. Cumhuriyet döneminde şehir, 1933'e kadar Adana, 1933 yılından 1956 yılına kadar Seyhan biçimine isimlendirilmiştir. X. Dönem Adana milletvekillerinin 2 Şubat 1956 Tarih ve 6644 Numaralı vermiş oldukları önerge neticesine yayınlanan "Seyhan vilâyeti Adının (Adana) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun" ile Seyhan vilayetine adının Adana olarak değiştirilmesi kabul edilmiştir.

Milli mücadele döneminde BMM'nin açılışından itibaren mecliste temsil edilen Adana cumhuriyet döneminde değişen sayılarda milletvekilleri ile mecliste temsil edilmiştir. Çalışma kapsamında incelediğimiz 12. ve 13. dönemler, 1960 darbesi sonrası süreçte Türk siyasetinde farklı eğilimlerin ortaya çıkmaya başladığı bir süreç olup bu dönemlerde yapılan genel seçimlerde Adana farklı siyasi partiler tarafından temsil edilmiştir. Meclis çalışmalarında genel olarak tarımın ön plana çıktığı bölgenin temsilcileri ağırlıklı olarak bölgenin tarımla ilgili konularda siyasete odaklandıkları dikkat çekmiştir.

1961 ve 1965 seçimlerinde Adalet Partisi (AP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Türkiye İşçi Partisi'nden (TİP) seçilen vekiller ili temsil etmişlerdir. Bu bağlamda çalışmada 12. ve 13. Dönemlerde vazife yürütmüş olan Adana milletvekilinin biyografileri, TBMM'de vermiş oldukları takrirleri, teklifleri ve konuşmaları benzeri siyasi faaliyetlerinin neler olduğu ortaya konulmuştur. Her yasama dönemi kronolojik sıralamaya uygun bir şekilde kendi içinde ele alınarak dönemler halinde milletvekillerinin çalışmaları aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK SİYASAL YAŞAMI VE ADANA İLİ

1.1.Milli Mücadele Dönemi

Sonuçları itibariyle başta Avrupa olmak üzere dünyada önemli değişimlere yol açan, Birinci Dünya Savaşı, imparatorlukların tasfiyesi ile sonuçlanmıştı. Savaş boyunca Osmanlı orduları hem Asya'da hem de Avrupa'da birçok cephede savaşmak zorunda kalmış, Çanakkale ve Irak Kut-ül Amare'de büyük askeri başarılarla ulaşılsa da bu zaferler neticesiz kalmıştı. Savaşın sonlarında İttifak Devletlerinin cephelerde uğradıkları ağır yenilgilerin ardından, müttefik olduğu devletlerin ateşkes antlaşmaları imzalamalarıyla Osmanlı Devleti de savaştan çekilme kararı almış ve İtilaf devletleriyle görüşmelere başlamıştır.¹

Bu bağlamda İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti 30 Ekim 1918'de arasında çok ağır şartları olan Mondros Mütarekesi imzalanmıştır. Nitekim yirmi beş hükmü ihtiva eden mütareke, Osmanlı ordusu ile İtilaf Devletleri arasındaki silahlı çatışmayı sonlandırmıştır. Mütareke hükümlerine uygun olarak ordunun terhis edilmesi, askeri malzemenin teslim edilmesi ile ulaşım ve iletişim araçlarının kontrolünün bırakılması gibi ağır yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır.² Müttefiklerin bir güvenlik tehdidi olduğunu düşündüklerinde herhangi bir alanı işgal etmelerine izin veren mütarekenin 7. Maddesi, Türk halkının varlığını yok etmeyi amaçlayan bir işgal planı olarak hayata geçirilmek istenmiştir.³

Mütarekenin imzalanmasına müteakip başlayan işgallerin önlenmesi ve ülkenin kurtuluşu için, Osmanlı Hükümeti'nin yetersiz kaldığını düşünen Mustafa Kemal Paşa,

¹ Selahattin Tansel, **Mondros'tan Mudanya'ya Kadar**, I, İstanbul: MEB Yayınları, 1991, 25.

² Seha L. Meray, Osman Olcay, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri Mondros Bırakışması Sevr Andlaşması İlgili Belgeler**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, No: 409, 1977, 1.

³ Meray ve Olcay, s. 1.

Anadolu'ya geçerek bir mukavemet hareketi başlatmak için girişimlerde bulunmuştur.⁴ 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktıktan sonra Mustafa Kemal Paşa, Samsun'da yaşanan asayişsizliğin fail ve sebeplerinin İngilizler olduğunu ifade etmiş, Samsun'dan Havza'ya 25 Mayıs 1919 tarihinde geçtikten sonra burada millî uyanışın sağlanabilmesi için hareket başlatmıştı.⁵ Millî Mücadele'de ilk millî tepki olan Havza Genelgesi'ni yayımlayan Mustafa Kemal Paşa, yakın çevresinde halkla, mülkî ve askeri yetkililerle, millî cemiyetlerle ve İstanbul'daki resmî makamlarla irtibata geçerek 15 Mayıs'ta gerçekleşen İzmir'in işgaline karşı tepkinin, mitingler düzenlenerek gösterilmesini istemiştir.⁶

Mustafa Kemal Paşa ilerleyen süreçte Amasya'da Ali Fuat Paşa, Rauf Bey gibi komutanlar ile görüşmüş burada hazırlanmış olan genelgenin taslağının onaylanmasıyla birlikte Anadolu'daki resmî ve askerî makamlara da gönderilmiştir. Politik süreç bakımından olduğu kadar hukuki süreç bakımından da son derece ehemmiyet taşıyan Amasya Genelgesi değerlendirildiğinde, Türk milli mücadele hareketinin eylem aşamasına geçildiği söylenebilir. Bununla birlikte milli egemenlik ve milli bağımsızlığa dayalı Millî Mücadele haklı bir "isyan hareketi" olarak görülmeye başlanacaktır.⁷

Amasya Genelgesi doğrultusunda Sivas Kongresi, 4 Eylül 1919'da toplanmış, Kongre başkanlığına Mustafa Kemal Paşa seçilmiştir. Kongrede alınan kararlarla, Erzurum Kongresi kararları aynen kabul edilmiş, Anadolu ve Trakya'yı da içerecek şekilde cemiyetler, Anadolu ve Rumeli Müdafı-ı Milliye Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir. 13 Ocak 1920 tarihinde toplanan Son Osmanlı Meclisi, 28 Ocak 1920 tarihinde yapmış olduğu gizli toplantıda, Misak-ı Millî kararları oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu kabul, Osmanlı Meclisi tarafından da Millî Mücadele'nin kabulü anlamını taşımaktaydı.⁸

⁴ Sabahattin Selek, **Millî Mücadele –Ulusal Kurtuluş Savaşı-, I**, İstanbul: Anadolu Yayınevi, 1970, 72.

⁵ Selek, 74-77.

⁶ Şevket Süreyya Aydemir, **Tek Adam II.**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1981, 121.

⁷ M. Tayyib Gökbilgin, **Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresine**, C. I, Ankara: TTK Basımevi, 1959, 143.

⁸ Aydemir, 122-124.

Misak-ı Milli'nin, Mebusan Meclisi tarafından kabul edilmesi, İngilizlerin baskısını artırmış, 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul resmen işgal edilmiştir. Bu işgal girişimi ile birlikte meclis binası basılmış birçok milletvekili tutuklanarak Malta'ya sürgüne gönderilmiştir. Osmanlı Meclis-i Mebusanı, yaşanan bu işgal üzerine, 18 Mart 1920'de çalışmalarına ara verme kararını almıştır. Bu gelişme, milletin tek temsilcisi olarak değerlendirilen Heyet-i Temsiliye'ye bu tarih itibarıyla meşru bir hareket olma olanağı tanımıştır.⁹

Mustafa Kemal Paşa Osmanlı Mebusan Meclisi'nin kapanması üzerine, Ankara'da bir meclisin toplanması için 19 Mart 1920'de tarihinde Heyet-i Temsiliye adına bir genelge yayınlamıştır. İlgili devlet birimlerine gönderilen genelge ile İstanbul'un resmen işgali ile Meclis-i Mebusan'ın işlevini kaybettiği, bu nedenle Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bir meclisin toplanması gerekliliği ifade edilmiştir. Aynı zamanda genelge ile yapılacak olan seçimin şartları da bildirilmiştir. 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra Büyük Millet Meclisi açılmıştır.¹⁰

Büyük Millet Meclisi, 1921 Anayasası kabul edilinceye kadar anayasal hükümler kapsayan mühim bir takım yasama ile ilgili çalışmalar yapmış, özellikle yürütme ve yasama erkleri ile ilişkili olarak temel kararlar alabilmiştir. Meclisin açılmış olduğu 23 Nisan 1920'de "*TBMM'nin Suret-i Teşekkülü Hakkında Heyet-i Umumiye Kararı*" kabul edilmek yoluyla Meclis'in kuruluş şekli düzenleme altına alınmıştır.¹¹

Bu süreçte Adana ve havalisi ile Mondros mütarekesine istinaden İngilizler tarafından işgale uğramıştır. 15 Eylül 1919'da İngiltere ile Fransa arasında imzalanan Suriye Antlaşması ile bu bölgelerin işgal hakkı İngiltere tarafından Fransa'ya devredilmiştir. İstanbul'da kurulmuş olan Kilikyalılar Cemiyeti her ne kadar Fransız işgallerinin haksızlığını beyan edip halkı direnişe çağırmış Sivas kongresinden sonra daha organize bir şekilde mücadele başlatmıştır. Milli mücadele döneminde Adana'daki

⁹ T. Z. Tunaya, **Türkiye'de Siyasal Gelişmeler (1876-1938)**, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yay, 2003, 95.

¹⁰ Hamza Eroğlu, **Türk Devrim Tarihi**, Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1977, 108; E.B. Şapolyo, **Mustafa Kemal ve Birinci Büyük Millet Meclisi Tarihçesi**, Ankara: Ülkemiz Yayınları, 1969, 25.

¹¹ Tevfik Çavdar, **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950**, Ankara: İmge Kitapevi, 2004, 217.

yurtseverler bir taraftan kendi bölgelerini işgallerden kurtarmak için mücadele ederken bir taraftan da BMM'ne gönderdikleri vekiller vasıtasıyla ülkenin kurtuluşu amacıyla mücadele etmişlerdir. Birinci mecliste Adana ve havalisini Abdullah Faik Çopuroğlu, Eşref Akman, İbrahim, Mehmet Hamdi İzgi Gülekzade Tevfik, Damar Arıkoğlu, Zekai Apaydın isimli vekiller temsil etmişlerdir.¹²

1.2. Tek Parti Dönemi Siyasal Yaşam

Milli mücadelenin kazanılmasının ardından BMM'de ülkenin kurtuluşunda önemli rol oynayan vekiller arasında zaten var olan görüş ayrılıkları daha da derinleşmeye başlamış, özellikle askeri başarının ardından atılacak adımlar konusunda bir takım ihtilaflar ortaya çıkmıştır. Başta Lozan konferansı olmak üzere yaşanan dönüşüm hareketi üzerinden yaşanan fikir ayrılıkları nedeniyle meclis 1 Nisan 1923'te meclisin yenilenmesi kararını almıştır.¹³

Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun 120 üyesi tarafından 1 Nisan 1923 tarihinde seçim kanununda değişikliğe gidilmesine yönelik tasarı meclise sunulmuştur. "*İntihab-Mebusan Kanunu Muvakkatinin Bazı Mevaddını Muaddil*" Kanun ismiyle düzenleme 3 Nisan 1923 tarihinde meclis tarafından onaylanmıştır. Kanunun 1. Maddesine göre her 20.000 seçmenin bir erkek üye ile temsil edileceği, 2. Madde ile seçmen yaşının 18 yaşına düşürüldüğü, 3. Madde ile, öğretmenler hariç tutulmak üzere mebus seçimi için aday olana devlet memurlarının 2 ay önceden görevlerinden istifa etmeleri, 4. Madde ile birinci ve ikinci seçmen olabilmek için gerekli olan vergi mükellefi olma şartının kaldırılması, 5. Madde ile nahiyelerde her iki yüz birinci seçmen grubu için bir ikinci seçmenin seçileceği kararlaştırılmıştır.¹⁴

28 Haziran 1923 tarihinde II. dönem milletvekillerini belirlemek için 1923 Türkiye genel seçimleri yapılmıştır. Seçimlerin sonunda meclise girmeyi başaran milletvekillerinin önemli bir kısmını Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturmuştur. 1919'dan itibaren meclisin önemli bir ağırlığı oluşturan İkinci Grup ise meclisin o dönemin anayasası sayılan Kanun-i Esasi'ye uygun olarak feshedilmediği gerekçesi

¹² Kemal Çelik, **Millî Mücadele'de Adana ve Havalisi (1918-1922)**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999, 23-25.

¹³ M. Erdoğan, **Türkiye'de Anayasalar ve Siyaset**, Ankara: Liberte Yayınlar, 2003, 22-24.

¹⁴ Erdoğan, 22-24.

ile seçimleri protesto etmiştir. Bağımsız olarak seçilen birkaç milletvekili haricinde bütün milletvekilleri Birinci Grup'tan seçilmiştir. II. genel seçimlerde mecliste Adana'yı, İsmail Safa Özler, Mehmet Kusun, Damar Arıkoğlu isimler temsil etmişlerdir.¹⁵

1924 yılından başlayarak Mustafa Kemal Paşa liderliğinde kurulan Halk Fırkası/Partisi öncülüğünde modernleşme yolunda önemli girişimlerde bulunulmuştur. Yeni bir anayasa hazırlanması, Hilafetin kaldırılması, kültürel, hukuki, sosyo-ekonomik vs. sahalarda köklü dönüşümler başlatılmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra, gerçekleştirilecek köklü inkılâp hareketleri, Mustafa Kemal Atatürk'ün kurucusu olduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin meclis faaliyetleri vasıtasıyla yürütülmek istenmiştir. CHP'nin öncülüğünde Devlet eliyle yeni bir toplumsal yapı kurma amacındaki bu ideoloji, inkılâplarla hedefine erişmeyi planlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün üstlendiği asıl görev, toplumu Avrupa modeli anlamına gelen “çağdaş uygarlık düzeyine” ulaştırmak için dönüştürmektir. Bu, bir kimliğin temelini Osmanlı sisteminde olduğu gibi İslam değil, Avrupa modelini taklit eden yeni bir kimlik ve kurumlar olacağı anlamına geliyordu. Bu yaklaşım yeni bir Türk milliyetçiliği anlayışı üretmiş ve birçok yönden yeni ulus inşasında dinin yerini alması için kullanılmıştır.¹⁶

I. Mecliste mevcut muhalefetin gerçekleştirilen seçimler ile bir biçimiyle tasfiyesine karşın, II. Mecliste de hükümete ve CHF'ye yönelik muhalefet baş göstermiştir. Ancak bu girişimler ilk dönemler Halk Fırkası bünyesinde gerçekleşmiş ilerleyen süreçte köklü inkılaplara karşıtlıklarını yüksek sesle dile getirmişlerdir. Kazım Karabekir Paşa'nın 17 Kasım 1924 tarihinde liderliğini üstlendiği örgütlü bir hareket doğmuştur. Bu muhalefet girişimi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adı altında örgütlenerek liberal siyaset takip edeceğini duyurmuştur. Bununla birlikte yaşanan başta Şeyh Said isyanı olmak üzere diğer olumsuzluklar partinin kısa süre içerisinde mahkeme kararı ile kapanmasına yol açmıştır.¹⁷

¹⁵ Erdoğan, 22-24.

¹⁶M. Hakan Yavuz, **Secularism and Muslim Democracy in Turkey**. London: Cambridge University Press, Cambridge, 2009, 22-24.

¹⁷ Nevin Yurdsever Ateş, **Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası**, İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1994, 67-69.

1923 seçimleri sürecinde hassas olunmasına karşın meclis içinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ismiyle bir muhalefet partisi kurulduğundan dolayı, 1927 seçimleri öncesinde CHF yönetimini adayları tespit ederken daha hassas davranmıştır. CHF Grubu Meclisin dağılmadan önce önemli bir tüzük değişikliğine gitmiş, eski tüzüğün öngörmüş olduğu, Büyük Divan'ın İdare Heyetleri ile yazışmak suretiyle milletvekillerini belirleme usulü değiştirilmiş adayların tespit edilmesi yetkisi Mustafa Kemal'e bırakılmıştır.¹⁸

Bu arada 1924 anayasası ile seçim sistemlerinde de düzenlemeler gidilmiştir. Seçim hakları anayasanın 10. ve 11. Maddeler ile düzenlenmiştir. Bu maddelere göre; on sekiz yaşını doldurmuş her Türk erkeği, yasama seçimlerinde oy kullanma hakkına sahiptir ve otuz yaşını doldurmuş her Türk erkeği, Meclise seçilme hakkına sahiptir. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu süre içinde Meclis kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanımamıştır. Meclis II. dönem faaliyetlerini 26 Haziran 1927 tarihinde tamamlamış, ağustos ayında gerçekleştirilen ve sadece CHF'nin katıldığı genel seçimlerde III. dönem milletvekilleri seçilmiştir. Seçimlerde CHF'den Hilmi Bey, Kadri Bey, Kemal Bey, Zamir Bey Adana'yı temsil etmek üzere meclise girmişlerdir.

1927 yılından itibaren tek parti yönetiminin kurumsallaşması ve muhalefet girişimlerinin baskı altına alınması, içerde bazı huzursuzluklara dış dünyada ise demokratik görünümüne zarar verdiğiinden güdümlü muhalefet olarak isimlendirilecek bir sürece girilmiştir. Bu bağlamda 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF), kurulmuş ancak bu parti, kısa bir süre içerisinde kendi kendini kapatmak zorunda kalmıştır. SCF'nin kapanışının yapılacak olan 1931 yılı genel seçimlerinde farklı bir taktik geliştirilerek, mecliste parti yerine bağımsız milletvekillerinin bulunması usulüne geçilmiştir. Bu seçimlerde Mustafa Kemal Paşa, CHF'nin denetimini sağlamak için 22 ilde 30 milletvekilliği için CHF'nin adaylar göstermeyerek, bu bölgelerde bağımsızların seçilebilmesi için bu adaylara fırsat yaratılmıştır. Bununla birlikte bu adayların cumhuriyetçi, laik ve milliyetçi olmalarına özen gösterilmiştir. IV dönem için 1931 yılında yapılan genel seçimlerde Ali Münif Bey Bağımsız aday olarak,

¹⁸ Mete Tunçay, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, İstanbul: Cem Yayınevi, 1992, 167-169.

Damar Arıkoğlu, Hilmi Bey, Ömer Resul Bey ise CHF adayı olarak meclise girmişlerdir.¹⁹

İlerleyen süreçte kadınların genel seçimlerde seçme ve seçilme haklarını kazanmaları konusunda da önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1930 yılında kadınların belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını elde etmelerinin ardından 1933 yılında “*Köy Kanunu’nun 20. ve 30. maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanunun*” kabul edilmesiyle kadınlara muhtarlık seçimlerine aday olma hakkı tanınmıştır. Bu kazanımların ardından genel seçimlerde Türk kadınlarının seçme ve seçilme hakkı gündemde daha yoğun bir biçimde dillendirilmeye başlamıştır. 2631 sayılı ve 22 Aralık 1934 tarihi seçim kanununda bazı maddelerin değiştirilmesine yönelik düzenleme ile kadınlara seçme ve seçilme hakları tanınmıştır. Bu kanunla 20.000 erkek seçmen bir milletvekili seçeceğine dair hüküm değiştirilerek 40.000 kadın-erkek seçmenin bir milletvekili seçeceği kararlaştırılmıştır. İller nüfusları çerçevesinde 55.000’e kadar olanlar 1, 55.001-95.000’e kadar olanlar 2, 95.001-135.000’e kadar olanlar 3 milletvekilini çıkaracağı, nüfus oranları daha fazla olan yerleşim yerlerinde bu miktarın aynı biçimde arttırılacağı kararlaştırıldı Anayasa ile belirlenmiş olan seçmen yaşı 18’den 22 yaşına yükseltilmiştir. Eskiden olduğu gibi seçimlerde yine iki dereceli sistemin uygulanacağı ifade dılmıştır. Bu yeni düzenlemede İkinci seçmenlerin miktarı da belirtilmiştir.²⁰

Yapılan bu düzenlemelerin ardından V. dönem seçimleri için 8 Şubat 1935 tarihinde seçimler yapılmıştır. Seçimlerle Damar Arıkoğlu, Ali Münif Yeğenağa, Naci Eldeniz, Hilmi Uran, Esmâ Nayman, Tevfik Tarman, İbrahim Mete, Ömer Biçer Adana ilini temsilen meclise girmeyi başarmıştır.

VI. dönem milletvekillerini tespit etmek amacıyla 1939 Türkiye genel seçimleri, 26 Mart 1939 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Tek parti döneminde yapılan diğer seçimler gibi seçimler, iki dereceli gerçekleştirilmiş ve CHP listesi seçimlere tek başına katılmıştır. Millî Şef İsmet İnönü tarafından CHF’nin 1927 Tüzüğü uyarınca aday listeleri tespit edilerek ilan edilmiştir. Seçimlerde CHF’den Damar Arıkoğlu,

¹⁹ Tunçay, 183-185.

²⁰ S. Özer, Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkı Verilmesinin Türk Kamuoyundaki Yankılar, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 21, 2013, 137-139.

Selahattin Çam, Şemsa İşcen, İbrahim Mete, Tevfik Tarman, Ahmet Kutsi Tecer, Sinan Tekelioğlu, Ahmet Naci Eldeniz, Hilmi Uran, İsmail Safa Özler, Ali Münif Yeğenağa Adana ilini temsilen meclise girmişlerdir.

1942 yılında Cumhuriyetin ilk seçim kanunu yayınlanmıştır. 14 Aralık 1942 tarihinde yürürlük kazanan ve iki dereceli seçim sisteminin devam ettirilmesini öngörmekte 4320 Sayılı Mebus Seçimi Kanunu, seçim sistemi bakımından hiçbir yeniliğe gidilmemiş olmasına rağmen Cumhuriyet'in ilk seçim kanunu olması hasebiyle önem taşımaktadır. Kanun'un 2. Maddesi ile her 40.000 nüfus için bir milletvekili seçileceği, 7. Madde ile Birinci ve ikinci seçmen olabilmenin koşulları olarak, yabancı bir devletin resmi hizmetinde bulunmamak, yabancı tebaadan olduğu iddiasında bulunmuş olmamak, mahcur olmamak, Amme hizmetlerinden menedilmiş bulunmamak, Türk olmak, 22 yaşını bitirmiş olmak şeklinde düzenlenmiştir.²¹ 1943 Türkiye genel seçimleri II. Dünya Savaşı koşulları altında 28 Şubat 1943 tarihinde VII. dönem milletvekillerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan seçimleri Adana ilini mecliste CHP'den Damar Arıkoğlu, Selahattin Çam, Abdullah Kemal Çelik, Naci Eldeniz, Şemsa İşcen, Ali Cavit Oral, Kemal Satır, Sinan Tekelioğlu, Hilmi Uran, Ali Münif Yeğenağa temsil etmiştir.

1945-1950 döneminde yaşanan liberalleşme ile ortaya çıkan orta sınıf, devletçi bir ekonominin uygulanmasına karşı çıkarak liberal politikalara dönülmesini savunmuştur. Bu süreçte ortaya çıkan bu liberal kesimler için demokratikleşmenin savunuculuğu itici gücü haline gelmiştir. Ocak 1946 yılında yeni bir muhalefet partisi şeklinde ortaya çıkan Demokrat Parti Adnan Menderes, Fuad Köprülü, Refik Koraltan ve Celal Bayar'ın liderliğinde siyaset sahnesinde yerini almıştır. Bununla birlikte 1946 seçimleri, Türkiye siyasetinde yaşanmakta olan özgürlükçü dönüşümün sınırlarını tespit etmiştir. CHP'nin DP'ye karşı kazanmış olduğu başarı, partinin örgütsel üstünlüğü ve seçim hileleri benzeri vakalarla elde edilmişti. 1946 yılında çok partili siyasal sisteme geçilmiş olması, Türkiye'nin demokratikleşme yolunda önemli bir gelişmeydi. Yapılacak seçimlerden önce 1946 Tarihli ve 4918 Sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu yayınlanmıştır. Bu kanunla Türk seçim tarihinde bir ilk yaşanmış tek dereceli seçim sistemine geçilmiştir. Yani halk milletvekillerini ikinci seçmenler

²¹ K. Unat, Tek Parti Döneminin Son Genel Seçimi: 1943 Seçimleri ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin Seçim Propagandaları, *AÜ. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 56, 2015, 217.

olmadan seçme hakkını elde etmişlerdir.²² VIII. dönemde Adana ilini, CHP'den Kemal Çelik, Makbule Dıblan, Kasım Ener, Kasım Gülek, Ali Cavit Oral, Kemal Satır, Sinan Tekelioğlu, Hilmi Uran, Ali Münif Yeğenağa, Ahmet Remzi Yüreğir temsil etmişlerdir.

1.3. Demokrat Parti Dönemi Siyasal Yaşam

İkinci Dünya savaşıdan sonra dünyada esen liberal rüzgarlar Türkiye'de de etkili olmuş, çok partili sisteme geçilmesiyle siyasal alanda bir rekabet oluşmaya başlamıştı. 1946 yılında yapılan seçimlere şaibenin bulaşması ve başta Demokrat Parti olmak üzere muhalefet partilerinin yapmış olduğu muhalefeti neticesinde yeni bir seçim kanunu hazırlanması zorunlu hale gelmişti. Bu bağlamda bir seçim kanunu tasarısı hazırlanmış bu tasarı hükümet tarafından üniversite hocaları ve baro temsilcilerinden oluşan bir heyete incelettirilmiştir.²³

Mecliste tasarıya yönelik gerçekleştirilen tartışmalarda siyasi parti temsilcileri görüşlerini ifade etmişler. Tasarı, 16 Şubat 1950 tarihinde kabul edilmiştir. Yüksek Seçim Kurulu'nun görev ve yetkileri, propaganda yapmanın önündeki engellerin kaldırılması, seçim işlerinin bütün aşamalarında yargının tam anlamıyla etkin olması, seçmen olma yeterliliğine getirilen istisnaların kaldırılması, seçmen kütüklerinin yazılmasında idari görevlilerin yer almaması, en azından bu yazımlarda siyasi parti temsilcilerinin de katılması, seçmen kütüklerinin yazılmasında nüfus sayım kütüklerinin veya yerleşik nüfusun esas alınması, çoğunluk sisteminin yerine nispi temsil sisteminin getirilmesi, kanunun getirdiği yenilikler arasındaydı.²⁴

14 Mayıs 1950 seçimlerinde halkın bürokratik seçkinlere karşı yıllardır süregelen tepkisi, seçkinlere karşı siyasi bir gelişmeyi hızlandırmış ve bu hareketin temsilcisi olan DP seçimleri kazanarak Türkiye'nin demokrasi serüveni başlamıştır.²⁵ IX. Dönemde Adana ilini DP listelerinden meclise giren Zeki Akçalı, Remzi Oğuz Arık,

²² F. Ahmad, **Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)**, A. Fethi (çev.), İstanbul: Hil Yayın, 2002, 123-125.

²³ N. Sönmez, Seçim Sisteminin Demokratikleştirilmesinin Bir Aşaması: 1950 Milletvekili Seçim Kanunu, **Erzincan Üniversitesi SBED**, S. 6, 2013, 442-444.

²⁴ Sönmez, 442-444.

²⁵ Nilgün Toker ve Serdar Tekin, Batıcı Siyasi Düşüncenin Karakteristikleri ve Evreleri: Kamusuz Cumhuriyet'ten Kamusuz Demokrasiye, **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Modernleşme Batıcılık**, C.3, 2007, 86-92.

Arif Nihat Asya, Sedat Barı, Tevfik Coşkun, Yusuf Ziya Eker, Reşat Güçlü, Mahmut Kibaroglu, Salim Serçe, Cezmi Türk ile bağımsız olarak seçilen Sinan Tekelioğlu temsil etmişlerdir.

Bu seçim Türk siyasi hayatı için bir dönüm noktası olmuştur. Çevreye tanınan bu hakla ilk kez pasif kitleler merkeze ulaşma fırsatını yakalamışlar ve tepeden ilan edilen elitist merkezi reformlar konusunda tepkilerini ortaya koyabilmişlerdir. Bu bağlamda orta sınıfın ve yerel elitlerin ortaya çıkmasının toplumsal bir farkındalığın oluşmasına katkısı hayati önem taşımaktadır. Tek parti döneminde halka rağmen ‘halk için’ anlayışıyla şekillenen kitleler, bu anlayışı uygulayan bürokratik seçkinler yerine seçtikleri çevre partisini görmek ve iktidara getirmek istemişlerdir. Bu sürecin sonunda “alternatif elitler” gelişmiştir. Çok partili hayata geçişle birlikte orta sınıf ve çevre tüccarlardan oluşan ve halkın da desteklediği ile yeni bir elit grup şekillenmeye başlamıştır. Özellikle bu süreçte, tek parti döneminde uygulanan katı laiklik politikalarından geri dönüş, DP’nin halk kitleleri arasındaki popülaritesini daha da artırmıştır.²⁶

Türkiye’de 1954 genel seçimleri, çok partili demokratik hayatın yeni canlanmaya başladığı bir süreçte DP’nin ilk iktidar tecrübesinin ve buna karşın da CHP’nin ilk muhalefet döneminden sonra yapılmıştır. X. Dönemde Adana ilini DP listelerinden meclise giren Ahmet Kınık, Ahmet Topaloğlu, Ali Cavit Oral, Enver Batumlu, Mehmet Ünalı, Mustafa Akçalı, Nurullah İhsan Tolon, Salim Serçe Sedat Barı, Sinan Tekelioğlu, Zahit Akdağ, temsil etmişlerdir.

DP iktidarının ikinci döneminden itibaren ülke de sosyal ve ekonomik anlamda birtakım olumsuzluklar yaşanmaya başlamış, bu olumsuzluklar ise siyasi hayata yansımış bu bağlamda iktidar muhalif kesimler üzerinde baskı uygulamaya başlamıştır. Döviz ve sermaye yetersizliklerinden kaynaklanan nedenlerle hayat standartlarında geriye gidişler, DP iktidarına karşı arasında birtakım hoşnutsuzlukların artmasına neden olmuştur. Yaşanan bu olumsuzlukların içerisinde, basında muhalefetle birlikte hareket ederek iktidarı sert bir şekilde eleştirmeye başlamıştır. Yaşanan bu atmosferde DP içerisinde bazı milletvekilleri ayrılarak Hürriyet Partisi’ni

²⁶ Erik Jan Zürcher, **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**, İstanbul: İletişim Yayınları, 1996, 300-301.

kurmuşlardır bir yandan Kıbrıs sorunuyla dış politikada baskı altında kalan DP iktidarı diğer taraftan 6-7 Eylül olayları benzeri olumsuz gelişmelerle baş etmek durumunda kalmıştır. DP iktidarı, yaşamdan bu olumsuz gelişmelerin etkisiyle durumun daha da kötüleşebilme endişesiyle 1958 yılı yaz ayında yapılması gerekli olan seçimleri 1957 yılına almıştır. DP Grubunun 5 Eylül 1957 tarihli toplantısında seçimlerin 27 Ekim 1957'ye alınmasına karar verilmiştir.²⁷

13 Eylül 1957 tarihinde onaylanan yeni seçim kanunu ile bütün seçim çevrelerinde partilerin tam aday listesi ile girmeleri zorunlu hale getirilmiş parti tarafından bir partilinin aday gösterilmesi yasaklanmış bununla birlikte herhangi bir Parti'den istifa etmiş olan bir kişinin 6 ay içerisinde başka bir partiden aday gösterilmesine olanak verilmemiştir. 27 Ekim 1957 tarihinde yapılan seçimlerde XI. Dönemde CHP listelerinden meclise Nevzat Arman Suphi Baykam, Kazım Bozdoğan, Hamza Eroğlu, Mehmet Geçioğlu, Kasım Gülek, Ahmet Karamüftüoğlu, Saim Karaömerlioğlu, Kemal Küçüktepepınar, Ali Menteşoğlu, Muslihittin Yılmaz Mete, Hamdi Öner, Kemal Sarıbrahimoğlu, Kemal Satır, Rıza Tekeli, Turgut Yeğenağa gimeyi başarmıştır.

1.4. 1961 Seçimleri

Ordunun Türk tarihindeki rolü, Türk siyasi kültürünün temel özelliklerini anlamak için önemli bir araçtır. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte Ordu, günlük politikalara idari güdülerle yönlendirmeye başlamıştır. Cumhuriyet dönemi ordunun siyasi ve kurumsal özerkliği, demokrasinin kırılgan hale gelmesinin önünü açmıştır.²⁸ Ordunun Türkiye siyasetindeki rolü, esas olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Kemalist ilkelerin vasiliğinden kaynaklanmaktadır. Bu tür bir vesayetin, devlet inşası sürecinde sosyal ve siyasal faktörlerin parametrelerini şekillendirmedeki faaliyetlerine dayandığı iddia edilebilir.²⁹ Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk askeri darbe Demokrat Parti iktidarına yönelik 27 Mayıs 1960'ta gerçekleşmiştir. Türkiye'nin siyasi hayatını değiştiren bu darbenin ardından TBMM feshedilmiş, Türkiye Cumhurbaşkanı Celal

²⁷ K.H. Karpaz, **Türk Siyasi Tarihi (Siyasal Sistemin Evrimi)**, C.Elitez (çev.), İstanbul: Timaş Yayınları, 2017, 67-70.

²⁸ Begüm Burak, The Role of the Military in Turkish Politics: To Guard Whom and From What?, **European Journal of Economic and Political Studies**, 2011, C. 4, S. 1, 144-148.

²⁹ Burak, 144-148.

Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve tüm Bakanlar ve Meclis üyeleri hapse atılmış, daha sonra Adnan Menderes idam edilmiştir. Milli Birlik Komitesi, geçici bir anayasa ile Parlamento'nun tüm yetkilerini üstlenerek ülkeyi yönetmeye başlamıştır.³⁰

Darbenin ardından, İstanbul Üniversitesi'nden beş hukuk profesöründen oluşan bir heyetin taslak hazırlamak üzere atanması ile yeni anayasa çalışmaları başladı. Komisyon çalışmalarının sonucunda oluşturdukları taslağı Kurucu Meclis'e sunarak bu taslak Kurucu Meclis'te tartışılmıştır. Kurucu Meclisi yürütme organının gücünü sınırlandıran ve bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alan bir anayasa oluşturacak şekilde yönlendirilmiştir. Kurucu Meclis'te yapılan tartışmalar sonunda ortaya bir anayasa taslağı çıkarıldı. 1961 Anayasası Mayıs ayında tamamlanmış ve Temmuz ayında yapılan referandumda seçmenlerin %61'i tarafından onaylanmıştır. Yeni Anayasa tipik bir parlamenter sistemi şart koşmuştur. Bir tepki anayasası olarak bilinen 1961 Anayasası ile egemenlik anlayışı değiştirilmiş, Anayasa böylece Cumhuriyet Senatosu ve meclisten oluşan ikili bir sistem oluşturmuştur. Darbenin ardından Seçim Yasası'nda köklü değişimlere gidilmiştir. Seçimlerin neticesinde tek partinin mecliste ezici çoğunluğu sağlamamasına yönelik olarak nispi temsil sistemi getirilmiştir.³¹

Türkiye 1960 darbesinden sonraki süreçte tamamen siyasallaşmış ve ideolojiler ön plana çıkmaya başlamıştır. Aşırı milliyetçi ve Sosyalist partiler bu dönemde kurulmuştur. İslamcı hareketler de güçlenmeye başlamıştır. 1961 yılında Demokratik Parti'nin mirasçıları olarak Yeni Türkiye Partisi ve Adalet Partisi (AP) isminde iki yeni siyasi parti kurulmuştur. 1960 Askeri darbesinin ortaya çıkartmış olduğu siyasi sonuçlar Türkiye'de yeni bir sosyal ekonomik alan oluşturmuştur. 1960 Askeri darbesinin en önemli siyasal sonucu, koalisyonla yönetilen bir siyasi atmosfer yaratmış olmasıdır.³²

³⁰ E. Kalaycıoğlu, Türkiye'de Politik Rejimin Evrimi Ve Yasama Sistemi, E. Kalaycıoğlu, A. Y. Sarıbay (edt.), **Siyasal Hayatı: Türkiye'de Politik Değişim Ve Modernleşme**, Bursa: Sentez Yayınları, 2014, 372.

³¹ Kalaycıoğlu, 375.

³² D. Dursun, Türk Demokrasisinde Kurumsallaşma Sorunu ve Krizleri Çözme Yöntemi Olarak Askeri Darbeler, **Muhafazakâr Düşünce**, S. 3, 2005, 182-183.

1961 yılı seçimlerinde 6 Nisan 1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun tatbik edilmiştir. Kanunun 1. maddesi çerçevesinde kurulacak olan Millet Meclisi, il genel meclisleri, belediye meclisleri muhtarlıklar, ihtiyar heyetleri ve ihtiyar meclislerinin seçimlerinde tatbik edileceği belirtilmiştir. Aslında bu seçim kanunu hem Millet Meclisi hem de Cumhuriyet senatosu için hukuki temel teşkil etmektedir. Kanunun ikinci maddesi ile seçimlerin, eşit, serbest ve tek dereceli seçim esasına göre yürütüleceği oyların gizli verilmesi gerektiği, seçmenlerin oylarını kendilerini kullanacağı, oyların, sayımlarının, dökümlerinin ve listelere işlenmesinin kurul gözetiminde gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, 24 Mayıs 1961 tarihinde Cumhuriyet Senatosu seçimleri için 306 sayılı kanun kabul edilmiştir. Bu kanunun kabul edilmesi ile birlikte Millet Meclisi seçimleri ile Cumhuriyet senatosu seçimlerinin kanunları birbirinden ayrılmıştır.³³

XII. dönem için 15 Ekim 1961 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde 246.560 geçerli oyun kullanıldığı Adana ilinde AP, oyların 126.365'nin (%51,3), CHP, 108. 161'ini (%43,9), CKMP, 10.347'sini (%4,2), Bağısızlar, 1.687'sini (%0,7) almıştır. Bu sonuçlarla Adana ilini temsilen, AP listesinden Hasan Aksay, Yusuf Aktimur, Ali Bozdoğanoglu, Cavit Oral, Ahmet Savrun, İbrahim Tekin, Ahmet Topaloğlu, CHP listesinden Mehmet Geçioğlu, Kasım Gülek, Ahmet Karamüftüoğlu, Melih Kemal Küçüktepepınar, Kemal Sarıibrahimoğlu meclise girmiştir.

1.5.1965 Seçimleri

1960 yılında gerçekleştirilen Askeri müdahale, yaratmış olduğu politik neticeler itibariyle Türkiye'de yeni bir toplumsal ve iktisadi alan oluşturmuştur. 1960 Askeri darbesinin en önemli siyasal sonucu, koalisyonla yönetilen bir siyasi atmosfer yaratmış olmasıdır. Diğer bir önemli sonucu ise, sağda ve solda ideolojik kökenli siyasi partiler ortaya çıkarmasıdır. Türk siyasi yaşamında CHP-AP koalisyon hükümeti 1961 Kasım tarihinde kurulmuş olup 6 aylık bir ömrü olmuştur. Bu ilk koalisyon denemesi, 27 Mayıs askeri darbesinden dolayı yargılanan DP'lilerin affedilmesi yönünde AP'sinin taleplerinin karşılık bulmaması nedeniyle kısa sürede dağılmıştır. 1960'lı

³³ Unat, 244-246.

yıllarda koalisyon denemelerinin başarısız olmasının en önemli sonuçlarından birisi, demokratik geleneğin aksaması olmuştur.³⁴

Ortaya çıkan bu istikrarsızlık durumu, askeri idarelerin sivil siyasete müdahalesinin önünü açmıştır. Parlamentodaki çok sayıdaki siyasi partiden oluşan parçalı yapı, çoğu zaman kendi aralarında iktidar olacak bir ittifak sağlayamamışlardır, kurulan iktidar ortaklıkları ise genellikle ideolojik çatışmalardan dolayı uzun süreli olamamıştır.³⁵

1965 Genel Seçimlerini değerlendirirken üzerinde durulması gereken ilk husus seçim sistemidir. 1965 tarihli ve 533 sayılı kanunlarla seçimlerle ilgili kanunların bazı hükümlerinin değiştirilmesi sağlamıştır. Ayrıca 14/7/1965 tarihli ve 656 Sayılı kanunla seçimlerle ilgili bazı hükümlerin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkındaki kanun yayınlanmıştır. Bu iki kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye’de uygulanmakta olan nispi temsil sistemine milli bakiye sistemi getirilmiştir. Milli bakiye sistemine göre seçim bölgelerinde neticelere yansımamış olan oylar toplanarak tüm Türkiye genelindeki partilere göre dağıtılmıştır. Bu şekilde Türkiye genelinde daha az oy alan partilerin milletvekillerinin meclise giymelerinin önü açılmıştır.³⁶

AP ve CHP tarafından 1965 yılının seçim yılı olarak ilan edilmesinin ardından, AP ve CHP’nin yanı sıra CKMP, Millet Partisi (MP), Türkiye İşçi Partisi (TİP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve bağımsız adaylar genel seçimler için katılma kararı alarak adaylarını göstermiştir. Siyasal partiler tarafından 1965 yılı Ekim ayında gerçekleştirilecek genel seçimlerde milletvekili adayları olarak gösterilecek olan aday adaylarının belirlenmesine yönelik gizli oy ve açık tasnif uygulaması ile aynı yılın ağustos ayı içerisinde her il ve ilçenin seçim kurulu başkanlığında bir ön seçim yapılmıştır. Aday tespitlerinin gerçekleştirilmesine yönelik Yüksek Seçim Kuruluna başvuru yapan altı siyasi partiden milletvekili adayları gösterilebilmek amacıyla 3178 aday adayının müracaatı gerçekleşmiş; bununla birlikte yapılan aday tespitinin neticesinde bunlardan yalnızca 2266’sı partiler tarafından milletvekili adayları gösterilmiştir.³⁷

³⁴ P.K. Özçelik, 12 Eylül’ü Anlamak, **AÜSBF Dergisi**, C. 66, S. 1, 2011, 77-79.

³⁵ Özçelik, 77-79.

³⁶ Menderes Çınar, **Türk Parlamento Tarihi TBMM- XIII. Dönem (1965-1969)**, Cilt.1, Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2011, 12.

³⁷ Nermin Abadan, **Anayasa ve Siyasi Bilimler Açısından 1965 Seçimlerinin Tahlili**, Ankara: Sevinç Matbaası, 1996, 343.

XIII. dönem için 10 Ekim 1965 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde 248.008 geçerli oyun kullanıldığı Adana ilinde oyların AP, 133.799'unu (%53,9), CHP, 88.229'unu (%35,6), MP, 8.628'ini (%3,5), TİP, 7.926'sını, (%3,2), CKMP, 5.695'ini (%2,3), YTP, 3.289'unu (%1,3) almıştır. Seçim sonuçlarına göre Adana ilinden AP listesinden Hasan Aksay, Sabahattin Baybura, Ali Bozdoğanolu, Turhan Dilligil, İbrahim Tekin, Ahmet Topaloğlu, Tahir Yücekök, CHP listesinden Mahmut Bozdoğan, Kasım Gülek, Bekir Tünay, TİP listesinden Aki Karcı meclise girmişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

XII. DÖNEM (1961-1965) ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ

2.1. Ahmet Karamüftüoğlu

2.1.1. Hayatı

1924 yılında Osmaniye/ Kadirli’de dünyaya gelen Ahmet Karamüftüoğlu’nun annesi Esmehan Hanım babası Ahmet Tevfik Bey’dir.³⁸ İlk ve orta eğitimini Kadirli’de tamamladıktan sonra Tarsus Amerikan Koleji’nde Lise öğrenimine başlamış ancak İstanbul’a ailesinin taşınması sebebiyle bu şehirdeki Boğaziçi Lisesi’nde eğitimini tamamlamıştır.³⁹ Lise eğitiminin ardından Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde eğitim almış bu fakülteden mezun olduktan sonra serbest avukatlıkla birlikte çiftçilikle meşgul olmuştur. Bu süreçte siyasetle de ilgilenen Ahmet Karamüftüoğlu Kadirli CHP ilçe başkanlığı görevini yürütmüştür. 27 Ekim 1957 yılında gerçekleştirilen seçimlerin neticesine Adana’dan XI. dönem Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak meclise girmiştir. 1961 yılında yapılan genel seçimlerde Adana milletvekili olarak Millet Meclisi’ne girmeyi başarmıştır. Millet Meclisi I. dönemde Kurucu Meclis Tarım Teşekkülleri Temsilcisi olarak 6 Ocak 1961 ve 15 Ekim 1961 tarihleri arasında vazife yürütmüştür. Evli olan Ahmet Bey 7 Temmuz 1994’de ölmüştür.⁴⁰

2.1.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ahmet Karamüftüoğlu’nun 12. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

³⁸ TBMM Albümü, (Editörler; Sema Yıldırım ve Behçet Kemal Zeynel), C. 2, Ankara, 2010, 687.

³⁹ TBMM Arşivi, Hacı Ahmet Karamüftüoğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2215.

⁴⁰ TBMM Arşivi, Hacı Ahmet Karamüftüoğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

2.1.3. Kanun Teklifleri

Adana Milletvekili Ahmet Karamüftüoğlu, Zirai Gelir Vergisi kanunu teklifi (2/90) (Maliye, Tarım ve Bütçe komisyonlarına), yapmıştır.⁴¹

2.1.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Ahmet Karamüftüoğlu, 193 sayılı ve 31.12.1960 tarihli Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında kanun tasarı ve teklifleri münasebeti ile gerçekleştirdiği konuşmasında yayınlanan kanun ile çiftçilere alışık bulunmadıkları, yeni tanzim edilmiş olan bir vergi sistemine, vergi rejimine intibak süreçlerinin kolaylaştırılmasının amaçlandığını ifade ederek muhalefetin yayınlanmış olan kanun ile çiftçilerin hırsızlık, kaçakçılık yapacaklar şeklindeki beyanatlarının doğru olmadığını götürü verginin bir kaçakçılık, bir suiistimal, bir vurgunculuk mevzuu olmadığını, 'bu vergiyi tahsil edecek makamın bu konuda ehliyetli olduğunu belirtmiştir.⁴²

Ahmet Karamüftüoğlu, ilgili vergi kanunu ile 150 bin liradan yukarı kazanç. temin etmekte olan çiftçilerin muhasebe usulünü gerçekleştirebilecek maddi olanaklara sahip bulunduklarını bu miktarlarda gelir elde eden kimselerin muhasebeci görevlendirerek defter tutabileceklerini bu işlemleri yürütemek amacıyla bir büro açmak suretiyle vesikalarını koruyabileceklerini bununla birlikte 150 bin liranın altında kazanç ele etmekte olan çiftçilerin bu olanaklardan mahrum olduklarını söylemiştir.⁴³

Ahmet Karamüftüoğlu, 1963 yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında layıkıyla tapu - kadastro hizmetlerinin gerçekleştirilememesinin nedeninin, Hükümet teşkilâtı içinde bu kurumun lâyük bulunduğu konumu elde edemediği olduğunu vurgulayarak vakti ile kadastro adının duyulmadığı; şimdi birer bakanlık olan hizmet ve görevlerinin bilinmediği dönemlerde, bu ülkede yalnız Tapu Müessesesi bir bakanlıkla, Defteri Hakani Nezareti olarak idare edildiğini söyleyerek, layıkıyla Tapu Kadastro hizmetlerinden

⁴¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem.1, Cilt. 2, Toplantı.1, 19.1.1961, 44, Bundan sonra TBMMTD olarak kısaltılacaktır.

⁴² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 12, Toplantı.2, 9.2. 1963, 48.

⁴³ TBMMTD, 48.

faaydalanılması düşünölüyor ise, öncelikle ayrı ayrı Tapu ve Kadastro teşkilâtlarının umum müdürlük haline getirilmesi gerektiğini ve bir müsteşarlık biçimine müstakil bir bakanlığın uhdesine tevdi edilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴⁴

Ahmet Karamüftüoğlu, konuşmasının devamında Türkiye’de, orman içi ve orman civarında 13 bine yakın köyün bulunduğunu ancak, kadastro hizmetlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla orman tahdidi işinin ‘halledilmesiyle mümkün olabileceğini bunan dolayı orman tahdit işlerinin Tapu Kadastroya bağlanmasının son erecek gerekli oluşunu ifade etmiştir.⁴⁵

Ahmet Karamüftüoğlu, T.C. Ziraat Bankası ile Amerika’da kâin Howard International Inc. tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında ilgili şirket tarafından teminat mektubunun 1960 yılının 7. ayında verildiğini Bakanın ifade ettiğini belirterek O dönemden bu zamana kadar 2,5 sene gibi bir zaman geçtiği halde Kromit Şirketi bu parayı hiç ödeme teşebbüsünde bulunmamış mıdır? şeklinde sorarak 2,5 seneden beri borcun tasfiyesi için, birikmesi lâzım gelen paradan hiç ödememiş ise, badema da ödemeyecek, demektir şeklinde söylemiştir.⁴⁶

Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu ve 3 arkadaşının, 5027 sayılı Temsil ödeneği Kanununun muhtelif kanunlarla değişik veya ekler yapılmış bulunan 1. maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ile Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş ve 5 arkadaşının 1700 sayılı Dahiliye memurları Kanununun ek kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile Ahmet Karamüftüoğlu, yaptığı konuşmasında mecliste konuşmacıların personel kanunu ile ilgili olarak ısrarlı bir şekilde durdukları halde, Hükümet adına konuşan Sayın Bakan personel kanununun geleceğine yönelik herhangi bir şekilde işaretle bulunmadığını belirterek bu sessizliğin aslında bu kanunun gecikeceği anlamını taşıdığını bundan dolayı da bu ülkede sınıfa mensup memurun bu haklardan faydalanmasının tabi hakkı olduğunu vurgulamıştır.⁴⁷

⁴⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 12, Toplantı.2, 15.2. 1963, 672.

⁴⁵ TBMMTD, 673.

⁴⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 14, Toplantı.2, 22.2. 1963, 104

⁴⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 20, Toplantı.2, 23.8. 1963, 343

Ahmet Karamüftüoğlu, Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu tarafından yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Hükümet metninde de ifade edildiği gibi “*Benzeri müesseselerden*” ne kastetmektedir? Acaba bu benzeri müesseseler olarak ilâç depolarını açacaklar mı; ithalâtçılık gerçekleştirecekler mi? - İmalâthaneler tesis edip, fabrikalar kuracaklar; mevcut, gelişmekte olan taze ilâç sanayii ile bir rekabete, amansız bir rekabete girişebilecekler mi? Şeklinde hükümet yetkililerine soru yönelmiştir.⁴⁸

Ahmet Karamüftüoğlu, konuşmasının devamına , Senatodan gelmiş olan metinde, eklenen fıkraların arasında, “*Eczaesi bulunmayan yerler*” ya da “Kurumca mahzurlu görülen eczanelerle” ibaresinden neyin kaydedildiğini öğrenmek istediğini belirterek “*Kurum tarafından mahzurlu görülen*” ibaresinin esnek bir tabir olduğundan dolayı mücerret bir takdire istinat ederek, her anlamda kullanılabileceğini bu sorunun düzeltilmesi gerektiğini, bununla birlikte, kanunu sevk eden hükümetle kanunun savunmakta olan Bakanlığın arasında fikir ayrılığının bulunduğunu belirtmiştir.⁴⁹

2.2. Ahmet Savrun

2.2.1. Hayatı

Kaynaklarda ismi Ahmet Tevfik Savrun şeklinde geçmektedir. 1908 yılında dünyaya gelen Ahmet Savrun’un babasının ismi Reşit, annesinin ismi Sultan’dır.⁵⁰ Ziraat Okulu bitirdikten sonra Adana’da çiftçilikle uğraşmıştır. İlerleyen dönemde siyasete giren Ahmet Savrun, Kadirli Belediye Başkanı, Umumi Meclis ve Belediye Meclis Üyesi olarak vazife yürütmüştür. 1961 seçimlerinde Millette Meclisine XII. dönem Adalet Partisi Adana milletvekili olarak girmiştir. Ahmet Savrun, 1989 yılında vefat etmiştir.⁵¹

2.2.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ahmet Savrun’un 12. dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

⁴⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 32, Toplantı.3, 15.7. 1964, 199

⁴⁹ TBMMTD, 199.

⁵⁰ TBMM Arşivi, Ahmet Tevfik Savrun Tercüme-i Hali, Sicil No: 2216 ; TBMM Arşivi, Ahmet Tevfik Savrun Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

⁵¹ TBMM Albümü, Sema Yıldırım ve Behçet Kemal Zeynel (etd.), C. 2, Ankara, 2010, 692.

2.2.3. Kanun Teklifleri

Ahmet Savrun'un 12. dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.2.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Ahmet Savrun, Eski İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Yusuf Azizoğlu hakkında Meclis Soruşturması açılmasına dair önergeler münasebeti ile yaptığı konuşmasında usul hakkında bilgi vermiş, ilgili komisyonun, beş kişinin de Millet Meclisi tarafından diğer beş kişinin Cumhuriyet Senatosu tarafından, diğer olmak üzere, ayrı ayrı seçileceği biçimiyle düzelttiğini ifade etmiştir.⁵²

Ahmet Savrun, 193 sayılı ve 31.12.1960 tarihli Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Maliye Bakanı'nın çok sayıda konuşmasında, Türkiye' de 'mükellefler üzerinde vergilerin ağırlık oluşturduğu şeklindeki sözlerini eleştirerek Türkiye'de vergilerin diğer ülkelerle karşılaştırıldığında hafif olarak görülse de ancak bunun mükelleflerin taşıyabileceği miktarların fevkinde olduğunu ifade etmiştir. Ahmet Savrun, konuşmasında bir ülkede vergilerin miktarının ayarlanması sürecinde vatandaşların genel durumunun göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemiş, yabancı ülkelerde yaşam seviyesinin Türkiye ile mukayese edilemeyecek kadar yüksek olduğunu ideal olanın daha fazla sayıda insanın vergi mükellefi yapılması gerektiği ancak Türkiye'nin sosyal ve ekonomik koşullarının buna müsait olmadığını vurgulamıştır. Savrun, ülkemizin geçmiş dönemlerine bir göz atarsak, bugün geniş kitleleri oluşturmakta olan zirai sektörlerde faaliyet gösterenlerin düne kadar vergi vermek değil, hayatlarını sürdürmekte zorlandıklarını, karnını güç bir şekilde doyurmakta olan insanlardan vergi yüklerini karşılamalarının imkânsız olacağını dile getirmiştir.⁵³

Vatandaşların geniş kitlesinden fazla vergi almak ile amaçlara daha kolay ulaşamayacağını söyleyen Savrun, vergilerin vatandaşlardan alındığını ancak bu konuda ileriye gidilirse vergi kaynaklarının kurutulacağını, bu bağlamda daha fazla

⁵² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 2, Toplantı.2, 24.10. 1963, 494.

⁵³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.11, Toplantı.2, 7.2. 1963, 646.

vergi almak yerine üreticilerin desteklenmesi suretiyle üretimin artırılması sonucu ileriki dönemlerde daha fazla vergi elde edilebileceğini, bu yapılmadığı takdirdeyse, ileride vergi verecek olan mükelleflerin sayılarının azalabileceğini ifade etmiştir.⁵⁴

Ahmet Savrun, 4. 1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve teklifleri ile ilgili yaptığı konuşmasında ilgili vergi kanunu tasarısına yönelik düzenlenmiş olan merkez komisyonluna itirazın gerçekleşmesi durumunda merkez komisyonlarının il komisyonları tarafından gösterilen ısrar karşısında vereceği kararın ittifakla alınacak olan kararın kabul edilebileceğini ancak bunun bir takım mahzurlarının bulunduğunu dile getirerek bu konuda her zaman ittifakın sağlanmasının zor olabileceğini yani bir tek üyenin muhalif oy kullanması durumunda bu kararın alınmasının mümkün olamayacağını, bu durumlarda il komisyonlarının kararının kabul mecburiyeti anlamını taşıdığını bunun bu şekilde ifade edilmektense il komisyonlarının ikinci ısrarıyla kararın katileşeceğini daha doğru olacağını ifade etmiştir.⁵⁵

Ahmet Savrun, ilgili kanun önergesiyle ilgili olarak kanun önergesinde bahsedilen amortisman konusunda maliye Bakanı'na *“Çiftçiler böyle bir talepte bulunmaktadır. Ellerindeki mevcut vasıtaların vergiye tabi oldukları günden itibaren veya bundan sonra yeni herhangi bir şekilde elde edecekleri vasıtanın mevcut kıymetleri üzerinden takdir ettirilerek amortismanı tâbi tutulmaları mümkün mü?”* şeklinde bir soru yönelttiğini bakanın ise bu soru üzerine *“Hakikaten bunların alınış kıymetleri üzerinden amortismanı tabi tutulması bir adaletsizliği mucip olmaktadır. Bu haklı bir taleptir ama komisyona bıraktım. Bunu komisyon takdir etsin.”* Şeklinde cevaplandırıldığını söylemiştir.⁵⁶

Kendisi de çiftçilik mesleğini ifa eden Ahmet Savrun konuşmasında ilgili vergi kanunun çiftçiler açısından doğurabileceği mahsurları vurgulamaya çalışmıştır. Bu bağlamda, Mevcut değeri üzerinde komisyonlar marifeti ile kıymet takdir edilerek, amortismanı tabi tutulmasının adalete uygun olacağı üzerinde durarak, mevcut

⁵⁴ TBMMTD, 646.

⁵⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 10.2. 1963, 166-168.

⁵⁶ TBMMTD, 166-168.

traktörler eğer günümüzdeki değeri üzerinden fazla bir kıymet taşımaktaysa bunun alınmış olduğu tarih itibariyle canlı mal benzeri tüm organlarını korumasından ötürü olmadığını bu motorun iki sene sonra motoru değiştirilirse ya da üç sene sonra bir palet alınırsa veya iki sene sonra lâstikleri tamamen değiştirilirse traktörün değerinin artacağını vurgulamıştır.⁵⁷

1963 yılı Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile Ahmet Savrun yaptığı konuşmasında okunan takrirlerin birisinde (Zulüm ve soygun devri) şeklinde bir ibarenin bulunduğunu herkesin müşterek bir mesai yürütebilmesi açısından ve bu milletin ve ülkenin geleceğini temin edebilmek amacıyla bu tür ibarelerden uzak durulmasının faydalı olacağını takrirlerin muhtevasına kendisinin de katıldığını ancak bir taraftan geçmiş i kapatalım derken, diğer yandan da muhtelif vesilelerle geçmiş i tazelemeye lüzum olmadığını söylemiştir.⁵⁸

Bazı suç ve cezaların affı hakkında kanun tasarısı ve teklifleri münasebeti ile Ahmet Savrun yaptığı konuşmasında ilgili kanunun adi suçların affına yol açacağını mecliste yer alan bazı milletvekillerinin, adi suçların 16 Şubat 1963 günü milat olarak kabul edilmek suretiyle bu düşüncelerle yurttaşların af kanunun mecliste konuşulması sürecinde suç işleme temayülünün artmasını neden olabileceğini bundan dolayı da hükümetin getirmiş olduğu diğer vazifeyi suiistimal suçu ile alakalı bir şekilde 29 Ekim 1962 tarihine münhasır kalması gerektiğini belirttiklerini ifade ederek, hiçbir insanın, suç işlerken yarın dahi bir af kanunu çıkacağı malûm olmadan şüpheli bir durum üzerine suç işleyemeyeceğini eğer bir ayrıca gidilecek olursa adi suçların 29 Ekim 1962 tarihinden önce işlenen kısmı ile, 15 Şubat 1963 tarihinden önce işlenmiş olan kısmı arasında mahiyet itibariyle bir farklılık bulunmadığını tarih açısından bunu istisna etmek suretiyle bir fark gözetmenin bir adaletsizlik teşkil edeceğini vurgulamıştır.⁵⁹

Ahmet Savrun, 97 sayılı Kanun çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı emrinde askerlik hizmetlerini öğretmen olarak yapanların ilkökul öğretmenliğine tayinleriyle ilgili

⁵⁷ TBMMTD, 166-168.

⁵⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.13, Toplantı.2, 16.2. 1963, 46.

⁵⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.13, Toplantı.2, 20.2. 1963, 607.

kanun tasarısı ve Milli Eğitim, Maliye ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında vasıflı öğretmen yetiştirmekle ilgili mecliste yapılan beyanatlara katıldığını, bununla birlikte nitelikli öğretmen yetiştirilmesi hususunda daha sağlıklı adımların atılmasının önem taşıdığını, çünkü her yıl her illerde en az 100 - 200 - 300 vekil öğretmen istihdam edilmekte olduğunu bu vekil öğretmenlerin birçokları en az ortaokul mezunu kimselerden oluştuğunu, bu vekil öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla herhangi bir kurstan geçirilmediğini, bu bağlamda yedek subay öğretmenliğini yapmış olan lise mezunu öğretmenlerin kurstan geçirildikten sonra ülkedeki öğretmen ihtiyacının karşılanılabileceğini belirtmiştir.⁶⁰

Ahmet Savrun, konuşmasında lise ve muadili okullarda kültür bakımından, öğretmen okullarına çok yakın olan ve umumi kültür seviyesi ondan daha üstün seviyede bulunan lise mezunlarının bulunduğunu bu mezunlar arasından öğretmen olarak atananlarının sayısının oldukça fazla olduğunu ve bunların görevlerinde de başarı elde ettiklerini ifade ederek yedek subay olarak askerliğini yapmış olan lise mezunlarını öğretmen atamalarının yapılmasının doğru olacağını bununla birlikte diğer muadili okulların, öğretmen okulu düzeyinde bulunmadığından dolayı bunların hariç tutulmasının daha doğru olacağını dile getirmiştir.⁶¹

Ahmet Savrun, Tapulama kanunu tasarısı ve teklifleri hakkında yaptığı konuşmasında harçlar mevzuunda iki fikir ileri sürüldüğünü bunlardan birincisi, umumi olarak bütün arazilerden muayyen bir miktar alınması yönünde olduğunu diğerininse, arazi kıymetine göre takdir edilmesi yönünde olduğunu bununla birlikte arazi kıymetlerinin tefrikinin düşünüldüğü kadar kolay bir iş olmadığını arazi değerlerinin bölgelere göre değişmekle birlikte bir bölgede bu şekilde değişik araziler bulunmaktadır ki, köyden köye değişmekte hatta bir köyün her arazisinin ayrı hususiyetlerinin olabileceğini çok kıymetli olarak değerlendirilen bir bölge içerisinde çorak bir arazinin de bulunabileceğini söyleyerek, bu bağlamda bu arazilerin değerlerinin doğru bir biçimde tayin edilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.⁶²

⁶⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.16, Toplantı.2, 29.4. 1963, 583.

⁶¹ TBMMTD, 583.

⁶² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.16, Toplantı.2, 24. 6. 1963, 583.

Ahmet Savrun, Meclis Başkanı seçimi usulü hakkında yaptığı konuşmasında meclis başkanlığı seçiminde yaşanan bir takım sıkıntıların temelinde seçim sisteminde mevcut bir takım usullerin bulunduğunu belirterek bu usule göre muayyen, partilerden olması ‘zarureti ortaya sürülmemiş ve böyle bir sistem kabul edilmemiş olsaydı, ilk andan itibaren bu Mecliste hakikaten Anayasanın, emri icabı bitaraf olması lâzım gelen bir başkanın aranıp bulunacağını bunun, yolunun bulunması suretiyle de bir teamülün tesis edileceğini ve bu teamülün bu sene de kolaylıkla tatbik edilebileceğini dile getirmiştir.⁶³

Ahmet Savrun, Ankara Milletvekili Burhan Apaydın’ın, yoklama ve nisapların tespiti yönünden içtüzük tatbikatı ile ilgili önergesi hakkında Millet Meclisi Başkanlık kararı münasebeti ile yaptığı konuşmasında meclisteki toplantı nisabı konusunda öncelikle Anayasa’da salt çoğunluk ile neyi kastettiğini araştırmak gerektiği üzerinde durarak, Anayasa’nın bu hükmünün koyulmasıyla bu mecliste millet adına iş görmekte olan vekillerin daima çoğunlukla karar vermesini ve çoğunlukta bulunulmasını kastettiğini bu bağlamda çoğunluk gaye olduğuna göre, bu hükmün vaz ‘edilişindeki sebepler buna istinat ettiğine göre, Tüzüğün uygulaması gerçekleştirirken sürekli bir şekilde mecliste millet önünde bir çoğunlukta bulunulmasının önem taşıdığını dile getirmiştir.⁶⁴

Ahmet Savrun, konuşmasına şu sözlerle devam etmiştir; Anayasa bu hüküm ile Meclisin nasıl bir çoğunluk ile açılabilirliğini vaz ‘etmekte ve aynı biçimde devam’ edeceğini belirtmektedir. Eğer Anayasa bu çoğunluk ile devam etmesi gereken Meclisin, devamında mahzurlu görülmeden daha az bir nisap ile müzakerelerin devam etmesine imkân çerçevesinde değerlendirseydi bu bağlamda farklı bir hükme girmeye ihtiyaç duyardı. Aynı bir hükme gitmediğine göre mevcut nisap ile meclisin açılışının gerçekleştirilebileceğini düşünmekten başka yol aramamak gerekmektedir.⁶⁵

Ahmet Savrun, teklifte her hangi bir karar alınacağı zaman beş kişi ayağa kalkıp yoklama isteyebilmesini veya reis tereddüde düştüğü zaman yoklama isteyebilmesini, ancak, müzakere devam etmekteyken yoklama istenemeyeceği yönündeki hükmü

⁶³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.23, Toplantı.2, 24. 6. 1963, 24.

⁶⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.28, Toplantı.3, 10. 3. 1964, 553.

⁶⁵ TBMMTD, 553.

eleştirerek bunun hukuk mantığına uygun olmadığını bir konunun müzakeresi gerçekleştirilirken mevcudun az veya çok olduğunu düşünerek teklif edilmeyeceğini ancak karar aşamasında teklif edilebileceğini bu durumda niçin karar aşamasında mevcut bulunmuyorsa, ekseriyete ulaşılammışsa karar aşamasına kadar bu müzakereyle Yüksek Meclis niçin meşgul edileceğini sorgulamıştır. Konuşmasında yeni tasarımı eleştiremeye devam eden Savrun, Anayasanın eski hükmü, bir meselenin müzakeresi yapılırken bir çoğunluk bu müzakerede bulunmalıdır ki, karar alınırken de alınacak olan kararı bilmesi mümkün olsun diyerek müzakere sürecinde bulunmayan bir azanın karar verilirken dikkatlerde olamayacağını bu durumda yine bundan anlaşıldığına göre müzakeresinde de her zaman gerek Reis ve gerekse; beş kişi bir maddenin müzakeresi yapılırken dahi daima burada ekseriyeti aramak hakkına sahip olması gerektiğini Reisin tereddüde düşmesi halineyse ekseriyetin bulunup bulunmadığını araştırması gerektiğini dile getirmiştir.⁶⁶

Savrun, eleştirilerine şu sözlerle devam etmiştir; Biz eğer Burhan Apaydın'ın bu takririni kabul edecek olursak millet önünde burada daima hepimiz vazifemizi ifa etmemiz mümkün olmayacaktır. Bunun yerine ne yazık ki daha az mevcut ile burada karar almak ve müzakere yapmak durumuna düşebileceğiz. Bu ise bizim görevimizi hakkıyla gerçekleştirmemize mâni olacaktır.⁶⁷

Ahmet Savrun, 193 sayılı ve 31.12.1961 tarihli gelir vergisi Kanununun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesiyle ilgili kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu münasebeti ile ilgili yaptığı konuşmasında şunları söylemiştir;

“Esbabı mucibede satış kıymetini zikretmiş bulmaktayız. Ancak eksik kalmakta olan bir konu bulunmaktadır, onu ifa etmek amacıyla huzurunuzda geldim. Geçen sene hükümetin getirmiş olduğu bu maddelerde ilgili satışların tutarı 50 000 lirayı. Bu 50 000 lirayı geçen seneki komisyon, Hükümetle de mutabık kalarak, 40 000 liraya düşürmüştü. Bu sene Hükümet, geçen 'seneki kendi teklifi 50 000 lira iken bu sene 25

⁶⁶ TBMMTD, 553.

⁶⁷ TBMMTD, 553.

000 lira olarak getirmektedir. İkincisi, bu sene hususları değiştiren diğer birtakım hükümler bulunmaktadır. Geçen sene ziraatla iştigal eden bir çiftçinin ikiden fazla iştigal sahası olduğu zaman bunların ancak 2/3 nü aştığı takdirde muaflıktan çıkıyordu. Halbuki bu sene sadece iki yerde iştigal eden kimse bunun yarısını aştığı takdirde muaflıktan çıkıyor. Yani 300 dönümle iştigal eder, onun yarısı yani 151 dönüm hububat eder, bir de bunun yanı başında kırk büyükbaş hayvan yerine yirmidir tane hayvanı varsa bu mükellefiyete giriyor. Bu hususa nazarı dikkatinizi celp etmek için arz etmiş bulunuyorum.”⁶⁸

Ahmet Savrun, 213 sayılı ve 4.1.1961 tarihli vergi usul Kanunu’nun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesiyle ilgili kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4’er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu münasebeti ile konuşma yapmıştır. Savrun konuşmasında, vergi kanununda bundan önce ortalama kâr haddinin belirlenmesi için il komisyonlarının bulunduğunu ve il komisyonlarının kararları çerçevesinde muamelelerin yapıldığını Merkez komisyonlarının oluşturulması vasıtasıyla il komisyonları tarafından alınan karara muvafık olunmadığı durumlarda ilk seferinde tashih edilmek amacıyla iade edildiğini, İkinci seferinde il komisyonları tarafından ısrar edilmesi durumunda, tam yetkili olarak merkez komisyonunun onu göz önünde bulundurmadan kesin bir şekilde karar verebildiğini ifade ederek mevcut düzenlemeye yönelik bir takım eleştiriler yöneltmiştir.⁶⁹

Savrun konuşmasının devamında her ilin kendisine ait özelliklerinin bulunduğunu esnafın kazancının takdir edilmesi açısından merkez komisyonlarına göre yetkilerinin daha fazla bulunmasının gerektiğini bu durumda tam anlamıyla il komisyonları tarafından alınan kararların bozularak katî kararların alınabileceğini komisyonlarının fonksiyonunun merkez komisyonları ile âdeta kaldırılmak ta olduğunu Mahallî olan il komisyonlarının, mahallin özelliklerini daha iyi bileceğine göre, merkez komisyonlarının bu yetkileri tamamıyla kendisinde toplanması tahmin edildiğinden, daha çok isabetsizliklere, yanlışlıklara, yol açabileceğini dile getirmiştir.⁷⁰

⁶⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı.3, 31. 3. 1964, 207.

⁶⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı.3, 8. 4. 1964, 415

⁷⁰ TBMMTD, 415.

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde bulunduğu iddia ve isnatlarının gerçek olup olmadığı hususunu incelemek üzere Anayasanın 88. maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi ile ilgili takdimen görüşülmesini isteyen önerge münasebeti ile Ahmet Savrun, yaptığı konuşmasında buna benzer takrirlerin mecliste günlerce değil, haftalarca müzakere edildiği ve bu Meclisin uzun zamanlarını işgal ettiğinin görüldüğünü, nitekim, Yusuf Azizoglu ve Hıfzı Oğuz konusunun aylarca bu meclisin değerli vaktini meşgul ettiğini, TRT konusuyla ilgili olarak ta bu meselenin kısmen mecliste görüşülmüş olduğunu son aşamasına gelindiğini herkesin bu konuda bir kanaat sahibi olduğunu bu konuda daha fazla konuşulması durumunda meclisin meşgul edileceğini söylemiştir.⁷¹

Siyasi Partiler Kanunu tasarısıyla Adana Milletvekili Kemal Sariibrahimoğlu ve Kasım Gülek'in Siyasi Partiler Kanun teklifleri ve Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile Ahmet Savrun, yaptığı konuşmasında hem ilçelerde ve hem illerde parti üyelerinin kayıtlarının defterlerde kayıt edileceğini ve yine il ve ilçelerde bir beyannamelerinin de bulunacağına göre, bir kayıt suretinin de bunların merkezde bulundurulmasının istendiğini ancak bunun kanuni bir zorunluluk durumuna getirilmesi halinde, parti merkezlerini, kabili yerine getirilmesi mümkün olmayan ya da uygulamasında son derece zorluklar çıkaracak bir kanuni bir mecburiyet ile karşı karşıya bırakılacağını ifade ederek Bu durumda kanuni müeyyidenin kabul edilmesi durumunda bu güçlüklerle parti merkezlerinin karşı karşıya kalabileceğini ancak kanuni müeyyideye bunu tabi kılmadan, parti merkezlerinin böyle bir kaydı kendiliğinden tutmasında da bir mahzur olmayacağını, bunun uygulaması mümkün değilse kendi üyelerinin kayıtlarını her partinin daha güvenli bir biçimde oluşturabilmeleri bakımından inisiyatifin kendileri ne bırakılması gerektiğini ancak kanuni bir zorunluluğa tabi tutulması durumunda, parti merkezlerine büyük bir yük yükleneceğini dile getirmiştir.⁷²

⁷¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.39, Toplantı.4, 13. 5. 1965, 141

⁷² TBMMTD, 141.

2.3. Ahmet Topaloğlu

2.3.1. Hayatı

1914 yılında Adana'nın Kadirli ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlköğretimin Kadirli'de tamamlamasının ardından orta ve lise eğitimi Adana'da tamamlamış 1940 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmuştur.⁷³ Askerlik hizmetini tamamlamasından sonra İçişleri Bakanlığı'nda görev alan Topaloğlu, Ardahan, Nevşehir gibi ilçelerde kaymakamlık görevini yürütmesinin ardından Emniyet Müdürlüğünde vazife üstlenmiştir.⁷⁴

1954 seçimlerinde Demokrat Parti'den Adana Milletvekili olarak meclise girmiştir. 1958 yılında Hatay valisi olarak görevlendirilen Topaloğlu, 1961 yılında Adalet Partisi'nin kuruluşunda vazife üstlenmiş, aynı yıl yapılan genel seçimlerde Adana milletvekili olarak Adalet Partisi'nden meclise girmiştir. 20 Kasım 1961- 25 Haziran 1962 tarihleri arasında İsmet İnönü'nün başkanlığında Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında büyük koalisyon hükûmetinde İçişleri bakanlığı görevini yapmıştır.⁷⁵

1965 seçimlerinde de Adalet Partisi'nden Adana Milletvekili olarak giren⁷⁶Topaloğlu, Birinci Demirel Hükümeti'nde 1965 yılında Milli Savunma Bakanlığı'na getirilmiştir. İkinci ve Üçüncü Demirel Hükümetlerinde de aynı görevi üstlenmiştir. 1969, 1973, 1977 Genel seçimlerinde de Topaloğlu Adalet Partisi'nden Adana milletvekili olarak meclise girmeyi başarmıştır. Topaloğlu 1981 yılında vefat etmiştir.⁷⁷

2.3.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ahmet Topaloğlu'nun 12. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

2.3.3. Kanun Teklifleri

Ahmet Topaloğlu'nun 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

⁷³ TBMM Arşivi, Ahmet Topaloğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2152.

⁷⁴ TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem. 10, Cilt. 9, 276 S. Sayılı Dahiliye Encümeni Mazbatası, 2-3.

⁷⁵ TBMM Zabıt Ceridesi,2-3.

⁷⁶ TBMM Arşivi, Ahmet Topaloğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

⁷⁷ TBMM Arşivi, Ahmet Topaloğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2152.

2.3.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç'un, Milli Eğitim Bakanlığınca, 4489 sayılı Kanuna göre ihtisasını artırmak üzere, İngiltere'ye gönderilmesine karar verilen Ankara İlköğretim müfettişine pasaport verilmemesi sebebine dair sorusuna cevabında Topaloğlu, İhtisaslarını gerçekleştirmek amacıyla İngiltere'ye gitmek için 16.10 .1961 tarihinde yazdığı dilekçeyle bakanlığa müracaatta bulunan ve pasaport talep eden Ankara ilköğretim Müfettişlerinden Mahmut Makal'ın geçmiş ve halihazır durumunun tahkik ve tetkiki gerekli görülmek suretiyle hakkında ilgili makamlarla gerçekleştirilen yazışmanın sonucunda ismi geçmekte olan kişinin yurt dışına çıkışının bir mahzurlu bulunmadığı ve kendisine pasaportun verildiğini ifade etmiştir.⁷⁸

Bolu Milletvekili Fuat Ümit'in, Düzce Kaymakamı ile Jandarma Kumandanından Düzce Devlet Hastanesinde vukuuna sebep oldukları hadise ile müsebbipleri hakkında ne muamele yapıldığına dair sorusuna cevabında Topaloğlu, bahsedilen gelişmenin bir hastanede meydana geldiğini sözde teftiş maksadı ile Kaymakamı ve Jandarma Komutanının usulsüz olarak, akşam saat 9 da, hastaneye gittiklerini Orada hemşirelere görevlerinin haricinde bazı hareketlerde bulunduklarının, bu olayla ilgili vazifelendirilen müfettişlerin araştırmasından anlaşılmış, Dahiliye Vekili olarak vazifeye başladığı gün Kaymakam ve Jandarma Kumandanının vekâlet emrine alındığını ifade etmiştir.⁷⁹

Edirne Milletvekili Nazmi Özoğlu'un, Ankara Belediyesi sınırları dahilinde bulunan altı binden fazla imalâthanenin başka yerlere nakli sebebine ve nakil için bankalardan kredi açılıp açılmadığına dair sorusuna cevabında Topaloğlu, Ankara Belediyesi şehir içerisindeki bir takım bozuk imalâthanelerin 7 .10 .1960 tarihinde imar plânına uygun bir şekilde yerleştirilmeleri ve şehir dışına çıkarılmaları için bir karar verildiğini ve bu kararın müddetinin de 15 Kasım 1960 tarihinde sona erdiğini, imar plânına göre, bu tarihte nakledilmeleri gereken ancak, bu karar uygulamayan dükkânların kapatılması yoluna gidildiğini, fakat esnafla belediyenin bakanlığın müdahalesi ile anlaşmalarının sonucunda bir hafta sonra, yani 23 .11.1961 tarihinde bütün bu imalâtçıları kendi yerlerinde tekrar faaliyete başlatmış olduklarını, belediye ile esnafın aldığı bu kararlar

⁷⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 6. 12. 1961, 219.

⁷⁹ TBMMTD, 234.

bakanlığın yetinmeyerek, mevcut durumu inceletip ayrıca dosyayı mülkiye müfettişine tetkik ettirildiğini ifade etmiştir.⁸⁰

27 Mayıs ihtilâlini takiben, Çanakkale Milletvekili Refet Sezgin'in, idari sebepler ile toplattırılmış olan silâhlardan, zirai mücadelelerde muzır hayvanların itlaf edilmesinde kullanılmış olan ve ziraatımıza yararlı olan silâhların ziraatla uğraşanlara iadesi hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna cevabında Topaloğlu, vatandaşların elinde bulunan ve idari ve muhik sebepler ile toplattırılmış olan zirai mücadele silahlarının iadesi ile ilgili olarak ihtilâlin ardından yurttaşların ellerindeki av silâhları ve zirai mücadele silâhlarının toplattırıldığını av silâhları ve zirai mücadele silâhlarının, Ziraat Vekâletinin hususi ambarlarında muhafaza edildiğini, bir yıl önce yurttaşların müracaatları üzerine, zirai mücadele mevsimi içinde, valilerin mesuliyeti altında bazı yurttaşlara bu zirai mücadele silâhlarının, iade edildiğini, Vekalet tarafından kalan diğer silâhlardan verilmemiş olanlarının verilmesi için hazırlıkların yürütüldüğünü ifade etmiştir.⁸¹

Bolu Milletvekili Kemal Demir'in, Düzce'de 30.6.1961 tarihinde vuku bulmuş bulunan sel felâketinin sebep olduğu hasarla gerçekleştirilen yardım miktarına yönelik sorusuna cevabında Topaloğlu, ilk başlarda felaketin çok büyük gözükmesi ve tamamıyla Düzce ovasının su altında kalması esnasında zamanın Başbakan Yardımcısı ve diğer bakanların bu bölgeye gitmek suretiyle yardımlarda bulunduklarını, Bununla birlikte bölgede İmar ve İskân Bakanlığı'nın uzman görevlilerinin gerçekleştirdikleri araştırmalar sonucunda hasar ve ziyanın genel yaşama tesir edecek bir hasarın bulunmadığı belirlendiğinden dolayı yardım yapılmadığını, Bir bölgeye yardımların gerçekleştirilebilmesi açısından 7269 sayılı Kanun çerçevesinde İmar ve iskân Bakanlığı'nın bu bölgelerdeki afetin genel yaşama tesirde bulunan bir hasar yaptığının belirlenmesinin gerektiğini ilerleyen bu bölgenin ihtiyaçlarının süreçte Bakanlar Kurulu kararı ile belirleneceğini gerekli duyulursa yardımların yapılacağını ifade etmiştir.⁸²

⁸⁰ TBMMTD, 233.

⁸¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 8. 12. 1961, 258.

⁸² TBMMTD, 259.

Afyon'un Feleli köyü halkından pek çoğunun dövüldüğü hakkındaki söylentilere dair Afyon Karahisar Milletvekili Veli Başaran'ın, Bakanlığa intikal etmiş bir hâdisenin bulunup bulunmadığına, varsa sebepleri ile ilgili olarak ne muamele yapıldığına yönelik sorusuna cevabında Topaloğlu, jandarmalar tarafından bazı vatandaşların Afyon'un Feleli köyünde dövülmesi vakası ile ilgili olarak bu olayın gerçekleşmiş olduğunu, devriye olarak 15 Kasım günü bu köye gelmiş olan jandarmaların köyde bir silâh atma vakasından ötürü silâh aramaları esnasında jandarma ile köylü arasında bir takım olaylar meydana gelmiş ve Çobanlar Nahiyesi Karakolu'na on bir vatandaşın götürüldüğünün yapılan tahkikatın neticesinde anlaşıldığını, Türk Ceza Kanununun 258. maddesine göre kolluk güçlerine mukavemette bulunan vatandaşlarla ilgili olarak takibat icrasına geçildiğini adliyeye netice itibariyle adliyeye sevk edildiklerini bununla birlikte Türk Ceza Kanununun 245 ve müteakip maddelerine göre olaylar esnasında Muamelenin tarzı icrasında ve sert muamele gösteren jandarma karakol kumandanıyla dört jandarma ile ilgili olarak takibat yapıldığı ve bu görevlilerin de adliyeye sevk edildiklerini bildirmiştir.⁸³

Hatay Milletvekili Şekip İnal'ın, mahallî seçimlerin gününde, beraber yapılp yapılmayacağına ve uygulanacak kanunlara yönelik sorusuna cevabında Topaloğlu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanun hükümlerine göre Mahallî idare seçimleri için, hazırlanan seçim kanunları ve İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlandığını ve yakın bir süreçte meclise arz edileceğini, milletvekili seçimlerine yönelik gerçekleştirilen seçmen kütükleri meriyeti içerisinde bu seçimlerin yapılmasını düşünmekte olduklarını bununla birlikte Mecliste kanun tasarısı müzakeresinin ve müddetin tayininin Yüksek Meclise ait olduğunu Mahallî idarelerin dar bölge olması dolayısıyla İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan tasarıda ekseriyet sistemine yer verildiğini ifade etmiştir.⁸⁴

Bursa ile Uludağ arasında yapılmakta olan teleferik hakkındaki Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, sorusuna cevabında Topaloğlu, Bursa Belediyesi ile Bursa - Uludağ arasında kurulum aşamasında bulunan teleferik hattı tesisatını üstlenmiş olan firmayla arasında anlaşmanın 12.6.1956 tarihinde imzalanmış olduğunu, dış

⁸³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 18. 12. 1961, 332.

⁸⁴ TBMMTD,1, Cilt.1, Toplantı.1, 22. 12. 1961, 372.

finansman imkânları sağlanamadığından tesisatın Ekim 1960 tarihinde bitirilmesi gerektiği halde belirtilen tarihte tamamlanmasının mümkün olmadığını, İstanbul giriş gümrüğü depolarında Nisan 1950 tarihinde Firma tarafından gönderilen malzemelerin beklemekte olduğunu, Gümrük Vergisi tutarları bulunan meblâğların henüz temin edilmiş olduğundan kısa sürede çekilmelerinin mümkün olduğunu İsviçre’de ambalajlı olarak % 25 nispetindeki kalan malzemenin beklediğini ifade etmiştir.⁸⁵

Memleketimizde son günlerde görülen çocuk kaçırma olaylarına ve kaybolan çocukların bulunması hususunda Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga’nın, ne gibi tedbirler alındığına yönelik sorusuna cevabında Topaloğlu, yakın döneme kadar ülkemizde çocuk kaçırma şeklinde bir durumun söz konusu olmadığını, ihtilal döneminde bazı sebeplerden dolayı İstanbul’da bir askerî kaymakamın küçük kızının kaçırılmış olduğunun belirlenmesi üzerine bu olayın ardından ülkenin neresinde ve kimin çocuğu kaybolmuşsa gazetelerde “çocuk kaçırılması” biçiminde haberler yapılmakta olduğunu ve bu şekilde kamuoyunda endişe ve korkunun oluşmasına yol açtığını, hemen her gün farklı gazetelerde yayınlanmakta olan “çocuk kaybolması ve kaçırılması” haberlerine yönelik hassasiyet ve ehemmiyetle durulmakta ve anında gerçekleştirilen soruşturmaların neticesinde bunlardan büyük bir kısmının gerçek olmadığının anlaşıldığını, son ilki yılın içinde güvenlik kurumlarına ülkenin çeşitli bölgelerinden çocuk kaybolduğu ile ilgili 1564 müracaatın yapıldığını bu müracaatlardan 11 çocuğun kaçırıldığının belirlendiğini bunlarında tamamının bulunarak ailelerine teslim edildiğini, bu bağlamda İstanbul’da kaybolmuş olan ve kamuoyunu fazlası ile meşgul eden Ayla Özakar’ın akıbetinin belirlenmesi açısından, olayın kendilerine intikal etmesinden bu yana, İstanbul Emniyet Teşkilatı’nda en tecrübeli ve güzide çalışanlarından oluşturulan bir ekibin bir takım ip uçları üzerinde titizlikle çalışmakta olduğunu ifade etmiştir.⁸⁶

Topaloğlu yazılı soruya vermiş olduğu cevabında çocukların kaybolması ile ilgili olarak şunlar söylemiştir;

“Çocukların kaybolmalarından, umumiyet itibariyle ana ve babaya küsüp evini terk etme, iş bulup çalışmak için haber vermeden ayrılma ve yahut okul durumunun iyi olmamasından ötürü başka şehir ve kasabalardaki akrabalarının yanına gitme gibi

⁸⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 5. 2. 1962, 512

⁸⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 8. 1. 1962, 597.

sebeplerin müessir olduğu yapılan inceleme neticesinden anlaşılmış bulunmaktadır. Çocuk kaçırılmaları ve kaybolmaları ile ilgili olarak bakanlığımızca titizlikle yapılmış olan tetkikler, bu işlerle meşgul bulunan herhangi bir şebekenin mevcut olmadığını katiyetle ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu çocuk kaybolma hâdiseleri, ana baba arasındaki geçim sorunlar, çocuğun mektebe intibak eksikliği benzeri hususlardan olmaktadır. Veya aileleri arasındaki dargınlık (küskenlik sebebiyle evinden diğer akrabaya gitmek suretiyle kaybolma vakaları ortaya çıkmaktadır. Vaka polise intikal ettikten sonra kayıp çocuk bulunarak ailesine teslim edilmektedir.”⁸⁷

Kadın trafik memuru alınacağı hususunda gazetelerin haberlerinin doğru olup olmadığına ve bu konuyla ilgili düşünüldüğüne yönelik Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu’nun, sorusuna cevabında Topaloğlu, İçişleri Bakanlığı tarafından kadın trafik memuru alınacak şeklinde bir ilana çıkılmadığı 3261 sayılı Kanun çerçevesinde polis gereksinimini karşılamak amacıyla erkek polis yerine dâhili işlerde çalıştırmak üzere lise mezunu kadın memurların alınması yolunda gazetelere ilân verildiğini, bu yolla da emniyetin iç işlerinde çalıştırılmakta olan erkek polislerin de dışarda bulunan görevlerde çalıştırma olanağının elde edileceğini ifade etmiştir.⁸⁸

Yol kavşaklarına Ankara Belediyesi tarafından konulması zaruri bulunan ışıklı trafik cihazlarının temin ve tesisi konusunda Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir’in ne düşünüldüğüne dair sorusuna cevabında Topaloğlu, trafik kontrol işaretlerinde Ankara Belediyesi’nin bir değişiklik yapmayı düşündüğünü, eskiyen çok sayıdaki kaldırıldığını bununla birlikte birkaç kavşakta trafik kontrolü işaretinin kalmış olduğunu, trafik kontrolü işinin, bir uzmanlık gerektirdiğinden olayı belediyenin çeşitli bu konuda uzman olan kurumlardan bilgi edinmek amacıyla 1.11.1961 tarihinde bir ilanda bulunduğunu ve bu ilânın müddetinin 26.12.1961 tarihi itibarıyla dolmuş olduğunu bu ilana istinaden gerçekleştirilen müracaat ve tekliflerin dikkate alınarak bu konudaki mevzuat çerçevesinde gerekli olan ihalelerin bir an önce yapılacağını, bu müracaatların arasında yabancı işletmeler bulunduğu kadar Türkiye’nin yerli

⁸⁷ TBMMTD, 597.

⁸⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 15. 1. 1962, 717.

işletmelerinin de bulunduğunu, müracaatların gerekli koşulları sağlamaları kaydıyla bir an önce değerlendirilip sonuçların yayınlanacağını ifade etmiştir.⁸⁹

Güney-Doğu vilayetlerinde yollarda vasıta ve şahıslarda sıklıkla gerçekleştirilen aramaların hukuki istinat noktasının neden ibaret olduğunu, aramanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla bir talimat ve emir verilip verilmediği ve aramaların kanunun tayin ettiği koşullar çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla bir tamim ve talimatın gönderilip gönderilmeyeceğiyle ilgili olarak Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, ne düşünöldüğüne dair sorusuna cevabında Topaloğu, bu bölgelerde yurttaşların sıklıkla aranması amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından bir emir verilmediğini bununla birlikte, Kaçakçılık Kanununun 7, 8, 9, 10. maddelerine ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 96. ve 97. maddeleri çerçevesinde Güney - Doğu bölgesinde kaçakçılık gerçekleştirildiğinden şüpheli bulunan kimselerin yine bu kanun hükümleri çerçevesinde aranmasının tabii olduğunu, Bakanlık tarafından bir emir verilmesine gerek bulunmadığı fakat, hakikaten yurttaşları rahatsız edecek bir aramanın gerçekleştirilmesi durumunda, bunun engellenmesinin kendisinin görevi olduğunu belirtmiştir.⁹⁰

Keşap İlçesi Tahrirat Kâtibinin Dereli ilçesine tayin edilip edilmediğine dair Giresun Milletvekili İ. Etem Kılıoğu'nun sorusuna cevabında Topaloğu, daha iyi ve verimli şekilde Halk ve Devlet işlerinin gerçekleştirilmesi düşünölererek ve bir takımının da görölen idari gerekliliğe istinaden Valilik tarafından 6 Ekim 1961 tarihli onayla Dereli İlçesi Tahrirat Kâtipliğine Keşap İlçesi Tahrirat Kâtibi Mustafa Tekbaş'ın tayininin gerçekleştirilmiş olduğunu, Görele İlçesi Tahrirat Kâtibi refiki Mustafa Burhan Vural'ınsa aynı tarihli onay ile Keşap İlçesi Tahrirat Kâtipliğine, isteği üzerine Görele İlçesi Tahrirat Kâtibi Müştak Namazcı'nın Tirebolu İlçesi Tahrirat Kâtipliği refikliğine ve Görele İlçesi Tahrirat Kâtipliği refikliğineyse Tirebolu İlçesi Tahrirat Kâtibi Salih Aydın'ın da tayinlerinin gerçekleştirildiğini bildirmiştir.⁹¹

⁸⁹ TBMMTD, 699.

⁹⁰ TBMMTD, 721.

⁹¹ TBMMTD, Dönm.1, Cilt.2, Toplantı.1, 19. 1. 1962, 72-73.

Şimdiye kadar nerelerde kaç trafik muayene istasyonu kurulduğuna, kaç adet trafik tüzüğü yayınlandığına ve trafik muayenesinin nasıl yapıldığıyla ilgili İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın sorusuna cevabında Topaloğlu, Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğünün görevleri arasında Trafik muayene istasyonlarının kurulması, faaliyete geçirilmesi bulunduğundan ilgili sorunun zikredilen Bakanlık tarafından cevaplandırılacağını ifade etmiştir.⁹²

Beynelmilel komünizmin memleketimizde yapmayı arzulayacağı yıkıcı faaliyetlere karşı ne gibi tedbirler alındığına dair Afyon Karahisar Milletvekili Halûk Nur Bâki'nin Başbakan'dan sorusuna cevabında Topaloğlu, ülkemizde komünizmin kanun dışı olduğunu ve kanunlarımız ile komünizm faaliyetlerinin men edildiğini diğer sosyal sınıflar üzerinde Türkiye'de sosyal bir sınıfın tahakkümünü tesis etmeye, müesses iktisadi ve sosyal nizamları devirmeye sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya yönelik her çeşit faaliyetin karşısında temel nizamları ve kanunları kurmak ile görevli devlet güvenlik güçlerinin bulunduğunu faaliyetlerini kanun dışı durumu itibari ile yeraltı çalışmalarıyla geliştirmeyi talep edecek olanlara yönelik güvenlik faaliyetlerinin de gizli kalması gerektiğini ifade etmiştir.⁹³

6830 sayılı İstimlâk Kanunu gereğince olan İstanbul ve Ankara belediyelerinin borçlarının 1962 malî yılı bütçesinden ödenmesi için bir ödenek konulmasının düşünüldüğü düşünülmediğine dair Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoğlu'nun sorusuna cevabında Topaloğlu, İstanbul Belediyesi tarafından istimlâk borçlarını ödenmeyen 947 gayrimenkul sahibinin bulunduğunu bunların borçlarının tutarının 60 919 608,37 TL olduğunu Ankara Belediyesi tarafından istimlâk borcu ödenmeyen 1 358 gayrimenkul sahibinin bulunduğunu bunlara borçların tutarının 32 664 485,23 TL olduğunu ifade etmiştir.⁹⁴

İstanbul'da asayiş bozan olayların önlenmesi bakımından ne gibi tedbirler alındığına dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, sorusuna cevabında Topaloğlu, Son dönemlerde İstanbul'da bir takım kabadayıların ortaya çıkması, yurttaşların mal ve can

⁹² TBMMTD, 64.

⁹³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 24. 1. 1962, 140.

⁹⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 29. 1. 1962, 75.

güvenliklerini zedelemesi, genel emniyet ve asayişin ihlâl edilmesi benzeri olayların bulunmadığını bununla birlikte her şehirde olması muhtemel olan münferit olayların meydana geldiğini bu konuya yönelik İstanbul Emniyet Teşkilatı'nın sıkı bir mücadele ve çalışma içine girdiğinden, zikredilen münferit olaylara yönelik gerçekleştirilen mücadelenin fazlasıyla basında yer almadığını, Şehirde ve özellikle Beyoğlu havalisinde çok sıkı güvenlik önlemlerinin alındığını, üniformalı devriyelerin sıklaştırıldığını, yeni ekiplerin teşkil edildiğini, halkın ise alınan önlemler nedeniyle memnun olduklarının gözlemlendiğini söylemiştir.⁹⁵

Ahmet Topaloğlu 1962 yılı İçişleri Bakanlığı bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında İçişleri Bakanlığının 1962 bütçesinin yapıcı tenkitlerden, hizmetlerin tüm sahalarını kapsayacak olan değerlendirmeler ışığında geçtiğini, bu bağlamda bir yılı kapsayacak faaliyetlerde tüm bu görüşlerin bakanlığın çalışmalarına yön vereceğini yeni Anayasanın hâkimiyeti altında işleyen bir Devlet karakter ve hüviyetine sahip modern ve ileri bir toplum şeklinde dünya milletleri arasında Türkiye'nin yerini almış olduğunu Halk oyunun da katılmasıyla yürürlük kazanmış olan Anayasanın, Türk demokrasi tarihinin gelişim sürecinde önemli bir adım olduğunu İçişleri Bakanlığı olarak teşkilâtın Anayasanın belirlemiş olduğu esaslara ve millet hayatının kazandığı yeni ruh ve düzene uygun bir çalışma gayreti içinde olduğunu belirtmiştir.⁹⁶

Kaçakçılığın menî ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi ile ilgili 6829 sayılı Kanunun 2. Maddesi ile eklenen birinci maddesine bazı fıkraların ilâvesi ile ilgili olarak Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ve 9 arkadaşının kanun teklifi münasebetiyle yaptığı konuşmasında Ahmet Topaloğlu, 6829 sayılı Kanunun ek ikinci maddesine göre 1958 yılından başlayarak sınırların 10 kilometre kısımlarında mukim köylerde oturmakta olan yurttaşlardan beyanname alınmakta olduğunu, bölge halkı üzerinde bu beyannamenin üzücü etkilerinin müşahade edildiğinden dolayı Mehmet Ali Arıkan ve 9 arkadaşı tarafından yapılmış olan kanun teklifiyle yalnızca bu beyanname talebinin ilga edilmesinin teklifi yapılmış olup Gümrük ve Tekel Komisyonu'yla İçişleri

⁹⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1962, 316.

⁹⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.3, Toplantı.1, 21. 2. 1962, 130.

Komisyonlarında görüşmeleri esnasında kısmen bu beyannamelerin ilga edilmesi kabul edilmiş, bununla birlikte kanunu teklif etmiş olan milletvekillerinin bir takım konularda beyannamenin talep edilmesi yönündeki istekleri göz önünde bulundurularak iki komisyon arasında farklı görüşler olmuşsa da bu tarihten başlayarak beyanname talep etme uygulamasının kalkacağını ifade etmiştir.⁹⁷

18 Mart Çanakkale Zaferine katılacaklara tahsis olunan Kadeş vapurunda cereyan eden hâdiselere yönelik Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, sorusuna cevabında Topaloğlu, İstanbul'dan Çanakkale'ye 18 Mart kutlamaları dolayısıyla gidecek kafiyelelere yönelik Talebe Federasyonu ve Millî Türk Talebe Reisliğince gemi talep edilmiş ve bu yıl da her yıl olduğu gibi öğrencilerin bu talepleri değerlendirilerek Denizcilik Bankası tarafından Kadeş vapuru, bu kutlamalara yönelik tahsis edildiği, Bu gemiyle gitmesi planlanan misafirlerin, iştirak edecek öğrenci kurumlarının kontenjanlarıyla ilgili anlaşma bulunmadığından, İstanbul Valiliği hakem misyonunu üstlendiği ve kutlamalar iştirak edeceklere belli ölçüler çerçevesinde davetiyelerin dağıtıldığını bu bağlamda Türkiye Millî Talebe Federasyonuna 300, Millî Türk Talebe Birliğine 300, Mustafa Kemal Derneğine 16, Emekli malûl gazilere 40, İstanbul umumi spor kulüplerine 40, Türkiye İşçiler Birliğine 40, Yıldız Teknik Okuluna 10, Kuleli Lisesine 10, Liseler kültür ve edebiyat kollarına 10 ve diğerleri olmak üzere toplamda 1000 davetiyenin dağıtıldığını ifade etmiştir.⁹⁸

Kadeş Vapuru ile 18 Mart Çanakkale İhtifalinde katılmak amacıyla Çanakkale'ye gidenler arasında hâdise çıkaranların kimler olduğuna ve bunlarla ilgili ne gibi muamele yapıldığına yönelik Sivas Milletvekili Tahsin Türkay'ın, sorusuna cevabında Topaloğlu, bu konuyla ilgili Türk Ceza Kanunu'nun 516 - 561 - 571 ve 572. Maddeleri çerçevesinde İstanbul Savcısının gerçekleştirmiş bulunduğu tahkikat neticesinde bir rapor hazırlandığı bu bağlamda gemide şarkı söylendiği dans edildiği, içkiler içildiği ancak basına yansımış olduğu gibi adap ve ahlaka mugayir bir fiilin işlenmediğini dile getirmiştir.⁹⁹

⁹⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.4, Toplantı.1, 4. 4. 1962, 245

⁹⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.4, Toplantı.1, 4. 4. 1962, 260.

⁹⁹ TBMMTD, 264.

Kadirli Kaymakamı Mehmet Can hakkındaki İstanbul Milletvekili Suphi Baykam, Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu ve İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem'in, sözlü sorularına cevabında Topaloğlu, 1950 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesinden Kadirli Kaymakamı Mehmet Can'ın, mezun olduğunu, Adana'da maiyet memurluğunu geçirmesinin ardından Uluborlu Kaymakamlığına 1954 yılında, Ünye Kaymakamlığına 1956 yılında tayin edildiğini, buradan da 1958 de tayin edildiği Gümüşhacıköy Kaymakamlığına gitmeyerek, yine Adana vilâyetinin Bahçe kazası Kaymakamlığına tayin olanağını elde ettiğini yine, Adana vilâyetinin Kadirli kazası Kaymakamlığına 30 Temmuz 1960 tarihinde nakledildiğini İnkılâp Hükümeti döneminde kabul edilmiş olan kaymakamların mahrumiyet bölgesi hizmetlerine ait yönetmelik çerçevesinde, mahrumiyet bölgesi görevini gerçekleştirmek amacıyla Van vilâyetinin Muradiye ilçesine¹³ Ocak 1961 tarihinde tayinin yapıldığını ancak bu kaymakamın olanağını bularak yeni tayin kazasına gitmediğini ve Kadirli kazasında hizmetini sürdürdüğünü Bu biçimde sürmekte olan on yıllık hizmetinin içinde kendi vilayeti olan Adananın kazalarında beş yılını yapma olanağına kavuştuğunu bundan dolayı ilgili mevzuat gereğince kendisinin tayininin yapıldığını ifade etmiştir.¹⁰⁰

Müdürsüz bulunan Muş ili nahiyelerine asıl müdür atanması hususunda Siirt Milletvekili Cevdet Aydın ve Muş Milletvekili Sami Öztürk'ün, ne düşüldüğüne yönelik sözlü sorularına cevabında Topaloğlu, Muş ilinin nahiyelerinin yıllardan bu yana münhal olmadığını İnkılâp Hükümeti döneminde alınmış olan bir prensip kararı çerçevesinde iki yıldan bu yana münhal olduğunu bununla birlikte yeni Anayasanın 115. maddesi çerçevesinde idari kademelerin yeniden tespit edilmesi düşüncesiyle İçişleri Bakanlığı'nda münhal nahiye müdürlüklerine yeniden tayinlerde tereddütlerin meydana geldiğini Bakanlıkta gerçekleştirilen çalışmalar çerçevesinde idari kademelerde, nahiyelelerin de yer alması gerekliliği görüldüğünden dolayı yeniden açılmış olan nahiye müdürleri kursundan mezun olanların açık bulunan nahiye müdürlerine tayinlerinin yapılacağını bildirmiştir.¹⁰¹

¹⁰⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.4, Toplantı.1, 16. 4. 1962, 508.

¹⁰¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.5, Toplantı.1, 2. 5. 1962, 114.

2.4. Ali Bozdoğanoglu

2.4.1. Hayatı

1925 yılında Adana’da dünyaya gelen Ali Bozdoğanoglu’nun annesinin adı Zeynep, babasının adı Mustafa’dır.¹⁰² İlk ve orta öğrenimini Adana’da tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde eğitim almış, bu okuldan mezun olduktan sonra bir süre çiftçilik ve serbest avukatlıkla uğraşmıştır.¹⁰³ Adana Belediye Başkanı olarak 1955-1956 yılları arasında vazife yürüten Ali Bozdoğanoglu, 1961 ve 1965 genel seçimlerinde Adalet Partisi’nden Adana Milletvekili olarak görev yapmıştır. Ali Bozdoğanoglu, 1997 yılında hayatını kaybetmiştir.¹⁰⁴

2.4.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ali Bozdoğanoglu’nun, 12. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

2.4.3. Kanun Teklifleri

Ali Bozdoğanoglu’nun, 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.4.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Ali Bozdoğanoglu, Millet Meclisi Genel Kurulu’nda konuşma yapmamıştır.

2.5. Cavit Oral

2.5.1. Hayatı

1904 yılında Adana’da dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Fatma. Babasının adı Mehmet Fikri’dir. Almanya Württemberg Hohenheim Yüksek Ziraat Okulu ile Berlin Siyasal Bilgiler Mektebi’nden eğitim almıştır.¹⁰⁵ Ali Cevat Oral, eğitimini tamamlamasının ardından gazetecilik ve ziraat ile uğraşmıştır.¹⁰⁶ Sümerbank İdare Meclisi Üyesi, Adana Halkevi Neşriyat Komitesi Reisi, Adana Pamuk Müstahsilleri Satış Kooperatifi Müdürü, Adana Çiftçiler Birliği Reisi, Adana Belediyesi Azası benzeri görevleri yürütmüştür. Ziraat mühendisliği yanında siyasetçi kimliği ile de ön

¹⁰² TBMM Arşivi, Ali Bozdoğanoglu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2154.

¹⁰³ TBMM Arşivi, Ali Bozdoğanoglu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

¹⁰⁴ TBMM Albümü 2. Cilt 1950-1980 (2010),

¹⁰⁵ TBMM Arşivi, Cavit Oral Seçim Mazbatası, 19.10.1961

¹⁰⁶ TBMM Arşivi, Cavit Oral Tercüme-i Hali, Sicil No: 2158.

plana çıkan Cavit Oral, V. VI. Dönem Niğde'den VII., VIII. ve X. Dönemlerde Seyhan'dan milletvekili olarak meclise girmiştir. 1961 seçimlerinde ise, Adalet Partisi'nden XII. Dönemde Adana Milletvekili olarak meclise girmeyi başarmıştır. 20 Kasım 1961- 25 Haziran 1962 tarihleri arasında İsmet İnönü'nün başkanlığında Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında büyük koalisyon hükûmetinde Tarım Bakanlığı görevini yapmıştır. XVII, XVIII. ve XXVI. Hükümetlerde ise Tarım Bakanlığı görevine getirilmiştir. Cavit Oral 1983 yılında vefat etmiştir.¹⁰⁷

2.5.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Cavit Oral'ın 12. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

2.5.3. Kanun Teklifleri

Cavit Oral'ın 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.5.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Doğu-Anadolu'nun bazı illerinin, kuraklık dolayısıyla maruz kaldığı hayvan yemi ve buğday yokluğunu engelleyebilmek amacıyla ne tür önlemlerin alındığına yönelik Gümüşhane Milletvekili Sabahattin Savacı'nın, sorusuna cevabında Cavit Oral, Tarım Bakanlığınca Doğu illerinde bu yıl 1961 kuraklık sebebiyle alınan tedbirler ve yapılan işlerle ilgili bilgi vermiş bu bağlamda Hayvancılık ile uğraşan bölgelerdeki çiftçilerin hayvan yemi gereksinimini gidermek amacıyla yeterli miktarda tohum dağıtıldığını, yonca tohumu mubayaasının devam etmekte olduğunu Mubayaanın tamamlanmasının ardından deküskütözden geçirilip temizlendikten sonra yeteri kadar dağıtım yapılacağını dile getirmiştir.¹⁰⁸

Tohumluk buğday gereksiniminin giderilmesi hususunda, ne gibi tedbirler alındığına dair Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, sorusuna cevabında Cavit Oral, ülkenin değişik yerlerinde tabii afetler sebebiyle zararları % 40 geçmiş olan ve ancak Ziraat Bankası'ndan ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden direkt bir şekilde yardımlara ulaşamamış olan çiftçilere 5254 sayılı Kanuna göre 11119 ton arpa ve 33813 ton

¹⁰⁷ Kazım Öztürk, Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt (Özgeçmiş), Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, s. 780.

¹⁰⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.5, Toplantı.1, 4. 12. 1962, 114.

buğday dağıtılmış olup, bilhassa bu tohumlukların şeker fabrikası çiftlikleri, üretme çiftlikleri ve araştırma kurumlarının iyi tohumlukları göz önünde bulundurularak dağıtılmıştır. Bunun haricinde parası ile mubayaada bulunmak talep eden çiftçileri de 10 tonu geçmemek üzere tohumluk tevzi edildiğini ifade etmiştir.¹⁰⁹

Düzce’de 30.6.1961 tarihinde vuku bulmuş olan sel felaketinin sebep olduğu hasar ile yapılan yardım miktarına dair Bolu Milletvekili Kemal Demir’in, sorusuna cevabında Cavit Oral yapılan yardımları şu şekilde sıralamıştır;

*Düzce’de 30 Haziran 1961 tarihinde vuku bulmuş olan sel felâketi üzerine, durumu mahallen tetkik ve ihtiyaçları tespit amacı ile bir heyet teşkil edilmiştir. Bu heyetçe hazırlanan rapora göre: 1. a) Ziraat Bankasına olan borçların tecil ettirilmesi mezkûr bankaya, b) Yemeklik ve yemlik ihtiyaçlarının Ticaret Bakanlığına intikal ettirilmesi konusu Bolu Valiliğine yazılmış, durum ayrıca Ziraat Bankası ve Ticaret Bakanlığına intikal ettirilmiştir. c) Zarar görenlerin büyük kısmı "pancar yetiştiricisi olduklarından durum T. Şeker Fabrikaları A. Ş. Genel Müdürlüğü’ne bildirilmiştir. 2. Çiftçilerin tespit ettirilmiş olan yazlık tohumluk ihtiyaçları 5254 sayılı Kanuna göre zamanında temin edilecektir. 3. Selden zarar gören köylerin kereste ihtiyacı da, olayı müteakip Düzce Orman İşletmesince tespit edilmiş ve 27 m³ kereste, köylü zatî ihtiyaçları meyanında, tamamen karşılanmıştır. 4. 30 Haziran 1961 tarihinde vukua gelen sel felâketi Düzce ilçesinde 6 nahiye, 86 köy ve 13 bin 241 dekar sahada zarara sebep olmuştur. Para olarak zararın tutarı 2 milyon 160 bin liradır.”*¹¹⁰

Ülkemizin tarım sahalarında muhtaç olduğu fennî gübre, zirai vasıta ve aletlerin günümüz fiyatlarından daha ucuz ve kolay satılabilmesi açısından ne düşünüldüğüne yönelik Kırklareli Milletvekili Abdurrahman Altuğ’un, sorusuna cevabında Cavit Oral, ülkenin ticari gübreye olan gereksiniminin 1965 yılında 865 000 1970 yılındaysa 2 000 000 ton olacağını öngörüldüğünü, 1962 yılına yönelik gerçekleştirilen tahminin 450 000 ton civarında gerçekleşeceğini hali hazırda faaliyet gösteren fabrikaların, ithal malı gübre fiyatları ile uygun fiyatlar düzeyinde mal sağlayabilmeleri açısından gereksinimlerin karşılanmakta olduğunu ve bir takım konuları halledebilmeleri durumunda 300 000 ton civarında bir üretimin sağlanabileceğini, 1962 yılı için gerekli

¹⁰⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 6. 12. 1961, 221.

¹¹⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 13. 12. 1961, 279.

olan gübrenin tedarikinde bir sorunla karşılaşılmayacağını gübre türü malların liberasyon listesinde olduğunu, Tarım Bakanlığının çeşit ve tertip açısından müsaadesi ve kontrolüne tâbi tutulduğunu, bu bağlamda 1961 yılı itibariyle 168 000 ton gübrenin ithaline yönelik gerekli izinlerin tahsis edildiğini, ancak ithal yolla karşılamamanın ülke ekonomisine büyük bir yük bindirdiğini bundan dolayı da yerli üretimi teşvik edecek gerekli önlemlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir.¹¹¹

İlgili soru önergesinin Zirai Donatım Kurumu vasıtasıyla satılmakta olan gübrelerin daha kolay ve ucuz satılmasına yönelik düşünüldüğü üzerineyse Cavit Oral, gübre satışlarında Donatım Kurulunun yapabileceği en fazla fedakarlığı gösterdiğini, daha ucuz fiyatlara satışın gerçekleşebilmesi için nakliye fiyatlarında ucuzlamanın olması gerektiğini, gübre için özel bir ithal kredisi imkânı sağlanması ya da öz sermayesinin artırılması benzeri koşulların sağlanmasına bağlı olduğunu, genel olarak gübre ithalatında Hükümetin İstihsal Vergisini ve Gümrük Vergisini kaldırmakla en önemli fedakarlığı gerçekleştirdiğini, yerli endüstride bir takım hammaddelerle üretim gerçekleştirdikleri gübre üzerinde hali hazırda uygulanmakta olan vergilerin ne biçimde düşürülebileceği ve ithal malları ile onların eşit koşullar çerçevesinde rekabet olanakların oluşturulması hususunda çalışmaların yapıldığını belirtmiştir.¹¹²

İlgili soru önergesinin Bu kolaylıkların ve ucuzluğun zirai vasıta ve aletler için de düşünülp düşünülmediği konusuna, Cavit Oral, Ziraat Bankasının Zirai aletler için olanaklarına ek olarak 3 000 000 liralık traktörler için de karşılık paralar fonundan yeniden 5 000 000 liralık bir kredi tesis edildiğini, bu yolla evveliden Ziraat Bankası'ndan mevcut fonlar ile beraber küçük çiftçi ekipmanları ve aletler için 22 000 000 traktörler için 10 000 000, liralık bir kredi hacmine ulaşıldığını, öbür yandan Ziraat Bankasının sermayesine ilk olarak 100 000 000 lira ilâve yapıldığını Bu ilâve ve bankanın mevcut imkânları üzerindeki çalışmalarında çiftçinin makine ve alet gereksinimini de göz önünde bulunduracağını vurgulamıştır.¹¹³

¹¹¹ TBMMTD, 282.

¹¹² TBMMTD, 282.

¹¹³ TBMMTD, 282.

Şeker şirketi tarafımdan verilen gübrelerin pahalılığı ile alakalı olarak ise Cavit Oral, mukavele icabı olarak süper fosfatın 70- 75 kuruş fiyat ile tevzi edilmekte olduğu ve bu adaletsiz fiyat farkının üreticilerin lehine düzeltilmesi hususunda üreticilere şeker şirketinin vermiş olduğu gübreler ve süper fosfat kar amacı gütmeyen sağladığını, diğer yandan T. A. O. 1962 yılı iş programında gübre fabrikaları bu büyük fiyat farkını azaltmaya yönelik önlemlere başvurduğunu dile getirmiştir.¹¹⁴

Fındık kurdunu imha eden ilâca ruhsat verilip verilmediğine, ruhsatlı ise tecrübe ve kontrolünün yapıp yapılmadığını ve kullanılmakta olan, suni gübreyle toprak cinslerinin tahlillerinin yaptırılmış olup olmadığına yönelik Ordu Milletvekili Ata Topaloğlu'nun, sorusuna cevabında gerek bakanlık teşkilatı tarafından, gerekse üreticiler tarafından 1961 yılında fındık kurdu haşeresine yönelik, % 2,5 heptaklor içermekte olan eden toz ilâçların kullanıldığını 1954 yılında bu ilca yönelik biyolojik denemelerin Samsun Zirai Mücadele Enstitüsü'nde gerçekleştirildiğini ve elde edilen olumlu sonuçlardan dolayı ruhsat verilmek suretiyle kullanılmasına başladığı başarı ile 1960 yılına kadar kullanılmakta olan bu ilâçtan, içinde bulunan sene içerisinde bir kısım üreticilerin etkisinin azaldığı yönünde şikâyetle bulunduğunu bununla birlikte , Ankara Enstitüsü'nde gerek Bakanlık teşkilatı gerekse de Fisko Birlik tarafından zaman zaman ilâç numunelerinin, tahlilinin yapıldığını ve neticelerin ilâcın şartnamede yer alan vasıflara uygun bulunduğunu söylemiştir.¹¹⁵

1961 ziraat yılında Meriç ve Ergene nehirlerinin taşmasından dolayı kaç dönüm arazinin, sular altında kalmış olduğuna ve zarar görmüş olan mahsullerin, cinsi, miktarı ve değeriyle her iki nehrin sularının kontrol altına alınmasıyla ilgili gerçekleştirilen anlaşmanın ana hatlarına yönelik Kayseri Milletvekili Mehmet Yüceler'in, sorusuna cevabında Cavit Oral, Bayındırlık Bakanı'nın kendi görev sahası çerçevesinde yapılanları anlattığını Tarım Bakanlığı'nın da bu hasarı gördüğünü ve bu bağlamda bölgeye, hasara göre dağıtılmak üzere 250 ton buğday ve 75 ton arpa verildiğini belirtmiştir.¹¹⁶

¹¹⁴ TBMMTD, 282.

¹¹⁵ TBMMTD, 276.

¹¹⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 17. 1. 1962, 16

Siirt ili dâhilinde çok geniş mikyasta bulunan 3/4 ü Devlet orman sahasına giren yabancı fıstık ağaçlarının müstakil bir teşkilâtla üzerinde durularak aşıltilması konusunda bir tasavvur ve tedbirin mevcut bulunup bulunmadığına yönelik Siirt Milletvekili Süreyya Öner'in, sorusuna cevabında Cavit Oral şunları söylemiştir;

“1. Hakiki miktarı kesin olarak bilinemeyen Siirt ili dahilindeki yabancı fıstık ağacının, Erüh ilçesinin Lodi köyünde Ormanlık saha ile karışık olmak üzere 3 000 dekarlık bir saha mevcuttur. 2. 3573 sayılı Kanunla uygulama tüzüğü esaslarına göre 6777 sayılı Kanun Devlete ait yabancı fıstıklık ve harnuplukların da tevzi olunarak imar ve ihyasını âmir bulunmaktadır. Bundan dolayı Erüh ilçesinin Lodi köyündeki 3 000 dekarlık Devlet yabancı fıstıklığı tefrik ve tespiti yapılmış ve henüz bu sahalarda parselleme yapılmamıştır. 3. Devletin sahip olduğu yabancı fıstıklık, harnupluklar ve zeytinliklerin zikredilen kanunlar çerçevesinde teşkilâtımız marifeti ile aşıltilması usul ve mevzuat çerçevesinde imkanı bulunmamaktadır. Ancak örnek ve öğretici mahiyette yapılması kabildir. 4. Siirt ilinde aşıltilma işlerine Gaziantep Zirai Araştırma Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan rapora göre sürdürölmektedir. Bu bağlamda 26 177 ağaca 96 346 adet aşısı1960 yılında tatbik edilmiştir. 5. Gaziantep Zirai Araştırma Enstitüsü tarafından Siirt ilinin kalkınmasında önemli rolü olan fıstıkçılığın geliştirilmesi açısından yapılması gerekli fen işlerin neler olduğu etüt edilmektedir.”

117

Seylan pamuğı ekmeye mecbur edilen Köyceğiz çiftçilerinin elinde kalmış olan pamukların ihracı ya da satın alınması konusunda ne düşünöldüğü ile ilgili sorusuna Muğla Milletvekili Hilmi Baydur'un, cevabında Cavit Oral, hızlı bir şekilde gelişmekte olan pamuklu mensucat sanayisinin poplin ve makara ipliğı benzeri üretimine yönelik lazım olan uzun lifli pamuk gereksinimini içerden karşılayabilmek ve yılda 40 - 50 milyon lira döviz tasarrufu sağlayabilmek amacıyla Mısır'daki Karnak cinsi pamuklarla aynı değerde olan Sea - Land pamuğünün yetiştirilmesinin olanakları pamuk ıslah ve araştırma kurumunda araştırıldığını Seylân pamuğünün uzunluğünün 35 - 38 milimetre olup lifinin ince fabrikasyon açısından Karnak cinsi ile benzeştğini ülkenin iklim ve toprak şartlarına göre Seylân pamuğünün yetişme durumunu gözlemlemek amacıyla Dalaman Devlet Üretme Çiftliğinde ve Nazilli Bölge Ziraat

¹¹⁷ TBMMTD, 22.

Araştırma Enstitüsü deneme parsellerinde geniş ekimler yapılmak sureti ile tecrübe edildiğini Ereğli Bez Fabrikasında pamuğun sanayi yönünden analizin yapılması sureti ile tetkik edildiğini ve ülkenin koşullarına uygun bulunduğun belirlendiğini dile getirmiştir.¹¹⁸

İktisadi gelişmemiz için FAO Teşkilâtı tarafından yapılan yardımdan yararlanıp yararlanmayacağını ve Doğu illerinde gıda azlığının ortaya çıkaracağı sonuçlar üzerinde ilmî cepheden tetkik yoluna gidilip gidilmediği ile ilgili İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın sorusuna cevabında Cavit Oral, hayvancılık mevzuu ve hayvan varlığının Türkiye için iktisadi açıdan son derece önemli olduğunu, hayvancılık bakımından Doğu vilâyetlerinin önemi göz önünde bulundurulduğunda , Fahrettin Kerim Gökay'ın sorusunun önem taşıdığını, Büyük bir hayvan varlığına sahip olan Türkiye'nin, makineli ziraattan sonra ne yazık ki çayır ve meralarının tamamıyla ihmal edildiğini ülkede birçok meraların ve çayırların kültür arazisine dönüştürüldüğünü, eski dönemlerde bu ülkede iki hektar meraya bir hayvan düşmekteyken artık bu rakamın bir hektarın altına düştüğünü ifade etmiştir.¹¹⁹

1962 yılı Tarım Bakanlığı bütçesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında Cavit Oral, ülkede ziraatın her şeyin başında ve önünde geldiğini ancak ne yazık ki, bu konuda ha ettiği yerde olmadığını Tarım Bakanlığı'nın tarım camiası içinde çalışanlar için gerekli olan sorumluluğu üzerine aldığını belirterek ülkenin tarımla ilgili sorunlarını toprak meselesi, ikincisi nüfus meselesi olmak üzere iki bağlamda değerlendirmiştir. Bu çerçevede Cavit Oral şunları söylemiştir;

“Maatteessüf günümüzde topraklarımız bir taraftan su, bir taraftan da rüzgâr erozyonuna maruz kalmaktadır. 25 324 000 hektarlık kültür arazisinin 7 milyon hektarı hiç veya çok az, 6 milyonu orta derecede, 4 milyonu şiddetli ve 8 milyon hektarı da çok şiddetli şekilde erozyona maruzdur. Ancak derhal bir noktayı ilâve etmek mecburiyetindeyim ki; bendeniz bu rakamları, memleket gerçeklerini yüksek huzurunuzla arz etmek için ifade etmiş bulunuyorum. Yoksa son zamanda herkesin dilinde ve herkesin gözündeki hazin ve acıklı bir mevzu olarak ele alınmış olan bu

¹¹⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 31. 1. 1962, 195.

¹¹⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1962, 319.

erozyon meselesi gerçekten ciddidir ama bu tehlikeyi bertaraf etmek de bugünkü medeni dünyada elbette kolaydır ve mümkündür.”¹²⁰

Edirne ili pancar üreticilerine Şeker Şirketi tarafından verilen gübrenin pahalı olması sebepleri ve gübre fiyatlarının indirilmesinin düşünülüp düşünülmediğine yönelik Edirne Milletvekili Talât Asal’ın, sözlü sorusuna yönelik cevabında Cavit Oral, günümüzde bakanlık tarafından belirlenen gübre fiyatlarının dış piyasalar ile karşılaştırıldığında pahalı bir fiyat olmadığını Mevcut gübre fabrikalarından iki adet bulunduğunu Birisinin İskenderun’da, diğerinin de Derince ‘de olduğunu, bu iki fabrikanın kapasitesinin 200 bin ton civarında olduğunu, bununla birlikte bu fabrikaların tadilat aşamasından geçmelerinden dolayı tam kapasite ile çalışmalarının imkanının olmadığını uzun zamandan beri bu fabrikaların temsilcileriyle, Tarım Bakanlığı’nın temsilcileri ve dolayısıyla Sanayi Bakanlığı’nın temsilcileri arasında fiyat üzerinde müzakerelerin devam ettiğini, nihayetinde 25 kuruş üzerinden bir anlaşmaya ulaşıldığını Hükümet tarafından da aradaki farkın sübvansiyon edilmek yoluyla süper fosfatın ülke genelinde 25 kuruşa satılmasına karar kılındığını ifade etmiştir.¹²¹

Antep fıstığı, tarım ve ticaretinin geliştirilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Gaziantep Milletvekili Osman Orhan Bilen’in, sorusuna cevabında Bakanlık tarafından mahsuldar fıstıklardaki mahsul artışının sağlanması için aşı ve budama usullerinin teknik esaslara uygun nasıl yapılacağını toprak ve su muhafazası önlemlerinin en iyi biçimde nasıl alınacağını, kurslar açarak veya demonstrasyonlar kurarak müstahsillere öğretmek, gübre vermek suretiyle mahsul verimini artırmak, gıda noksanlığı sebebiyle periodisiteyi azaltmak, fıstıklıklardan layıkıyla yararlanılabilmesi amacıyla da sahada erkek fıstık ağaçlarının muntazam bir şekilde dağıtımını yaparak bilfiil yaparak çiftçilere göstermek için çalışıldığını ifade etmiştir.¹²²

¹²⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 24. 2. 1962, 421

¹²¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.4, Toplantı.1, 6. 4. 1962, 294.

¹²² TBMMTD, 276.

Toprak reformunun bu yıl gerçekleştirilmeye başlamasıyla ilgili her hangi bir çalışma yapılmakta olup olmadığına yönelik Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, sözlü sorusuna cevabında Cavit Oral, Toprak Reformu kanun tasarısıyla ilgili olarak Bakanlıkta çalışmaların devam ettiğini kısa zamanda tasarının hazırlanarak Yüksek Meclise sevkinin sağlanacağını, ziraat ile meşgul nüfusun ne kadarının ne miktarda toprağa sahip olduğuna yönelik ne yazık ki tam bilgilerin bulunmadığını bu konu ile ilgili olarak İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 1952 yılında hazırlanmış olan anket çerçevesinde ziraatla meşgul nüfusun % 72,62'sinin araziye sahip olduğunu, % 21,5'inin kısmen araziye sahip olduğunu Ortakçıların % 2,5; kiracıların % 0,6 ve ziraat işçilerin % 0,4 ü oluşturduğunu yine aynı istatistik çerçevesinde 200 dönüme kadar olan işletmeler çiftçilerin % 92,8 ünü teşkil etmekte ve bunların arazinin %58'ini işlettiklerini, 200 ile 700 dönüm arasında toprağa sahip işletmelerde çiftçi sayısının % 4,9'una tekabül ettiğini ve bunların işledikleri arazinin bütün arazinin % 21' ini, kapladığını söylemiştir.¹²³

3 Mayıs 1962 günü İşçilerin Meclise kadar yürüyüş yapmaları ile tezahürü had bir seviyeye ulaşmış olan işsizlik sorunu ile ilgili olarak genel görüşme münasebeti ile Cavit Oral, şunları söylemiştir;

*“1962 yılı bütçesiyle istihdam edilecek işçi fazlası bütçe fazlasıyla mütenasip olarak %10 miktardadır ve bu işçiler umumiyetle müessese ve hizmet yerlerimizin civarında bulunan köylü ve çiftçi vatandaşlara iş verilmek suretiyle sarf edilmektedir. En mühim işçi kullanan sektör olan Orman Genel Müdürlüğü özellikle dağ ve orman içi köylülere hizmet vermekle hem bu vatandaşlara iş temin etmekte hem de ormanların korunmasına yardım etmektedir. Bakanlığımız hizmetlerinin dışında olmakla beraber şuna da işaret etmek lâzımdır ki, ziraat sektöründe işçi ‘istihdamı kış ayları içinde asgari hadde inmektedir. Pamuk, tütün pancar, zeytin gibi zirai mahsuller istihsalinde geniş ölçüde işçi istihdamı mayıs ayları içinde yani bugünlerde başlamakta ve Ekim ayma kadar devam etmektedir.”*¹²⁴

¹²³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.5, Toplantı.1, 2. 5. 1962, 94.

¹²⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.5, Toplantı.1, 24. 5. 1962, 409.

2.6. Hasan Aksay

2.6.1. Hayatı

1933 yılında Adana’da dünyaya gelen Hasan Aksay, köyünde, ilkokulu tamamladıktan sonra Osmaniye’de, ortaöğrenimini tamamlamış ve daha sonra 1951 yılında girdiği Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 1955 yılında mezun olmuştur.¹²⁵ Üniversite eğitimi döneminden başlayarak farklı dernekler ve siyasî partilerde vazife yürütmüş bir süre öğretmenlik ve lise müdürlüğü görevini yaptıktan sonra Adalet Partisi’nden 1961 seçimlerinde Adana milletvekili olarak meclise girmiştir. Hasan Aksay, 1965 seçimlerinde de Adana milletvekili olarak meclise girmiş ve Genel İdare Kurulu üyeliği görevini yapmıştır.¹²⁶

Necmettin Erbakan liderliğinde kurulmuş olan Millî Nizam Partisi kurucuları arasında bulunan Hasan Aksay, MNP ve bu partinin 1971 yılında kapatılmasının ardından kurulmuş olan Milli Selamet Partisi’nin teşkilat başkanlığı, genel başkan yardımcılığı, İstanbul İl başkanlığı gibi görevleri yürütmüştür. XIV. Ve XV. Dönemlerde İstanbul milletvekili olarak MSP’den meclise girmiştir. Milliyetçi Cephe Hükümeti’nde devlet bakanlığı yapmıştır. 1980 Askeri darbesinden sonra kurulan Refah Partisi’nin kuruluşunda ve çeşitli yönetim kademelerinde de görev üstlenmiştir.¹²⁷

2.6.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Hasan Aksay’ın, il ve ilçe müftüleri ile vali ve kaymakamların sık temasta bulunmalarıyla ilgili gizli tamim ile ilgili Devlet Bakanından sözlü sorusu sormuştur (6/853).

Hasan Aksay’ın, cami benzeri herkese açık bir mekanlarda gerçekleştirilen konuşmaların, önceden, ağır bir sansüre tabi tutulmasının sebeplerine yönelik Devlet Bakanından sözlü soru sormuştur (6/854).

Adana Milletvekili Hasan Aksay’ın, il merkezlerinde ibadete kapatılmış cami bulunup bulunmadığına dair Devlet Bakanından sözlü soru sormuştur (6/855).

¹²⁵ TBMM Arşivi, Hasan Aksay Tercüme-i Hali, Sicil No: 2151.

¹²⁶ İhsan Işık, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, Ankara: 2004, 118-119; TBMM Arşivi, Hasan Aksay Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

¹²⁷ Işık, 118-119.

Adana Milletvekili Hasan Aksay'ın, Halkevi adında Türkiye'de ne kadar derneğin faaliyet gösterdiği ve kurucularının ve halen başkanlarının kimler olduğuna dair Adalet ve Maliye Bakanlarından sözlü soru sormuştur (6/856).

Adana Milletvekili Hasan Aksay'ın, bugüne kadar, yabancı devletlerin aleti olmak suçu ile tevkif edilmiş ve hüküm giymiş kaç din adamı bulunduğuna dair Millî Eğitim ve İçişleri Bakanlarından sözlü soru sormuştur (6/857).

Adana Milletvekili Hasan Aksay'ın, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine, Tarih ve Felsefe Uzmanı yetiştirme görevlerinin verilmek istenmesinde Bakanlığın ekibinin ne olduğuna dair soru önergesinde bulunmuştur.

Adana Milletvekili Hasan Aksay'ın, İmam- Hatip okullarında ıslahat yapılması lüzumunu duyuran sebeplerin neler olduğuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü soru sormuştur(G/858)¹²⁸.

2.6.3. Kanun Teklifleri

Hasan Aksay'ın 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.6.4.Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Hasan Aksay, Milli Eğitim Şûrası Daimî Komisyonuna bağlı Plânlama Kurulunun, bir rapor ile İmam-Hatip okullarının kapatılması yönünde talepte bulunduğuna yönelik yayınların doğru olup olmadığıyla ilgili Milli Eğitim Bakanı'na sözlü sorusu yönelmiş ancak bu öneriyi geri çekmiştir.¹²⁹

Anayasa Mahkemesi kanun tasarısı münasebeti ile Hasan Aksay, Anayasa Komisyonu'nun 5. maddesinin 2. fıkrasında Senatodan ve Millet Meclisinden seçilecek üyelerin, öncelikle komisyonlar tarafından seçilmesi, seçilecek üyelerin 3 katı nispetinde komisyon tarafından meclise aday gösterilmesinin ardından bu seçimin Meclis tarafından gerçekleştirilmesinin istendiğini, Anayasanın 145. Maddesinin 2. Fıkrasındaysa bu seçimleri, Yasama Meclisleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi

¹²⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.34, Toplantı.4, 15. 1. 1966, 3-6

¹²⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.5, Toplantı.1, 4. 12. 1961, 189

üyelerinin haricinden, gizli oyla üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğuyla yaparlar, ilk iki oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, salt çoğunlukla yetinileceğinin belirtildiğini, buna mukabil yetkinin Meclise verdiği halde bu hakkı Anayasa Komisyonunun Meclisten alarak iki komisyona vermesinin nedenini anlamadığını ifade etmiştir.¹³⁰

Ücretleri ve ticari kazançları götürü usul ile tespit olunan mükelleflere ait matrahların yeniden gözden geçirilmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Hasan Aksay, bölgelerimizden gelirken ücret ve ticari kazançlarını götürü usulü ile tespit eden verginin aksaklıklarının farkına vardıklarını, ilgili Komisyonunda, birtakım aksaklıkların bulunduğu farkında olduklarını, hükümetin, “10-16 güne kadar vergi reform kanununu getireceğim, bu vergi reform kanununda esnaf muaflığı haddini ve saireyi âdil olarak tespit edeceğim, yani birtakım âdil vergi kanunları getireceğim.” şeklinde ifade ettiğini, komisyonun istediğinin ise, bu âdil vergi kanunları Meclise gelinceye kadar durumu tehir etmek olduğunu, bu durumda komisyonun ne istediğini bilmeyen bir komisyon olmadığını ifade etmiştir.¹³¹

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın 1963 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Hasan Aksay, Diyanet İşleri denildiği zaman asıl meselenin lâiklik anlayışı ve onun uygulamasının olduğunu, bu husus üzerinde durmadan önce bu yılki bütçenin değeri meselesi üzerinde durmak isteğini belirterek, geçen seneki bütçeye nazaran bu seneki bütçenin daha kifayetsiz olduğunu, sürekli bir şekilde din adamlarının kültürsüz oluşlarından şikâyet etmekte olan bir Meclisin karşısına getirilmiş olan bütçede 1 700 İmam - Hatip Okulu, lise mezununun ancak % 50 sinin Diyanet İşleri kadrosuna alınmış olması ve 1050 mezun için kapılarının kapatılması karşısında, hem Diyanet İşleri çalışanlarının kültürsüz oluşlarından şikâyet etmenin doğru olmayacağı şeklinde eleştirilerini yöneltmiştir.¹³²

1963 yılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlık tezkeresi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün 1963 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu ve Karma Bütçe Komisyonu

¹³⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.4, Toplantı.1, 10. 4. 1962, 362

¹³¹ TBMMTD, 356.

¹³² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 14. 2. 1963, 476.

raporu münasebeti ile Adalet Partisi adına yaptığı konuşmasında Hasan Aksay şunları söylemiştir;

*“Her şeyden önce, vakıflara tarihte kalması icap eden bir kurum gözüyle bakışın, satış sürecinden idare yönetenine kadar tüm davranışları açık bir şekilde görebildiğimiz, Vakıflar Umum Müdürlüğü’nün tutumunun tersi bir şekilde, vakıfların çok gerekli bir insani ve içtimai kurumlar olduğu düşünüyoruz. Günümüzde Amerikalıların, tarihte yazılan altın sayfaların aydınlığını yol görerek, kendi bünyelerinden kuvvet insani örnekliğimizden ilham, alarak vakıflar kurmaya başlamaları ve bunların bini geçmiş bulunmasıyla ilgili düşünmek bile, düşüncemizin doğruluğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun 20. yüzyılda vakıfların ortaya koymaktan başka ifade etmiş olduğu bir anlam daha varsa, oda vakıfları ancak büyük ve medeni milletlerin tesis edebildiği hakikatidir ki, bu hususta tarihimiz ve vakıflarımız açısından methiye olmak anlam ve önemini taşımaktadır.”*¹³³

Karma Bütçe Komisyonu raporu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü 1964 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısında yapılan değişiklik ve Vakıflar Genel Müdürlüğü 1964 Yılı Bütçe Kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Hasan Aksay, ilgili Bakanın vakıfların, gelirlerinin kullanılmasında ve idaresinde vakıfın şartlarına uyulmakta olduğunu söylediğini belirterek vakıfların şartlarına ya da durumlarına bundan önce uygun bulunmayan tutumların olduğunu Lâleli Camisi’nin alt tarafında açılmış olan çarşıda tamamıyla camiin minber bölümünün alt kısmında bar gibi içki içilecek yerlerin bulunduğunu bundan dolayı ilerleyen süreçte bu tür hususlara hassasiyet gösterilecek mi şeklinde soru yöneltmiştir.¹³⁴

İstanbul Milletvekili saadet Evren’in, Milli Eğitim Bakanının ifa ettiği hizmet süresince, takip ettiği eğitim politikası ile 5 Yıllık Kalkınma Plânının hedefine ve prensiplerine uymayan durumlar hakkında Anayasanın 89. maddesi gereğince gensoru açılmasına yönelik Bolu Milletvekili Kâmil İnal’ın, önergeleri münasebeti yaptığı konuşmasında Hasan Aksay, Türkiye’nin yarınlarına yön ve şekil verecek olan milli eğitim politikalarının, oldukça önemli bir konu olduğunu bu hususta öncelikle bazı

¹³³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 15. 2. 1963, 661.

¹³⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.27, Toplantı.3, 21. 2. 1964, 384.

esas ve prensiplerin tespitinin ve tayininin yararlı olacağını Meclis zabıtları tetkik edildiğinde, bütün partilerin bu konuya ehemmiyetle yaklaştıklarının anlaşılacağını ifade etmiştir.¹³⁵

2.7. İbrahim Tekin

2.7.1. Hayatı

1923 yılında Adana'da dünyada gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini Adana'da tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yüksek öğrenimini tamamlamıştır.¹³⁶ Üniversiteyi bitirdikten sonra hukuk doktorasını yapmıştır. Serbest avukatlık ve çiftçilikle uğraşan İbrahim Tekin, 1960 askeri darbesinden sonra Adalet Partisi'nin kurucuları arasında yer almıştır. 1961 seçimlerinde Adalet Partisi'nden Adana Milletvekili olarak meclise girmiştir.¹³⁷ İbrahim Tekin, 1965 seçimlerinde de Adalet Partisi'nden Adana Milletvekili olarak görev üstlenmiştir. XIII. Dönemde Demirel hükümetinde Gümrük ve Tekel Bakanlığı görevini yürütmüştür. İbrahim Tekin 2011 yılında hayatını kaybetmiştir.¹³⁸

2.7.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Adana Milletvekili İbrahim Tekin'in, 27 Mayıs 1960 İhtilalinin devam edip etmediğine dair soru sormuştur.¹³⁹

2.7.3. Kanun Teklifleri

Hasan Aksay'ın 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.7.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Adana Milletvekili İbrahim Tekin, 27 Mayıs 1960 İhtilalinin devam edip etmediğine dair sorusuna Başbakan Yardımcısının verdiği cevaba binaen yaptığı konuşmasında, sormuş olduğu sorunun taam olarak incelenmediğini, ilerleyen süreçte Başbakan Yardımcısının ya da soruyu, yanıtlandıracak olan mesul bakanın soruları iyice tetkik etmesi gerektiğini belirterek 15 Ekimde tarafız ve çok dürüst bir seçimin yapıldığını

¹³⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.33, Toplantı.4, 17. 11. 1964, 311.

¹³⁶ TBMM Arşivi, İbrahim Tekin Tercüme-i Hali, Sicil No: 2161.

¹³⁷ TBMM Arşivi, İbrahim Tekin Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

¹³⁸ TBMMTD, 306.

¹³⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 27. 11. 1961, 116.

ve TBMM'nin 20 Kasım'da, Yüksek Seçim Kurulunun seçim sonuçlarını ilan etmesiyle oluşturulduğunu Millî iradeyi sadece TBMM'nin temsil edebileceği halde farklı odaklardan verilen beyanatların Anayasaya tecavüz anlamını taşıdığını ve TBMM'yi de Türkiye Büyük Millet tanımamak anlamına geldiğini bu bağlamda Bundan sonra yapılacak beyanatlarla ilgili takibata geçilmesinin gerektiğini vurgulamıştır.¹⁴⁰

1962 yılı Çalışma Bakanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında İbrahim Tekin Adalet Partisi Grubu adına şunları söylemiştir;

*“Bir yatırım vekâleti olmayan, ancak gerçekleştirilen yatırımların devamlılığı ve rantabl olması konusunda müessir ve en önemli faktör olan iş gücünün eğitilmesi, iş verenle arasında mevcut ilişkilerin düzenlenmesi, sosyal emniyetin tam ve kâmil manada realize edilmesi, tam çalışmayı temin ile tavsif edilmiş olan Çalışma Vekâletine 10 küsur milyarlık 1962 bütçesine sadece 8 milyon gibi cüzi bir miktarın tahsis edilmesi kalkınmada ve yatırımlarda iş gücünün önemini anlayamamış olmanın gözle görülür bir delili olmaktan başka , yeni Anayasanın sosyal Devlet anlayışıyla da uyuşmayan bir mahiyeti bulunmaktadır. Bilhassa Hükümetin bütçe tasarısında iş ve işçi Bulma Kurumuna 200 bin lira gibi küçük bir meblâğın ayrılmış olması gerçekten üzücüdür. Bu miktarın 1,5 milyona çıkarılmasıyla Kurumun lâyük bulunduğu değeri ifade eden ve değerlendiren Karma Bütçe Komisyonu'na şükranlarımızı belirtirken, Muhterem Çalışma Vekiline de bu minyatür bütçeyle bizce çok ağır addedilen vazifelerinde muvaffak olmalarını, bizlerden gayrı Allah'ın da yardımcı olmasını temenni edeceğiz.”*¹⁴¹

Çoğunluğun olmadığından bahisle Genel Kurula katılmayan devamsız Milletvekilleriyle ilgili olarak gerekli müeyyidenin tatbik edilmesi dileğini de kapsayan Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, demeçleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında İbrahim Tekin, Meclisin çoğunluk elde edilmeden hiçbir zaman açılmayacağını salonda hali hazırda 120 vekilin bulunduğunu Komisyon olarak bugün yalnız Geçici Komisyonun bulunduğunu belirtmiştir.¹⁴²

¹⁴⁰ TBMMTD, 116.

¹⁴¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.3, Toplantı.1, 25. 2. 1962, 492.

¹⁴² TBMMTD, 494

4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve teklifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında İbrahim Tekin, geçici 5. maddede, “*bu kıymetlerin alış tarihleri ile mükellefiyete giriş veya gerçek usullerle geçiş tarihi arasındaki yıllara ait amortismanlar tutarı bu değerden düşülür ve bakiyesinin amortismanına devam olunur.*” denildiğini belirterek önceden alınmış olan bir traktör, alınış kıymeti üzerinden amortismanına tabi tutulduğunu 15 sene sonra sıfıra irca olduğu zaman sırf faaliyetine devam edebilmek için motoru tamir edilmiş olsa ki bir motorun tamiri bir zamanlarda 80 bini, 100 bini bulacağını ifade etmiştir.¹⁴³

Bursa Milletvekili İbrahim Öktem ve üç arkadaşının İşçi ve İşveren Sendikaları, Sendikalar kanun teklifi kanun tasarısı ve Geçici Komisyon ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında İbrahim Tekin, Endüstride başlayan önemli dönüşümlerin müstakil bir işçi sınıfının oluşmasına yol açmış ve esasında cemiyet bünyesinde mevcut olan iktisadi eşitsizlik hızlı bir şekilde daha da şiddetini artırdığını, bu eşitsizliğin sebebinin iş gücünden başka hiçbir şeyi olmayan işçi sınıfı karşısında iş verenlerin daha da üstünlük elde etmelerinin olduğu, İş verenlerin bu üstünlüklerin uzun süre işçileri istismarlarına yol açtığını bu durumlara devletin kayıtsız kalışının ve hatta sermaye lehine müdahalesinin sosyal yapıda derin yaralar açtığını bu süreçte başlayan grevlerin de fabrikaların tahrip edilmesine neden olduğunu sonuç olarak bu mücadelede işçi sınıfının kendi haklarını korumak ve aralarında dayanışmayı sağlamak için örgütlendiklerini bundan da sendikacılığın doğduğunu, zaman zaman bu hareketlerin kösteklenmeye çalışıldığını sanayileşmeye geç başlayan ülkemizde ise buna paralel bir şekilde işçi sınıfının da geç teşekkül ettiğini bu sebeple de sendikacılık hareketlerinin geç başladığını dile getirmiştir.¹⁴⁴

Sosyal sigortalar kanunu tasarısı ve Trabzon Milletvekili Selâhattin Güven’in, 228 sayılı ve 5.1.1961 tarihli Kanuna iki ek madde eklenmesine ve bu kanunun 14. maddesinin tadiline yönelik kanun teklifiyle Edirne Milletvekili İlhami Ertem, Konya Milletvekili Fakih Özfakih ve Eskişehir Milletvekili Şevket Asbuzoğlu’nun 6900 sayılı Maluliyet ve 4.2.1957 gün İhtiyarlık ve Ölüm sigortalı Kanununa ek ve geçici maddeler eklenmesi ile ilgili kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile

¹⁴³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1963, 168

¹⁴⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.16, Toplantı.2, 10. 4. 1963, 207

literatürde iki tür sigortanın bulunduğunu bunların Hususi sigorta ve sosyal sigorta olmadığını, sosyal sigortanın, “*bütün nüfusu içine aldığı zaman sosyal denilir diye bir kaide yoktur. Hususi sigorta ile sosyal sigortanın ayrı tarifleri vardır. Bizi sırf bu sebepten ve bütün sosyal sigortanın kollarını kendi bünyesi içinde topladığı için, bu kanunun mutlak ve mutlak Sosyal Sigortalar Kanunu.*” olmasının gerektiğini bu biçimde bir uygulamanın herhangi bir yerde olmadığını belirtmiştir.¹⁴⁵

2.8. Kasım Gülek

2.8.1. Hayatı

1905 yılında Adana’da dünyaya gelen Kasım Gülek’in Annesi Tayyibe Hanım, babası İttihat Terakki Partisi’nin Adana kâtibi olan bununla birlikte Adana’nın ilk Türk eczacısı olan Mustafa Rıfat Bey’dir.¹⁴⁶ Adana’da Turan Mektebi’nde ilkokula başlamış olan Kasım Gülek, ikinci Fransızların Adana’yı işgal etmeleri nedeniyle ailesi ile beraber İstanbul’da taşınmış eğitim hayatını burada Galatasaray Lisesi’nin ilkokul kısmında sürdürmüştür.¹⁴⁷ Daha sonra Robert Koleji’ne kaydolun Kasım Gülek, 1926 yılında bu okulu başarı ile tamamlamış daha sonra Paris Siyasal Bilgiler Okulu’na kaydolmuştur. Columbia Üniversitesi İktisat Bölümünde doktora öğrenimine başlayan Kasım Gülek, burada Amerikan Merkez Bankası gibi önemli kuruluşlarda çalışmış, Doktora eğitiminin ardından Rockefeller Grubu tarafından verilen post doktora bursunu kazanmış, Cambridge ve Londra Üniversitelerinde iktisat eğitimi aldıktan sonra aynı burs alarak eğitimini Almanya’da sürdürmüş Berlin Üniversitesi’nde hukuk doktorası yaparak hukuk doktoru unvanı almıştır.¹⁴⁸

Eğitim hayatında elde ettiği başarılarından dolayı Atatürk’ün dikkatini çeken Kasım Gülek, CHP’ye üye yapılmış, Bilecik’te 1940 yılında gerçekleştirilen ara seçimlerde Bilecik milletvekili olarak meclise girmiştir. 1943 seçimlerinde de Bilecik milletvekili olarak seçilen Kasım Gülek, 1946 seçimlerinde Seyhan Milletvekili seçilmiş, 10 Haziran 1948-16 Ocak 1949 tarihleri arasında II. Hasan Saka Hükümeti’nde Ulaştırma Bakanlığı vazifesini yürütmüştür. 1950 seçimlerini kaybetmesinin ardından CHP

¹⁴⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.20, Toplantı.2, 4. 9. 1963, 582

¹⁴⁶ Kasım Gülek’in Tercüme-i Hal Belgesi, TBMM Arşivi, Devre 8, Sicil No: 1139

¹⁴⁷ TBMM Arşivi, Kasım Gülek Tercüme-i Hali, Sicil No: 2155.; TBMM Arşivi, Kasım Gülek Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

¹⁴⁸ Hilmi Yılmaz, Gerçek Demokrat Devlet Adamı Kasım Gülek, Bütün Dünya, Başkent Üniversitesi Kültür Yayını, S. 2001/2, s. 20.

genel sekreterliği görevine getirilen Kasım Gülek bundan sonraki süreçte Parti içinde önemli vazifeler üstlenmiştir. XII. ve XIII. Dönemlerde Adana milletvekili olarak meclise giren Kasım Gülek, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından 1969 yılında Cumhuriyet Senatosu üyeliğine getirilmiştir. Kasım Gülek 1996 yılında hayatını kaybetmiştir.¹⁴⁹

2.8.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Adana Milletvekili Kasım Gülek'in, şifre ile muhabere isnadında bulunanlar hakkında ne gibi bir müeyyide uygulandığına dair Başbakana yazılı soru sormuştur. (7/335)¹⁵⁰

2.8.3. Kanun Teklifleri

Kasım Gülek'in 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.8.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Avrupa Konseyine seçilen Kurulun bu Konseyin çalışmaları hakkında açıklama yapılmasına yönelik Ordu Milletvekili Ata Topaloğlu'nun önergesi münasebeti ile Kasım Gülek, konuşmasında Avrupa Konseyi'ndeki çalışmalarımız ile ilgili olarak bir rapor hazırlamakta olduklarını bu raporu meclise takdim edeceklerini ilerleyen süreçte ise bu raporla alakalı açıklamalar yapacağını ifade etmiştir.¹⁵¹

1962 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi münasebeti ile Kasım Gülek yaptığı konuşmasında Atatürk dönemindeki eğitim politikalarının en mühim taraflarından birinin de çok sayıda talebenin yurt dışına gönderilmesi olduğunu Cevat Dursunoğlu'nun da ifade ettiği üzere üniversitelerde ve ülke yönetiminde görev yürütmekte olan çok sayıda yetişmiş olan kişinin bu dönemde yetiştirildiğini, günümüzde de yurt dışına talebe gönderilmesinin planlandığını ancak bunu gerçekleştirmek için Ortadoğu Teknik Üniversite'nin bütçesinden kesinti yapmanın doğru olmayacağını, bu üniversitenin değişik görüşler ile yeni tesis edilen bir kurum olduğunu bir çok bakımdan özel üniversiteler ile aynı özelliklere sahip olduğunu

¹⁴⁹ Yılmaz, 23- 24.

¹⁵⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.20, Toplantı.2, 21. 8. 1963, 241.

¹⁵¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.2, 31. 1. 1962, 185

Anayasa’da özel üniversitelere izin verilmediğini ancak bu üniversitenin bünyesinde bu imkânların sağlanabileceğini dile getirmiştir.¹⁵²

Avrupa Konseyine katılarak ülkeye dönüşü sırasında Yugoslavya’da bir trafik kazası ile hayatını kaybeden Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş ile ilgili Heyetin teessürlerini bildiren demeciyle ilgili Kasım Gülek’in yaptığı konuşmasında Avrupa Konseyi’nin toplantısından döndüklerini bu toplantıyla ilgili olarak rapor hazırlanacağını ve meclise takdim edilerek açıklamada bulunulacağını bu toplantıda ise, mevzuu üzerinde durmak istediğini özellikle Avrupa Birliği fikrine izahat getirmek istediğini Müşterek Pazar dolayısı ile oluşmaya başlayan ekonomik birliğe ek olarak siyasi birliğe yönelik Avrupa Siyasi Topluluğu üzerinde uzun konuşmaların gerçekleştirildiğini belirtmiştir.¹⁵³

Dış itibar konusunda gündem dışı demecinde Kasım Gülek, dış itibarın herkesin ortak itibarı olduğunu, diğer ülkelere Meclis tarafından temsilciler olarak gönderdikleri milletvekillerinin, dışarda milletin itibarını temsil ettiklerini, bu konuda büyük bir hassasiyet ile durulması gerektiğini belirterek Avrupa Konseyi’nin son toplantısında, bundan önceki 1 - 2 toplantısında olduğu gibi, bir, iki çatlak ses çıktığını ismi daha önce gündeme gelen ve Türkçe anlamı şeytan olan Luçifero’nun toplantıda Türkiye’den bahsettiğini Kendisine gereken cevabın şiddetli bir biçimde verildiğini Luçifero benzeri isimlerin zaman çıktığını ve ülke aleyhinde bir şeyler söylediğini ancak cevabın anında verildiğini, Türkiye’de bir inkılabın yaşandığını, inkılabın ardından verilmiş olan sözlerin yerine getirildiğini, Kurucu Meclis’in toplandığını, dünyanın en iyi hazırlanmış anayasalarından birisini hazırlandığını ve seçimlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirildiğini dile getirmiştir.¹⁵⁴

Anayasa ile müesses meşru nizamı, bertaraf etmeyi amaçlayan cereyanlar ve faaliyetler ile ilgili olarak bilgi edinmek üzere İçtüzüğün 177. maddesi gereğince tahkikat icrasına yönelik Ankara Milletvekili Hüseyin Ataman ve 5 arkadaşının önergeleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Yüksek Meclisin bazı

¹⁵² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.8, Toplantı.2, 22. 2. 1962, 24.

¹⁵³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.7, Toplantı.1, 1. 10. 1962, 193

¹⁵⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.7, Toplantı.1, 5. 10. 1962, 325

üyelerinin itham altında olduğunu nasıl ordu politikanın dışında bulunmalıysa politikanın da ordunun dışında bulunması gerektiğini, ordunun içişlerine meclisin karışmasının son derece zararlı ve tehlikeli olacağını, Türkiye’de, 27 Mayıs’ta yaşanan ihtilâli elbette büyük bir operasyon olduğunu, Bu operasyonun yaralarının henüz sarılmadan hassas bir süreç içerisinde ordunun içişleriyle ilgili tahkikata girişmenin doğru olmayacağını 27 Mayıs’ın ardından dünya tarihinde nadir görülen bir olgunlukla İhtilâli yapan ordunun ‘bütün dünyanın dürüst olarak kabul ettiği’ bir seçimle gelen Meclise iktidarı devrettiğini, Anayasa ile müesses meşru nizamı, bertaraf etmeyi amaçlayan cereyanlar ve faaliyetler şeklinde orduya inat edilen iddiaların ise delillerinin olması gerektiğini Eğer böyle deliller bulunmuyor ise bunların, yalnızca bazı milletvekillerini siyaset açısından küçültmek için ortaya atılmış yersiz, hâksiz isnatlar olduğunu belirtmiştir.¹⁵⁵

1963 Malî yılı Devlet borçları Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, devlet hizmetinin bütçenin yürütülmesi açısından temel bir iş olduğunu, Halk hizmetlerinde halka yönelik gerçekleştirilen hizmetlerin parasının burada ayarlandığını ve Mecliste üzerinde uzun süre görüşüldüğünü bu bağlamda tümü üzerinde görüşmelerin yararlı olduğuna inandığını dile getirmiştir.¹⁵⁶

Avrupa Konseyi Çalışmaları hakkında gündem dışı demecinde Kasım Gülek, 10 Türk delegesi tam kadro ile 1962 - 1963 yılının 3. Genel Kurul toplantısına katıldıklarını, Başkanlık Divanı adına Avrupa Konseyi’nin iki devre arası faaliyet raporunu kendisinin takdim ettiğini, Bu raporda, iki devre arasında geçen Önemli konulardan bahsedildiğini bunların en önemlilerinden birisinin, İsviçre’nin Avrupa Konseyine girme kararının olduğu, tarih boyunca İsviçre’nin sürekli tarafsız kaldığını, bununla birlikte Avrupa’da da yalnızca ekonomik açıdan Avrupalılar arası bir iki kuruluşa girdiğini başka hiçbir kuruluşa üye olmadığını belirtmiştir.¹⁵⁷

Dışişleri Bakanlığı kuruluşuyla ilgili 3312 sayılı Kanuna ek kanun tasarısının havale edilmiş olduğu Dışişleri ve Plân komisyonlarından seçilmek suretiyle üçer üyeden

¹⁵⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.10, Toplantı.2, 24. 12. 1962, 415.

¹⁵⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.2, 23. 2. 1963, 287.

¹⁵⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.11, Toplantı.2, 21. 1. 1963, 196.

oluşmakta olan geçici komisyonda görüşülmesine yönelik Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Avrupa iktisadi iş Birliği konusunun Türkiye açısından son derece önemli olduğunu, Türkiye'nin, Avrupa'da oluşturulmakta olan, iktisadi ekonomik birlik üzerine kurulmuş bir teşekküle girmesinin zorunlu olduğunu, Türkiye, bu siyasi ve ekonomik birliğe girmez ise, ülkenin geleceğinin karanlık olacağını, şimdilik bu kuruluşa yalnızca bir daimî delegelik kurulmasıyla , bu işleri halletmenin olanağının olmadığını, bu bağlamda bu kuruluş içerisinde yüksek düzeyde bulunmanın yollarının bulunmasının gerektiği, bu bağlamda Devlet Bakanının, sadece bu işle meşgul olmalı Hatta daha ileri giderek, gerekirse bir Başbakan Yardımcısı yalnız bu işle meşgul olmalıdır demiştir.¹⁵⁸

Damga Resmi Kanunu'nun bazı maddelerine ilâveler yapılmasına ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kası Gülek, Kalkınma hamlesi açısından yeni gelir kaynaklarının arandığını, bu bağlamda Zirai kazançlarının da vergiye bağlanacağını, Küçük çiftçiler istisna tutulursa kazancı vergi vermek için müsait çiftçilerin vergi vermesinin tabii olduğunu, Bu durumu kazancı vergi vermeye müsait çiftçilerin de kabul ettiklerini, Hükümet merkezine Çiftçi birliklerinin yeni kurulan federasyonunun temsilcilerinin de gelerek temasa geçtiklerini bazı ilkeler üzerinde mutabakat oluştuğunu, Türkiye'de 2 milyon ziraat işletmesinden ancak 20 bininin vergi vermesi imkânının oluştuğunu vurgulayarak gelir vergisi ile ilgili şu sözleri sarf etmiştir;¹⁵⁹

“Bütün gelirlere, Gelir Vergisi sistemi tatbik edilmelidir. Bu ilmî bir usuldür, esas ve âdil bir usuldür; ancak Gelir Vergisi usulünün ziraat tatbik edilmesinde esaslı birtakım müşkülât olduğu da aşikârdır. Ziraatın hususiyeti vardır, ticaret ve sanayi işletmesine benzemez. Bunu dikkate alan birçok memleketler zaten ziraat için hususi tedbirler almışlardır. Ziraatın bu hakikaten ilmî olan bütün gelirlerin Gelir Vergisi' usulüne tabi olmaktan bir müddet dışında kalması en ileri memleketlerde de uzun müddet tatbik edilmiştir. «Ziraatın de Gelir Vergisi usulüne tabi olmasında büyük faydalar vardır; bir kere vergi kaçakçılığını önler. Bir taraftan ticaret veya sanayi ile

¹⁵⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.11, Toplantı.2, 1. 2. 1963, 390

¹⁵⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.11, Toplantı.2, 6. 2. 1963, 503.

uğraşan bir kimse bir taraftan da ziraatla uğraşıp, diğer taraflardaki kazancını ziraatta zarar etmiş gibi göstererek vergi kaçakçılığı yapar» derler. Onu önlemek kabildir kanaatindeyim.”¹⁶⁰

1963 yılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi münasebeti ile Kasım Gülek yaptığı konuşmasında, demokrasiyle yönetilmekte olan ülkelerde Meclisin temel olduğunu bu bağlamda bu kurumun itibarının, millet yaşamında oldukça önem taşıdığını, milletvekillerinin vazife görebilmeleriyle Meclisin öneminin mümkün olacağını, bu görevlerinin en önde geleninin de murakabe vazifesi olduğunu Murakabe vazifesinin en belirli zamanın ise bütçe zamanı olduğunu söylemiştir.¹⁶¹

T.C. Ziraat Bankası ile Amerika’da kâin Howard International İne.tasarısı münasebeti ile Kasım Gülek, bütçe konuşmaları arasına şimdi giren veya girmesine karar verilen bu konunun içeriğini anlayamadıklarını, Tasarının dağıtılmadığından dolayı henüz okuma imkanı bulamadığını bundan dolayı bu konunun daha geniş bir zaman diliminde tartışılması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁶²

Dışişleri Bakanlığı Kuruluşu hakkındaki 3312 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı münasebeti ile Kasım Gülek yaptığı konuşmasında Avrupa topluluğuna daimî delegeliğin gerekli olup olmadığı hakkında çık konuşma yapıldığını, buna benzer bir şekilde NATO’da, Birleşmiş Milletlerde, Avrupa Konseyinde daimî delegeliklerin bulunduğunu, bununla birlikte bu konunun başka bir yönünün de bulunduğunu Ortak Pazarda delegelik tesisinin Ortak Pazara girmek ile yakından ilişkili olduğunu bu bağlamda bu konun üzerinde detaylı bir biçimde gerektiğini dile getirmiştir.¹⁶³ Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin ile Ticaret Bakanı Muhlis Ete’nin Haşhaş ekimiyle afyonun istihsal, milletlerarası ticaret, toptan ticaret ve istimalinin tahdit ve tanzimine yönelik Protokolün onaylanması hakkındaki kanun tasarısı münasebeti ile Kasım Gülek yaptığı konuşmasında ilgili anlaşmayı Yunanistan’ın tasdik ettiğın, arada bir aylık vaktin bulunduğunu Türkiye’nin anlaşmaya dahil olmaması durumunda afyonlarını satamayacağını, bu anlaşmanın 1953 yılında yapıldığını kanun ile tasdik

¹⁶⁰ TBMMTD, 502.

¹⁶¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 13. 2. 1963, 436.

¹⁶² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.2, 22. 2. 1963, 102.

¹⁶³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.2, 18. 3. 1963, 324.

dildiğini 25 Devlet Türkiye eğer buraya, dâhil olmazsa afyonunu satamayacağını söylemiştir.¹⁶⁴

Birleşik Amerika Devletleri Başkanı John F. Kenedy'nin menfur cinayete kurban gitmesi dolayısıyla Türk Milletinin duymuş odluğu acıyı ifade eden ve kederli ailesine, büyük ve dost Amerikan Milletine taziyetlerini bildiren demecinde Kasım Gülek, dost olarak insan olarak, Kennedy'nin herkes tarafından sayılan bir insan olduğunu, Kennedy'i tanıyan, tanımayan herkesin sanki kendi kardeşini kaybetmiş gibi üzüldüğünü, Kennedy'nin Irk eşitliği konusunda Amerika'nın yüz yıldır kronikleşmiş sorununu çözmek için önemli adımlar attığını Siyahlarla beyazlar arasındaki eşitliği yalnızca kanunlar ile değil aynı zamanda uygulamada da çözmek için önemli adımlar atıldığını ifade etmiştir.¹⁶⁵

TBMM Türk İngiliz Parlamentolar arası Dostluk Grubu kurulması hakkında yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Türk- İngiliz Dostluk Grubu Başkanı olarak şu dilekçeyi sunmuştur;

*“Üyelerinin isim listesi ilişikte takdim kılınan ve halen faaliyette bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk- İngiliz Parlâmentolararası Dostluk Grubu hakkında, 24 Ocak 1964 tarih ve 378 sayılı Yasama Meclisleri dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında Kanunun geçici maddesi delaletiyle ve 4. maddesi gereğince Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunca karar alınması gerekmektedir. Keyfiyeti Yüksek tasviplerine arz ederim.”*¹⁶⁶

TBMM Türk İtalya Parlamentolar arası Dostluk Grubu kurulması hakkında Türk- İtalya Dostluk Heyeti Başkanı olarak şu dilekçeyi sunmuştur;

“Üyelerinin isim listesi ilişikte takdim kılınan ve halen faaliyetine devam etmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk- İtalya Parlâmentolar arası Dostluk Grubu hakkında, 24 Ocak 1964 tarih ‘ve 378 sayılı Yasama Meclisleri Dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında. Kanunun geçici maddesi gereğince ve 4. maddesi uyarınca

¹⁶⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.2, 20. 3. 1963, 360.

¹⁶⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 23, Toplantı.3, 27. 11. 1963, 71.

¹⁶⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 3, Toplantı.4, 24. 11. 1964, 537.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunca karar alınması gerekmektedir. Keyfiyeti Yüksek tasviplerine arz ederim.” ¹⁶⁷

2.9.Kemal Sarıbrahimoğlu

2.9.1. Hayatı

Kadirli'nin Karaömerli Küçükçınar köyünde 1923 yılında, Kemal Sarıbrahimoğlu dünyaya gelmiştir. Babası Yakup Bey, annesi Hanım Hanım, İlkokulu Küçükçınar köyü ve Kadirli'de tamamlamasının ardından Ortaokul eğitimi Adana'da 1. Ortaokulu'nda, lise eğitimini ise, Adana Erkek Lisesi'nde almıştır. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamlamasından sonra bir süre serbest avukatlık ile uğraşmıştır.¹⁶⁸ XI. Dönemde CHP'den Adana milletvekili olarak meclise giren Kemal Sarıbrahimoğlu, XII. Ve XIII. Dönemlerde CHP Adana milletvekili olarak mecliste görev yapmıştır Cumhuriyet Senatosu Adana üyesi olarak. 12 Ekim 1975-12 Eylül 1980 tarihleri arasında görev yapmıştır. Kemal Sarıbrahimoğlu, 27 Nisan 1995'te vefat etmiştir.¹⁶⁹

2.9.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun 12. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

2.9.3. Kanun Teklifleri

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.9.4. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, iktisat mütehassısı Nickolas Kaldor tarafından hazırlanan raporun umumi efkâra ne sebeple açıklanmadığına dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/161).

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, bilumum alet ve vasıtaları ile zirai mücadele ilâçları ve zirai gübrelerden 1955-1962 yıllarında ne kadar ithal edildiğine dair Başbakanlık,

¹⁶⁷ TBMMTD, 536; TBMM Arşivi, Kemal Sarı İbrahimoğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2159.

¹⁶⁸ TBMM Arşivi, Kemal Sarı İbrahimoğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

¹⁶⁹ TBMM Albümü, 1920-2010 4. Cilt 1960-1983, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, s. 1761.

Gümrük ve Tekel, Ticaret, Maliye ve Tarım Bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/170).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, mahalle bekçilerinin hangi kanun ve nizamlara tâbi olduğuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur. (7/179).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, bilumum il ve ilçe belediyelerinin 1958 ilâ 1962 yılları bütçe gelir ve giderlerine dair İçişleri Bakanından yazılı soru sormuştur (7/183).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, 14 Mayıs 1950 ile 27 Mayıs 1960 tarihleri arasında partizanca maksatlarla maddeten ve manen mağdur edilenlerin haklarının iadesinin veya gerekli şekilde tanzim ve tashiinin düşünülüp düşünülmediğine dair Başbakan'dan yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/180).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, bilumum alet ve vasıtaları ile zirai mücadele ilâçları ve zirai gübrelerden 1955-1962 yıllarında ne kadar ithal edildiğine dair, Başbakanlık, Gümrük ve Tekel, Ticaret, Maliye ve Tarım Bakanlarına soru sormuştur (7/170).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, bilumum il ve ilçe belediyelerinin 1958 ilâ 1962 yılları bütçe gelir ve giderlerine dair soru önergesinde bulunmuştur (7/183).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, 1961 yılından bu yana Türkiye'ye ithal edilen veya Türkiye'de monte edilen traktör ve ekipmanlarına dair soru Önergesinde bulunmuştur (7/561).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, 1960 yılından bu yana ithal ve istihsal edilen kimyevi gübre ve Tarım ilâçlarının cins ve miktarının neler olduğuna dair soru önergesinde bulunmuştur (7/562).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun, 1961 yılından bu yana Türkiye'ye ithal edilen veya Türkiye'de monte edilen traktör ve ekipmanlarına dair sanayi, Ticaret ve Tarım Bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/561).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Türk Kanser Kurumunun ne zaman kurulduğuna ve ilk ve şimdiki statüsünün ne olduğuna dair soru önergesinde bulunmuştur (7/626).

Adana Milletvekili Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Orta Doğu Teknik Üniversitesinin tesisini düşünmekte bulunduğu Tarım Fakültesinin Adana'da kurulmasının yetkili kurulca beyan edildiği halde bugüne kadar kurulmayışının sebebine dair Milli Eğitim Bakanından yazılı soru sormuştur (7/653).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Ceyhan'ın ve Adana'nın son yağmurlar ve dolu sebebiyle zarar gören ilçe ve köylerine gerekli yardımların yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesinde bulunmuştur (7/746).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Anadolu Ajansı personeli içinde hüküm süren huzursuzluk hakkında ne düşünüldüğüne dair Turizm ve Tanıtma Bakanından yazılı soru sormuştur (7/785).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, yapılması düşünülen kâğıt hamuru fabrikalarından birinin Ceyhan ilçesinde inşasının düşünülüp düşünülmediğine dair soru önergesinde bulunmuştur (7/712).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Gaziantep ili hudutları içinde bol miktarda petrole rastlayan Mobil Şirketinin açtığı üç kuyuyu çimento ile kapatmış olup olmadığına dair Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından yazılı soru sormuştur (7/784).

2.9.3. Kanun Teklifleri

Kemal Sariibrahimoğlu'nun 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun bazı maddelerinin ilgası ve yeni hükümler ihdasına dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/12,3/80,4/18).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun ve 4 Arkadaşı 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 49 ucu maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/14).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun ve iki Arkadaşı Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna ek 4644 sayılı Kanunun 11. maddesinin kaldırılması ve 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Milli Eğitim Bakanlığı

kısımında değişiklik yapılması hakkındaki 5965 sayılı Kanuna iki geçici madde eklenmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/22).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun Adli, idari, mali ve askeri kaza mercilerindeki kâtipler ve icra memurları hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/64).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 68. maddesinin tadili hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/66).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun ve 15 Arkadaşı 5434 sayılı Kanunun 12. maddesinin (e) bendinin tadiline ve bir madde eklenmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/148). Kemal Sarııbrahimoğlu'nun ve 4 Arkadaşı 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 49 ucu maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/14).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 68. maddesinin tadiline dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/66).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun 5602 sayılı Tapulama Kanununun 6335 sayılı Kanunla muaddel 13. maddesi (D) bendinin zilyedliğin ispatında 10 sene evvel tesis edilmiş vergi kaydı aranması şartının kaldırılması suretiyle tadiline, bu maddeye (E) bendinin başliğı ile yeni bir bendin ilâvesine ve bu maddenin (E) ve (F) bentlerinin (E) bendinin (F) ve (F) bendinin (G) olarak değiştirilmesine ve aynı Kanunun 35. maddesine iki fıkra ilâvesine ve birinci fıkranın tadili ile üçüncü fıkra olarak değiştirilmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/35).

Kemal Sarııbrahimoğlu'nun Tapulama Kanunu hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/35).

Kemal Sarııbrahimoğlu ve 55 Arkadaşı Amme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin Sosyal Güvenlikleri hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/618).

Kemal Sarıbrahimoğlu Siyasi partiler Kanunu hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/591).

Kemal Sarıbrahimoğlu ve 11 Arkadaşı 5434 sayılı kanunun 12. maddesinin (E) bendinin tadiline ve bir madde eklenmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (1/673). Kemal Sarıbrahimoğlu ve İki Arkadaşı Ziraat alet ve makineleri ile kimyevi gübre ve ilaçların ithalât ve memlekette satışının münhasıran Türkiye Zirai Donatım kurumu tarafından yapılmasına ve bu maddelerin Gümrük vergisi, resim ve harçlardan muafiyetine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/731).

2.9.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Maraş Milletvekili Hasan Fehmi Evliya ile birlikte verdikleri 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin ilgası ve yeni hükümler ihdasına dair kanun teklifinin gündeme alınması hakkında önermeleri 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin ilgası ve yeni hükümler ihdasına dair kanun teklifi hakkında Maliye Komisyonu Raporu münasebeti ile ilgili Kemal Sarıbrahimoğlu yaptığı konuşmasında tarh, tahakkuk ve tahsil usulleri ve vergi nispetleri itibarıyla, 193 sayılı Kanunun zirai gelirleri vergilendiren hükümlerinin çiftçi, köylü ve ülke gerçekliğine aykırı olduğunu, küçük, orta ve büyük işletmeleri ülke gerçekleriyle uyuşmayan kanunun zor durumda bıraktığını bundan dolayı ziraatla uğraşan nüfusun tepkilerine yol açtığını, bu bağlamda yeni esaslara, realitelere uygun, objektif esaslara müstenit anlaşılır birtakım normlara göre Zirai Gelir Vergisinin yeni bir şekle sokulmasının faydalı olacağını ifade etmiştir.¹⁷⁰

Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun ve 66 arkadaşının, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun zirai gelirlerle ilgili hükümlerinin tatbikatının tehirine dair kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Süleyman Çağlar ve iki arkadaşının, Zirai Kazanç Vergisi tatbikatının tehiri hakkındaki kanun teklifi münasebeti ile konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Hükümetin vergi reformu tasarısıyla müelliflerinin ve Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun muhterem üyelerinin önemli bir çoğunluğunun, aksaklıklarının ve bulunduğu üzerinde ittifak ettikleri bir kanunun tatbik edilmesinin

¹⁷⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 2, Toplantı.1, 19. 1. 1962, 49.

doğru olmadığını, Yeni esasların belirlenmesine kadar bu hükümlerin tehir edilmesi gerektiğini bununla birlikte 1961 yılı gelirinden bütçeye yazılan rakamların mümkün olduğu kadar tenezzül etmemesi açısından bir maddenin eklendiğini belirtmiştir.¹⁷¹

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, günümüzün tasarruf politikasına yeni Meclisin memur ve ücretliler kadrosundaki artışın tezat teşkil ettiğini Yeni Teşkilât kanunu tasarısı ile memur sayısını 205 ten 379 adedine iblâğ eden hükümlerin kanuni olması durumunda Yüksek Meclisin faydası ve lüzumu meşkûk müdüriyetler karışıklık içine düşeceğini memur ve müstahdemlerin sayısının 1000 adedi bulunduğunu, bunlara ödenen maaş ve ücret miktarının 10 milyon liranın üzerinde olduğunu Her milletvekiline ikiden fazla memur ve müstahdem düştüğünü, Yeni Teşkilat kanun gereğince bu rakamlarda meydana gelecek artışlar da hesaba katıldığında T. B. M. M.’nin büyük bir memurlar ve müstahdemler kütlesini doyurmak zorunda kalacağını eleştirel bir dille ifade etmiştir.¹⁷²

Anayasa Mahkemesi kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Anayasa Mahkemesine seçilecek üyelerin Anayasanın 145. Maddesiyle ne biçimde seçileceğiyle hangi merciler tarafından seçilebileceğinin açık bir biçimde belirtildiğini bu bağlamda Cumhuriyet Senatosundan iki Millet Meclisinden 3, üye seçileceği ve yasama meclislerinin seçme şeklinin de izah edildiğini belirterek Anayasa Komisyonunun, hatta Hükümet ve Bütçe Komisyonu teklifinin hepsinin metinlerini incelediğini Senatonun, Millet Meclisinin, ne biçimde bu üyeleri belirleyeceği hususunu tayin ve tasrih etmek istediklerini yasama meclislerinin çalışma tarzlarının içtüzükleriyle belirlendiğini yasama meclislerinin çalışma tarzlarının her hangi bir kanunla tespit edilemeyeceğini dile getirmiştir.¹⁷³

TBMM’nin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki Kanun münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, bu teklifin Anayasanın 85. Maddesine tezat teşkil ettiğini Gerekçesinde “*Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi konusunda, yasama meclislerinin her birini bağhya hükümlerin sevk*

¹⁷¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 2, Toplantı.1, 12. 2. 1962, 342.

¹⁷² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 2, Toplantı.1, 18. 2. 1962, 520.

¹⁷³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 4, Toplantı.1, 10. 4. 1962, 369

edilmesi zarureti mevcuttur.” denildiğini, bununla birlikte yasamanın buna benzer konularda bir birinden farklı karar almasının mümkün olmayacağını bu bağlamda buna benzer konuların iç tüzükte yapılacak değişikliklerle değil kanunlarda yapılacak düzenlemelerle mümkün olacağını belirtmiştir.¹⁷⁴

Birinci Beş Yıllık (1963-1967) Kalkınma Plânının sunulduğuna yönelik Başbakanlık tezkeresi ve Kalkınma Plânıyla Cumhuriyet Senatosu tarafından kabul edilen değişikliklere yönelik Plân Karma Komisyonu raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, plân tasarısının ülkenin tüm ekonomik ve sosyal alanlarının tamamını kapsayan ilkelerden oluştuğunu Bu ilkeler mecmuasının detaya girmemesinin, özel kanunlar ile düzenlenmesi gerekmekte olan konular açısından da Meclisi ipotek altına almaması iktiza ettiğini ifade etmiştir.¹⁷⁵

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü pilotlarına verilecek uçuş tazminatı hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, fotogrametri usulüyle çalışmakta olan pilotların ve yardımcılarının çok kötü şartlar içinde çok yüksek irtifalarda ve artık eskimiş uçaklar ile bu görevi yürüttüklerini bu görevlilerin çok fazla ücret almalarının gerektiğini Nihayet, şu veya bu şekilde askerî personel çalışır ve kendisinin emeği ile aldığı tazminat mütenasip şekilde verilmesinin gerektiğini bu şekilde bu meslekte çalışmanın cazip hale getirileceğini dile getirmiştir.¹⁷⁶

31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, aylardan bu yana bu konunun tartışılmakta olduğunu, pek çok sahalarda olduğu gibi Türkiye'nin hakikaten vergi sahasında da genel manada bir reforma gereksinimi olduğunu, ilgili kanun maddesinin düzenlenmesi aşamasında bir raporun hazırlandığı ancak bu konuda mükelleflerin fikrine başvurulmadığı zirai Gelir Vergisinin mükellefi olacak ziraatçiliğin çiftçilerin fikri alınmadığından dolayı 193

¹⁷⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 15, Toplantı.2, 27. 3. 1963, 35.

¹⁷⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 9, Toplantı.2, 19. 11. 1963, 395.

¹⁷⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 11, Toplantı.2, 1. 2. 1963, 393.

sayılı Kanun taslağının bir çok eksik noktasının bulunduğunu, Zirai Gelir Vergisinin ülkenin ziraatla ilgili gerçeklerine uygun ve Gelir Vergisi bünyesi dışında kendisine has özel durumlarına göre yeniden hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁷⁷

1963 yılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, günün konusu olan meclisin itibar meselesi üzerinde durmuş, dış münasebetler, Hükümeti murakabesi, Kanun tasarısı konusundaki çalışmaların yeterli olup olmadığına yönelik tartışmalarla ilgili, meclisin önemli gelişmelere imza attığını ancak bu kurumun daha verimli bir şekilde çalışabilmesi için gerekli düzenlemelerin de yapılabileceğini dile getirmiştir.¹⁷⁸

1963 yılı Başbakanlık Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, medeni düzeyde bir devlet olmanın ilk koşulu olan modern bir personel rejiminin gerekliliğinden bahsetmiş, bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti'nden devr aldığı bir takım zihniyeti, bir takım usulleri ve bir kısım memurları istihdam etme, usullerini tatbik etme durumunda kaldığını Memurlarla ilgili kanunun çeşitli personel rejiminde bir takım reform girişimleriyle, konuyu topyekûn ve köklü bir şekilde bir düzene koyamadığını, bundan dolayı Osmanlı'dan miras alınan aristokratik bürokratik anlayışın halen etkisini devam ettirdiğini ve halka tepeden baktığını, bundan dolayı memurların halkın içine giremediğini, halkın seviyesine inemediğini, Personel meselesinin çözümlenmesi için öncelikle adam yetiştirmenin yani, talim ve terbiye metotlarıyla iyi idareciler yetiştirmenin zaruri olduğunu belirtmiştir.¹⁷⁹

1963 yılı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, mülkiyet, yaylak, hudut ve meralarla ilgili anlaşmazlıkların Türkiye'de köy yaşamının önemli sorunları olduğunu Adli süreçte mevcut davaları, %70 den fazla araziyle alakalı dâvaların oluşturduğunu, bu anlaşmazlıklar nedeniyle her gün köylerde silahlı silahsız çık sayıda kavga yaşandığını, bu sorunlu durumların ortadan kaldırılması için ziraat reformu ile toprak

¹⁷⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 11, Toplantı.2, 7. 2. 1963, 637.

¹⁷⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 12, Toplantı.2, 13. 2. 1963, 430.

¹⁷⁹ TBMMTD, 490.

reformunun adil bir biçimde süratle gerçekleştirilmesi gerektiğini, bir ülke ki, ekonomik ve sosyal yaşamıyla önemli olarak ilgili bulunan topraklarla ilgili hukuki altyapının düzenlenmesini yani kadastrounu ikmal edememiş ise gelişmiş ve medeni bir toplum mümkün olmayacağını bu bağlamda Birinci Plânlama Kurulunun tavsiyelerine karşın 1963 bütçesine 77 milyon lira gibi küçük meblağların bu işleri halletmeye kafi gelmeyeceğini ifade etmiştir.¹⁸⁰

Ülkenin Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde köy, kasaba, içme suları ile küçük sulama işlerinin tetkik edilmesi amacıyla kurulması kabul edilen Meclis Soruşturma Komisyonuna üye seçimi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, ilgili konuya yönelik teknisyenlerin, teknik ölçüler ve imkanlar çerçevesinde ülkenin değerlerini kıymetlendirmekte olduklarını, bununla birlikte siyasilerin bu bölgeye giderek yerel ahlakın taleplerini ve beklentilerini anlamaları gerektiğini Anadolu halkının uzun bir süredir sahipsiz kaldığını bundan dolayı halkın temsilcilerini bölgede görmek istediklerini dile getirmiştir.¹⁸¹

Doğu ve Güney-Doğu bölgelerine gitmesi planlanan Meclis Araştırma Komisyonu'nun üyelerinin mahallî Milletvekillerinden değil özellikle Batı illeri Milletvekillerinden seçilmesi konusunda gündem dışı demeci münasebeti ile konuşmasında Sarıbrahimoğlu, bir önceki oturumda Doğu ve Güney-Doğu bölgesinde yer alan yerleşim yerlerinde içme sularına yönelik sulama işlerini araştırmak üzere bir heyet oluşturulması kararlaştırılmış bu heyette özellikle Batı bölgelerinden milletvekillerinin olması gerektiğini savunduğunu ancak heyete giren üyelerin yine Doğu bölgelerinin vekillerinin olduğunu meclis başkanlığının özellikle batı vilayetlerinden vekillerin bu heyete dahil etmeleri hususunda gerekenleri yapmasını bildirmiştir.¹⁸²

Millet Meclisi çalışma saat ve günlerinin yeniden tespitiyle ilgili olarak verilmiş olan önergeler ve bu hususta Başkanlık Divanı tarafından alınan karar münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, şunları söylemiştir;

¹⁸⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 12, Toplantı.2, 15. 2. 1963, 611.

¹⁸¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 14, Toplantı.2, 20. 3. 1963, 366.

¹⁸² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 14, Toplantı.2, 22. 3. 1963, 447.

*“Milletvekillerinin vermiş bulunduğu takrirlerle gelen kanunlar aylarca, senelerce beklemektedir. Yani, ivedilik teklifleri, ivedilik talepleri inhisar altındadır. Bu suretle de Anayasanın milletvekillerine vermiş bulunduğu hak bir bakıma kısıtlanmış olmaktadır. Hükümet, komisyon, kanunları hazırlamak, Meclise vaktinde sevk etmek zorunda ve durumundadır. Bir bakıma bu görevini vaktinde yerine getirememiş bulunmanın itirafından ibaret olan ivedilik ve öncelik takrirlerinin kabulü suretiyle milletvekillerinin vermiş bulunduğu tekliflerle gelen kanunların geriye itilmesi, yani haksızlığın katmerli şekilde ifadesidir. Hem komisyon ve Hükümet kanunları vaktinde getirmek zorunda ve durumundadır, hem de milletvekillerinden gelen tekliflerden daha evvel öncelik ve ivedilikle görüşülmesini istemek vaziyeti tidedir ve bunların görüşülmesi yapılmakta, milletvekillerinin teklifleri ile gelen son derece ehemmiyetli kanunlar ise senelerce beklemektedir.”*¹⁸³

Yağan sürekli yağmurlar ile Çukurova sanayi ve ziraat yaşamının felce uğraması nedeniyle, bir araştırma kurulu tarafından civar illerin yakından görülmesi ve Hükümet tarafından gerekli yardımın yapılmasıyla ilgili demecinde Sarıbrahimoğlu, Ceyhan nehrinin Türkiye’de mevcut nehirlerle karşılaştırıldığında sulama sahası ve su basma sahasının en geniş olanı olduğunu, Seyhan nehrinin de benzer özelliklere sahip olduğunu bundan dolayı beş aydır yağmakta olan yağmurlardan dolayı Çukurova topraklarının sular altında kaldığını bununla birlikte Tarım Bakanı’nın vakit ayırıp bölgeye hala gitmediğini bir an önce bölgedeki illerin milletvekillerinin bir heyet teşkil ederek bir sellerin bölgeye verdiği zararları tespit edecek bir rapor hazırlamaları gerektiğini bildirmiştir.¹⁸⁴

Tapulama kanunu tasarısı ve teklifleri hakkında yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, ülkenin % 70-80 nüfusunu, dolayısıyla da yüzde yüzünü alakadar eden çok önemli bir kanun tasarısının üzerinde tartışıldığını, bu kanun tasarısının bir an önce yasalaşması durumunda tapu konusunda yaşanan adli anlaşmazlıkların bir çoğunun kendiliğinden sonlanacağını, bununla birlikte yapılması gereken önemli konulardan birisinin de toprak reformunun bir an önce hayata geçirilmesi olduğunu, bunun içinde bu reformun gerçekleştirilebilmesi için tapulama işlemlerinin sağlam bir

¹⁸³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 17, Toplantı.2, 20. 5. 1963, 116.

¹⁸⁴ TBMMTD, 108.

zeminde yürütülmesi gerektiğini bu bağlamda Tapulama Kanunu tasarısının, tapusuz olan arazilerin biran önce tapulanması suretiyle ülke topraklarının sahipli hale getirilmesini amaçladığını hazine topraklarının belli edilmesi ve toprakla insan münasebetlerinin bir nizama bağlanacağını ifade etmiştir.¹⁸⁵

Tapulama kanunu tasarısıyla ilgili Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, 5602 sayılı Tapulama Kanunu'nun 6335 sayılı Kanunu'nun değiştirilen 13. maddesi (D) bendinin zilyetliğin ıskatında on sene evvel tesis edilmiş vergi kaydı aranması koşulunun ilga edilmesi sureti ile değiştirilmesine bu maddeye (E) bendinin başlığıyla yeni bir bendin eklenmesine ve bu maddenin (E) bendinin, (F) ve (F) bendinin (G) şeklinde tebdiline ve aynı kanunun 35. maddesine iki fıkra eklenmesine ve birinci fıkranın tadili ile üçüncü fıkra şeklinde değiştirilmesiyle ilgili olarak Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, 5602 sayılı Tapulama Kanununun 52. maddesinin değiştirilmesiyle ilgi ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, 5602 sayılı Tapulama Kanununun 31,32 ve 33. maddeleriyle 34. maddesinin 4. fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Gayrimenkulü sahibi bulunmadığı halde, sahibi gibi göstermek suretiyle, namına kaydettirmiş olan yani tapulama komisyonu ya da mahkeme huzurunda yalan beyanda bulunmuş olan bir kişinin bir suç işlemiş olduğunu kabul ettiğini "Tapulama tutanaklarının tanzim edilmesi esnasında sahibi bulunmadığı bir gayrimenkulü kendi ya da başkası adına, kaydettirmiş olan bir kimseye ait gayrimenkulü başkası adına yazdırmak için vakalarının yanlış beyanda, bulunanlar." Cümlesinin ardından, "Fiili daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa" lafzının eklenmesiyle maddenin aynen kabul edilmesini teklif etmiştir.¹⁸⁶

İktisadi Devlet iştirakleri ve teşekkülleri ile ilgili olarak kanun tasarısı ve 3460 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 23 sayılı Kanunun kaldırılmasıyla ilgili olan Geçici Komisyon raporu ve kanun teklifleri ve Devlet Yatırım Bankası ile ilgili olan kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Sanayi Bakanı'na 34. maddenin "Merkez Bankası bu kanun

¹⁸⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 18, Toplantı.2, 17. 6. 1963, 243

¹⁸⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 19, Toplantı.2, 1. 7. 1963, 10

hükümlerine tabi değildir.” dediğini Mucip sebeplerle lâyihası çok kısa ve tatminkâr olmadığını niçin bu kanun hükümlerine tabi olmadığını sormuştur.¹⁸⁷

Anayasanın en geç iki yılda çıkarılmasını emretmiş olduğu kanunları da içine almak üzere bir an önce ivedi ve önemli kanunların yayınlanmasını sağlayabilmek amacıyla gündemin yeniden düzenlenip çalışmaların bu yöne çevrilmesini dileyen demecinde Sarıbrahimoğlu, bu tarihlerde Meclisin tatile girmesi ve milletvekillerinin vatandaşlarla ve seçmenleriyle temasa geçmesi amacıyla tahsis edilen zamanlara denk geldiğini ancak ülkenin içinde bulunduğu icaplar ve koşulların mecliste bulunulmasını zaruri kıldığını Anayasanın bir takım kanunların iki yıl içerisinde yayınlanmasını mecburi kıldığını iki yıl içerisinde bu kanunların yetiştirilmesi amacıyla meclisin toplantı, halinde bulunmasının normal olduğunu ifade etmiştir.¹⁸⁸

5027 sayılı Temsil ödeneği Kanununun muhtelif kanunlarla değişik veya ekler yapılmış bulunan 1. maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesiyle ilgili Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu ve 3 arkadaşının, kanun teklifiyle 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununa ek kanun teklifi ve İşçileri ve Plân komisyonlarıyla ilgili Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş ve 5 arkadaşının raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, bu tasarıyla milletvekillerinin ve bu teklife imza atan hükümetin, yıllardan bu yana sürmekte olan bir adaletsizliğin giderilmesi hususunda ilk adımı atmış olduğunu, bununla birlikte kaymakamların sayısının son derece sınırlı tutulmasının nahiye müdürlerinin külfet ve nimet adaletine nail kılınmalarının ülkenin bu bağlamdaki sorunlarını çözmekten uzak olduğunu belirtmiştir.¹⁸⁹

Danıştay Kanunu’nun yapısıyla, 3546 sayılı Danıştay Kanunu’nun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına ilişkin İstanbul Milletvekili Reşit Ülker’in, kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi mezunlarının Danıştay’a alınmasının mahzurlarını dile getirdiğini ancak heyet tarafından bu eleştirinin dikkate alınmadığını

¹⁸⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 19, Toplantı.2, 11. 7. 1963, 427.

¹⁸⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 20, Toplantı.2, 21. 8. 1963, 243.

¹⁸⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 20, Toplantı.2, 23. 8. 1963, 338.

bu bağlamda 20. madde İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi mezunları ve bunlara denk okullar mezunlarının ile Dâva Dairelerine atanabileceğine yönelik olan fıkranın kanun maddesinden çıkarılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁹⁰

Danıştay 1964 yılı bütçesi münasebeti ile CHP grubu adına yaptığı konuşmasında Sariibrahimoğlu, kadro ve teşkilât noksanlıklarının yol açtığı aksaklıklara karşın, kurulduğu tarihten beri Danıştay'ın fonksiyonlarını memnun edici bir tarzda ifa ettiğini, bununla birlikte bir yandan nüfusun artması, öbür yandan kamu hizmetlerinin artması ve yurttaşların eğitim ve görgü yolu ile idari dâva yoluna başvurmaya zaman içerisinde öğrenmesi, Danıştay'ın iş yükünün artmasına yol açmış, bundan dolayı bütün gayretli çalışmalara karşın, idari istikrarın ve adaletin gerektirdiği süratte kararlar verilemediği gibi bu kurumun bir içtihat mahkemesi fonksiyonunu da tam olarak yerine getiremediğini, bu aksaklıklar ve tıkanıklıklara bir çare olmak üzere yürürlüğe girmiş olan 3546 sayılı Kanunda gerçekleştirilen düzenlemelerle Danıştay'da yeni dâva dairelerinin kurulduğunu ve kanunun vermiş olduğu yetkilere istinaden bazı idari dairelere farklı alanlarda yargı görevi verilmiş ise de tıkanıklığın tamamı ile giderilemediğini belirtmiştir.¹⁹¹

Devlet Planlama Teşkilatı 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sariibrahimoğlu, Hükümetin ve onun sayın Başkanının plân fikrine inandığını, plâncıların, eleştiriler ne olursa olsun, teknik personelin düşüncelerine iltifat etmek durumunda olduğunu bununla birlikte ilerleyen süreçte iş başına gelecek Hükümetlerin ve onun başkanının nasıl bir fikre sahip olacağını bilmediğini, bu bağlamda bu günden Plânlama Teşkilâtının Anayasa'ya uygun gelecek fikrini ortaya koymazlar ise, bu kuruma inanmayan bir hükümet tarafından önemsizleştirileceğini, bu kurumun bu çerçevede bir teşkilatlanma içine girmesi gerektiğini dile getirmiştir.¹⁹² Sayıştay Başkanlığı 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sariibrahimoğlu, tüm devlet masraflarının kontrolünün sağlanmasının iktisadi ve mali kanunların süzgecinden geçirilmesinin önemli olduğunu bu işleri yürütmekle görevli olan Sayıştay komisyonlarının çalıştırılmadığını, 1948 yılından kalmış hesapların 100

¹⁹⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 28, Toplantı.3, 12. 12. 1963, 359.

¹⁹¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 27, Toplantı.3, 20. 2. 1964, 271.

¹⁹² TBMMTD, 264.

– 150’nin üzerinde olduğunu 1950-1960 arasındaki hesapların, Sayıştay komisyonları tarafından tetkikten geçirilmediğini, meclis murakabesinin de yeterince işletilmediğini, bir takım imkansızlıklardan dolayı hem Sayıştay’ın hemze mecliste oluşturulan komisyonların çalıştırılmamasının ülkeye zarar verdiğini dile getirerek, özellikle meclis mukabelesi konusunda oluşturulan komisyonların ihtisas sahibi milletvekilleri tarafından oluşturulmasının sorunların çözümü noktasında etkili olabileceğini söylemiştir.¹⁹³

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, süratli bir şekilde bütün kadastro faaliyetlerinde Fotogrametrik usulün, yaygınlaştırılmasının gerektiğini, klasik yöntemlerle altı ayda bitirilmesi mümkün olamayan bir köyün kadastro sunun bu yönteml 15 günde bitirilebildiğini, Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünün imkânlarının sınırlı olduğunu, köylülerden toplanmakta olan tapu harçları ve vergilerinin tamamını bu işlemler için kullanılmadığını, bununla birlikte sınırlı olanaklar çerçevesinde çalışmakta olduğu Kadastro Umum Müdürlüğünün, bir de dağınık şekilde çalışmasının doğru olmadığını 200 civarındaki müdürlüğün, Türkiye geneline yayılmış olduğu halde çalışmalarının son derece verimsiz olduğunu, yoğun bir şekilde tarım faaliyetleri yürütülen tarım arazilerinin bir an önce tapu kadastro işlemlerinin yapılmasının gerektiğini dile getirmiştir.¹⁹⁴

193 sayılı ve 31.12.1961 tarihli Gelir Vergisi Kanunu’nun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümlerin eklenmesiyle ilgili kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4’er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, bundan önceki Zirai Gelir Vergisi Kanunu’yla 193 sayılı tadil tasarılarının üzerine daha önce fikirlerini açıkladığını, kazanç elde eden insanların vergilerini ödemesine karşı olmadığını, Türk köylüsünün vergi vermediği yönündeki ithamlardan kurtulabilmesi için bu kanunun bir an önce yürürlüğe girmesi gerektiğini ifade etmiştir.¹⁹⁵

¹⁹³ TBMMTD, 179.

¹⁹⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 27, Toplantı.3, 21. 2. 1964, 340.

¹⁹⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 29, Toplantı.3, 30. 3. 1964, 160-161

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyon kanun teklifine dair Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek, Sivas Milletvekili Cevat Odyakmaz, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın ve İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ret Tezkeresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Anayasanın 85. maddesinin âmir ve açık hükmü meydandayken diğer bazı hükümlerinden yararlanmak yoluyla Anayasa maddelerini âdeta yeni bir kanun ile tefsir etmenin önüne geçilmesinin gerektiğini Çünkü Anayasa'nın değil diğer kanunların da tefsir edilmesine izin verilmediğini bu bağlamda ilgili maddelerin yorumlanmasının doğru olmayacağını belirtmiştir.¹⁹⁶

Özel Öğretim Kurumları Kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin Sosyal Güvenlikleri hakkında kanun teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, hususi eğitim ve öğretim müesseseleri Kanunu teklifi ile kendisi ve 55 arkadaşının, âmme menfaatine hizmet gayesi ile kurulmuş olan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin Sosyal Güvenlikleri hakkında kanun teklifi ve Milli Eğitim ve Plan komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Anayasanın özel okulların tanzimine yönelik hükümler sevk edilmesinin emredildiğini, bu emrin gereğinin yerine getirildiğini, bununla birlikte millî eğitimin esasının, devlet okullarının özel eğitime gerek hissettirmeyecek ölçüde kaliteli ve çok miktarda eğitim kurumunun kurulmasının olduğunu, bu bağlamda özel okulların kurulması için ülkede sosyal ve ekonomik koşulların bulunmadığı yönünde bir takım fikirlerin ileri sürüldüğünü, ancak kendisinin bu fikirlere katılmadığını, özel okulların açılmasına yönelik yasal düzenlemelerin yapılması durumunda bu okulları açacak müteşebbisler yanında bu okullara çocukları gönderecek velilerin de olacağını söylemiştir.¹⁹⁷

657 sayılı Harita Müdüriyeti Umumiyesi Kanunu'nun 8. maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici madde eklenmesiyle ilgili Ordu Milletvekili Ferda Güley ve bir

¹⁹⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 30, Toplantı.3, 8. 5. 1964, 348.

¹⁹⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 30, Toplantı.3, 14. 5. 1964, 458.

arkadaşının kanun teklifinin komisyonlarına evvelce havale edilen 7303 ve 3458 sayılı kanunların tadili teklifleri ile yakın ilgisinden ötürü Komisyonları tarafından gerekçeli karara bağlanması uygun mütalâa edildiğini ve bu görüşe Milli Savunma Komisyonunun iştirak etmediğini açıklayan tezkereleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, iç tüzüğün 28. maddesinin 3 ve 4. fıkraları gereğince bu meseleyi Yüksek Riyasetin Meclisi Âlinin huzuruna getirme hakkının bulunmadığını belirtmiştir.¹⁹⁸

Çukurova’da pamuk alanlarında zararı olan böcekler ile hızlı bir biçimde mücadele edilmesi, zirai ilaçların kalitelerinin kontrolünün yapılması ve baskıları çok kötü olan okul kitaplarının daha iyi basılması amacıyla tedbir alınmasıyla ile demecinde Sarıbrahimoğlu, Çukurova’nın en değerli ürünü olan pamuğun, kurtların ve zirai haşerelerin tehdidi altında olduğunu zirai ilaçların gerekli kalitede olmamasından dolayı tesir etmediğini çiftçiler arasında satılmakta olan zirai ilaçların eski tarihi olduğuna yönelik bir kanaatin bulunduğunu bu ön yargıların giderilebilmesi için zirai mücadele ilaçlarının kalitesinin artırılmasının gerekli olduğunu, okul kitaplarıyla ilgili olarak ta, baskıları son derece kötü olan ders kitaplarının çocukların okula ve eğitime olan ilgilerini azalttığını bu bağlamda okul kitaplarının ve ders malzemelerinin basımlarının ve yayın kalitelerinin artırılmasının faydalı olacağını ifade etmiştir.¹⁹⁹

Danıştay Kanunu tasarısı ile, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker’in, kanun teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, bir idari mahkemenin mensuplarının hakları söz konusu olduğunda politika yapmanın doğru olmayacağını, hâkimlik ve yüksek hâkimlik mesleğinin her hangi diğer bir memuriyet ile kıyas kabul edilemeyeceğini eğer hakimliğin hususiyetlerini ayrı bir kategoride mütalâa edilmemesi durumunda bu işlerin içinden çıkılamayacağını bu bağlamda hakimlik mesleğinin mevcut personel rejimi içinde değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.²⁰⁰

¹⁹⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 30, Toplantı.3, 15. 5. 1964, 501.

¹⁹⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 31, Toplantı.3, 3. 7. 1964, 511.

²⁰⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 25, Toplantı.3, 13. 1. 1964, 20.

Âmme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve 55 arkadaşının, Kanun teklifi Özel öğretim kurumları Kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, Amme menfaatine hizmet gayesiyle kurulan dernekler tarafından açılan özel okul öğretmenlerinin sosyal güvenlikleri hakkında Kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Ferit Alpiskender'in, Hususi eğitim ve öğretim müesseseleri Kanunu teklifi ve Milli Eğitim ve Plân komisyonlarından seçilen beşer üyeden kurulan Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, ilgili kanunun bir bütün olduğunu, geçici birinci madde ile “kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut Özel öğretim kurumlarının, bu kanuna intibak şekli, şartı ve müddetleri tüzükle belirtilir.” dendiğini, bir çok özel okulun bulunduğunu, her birisinin bir eğitim yönteminin bulunduğunu, Bu kurumları değerlendirecek olanın Millî Eğitim Bakanlığı olduğunu, bu bağlamda bu kurumların denetiminin yapıldığını, bu nedenle de bu kurulların ilgili kanun maddesi ile önünün açılmasının eğitimin gelişmesi açısından yararlı olacağını vurgulamıştır.²⁰¹

Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Fikret Turhangil ve Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir, İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve Erzurum Milletvekili Gıyaseddin Karaca'nın tescil edilmeyen birleşmelerle bunlardan doğan çocukların cezasız tesciliyle ilgili Kanun teklifleri ve İçişleri, Adalet ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, ilgili maddenin farklı yönleriyle ilgili söyleyecek bir şeyin olmadığını kanunun kabul edileceğini kanunla ilgili gelişmelerin takibinin idari makamlar tarafından yapılmasının gerektiğini, gerek İçişleri Komisyonu'nun metninde ve gerekse Bütçe ve Plân Komisyonu'nun metninde 8. maddenin son fıkrasında “tarama giderleri için kanunun yürürlükte bulunduğu süre içerisinde her sene İçişleri Bakanlığı bütçesine ödenek konulur.” dendiğini, ancak burada miktarın belirtilmediğini bu bağlamda 8. maddenin son fıkrasının “İçişleri Bakanlığı bütçesine yeteri kadar ödenek konur.” Biçiminde tadiliyle kabul edilmesini istirham ettiğini ifade etmiştir.²⁰²

²⁰¹ TBMMTD, 34.

²⁰² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 33, Toplantı.4, 24. 11. 1964, 539.

Milli Prodüktivite Merkezi kuruluş Kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Bakanlıklar arası prodüktivite merkezi şeklinde 10 yıldan bu yana faaliyet gösterdiği anlaşılan bu kurumun hangi konunun verimliliğini ve prodüktivitesini şimdiye kadar tespit etmiş olduklarını açıklamalarını istemiştir.²⁰³

Danıştay Kanunu tasarısı ile 3456 Sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Kanun teklifi ve Cumhuriyet Senatosu tarafından gerçekleştirilen değişiklikler ile ilgili Millet Meclisi Geçici Komisyonu Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, getirilmekte olan Personel Kanunu tasarısının ruhuna mecliste konuşmaların yapıldığını, ilgili kanun tasarısının dağıtıldığını, tasarının ortaya koyduğu gibi memurun memur olduğunu şu tahsili yapan bunu alır şeklinde bir hükmün bulunmadığını, memuriyetin durumuna hatta yerlerin değişmesine göre de kadroların ihdas edildiğini hazırlanan kanunla klâsik sistemin değiştirilerek adaletli bir sistem oluşturulmak istendiğini dile getirmiştir.²⁰⁴

Bir önceki birleşimde Özel Öğretim kurumları Kanun tasarısının 34. maddesinin görüşülmesi esnasında yeterlik önergesinin kabulünün ardından birleşimin kapatılmasında usulsüzlük görüldüğüne dair demecinde Sarıbrahimoğlu, bir önceki birleşimde öğretim kurumları kanun tasarısının görüşüldüğünü, verilen bir önergeyle Darüşşafaka ve Türk Eğitim Derneği kolejleri öğretmenlerinin emeklilik hakkının tanınmasının tartışıldığını, hükümetin, komisyon ve milletvekillerinin fikirlerini beyan etmelerinin ardından yeterlik önergesinin verildiğini kabul edilmiş ve yüce Meclisin tekrar oylamaya geçildiğinde aydınlatılmasının olanaklarının ortadan kalkmasının ardından diğer kanunlar münasebetiyle vaki oylamaları ilân etmek sureti ile ekseriyetin bulunmadığını açıklayacak, oya konulmasını olanaksız hale getirdiğini bildirmiştir.²⁰⁵

²⁰³ TBMMTD, 551.

²⁰⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 33, Toplantı.4, 1. 12. 1964, 631.

²⁰⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 34, Toplantı.4, 11. 12. 1964, 84.

Millet Meclisi İdare Âmirlerinin Sayıştay Kanunu teklifi ve Maliye, Sayıştay ve Plân komisyonlarından seçilmiş olan 5'er üyeden kurulan Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, özlük haklarının değiştirilmesine yönelik kapsamlı bir şekilde kanunun yeniden ortaya getirilmesinin, aklın almadığını özellikle de bu kanunu getirmiş olan, Meclis adına, üzücü bir olay olduğunu, uzun senelerden beri mevcut Sayıştay Kanunu'nun ve ilgili kanunnamelerin tatbik edilmekte olduğunu bu bağlamda içtihatlar ile tekemmül ettirildiğini, olgunlaştırıldığını ve devletin işlerini görmüş olduğunu bununla birlikte değişen iktisadi koşullarla yeni kanunların yapılması gerektiği görüşünün ortaya çıktığını, ancak getirile getirile Anayasa Mahkemesi'nin sayın hâkimleriyle ilgili bir kısım iyileştirmelere gidilen hususların dışında yeni hiç bir şeyin ortaya konulmadığını zikretmiştir.²⁰⁶

Danıştay Kanunu tasarısıyla 3456 Sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına yönelik İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Kanun teklifinin Millet Meclisince benimsenmeyen maddeleriyle ilgili olarak Karma Komisyon Raporuyla Millet Meclisi, Karma Komisyon ve Cumhuriyet Senatosu metinleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, meclisin çıkarmış olduğu kanunda tevazün muadelet esas olması gerektiğini, komisyonun benimsemiş olduğu esaslar üzerinden Anayasa Mahkemesinin hâkimlerine, aylık verildiğini, Anayasanın büyük hâkimlerinin Yargıtay'dan ve Danıştay'dan birinci sınıf hâkimler arasından seçildiğini, Anayasaya seçilen bir Danıştay üyesinin, Anayasaya seçilmiş, 4 sene hizmet etmiş, eski yerine avdet etmiş; maaşı birdenbire düşeceğini, bu yeni düzenlemenin hakimler arasında eşitsizliğe yola açacağını belirtmiştir.²⁰⁷

İller Bankası Kanununun 2. maddesinin değiştirilmesi ve 3. maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun tasarısı ve İçişleri, İmar ve İskân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, İller Bankası'nın büyük bir teşekkül olduğunu, bu kurumun modern iktisat, maliye ve hukuk esasları çerçevesinde yeniden yapılandırılmasının doğru olacağını ancak bu konuda bir adım atılmadığını, İller Bankası Kanunu'nun Maliye Bakanlığından ve banka idarecilerinden , toptan ele

²⁰⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 34, Toplantı.4, 22. 12. 1964, 257.

²⁰⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 34, Toplantı.4, 24. 12. 1964, 333.

alınmasını, modern bankacılık, modern maliye, modern vergi usullerine uygun ve inkılâp Anayasasının sosyal Devlet vesosyal adalet ilkeleri bağlamında yeniden düzenlenmesinin faydalı olacağını ifade etmiştir.²⁰⁸

Bolu Milletvekili Kâmil İnal ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in, çayın yetiştirilmesi ve istihsalindeki ve ithalindeki tatbikatı incelemek, Beş Yıllık Plân tatbikatında aksaklıkların bulunup bulunmadığını incelemek amacıyla, bir araştırma komisyonunun Anayasanın 88. maddesi gereğince oluşturulmasına yönelik önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Kâmil İnal ve Memduh Erdemir'in Rize'deki çay durumunu kontrol için, milletvekillerinden olan bir heyetin tesis edilmesini istediklerini ancak milletvekillerinin çay mütehassısı olmadıklarından dolayı bu incelemeyi gerçekleştirmelerinin mümkün olmadığını böyle bir heyet oluşturulsa dahi bunun faydasının olmayacağını dile getirmiştir.²⁰⁹

1965 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu Raporu ile 1965 yılı Bütçe Kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, mevcut iktidar döneminde daha önceki iktidarların yapmadığı ölçüde özel sektörün kollarlanmış olduğunu, hiçbir meclis ve hiçbir iktidarın vergi kaçakçılarını affetmediğini ancak bu iktidarın affettiğini, 1964 yılında birtakım iflâsların yaşandığını bunun da ticaret yaşamında olağan durumlar olduğunu belirtmiştir.²¹⁰

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde olduğu isnat ve iddialarının gerçek olup olmadığının incelenmesi amacıyla Anayasa'nın 88. maddesi hükmünce bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasıyla ilgili önergesiyle alakalı takdimen görüşülmesini talep eden önerge dolayısı ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, TRT Kurumu'nun Meclisin kabul ettiği ve Anayasanın öngördüğü bir kanunlar ile, tarafsız bir kurum şeklinde tesis edildiğini, ülkenin en büyük efkârı

²⁰⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 34, Toplantı.4, 30. 12. 1964, 475.

²⁰⁹ TBMMTD, 481.

²¹⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 36, Toplantı.3, 13. 2. 1965, 106.

umumiye yaratıcı unsuru olması nedeniyle üzerinde mecliste dahil olmak üzere herkesin hassasiyetle durması gerektiğini vurgulamıştır.²¹¹

Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı'nın 3204 Sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa Geçici madde eklenmesine ve aynı Kanuna ek 3904 Sayılı Kanunun 2. Maddesinin 3. fıkrasının değiştirilmesine dair Kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, 9 milyon insanı, Türk köylüsünü doğrudan doğruya, 30 milyon Türk halkını hayat biçimi olarak ilgilendirmekte olan bir konunun kabul ya da red aşamasına geldiğini, masum düşüncelerle getirilmiş olan bu kanun teklifinin önemli suiistimallerin kapısını açma tehlikesinin bulunduğunu, çünkü bu kanunun kabulünden sonra orman davalarında çok büyük artışların yaşanacağını dile getirmiştir.²¹²

Petrol Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi, bazı maddelerinin kaldırılmasına yönelik İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Kanun teklifinin sanayi, Maliye ve Plân komisyonlarından seçilecek beşer üyeden kurulacak Geçici bir komisyonda görüşülmesine dair önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, Türkiye'nin servetinin Türkiye'de kalması, Türk eliyle Türkiye'nin tabii kaynaklarının işletilmesi fakir biran evvel Anadolu halkının makûs talihinin yenilmesi açısından iyi niyetlerle teklif edilmiş, bütün parti milletvekilleri tarafından imzalanmış ve burada görüşülmesi sürecinde itiraz eden vekillerde olmak üzere gönülden katılacakları bu teklifin süratle görüşülüp, süratle Yüce Meclis huzuruna getirilmesinin doğru olacağını ifade etmiştir.²¹³

202 Sayılı ve 19.2.1963 tarihli Kanunun Geçici 4. maddesinin değiştirilmesiyle ilgili Kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonlarının raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Sarıbrahimoğlu, ülke gerçekleri ile hükümlere milletvekilleri ısrarlı bir biçimde kanundur, deseler de yasal mevzuat gerçekleşse de, güçlerinin yürütmeye yetmeyeceğini, karşı görüşü savunan son derece iyi niyetlerle vekillerin istekleri ile çıkarak kanunlaşan Zirai Gelir Vergisi hükümlerinin savunmuş olduğu görüşlerini

²¹¹ TBMMTD, 106.

²¹² TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 39, Toplantı.4, 17. 5. 1965, 395.

²¹³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 40, Toplantı.4, 23. 5. 1965, 337.

doğruladığını, ziraatta de modern esaslara uygun bir gelir vergisinin uygulanmaya başlamasının kendisini sevindireceğini zikretmiştir.²¹⁴

Buğday fiyatlarının süratle düşmesi karşısında Hükümetin tedbir alması gerektiğine dair gündem dışı demecinde Sarıbrahimoğlu, çiftçilerin büyük sorunlarının bulunduğunu Çukurova’da buğday mahsulünün daha erken vakitlerde elde edildiğini Kanuni olarak buğday fiyatlarının 1 Haziran tarihinde tayin edilmesi gerekirken fiyatların belirlenerek ilân edilmediğini ve Ofis tarafından alımı yapılmadığından dolayı,, buğday fiyatlarının 70 ilâ 73 kuruştan hızlı bir biçimde 65 hatta 60 kuruşa kadar düştüğünü bu bağlamda bu durumun bir an önce önüne geçilmesi gerektiğini aksi duruda çiftçinin zarar etmesinin kaçınılmaz olacağını belirterek özellikle zirai gübreler, zirai ilâçlar ve zirai makinaların fiyatlarında artış yaşandığı bir ortamda buğday satışlarından beklediği fiyatı alamayan çiftçilerin zor duruma düşeceklerini dile getirmiştir.²¹⁵

2.10. Mehmet Geçioğlu

2.10.1. Hayatı

1901 yılı Karaisalı doğumlu olan Mehmet Geçioğlu’nun annesi Nefise Hanım, babası Ömer Efendidir. Rüştîye Mektebinden mezun olduktan sonra Milli Mücadele döneminde Adana’nın kurtuluşu amacıyla bölgede kurulan milli örgütlere katılarak mücadele etmiştir.²¹⁶ Cumhuriyetin ilanından sonra 1923 ile 1954 yılları arasında Karaisalı İlçe Belediye Başkanlığı yapmıştır. Aynı zamanda çiftçilikle uğraşan Mehmet Geçioğlu, CHP’nin Karaisalı İlçe Başkanlığı vazifesini de yürütmüştür. 1957/1960 ve 1961/1965 yılları arasında iki dönem Cumhuriyet Halk Partisi Adana Milletvekili olarak mecliste görev üstlenmiştir. Mehmet Geçioğlu, 1981 yılında vefat etmiştir.²¹⁷

²¹⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 41, Toplantı.4, 28. 5. 1965, 314.

²¹⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 41, Toplantı.4, 3. 6. 1965, 581.

²¹⁶ TBMM Arşivi, Mehmet Geçioğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2154.

²¹⁷ TBMM Arşivi, Mehmet Geçioğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.; TBMM Albümü, 1920-2010 4. Cilt 1960-1983, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010, s. 1761.

2.2.10.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Mehmet Geçioğlu'nun, 27 Mayıs İnkılâbını müteakip halktan toplattırılan silâhların sahiplerine iadesinin düşünülüp düşünülmediğine, iadesi mümkün görülüyorsa bedellerinin sahiplerine ödenip ödenemeyeceğine dair Başbakan'dan sorusuna İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevap vermiştir(7/6).

Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, Adana'nın, Karaisalı ilçesine bağlı Dorak bölgesinde bir bucak kurulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair sorusuna İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevap vermiştir (7/15).

Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, İdeal Türkiye için Dinimizde Reform, Kemalizm adıyla yayınlanan mecmua hakkındaki yazılı soru önergesi ve Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük ile İçişleri Bakanı Sahir Kurutluoğlu'nun yazılı cevap vermiştir (6/133).

Adana Milletvekili Mehmet Geçioğlu'nun, yapılmakta olan zararlı yayın karşısında ne gibi tedbirler alınmış olduğuna dair Başbakan'dan yazılı soru sormuştur (7/148).

2.10.3. Kanun Teklifleri

Mehmet Geçioğlu, 12. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.10.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Hükümete güven oyu verdiği halde, bunun basına yanlış aksetmesi dolayısıyla geçen tutanak hakkında vaki demecinde Mehmet Geçioğlu, İnönü başkanlığındaki C. H. P. ve A. P. Karma Hükümeti için 2 Aralık 19/61 Cumartesi günü yapılan güven oylamasında kendisinin hazır bulunmadığı yönünde bazı gazetelerde haberlerin çıktığını, Kanunlar Müdürlüğündeki yoklama defterinin de ortaya koyduğu gibi, zikredilen tarihte mecliste bulunduğunun ve müspet oy kullanıldığının anlaşılabilirliğini dile getirmiştir.²¹⁸

²¹⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 1, Toplantı.1, 4. 12. 1961, 188.

Adana ve havalisini tehdit eden sel felâketi nedeniyle tedbir ve yardım tavsiye eden gündem dışı demecinde Mehmet Geçioğlu, Adana ve havalisinde şiddetli ve devamlı bir surette yağmakta olan yağmurun Adana merkezinde birçok mahalleleri su altında bırakmış olup halkın bu sel felaketinden büyük zarara uğradığını bir an önce hükümetin tedbir alarak gerekli yardımları bölge halkına ulaştırması gerektiğini ifade etmiştir.²¹⁹

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, ülkemizde dinin gerçek anlamının tam anlaşılamamasının ya da din ile medeniyetin menfi fikirli insanlardan dolayı birbirine hasım durumunda görüldüğü zamanların olduğunu, Bu durumun nedeninin fazilet sahibi din adamlarından bir kısmının vazife istememesi, kadrosuzluk yüzünden vazifede bulunanların da terfi edilemediklerinden ötürü hizmetten ayrılmaları ve yerlerine yeterli vasıflara sahip olan ilim adamlarının getirilmemesi olduğunu, dinin, medeniyetin menşei ve ebedî mesnedi olduğunu, bundan dolayı dinî eğitimin en önemli yöneticisi olması gerekli olan Diyanet İşleri Reisliği'nin teşkilâtının kifayetli ve ehliyetli eleman yetiştirme zarureti içinde olduğunu, Bu amaçlara ulaşılması amacıyla açılmış olan üniversitelerdeki Yüksek İslâm Enstitüsü ile İlahiyat Fakültesi yanında İmam-Hatip mekteplerinin programlarının bu dinî eğitimde hisselerine Millî Eğitim Bakanlığı'nın emrine geçici olarak Diyanet İşleri Reisliği tarafından görevlendirilecek mütehassıs elemanlar verilmesinin zaruri olduğunu vurgulamıştır.²²⁰

1962 yılı Tarım Bakanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, arazi komisyonları tarafından 1948 tarihinde topraksız köylülere toprak dağıtıldığını, tapuların da verildiği halde, köylünün bir kısmının dağıtılan topraklara henüz fiili olarak ulaşamadığını, mahkeme kapılarında sürünmekte olduğunu, bu durumun acilen sonlandırılması gerektiğini, köy sınırları içindeki zeytin delicelerini nüfusu iki binden aşağı olan kasabalarla, aşılıyan vatandaşlara tapularının verilmesi hususunda kolaylık gösterilmesinin yararlı olacağını ifade etmiştir.²²¹

²¹⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt. 1, Toplantı.1, 3. 12. 1961, 460.

²²⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.2, Toplantı.1, 19. 2. 1962, 621.

²²¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.3, Toplantı.1, 24. 2. 1962, 417.

Çoğunluğun olmadığından bahisle Adana Milletvekili İbrahim Tekin'in Genel Kurula katılmayan devamsız Milletvekilleri ile ilgili olarak gerekli müeyyidenin uygulanması dileğini de kapsayan demeçleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, TBMM'nin ilk birleşiminde bu kürsüden yemin ettiklerini Meclise devam edecekleri hususunda millete şeref ve namus sözü verdiklerini ancak bu durumun böyle gerçekleşmediğini 10-15 kişi ile bu Meclisin her zaman toplanır hale gediğini belirterek devam konusunda şunları söylemiştir; *“Allahtan korkmamız lâzım, millet bize para veriyor; bunu düşünmek: lâzım. Bu milletin ‘hizmetlerini kim görecek? Eğer bu vazifeyi yapamayacaklarsa çeksinler, gitsinler, yerlerine başkaları gelsin.”*²²²

Ulaştırma Bakanlığı 1963 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Adana'da Devlet Demiryolları tarafından genel menfaatler adına arsa istimlâkların yapıldığını, oradaki teşkilâtın bu arsalarla ev yaptığını hatta bu arsaları alıp satanların da bulunduğunu, bunlara yönelik ne gibi bir muamelenin yapıldığını öğrenmek istediğini belirtmiştir.²²³

Tapulama kanunu tasarısı ve teklifleri hakkında yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, tapuda kaydı olmayan gayrimenkulün zilyedi namına tescilinde, esas olarak komisyon metninin kabul edilmesini talep Orta-Anadolu ile dağlık kesimlerde yaşayan toplumun elinde bulunan arazilerin genelinin tapusuz olduğunu esasında, büyük çiftlik sahiplerinin arazilerinin mahkeme yolu ile tespitin yapıldığını ve tapu tescillerinin gerçekleştirildiğini tapusuz arazileri için, mahkemelere müracaat edemeyen fakir, küçük çiftçilerin elinde 1-100 dönüm arazi bulunduğunu, bu arazilerin ise çorak, killi, taşlı ve susuz bir arazi olduğundan dolayı bir ailenin geçimine elverişli olmadığını dile getirmiştir.²²⁴

Belediye Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, belediyeyi 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun birinci maddesinin, *“Belediye, belde ve belde sâkinlerinin mahallî ‘mahiyetteki müşterek ve medeni ihtiyaçlarını ‘tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.”* şeklinde

²²² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1963, 104.

²²³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.2, 21. 2. 1963, 39.

²²⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.14, Toplantı.1, 17. 6. 1963, 256.

tarif ettiğini, Bu tarif çerçevesinde, belde sakinlerinin, gereksinimlerinin tanzim ve tesviye edecek olan bu hükmi şahsiyeti temsil eden belediye meclisi üyelerinin, ve belediye reisinin, belde halkı tarafından seçildiğine göre, çalışma şayanı itimat, kabiliyetleri yerinde, halkın sevgisini kazanmış, okur yazar zevattan olmasının kâfi olduğunu ifade etmiştir.²²⁵

5027 sayılı Temsilci ödeneği Kanununun muhtelif kanunlar ile değişik ya da ekler yapılmış bulunan birinci maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesiyle ilgili olarak Sinop Milletvekili Mahmut Alicanoğlu ve 3 arkadaşının, kanun teklifiyle 1700 sayılı Dahiliye Memurları Kanununa Kırklareli Milletvekili Alâeddin Eriş ve 5 arkadaşının ek kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, idarecilere verilmesi planlanan tazminat tekliflerinin yerinde olduğunu, bu teklife itirazının olmadığını, Türk milleti idarecilerine verilen tazminatın miktarı üzerinde de durmaz yalnız, idarecilerden beklediği hizmetlerin yapılmasını istediğini dile getirmiştir.²²⁶

Anayasa nizamının Milli güvenlik ve huzuru bozan bazı fiiller hakkında 5.3.1962 tarih ve 38 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması ile ilgili olarak İzmir Milletvekili Şükrü Akkan ve 13 arkadaşının, kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, bu ülkede Orman mühendislerinin devlet ile halkı birbirinden ayırdığını Kanunun vermiş olduğu hak ve salâhiyetleri tamamıyla keyfi bir şekilde kullanmakta olduklarını söylemiştir.²²⁷

Diyanet İşleri Başkanlığı 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, bu sene de Diyanet İşleri bütçesinde artış olmadığını Bütçede görülen farkın geçen, sene serbest bırakılmış olan 300 adet imam-Hatip ödeneğiyle mülhak vakıflardan mazbut vakıflar arasına alman camilerin (63) personel kadrosunun (S) cetveline ilâvesinden ibaret olduğunu, Devlet hizmetinde görev yürütmekte olan bütün kurumların mensuplarının kanuni haklarını elde ettiği halde Diyanet kurumunda çalışanların niçin alamadığını sormuştur.²²⁸

²²⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.19, Toplantı.2, 5. 7. 1963, 258

²²⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.21, Toplantı.2, 10. 9. 1963, 159.

²²⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.21, Toplantı.2, 12. 9. 1963, 291.

²²⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.27, Toplantı.2, 12. 9. 1964, 308.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Türkiye’de halkın sahip olduğu arazinin % 60’dan fazlasının tapusuz olduğunu, bundan dolayı halkın bir aşiret yaşamı sürdürmesine yol açtığını, ayrıca vatandaşlar arasında sürekli bir biçimde sınır ve mülkiyet anlaşmazlıklarının devam ettiğini milyonlarca insanın mahkemelerde bu anlaşmazlıklar sebebiyle mahkemelerde süründüğünü, bu bağlamda bu sorunların önüne geçilmesi için bir kanun tasarısının hazırlandığını ancak Cumhurbaşkanının bu kanunu veto ettiğini, ancak ilgili kanun ile tapulamamanın, arazisinin mülkiyet hususunun tescil ve tespitine yarayan ve fuzuli işgal altındaki hazine arazilerinin meydana çıkarılmasına yarayan hukukî bir tedbir olduğunu ifade etmiştir.²²⁹

Sanayi Bakanlığı 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, küçük sanatların orman içi köylerinin kalkınmasında rolünün önemli olduğunu, Adana’nın kazalarının ekserisinin orman mıntakalarında yer aldığını, orman içi köylerinin kalkınmasını sağlamak amacıyla küçük sanatların bu gibi köylere getirilmesinin yararlı olacağını belirtmiş, konuşmasında Adana’nın Karaisalı kazası civarında bulunan Kızıldağ mevkiinde kurşun ve gümüş madenin bulunduğunu vurgulayarak bu havalide bir nahiyede de demir ve amyant madenlerinin olduğunu, kurşun ve gümüş madeninin ise bir Fransızlar tarafından işletildiğini imkansızlıklar nedeniyle nakliyatla güçlük çekildiğinden bu maden sahalarının terk edildiğini bu bağlamda zikretmiş olduğu maden sahalarının incelenmesi hususunda neler yapılabileceğini ilgili bakanlığa sormuştur.²³⁰

İmar ve İskân Bakanlığı 1964 yılı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, İmar ve İskan Bakanı’na Nüfusu beş binden aşağı bulunan kaza merkezleriyle bucak merkezlerinde meskeni bulunmayan yurttaşlara mesken inşa etmek amacıyla bir program ve plânımız var mıdır? şeklinde soru yönelttikten sonra, Şehir ve kasabalarda mesken gereksinimini gidermek amacıyla Emlâk Kredi

²²⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.27, Toplantı.2, 21. 2. 1964, 341.

²³⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.28, Toplantı. 3, 27. 2. 1964, 195.

Bankasına tevdiatta bulunup da muayyen zamanlarda taksitlerini ödeyen yurttaşlara hangi esaslar üzerinden, ne miktar kredi verildiğini öğrenmek istediğini belirtmiştir.²³¹ Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, köylerde küçük sanatların yok denecek kadar az olduğunu, özellikle orman içi köyleri halkının küçük sanatlarda da tamamen bir mahrumiyet içinde bulunduğunu, En küçük gereksinimler için bile şehir merkezlerine inmek zorunda kaldıklarını, kalaycılık, çuvalcılık, çorapçılık, , duvarcılık, marangozluk gibi köylülerin yaşamı için son derece önemli olan mesleklerde ihtiyaçların köylerde karşılanamadığını, bu bağlamda ilgili bakanlığın ne yapacağı hakkında bilgi sahibi olmadığını ancak bu gereksinimleri giderebilmek amacıyla , küçük el sanatları için kooperatifler kurulmasının faydalı olacağını dile getirmiştir.²³²

Yeni İstanbul Gazetesinin, gericilikle mücadele Komisyonunun camilerin okul yapılmasını istediği üzerine yaptığı konuşmada Mehmet Geçioğlu, Gericilikle Mücadele Komisyonunun Atatürkçülük adına ortaya çıktıklarını sözde Atatürk'ün sözlerine inandıklarını ancak bu komisyonun gazetede yazan düşüncelerinin Atatürk'le hiçbir ilgisinin bulunmadığını, çünkü kapatılmasını talep ettikleri Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Atatürk tarafından tesis edildiğini, bu bağlamda bu komisyon adına hareket edenlerin aslında Atatürk'ün fikirleri ile hiçbir ilgilerinin olmadığını belirtmiştir.²³³

Nazilli Lisesinde Hristiyanlık Propagandası yapıldığını bildiren yeni İstanbul Gazetesindeki yayın dolayısı ile konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Yeni İstanbul Gazetesinin bir nüshasında Nazilli Lisesinde Hristiyanlık propagandası yapılıyor şeklinde bir haber yayınlandığını, haberde bir dersinde, Lise Müzik öğretmeni Şenture Arda'nın, eşinin Lübnanlı olması sebebiyle Beyrut'a gittiğini ve burada dinlediği çan seslerinin çok hoş olduğunu, Hristiyan dinini beğendiğini, öğrencilerden de aynı hissiyata sahip olmalarını belirtmiş ve “ezandan nefret ettiğini, bu sesin manasız ve

²³¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.28, Toplantı. 3, 28. 2. 1964, 349.

²³² TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı. 3, 6. 4. 1964, 360.

²³³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı. 3, 15. 4. 1964, 599.

kulak tırmalayıcı olduğunu” söylediğinin yazıldığını bu haberlerin doğru olması halinde bu okulda Anayasanın laiklik ilkesinin çiğnendiğini ifade etmiştir.²³⁴

1964 Kalkınma istikrazı hakkında Kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Cari masraflar açısından Devlet daireleri içerisinde bir alışkanlığın bulunduğunu, Yılbaşı gelmeye başlayınca bir çaba içine girdikleri illere, ilçelere gönderilmiş olan cari masraflardan sarf edilmeyenlerin hemen harcanma çabası içine girildiğini, Türkiye’de hiçbir devlet kurumunda cari ödeneklerin bir sonraki yıla aktarılamadığını, bununla birlikte devlet kurumlarında büro masraflarının son derece fazla olduğunu, aynı zamanda ülkeye fayda sağlamayan Avrupa seyahatlerinin oldukça büyük yekun tutmaya başladığını söylemiştir.²³⁵

Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, Siyasi Partiler Kanunu tasarısıyla Siyasi Partiler Kanun teklifleri ve Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, bağış müessesesinin kapatılması katiyen doğru olmadığını, masraf durumlarının milletvekilleri seçim bölgesine göre ayrıldığını bu bağlamda bu hususun da Devlet tarafından verilecek yardımdan beklenmesinin de doğru olmadığını, millet vekillerinin seçim bölgelerindeki faaliyetlerinin bölgeden gelecek olan bağışlarla desteklenmesinin doğru olacağını belirtmiştir.²³⁶

Siyasi Partiler Kanunu tasarısından Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanun tasarısının görüşülmesinin tamamlanmasına kadar birleşimin devam ettirilmesine dair Sakarya Milletvekili Yusuf Ulusoy’un, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Diyanet İşleri Kanunu’nun 1950 den bugüne kadar görüşmelerinin süregeldiğini her gelen iktidarın bu kanunu çıkaracağını vaat ettiğini ancak bunu gerçekleştiremediğini bugün imkân bulunarak meclise arz edilmesinin ardından bir celse de görüşülerek tasarının tekrar tehirinin doğru olmayacağını dile getirmiştir.²³⁷

²³⁴ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.25, Toplantı. 3, 27. 1. 1964, 557.

²³⁵ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.33, Toplantı. 4, 4. 12. 1964, 687.

²³⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.39, Toplantı. 4, 14. 5. 1965, 176

²³⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.39, Toplantı. 4, 16. 5. 1965, 286.

Vakıflar Genel Müdürlüğü 1965 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Karma Bütçe Komisyon başkanlıkları tezkereleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, vakıfların dünyada ismini hayır ile yad ettirmek, ahrette bir ecre sahip olmak amacıyla tesis edildiğini ecdadın vakıflar konusunda çok hassan davrandıklarını, servetlerinin önemli bir kısmını hayır işlerine tahsis etme konusunda yarıştıklarını, bununla birlikte bu kıymetlerin tedrici bir biçimde vakıflar idaresi tarafından elden çıkarıldığını ve şartlarına aykırı mugayir davranıldığını, bir vakfın satış ve tebdilinin, ancak menfaat sağlamayacak bir hale geldiği zaman düşünülebileceğini, aksi takdirde manevi mesuliyetinin ağır olacağını ifade etmiştir.²³⁸

1965 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu Raporu ile 1965 yılı Bütçe Kanunu tasarısında gerçekleştirilen değişikliğiyle ilgili Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı'nın tezkeresi ve Karma Bütçe Komisyonu Raporuyla Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, Köy İşleri Bakanı'na köy sağlığı hakkında ne düşünülmektedir? Köy içme sularının tahlili yapılmakta mıdır? Tahlil yapılmadan içme. suyu köye getirilmekte midir? biçiminde sorular yöneltmiştir.²³⁹

Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız ve 24 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı ve 26 arkadaşının, Erzurum Milletvekili Tahsin Telli'nin ve Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 10 arkadaşının Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş ve görevleriyle ilgili Kanun teklifleri ve Geçici Komisyon Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, ilgili kanun tasarısı ile Diyanet reisinin gaybubetinde kimin vekâlet edeceği sarahaten beyan edildiğini Yüksek Din Kurulu Başkanı veyahut üyesinden birini tevkil eder, denildiğini, bunun sebebinin ilmî hukuku müsellemler olan bir kimseyi buraya getirebileceğini, başkanın bulunmadığı durularda başkanın göstereceği kimsesin, başkanın göstermediği

²³⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.40, Toplantı. 4, 20. 5. 1965, 59.

²³⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.40, Toplantı. 4, 23. 5. 1965, 371.

durumlarda da Din işleri Yüksek Kurulu Başkanı'nın Diyanet işleri Başkanına vekâlet edeceğini dile getirmiştir.²⁴⁰

Orman Kanununa Geçici bir madde eklenmesine dair Kanun tasarısı ve Geçici Komisyon Raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâa Raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mehmet Geçioğlu, tasarının müzakeresi sürecinde kendisinin de bulunduğunu, bu safhada mahallî ziraat odasından bir zatın bu komisyona iştirak ettirilmesini veya mahallî ihtiyar heyetlerinden ya da çiftçiler arasından seçilen bir kişinin bu heyette bulundurulmasını talep ettiklerini ancak çoğunluğa ulaşamadığından dolayı bu iki âzanın bu komisyonda bulunması konusunda karar alınamadığını, şimdi genel heyet içinde bu konunun görüşülmesi sürecinde; yurttaşların Devlet tarafından seçilmiş dört kişiden müteşekkil komisyon tarafından verilecek kararlara razı olmayacağını ifade etmiştir.²⁴¹

2.11.Melih Kemal Küçüktepepınar

2.11.1. Hayatı

1923 yılında Adana'da dünyaya gelen Kemal Küçüktepepınar, ilk ve orta tahsilini Adana'da tamamladıktan sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girmiş üniversiteden mezun olduktan sonra Seyhan Maiyet Memurluğu, Toprakkale Bucak Müdürlüğü, Osmaniye Kaymakam Refikliği, Seyhan Valiliği Hukuk İşleri Müdürlüğü, Kemaliye ve Kadirli Kaymakamlıkları, Emniyet Genel Müdürlüğü IV. Şube Müdürlüğü gibi görevleri üstlenmiştir. Aynı zamanda Adana Hür Fikir Gazetesi'nin Sahibi olan Kemal Küçüktepepınar, bu gazetenin başyazarlığını da yapmıştır. CHP'den siyasete giren Kemal Küçüktepepınar, XI., XII., XIV. ve XVI. Dönem Adana Milletvekilliği yapmıştır. Kemal Küçüktepepınar, 2004 yılında vefat etmiştir.²⁴²

2.11.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Melih Kemal Küçüktepepınar'ın 2. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

²⁴⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.41, Toplantı. 4, 26. 5. 1965, 68.

²⁴¹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.42, Toplantı. 4, 1. 7. 1965, 663.

²⁴² TBMM Albümü, 2. Cilt 1950-1980, 2010, 688.

2.11.3. Kanun Teklifleri

Osmanoğlu Veyis Şevket Uğurlu'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/769).

2.11.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Usul hakkında Kemal Küçüktepepınar'ın yaptığı konuşmasında İnönü'nün oyunu kullanması vesilesi ile Adalet Partili hatipler tarafından ittihaz edilen usul meselesiyle ilgili olarak İçişleri nizamnamesine göre, Mecliste meydana gelen olaylara iştirakinin ve her nevi tezahürata katılmalarının yasaklandığını, bunun aksine hareket olması durumunda Riyaset Divanının ilgili Nizamnameyi uygulamak yoluyla, tezahüratı yasaklaması, Riyaset Divanının en tabî vazifesi olduğunu, bununla birlikte, bu olay nedeniyle gerçekleşen davranışların, henüz Riyasetin inisiyatifini kullanmasına ve müdahalesine de imkân kalmadan, Yine AP'ye mensup milletvekilleri tarafından, nasıl istismar edildiğini gördüklerini söylemiştir.²⁴³

2.12. Yusuf Aktimur

2.12.1. Hayatı

1907 yılında Adana'da dünyaya gelen Yusuf Aktimur'un babasının adı Kamil, annesinin adı Şefikadır.²⁴⁴ ilkokul eğitimini Adana tamamlamıştır. Bir süre kamu hizmetlerinde görev yürüten Yusuf Aktimur, Maliye Vekâleti Varidat Kâtibi, Tahakkuk Memuru, İstanbul Mercan Maliye Şubesi Tahakkuk Başmemur Muavini, Adana Varidat Mümeyyizi, Tahakkuk Şubesi Şefi, Vergi Dairesi Müdür Muavini, Kontrol Memuru ve Vergi Dairesi Müdürü, Serbest Mali Müşavir olarak çalışmıştır. 1961 genel seçimlerinde AP'den aday olan Yusuf Aktimur, XII. Dönem Adana Milletvekili seçilmiş Millet Meclisinde görev üstlenmiştir. 1988 yılında vefat etmiştir.²⁴⁵

2.12.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Yusuf Aktimur'un, bütün illerdeki vergi dairelerinde çalışan müdür ve memurların adet ve tahsillerine dair soru sormuştur (7/311).

²⁴³ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.6, Toplantı.1, 7. 7. 1962, 253.

²⁴⁴ TBMM Arşivi, Yusuf Aktimur Tercüme-i Hali, Sicil No: 2152; TBMM Arşivi, Yusuf Aktimur Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

²⁴⁵ TBMM Albümü, 772.

Yusuf Aktimur'un, bilumum illerde her ile bağlı Merkez ve mülhak ilçelerin ve köylerin adet ve nüfuslarının bildirilmesine dair İçişleri Bakanından yazılı soru sormuştur (7/409).

Yusuf Aktimur'un, Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde akan büyük ve küçük bütün nehirlerin, durumuna dair soru önergesinde bulunmuştur (7/629).

Yusuf Aktimur'un, Türkiye Cumhuriyeti hudutları içinde bulunan bütün barajların durumuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/631).

Yusuf Aktimur'un, Türkiye Cumhuriyeti hudutlarının içinde bulunan büyük ve küçük göllerin durumuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/600).

Yusuf Aktimur'un, yurdumuzda bulunan ilk, orta ve lise okullarının adediyle öğrenci ve öğretmen durumlarına dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/632).

Yusuf Aktimur'un, yurdumuzda bulunan bilumum çimento fabrikalarının durumuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/634).

Yusuf Aktimur'un, yurdumuzda bulunan bilumum şeker fabrikalarının durumuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/6633).

Yusuf Aktimur'un, yurdumuzda bulunan bilumum bankaların durumuna dair soru önergesinde bulunmuştur (7/635).

Yusuf Aktimur'un, Türkiye Cumhuriyeti hudutları içinde bulunan bütün barajların durumuna dair yazılı soru önergesinde bulunmuştur (7/631).

2.12.3. Kanun Teklifleri

Yusuf Aktimur'un, 2. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

2.12.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Servet beyannamelerinin iadesi ve yeni servet beyannameleri alınması hakkında kanun tasarısı ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 114,115 ve 116. ve geçici 9. maddesindeki servet beyannamesinin yürürlükten kaldırılması hakkındaki Elâzığ Milletvekili Nurettin Ardıçoğlu ile İstanbul Milletvekili Ahmet Oğuz'un ve Trabzon Milletvekili Ali Şakir Ağanoğlu'nun ve İstanbul Milletvekili Oğuz Oran ile Bitlis Milletvekili Müştak Okumuş'un kanun teklifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Yusuf Aktimur, servet beyannamesi usulüne karşı olduğunu, çünkü böyle bir uygulamanın yurttaşların Hükümete karşı olan itimadını sarsacağını piyasayı ürküteceğini ve sermayenin kaçmasına yol açacağını, bu beyanname usulünün, mal ve mülk sahiplerini bir varlık vergisi uygulamasıyla karşı karşıya geleceği endişesine kapıldıklarını, Hükümetin, yurttaşların mal ve mülklerine el koymak için hazırlık yaptığı zannına kapıldıklarını bundan dolayı piyasalarda yol açmış olduğu zararın çok büyük olduğunu ifade etmiştir.²⁴⁶

193 sayılı ve 31.12.1960 tarihli Gelir Vergisi Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi ve bir kısım hükümlerin kaldırılması hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Yusuf Aktimur, hükümetin 5 yıl önce tecrübe edilerek yarar sağlamadığından dolayı terk edilen bir usulü yeniden hayata geçirmeye çalıştığını, 5 yıl öncesine kadar yürürlükte bulunan 5432 numaralı Vergi Usul Kanunu'nun 279. maddesi çerçevesinde, ticari sermayeye dâhil bulunsun ya da bulunmasın her türlü binalar ve arazi vergi değerleriyle değerlendirildiğini, ancak dönemin hükümetinin bu durumu hayatın gerçeklerine uygun bulmadığı için ilgili kanunu 28 . 2. 1957 tarihinde kabul ettiği 6935 sayılı Kanun ile adı geçen 297. maddeyi tadil ettiğini, ancak aynı iktidarın bu usulüne işe yaramadığını gördüğünü, bu bağlamda 1959 tarihinde kabul ettiği 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu ile bu usulden vazgeçerek eski usule döndüğünü ancak bunun ile yetinmeyerek önceki tadilâttan dolayı gerçekleştirilen fahiş fahiş artışlardan vaz geçmediğini, Askeri darbenin ardından getirilen 218 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun bile bu usulü bozmadığını şimdi getirilen kanun tasarısının 5 yıl önce uygulanan kanun olduğundan faydalı olmayacağını vurgulamıştır.²⁴⁷

²⁴⁶ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.10, Toplantı.2, 21. 12. 1962, 368.

²⁴⁷ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.11, Toplantı. 2, 7. 2. 1963, 611.

193 sayılı ve 31.12.1961 tarihli Gelir vergisi Kanunu'nun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Yusuf Aktimur, tasarının birinci maddesinin, işletme büyüklüğü ölçüsünü, zirai mükellefiyette mer'i hükümleri çerçevesinde % 50'ye yakın bir oranda daralttığını, bu daraltma ile amaçlanan vergilendirmeye tabi çiftçilerin adedini birden bire çoğaltmak olduğunu, Bu hususun doğru olmadığını bir önceki yıl gerek Umumi Heyette gerekse de Geçici Komisyonda detaylı bir şekilde açıklamasının yapıldığını belirterek Gelir Vergisi usulünün dünyanın en iyi vergi usulü olduğunda herkesin kabul ettiğini bununla birlikte Gelir Vergisi usulünde mükellef olma şartının ağır olduğunu, bu bağlamda kendisinin çiftçilerin gelir vergisine tabi tutulmasına tabi olmadığını, ancak bu verginin çiftçilere doğru bir şekilde anlatılabilesinin ve onların kapasiteleri oranında olmasının önemli olduğunu söylemiştir.²⁴⁸

213 sayılı ve 4.1.1961 tarihli Vergi Usul Kanunu'nun bazı madde ve fıkralarının değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesiyle ilgili kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Yusuf Aktimur, yürürlükte bulunan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 5. Maddesiyle bir vergi mahremiyeti kurumunun oluşturulduğunu, bu kurumun Batı'da bulunduğunu ve Türkiye'deki ekonomik yapıya uygunluk gösterdiğini, getirilmekte olan değişiklik tasarısının bu kurumu zedeleyici bir nitelikte olduğunu zikretmiştir.²⁴⁹

Bazı vergi ve resimlere zam yapılmasıyla ilgili olarak 4040 sayılı kanunun 31. maddesinde değişikliğe gidilmesine yönelik olarak kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plan komisyonlarından seçilen 4'er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Yusuf Aktimur, 1961 yılının altıncı ayında kabul edilmiş olan 309 sayılı Kanun ile bir takım 1 zamlardan rücu edildiği ve ilgili tarihte 1.6. 1942 tarih itibariyle belirlenen arsa kıymetlerine her hangi bir zammın yapılmasına gerek hissedilmediği halde, Hükümet bugün bu zamları

²⁴⁸ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı. 3, 31. 3. 1964, 202.

²⁴⁹ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.29, Toplantı. 3, 7. 4. 1964, 383.

yapmak için neden gayret gösterdiğini anlamadığını belirterek 1961 yılından itibaren arazi kıymetlerinde her hangi bir artışın bulunmadığını, yurttaşların çoğunluğunun ise bu durumun nereye ulaşacağını tahmin edemediğini, bu bağlamda hükümet yetkililerinin bu uygulamayı hangi ekonomik gelişmelere istinaden yaptığını açıklamasının gerektiğini ifade etmiştir.²⁵⁰

²⁵⁰ TBMMTD, Dönem.1, Cilt.30, Toplantı. 3, 29. 4. 1964, 106.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XIII. DÖNEM (1965-1969) ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE SİYASİ FAALİYETLERİ

3.1. Ahmet Topaloğlu

3.1.1. Hayatı

Ahmet Topaloğlu'nun hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.1.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ahmet Topaloğlu'nun 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.1.3. Kanun Teklifleri

Türkiye Silâhlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Geçici Komisyon raporunun görüşülmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur.

3.1.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Bir gazetede Amerika Cumhurbaşkanı Johnson'un mektubunun yayınlanmasıyla ilgili kovuşturmanın başladığına, bu emrivakiye yönelik bu mektubun ve buna verilen cevabın yayınlanmasının Hükümet tarafından gerekli görüldüğüyle ilgili Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in demeci ve bu demece yönelik görüşme münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Johnson mektubu konuşulması aşamasında Sayın Tural'ın mektupla ilgili gazetede yayınlanmış yazısının da mecliste konuşulmasının doğru olmadığını, ilgili yazının tamamen meali ve mahiyeti dışında bir gazetenin yanlış biçimde bir yayınlanmasının neticesinde bir takım gazetelerde Sayın Tural'ı hedef alarak, bir takım gazetelerde de kendisini hedef alarak yayınların yapıldığını, Tural'ın, hiçbir zaman, TBMM'nin yetki ve

salâhiyetlerine gölge düşürecek düşünce ve teşebbüs içinde olmadığını belirterek bu konuda yayınlanan yazıların gerçeği yansıtmadığını vurgulamıştır.²⁵¹

Milli Savunma Bakanı'na Orgeneral Cemal Tural'ın yazdığı resmî yazıyla Mr. Johnson'un mesajının basına intikali konularında bilgi edinme amacıyla Anayasanın 88. maddesi gereğince Meclis araştırması yapılmasıyla ilgili Millet Partisi Meclis Grubu Başkanvekili Yozgat Milletvekili İsmail Hakkı Akdoğan'ın, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Hükümet tarafından Meclise sevk edilmesi düşünülen Af kanunu tasarısıyla ilgili olarak komutanlığın görüş ve kanaatlerini içeren ve Meclisin yetkilerini hiçbir şekilde zedelemeyecek nitelikte olan Türk basınında da Tural mektubu şeklinde isimlendirilen gizli yazının kendisinin Paris'te bulunduğu Genel Kurmay Başkanlığına ve Milli Savunma Bakanlığı'na 24 Kasım 1965 günü ve 1563 sayı ile yazıldığını, bu yazının ismi geçen komutanın üstlerinin takdirlerine kendi kanaatlerini sunmaktan ibaret olan bir yazı olduğunu, daha önce zikretmiş olduğu tarihte Kara Kuvvetleri Komutanının direktifi çerçevesinde, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Adli Müşaviri tarafından hazırlanarak daktilo edildiğini Millet partisi mensurunun belirttiği gibi kendisi ülkedeyken yazılan bir yazı olmadığını dile getirmiştir.²⁵²

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, günümüzde harplerin ve silahların silâhların çok pahalı olduğunu, İkinci Dünya Harbinde İngiltere'nin bir yıllık harp masraflarının 43 milyar sterlini bulduğunu, Türkiye'nin sınırlarını korumak için güçlü bir askeri kuvvetlere sahip olmasının gerektiğini ancak mevcut askeri gücün henüz NATO standartlarına ulaşmadığını, Türk Silahlı Kuvvetlerini NATO camiası içinde bulunan müttefik ve dost ülkelerin yardımlarıyla NATO standartlarına ulaştırmanın çabası içinde olduklarını ve bu amaçla Genelkurmay tarafından hazırlanan projelerin NATO Askerî Konseyinde konuşulmakta olduğunu ifade etmiştir.²⁵³

²⁵¹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.2, Toplantı. 1, 14. 1. 1966, 390.

²⁵² TBMMTD, Dönem.2, Cilt.2, Toplantı. 1, 2. 2. 1966, 530.

²⁵³ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.4, Toplantı. 1, 24. 2. 1966, 490.

Askerî Personel Kanununun görüşülmesine imkân aramak üzere bir usuli görüşme açılması hakkındaki İstanbul Milletvekili İlhami Sancar'ın, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, gündemde tartışılmakta olan Askerî Personel Kanunu'nun, Deniz İş Kanunu gibi Senatodan değişiklik ile döndüğünü, Meclisin yalnızca birer dakikasını alacağını ancak ülke açısından çok önemli kanunların sırada beklediğini ancak önergelerin meclisi çalışamaz duruma getirdiğini belirterek ilgili kanun tasarısının bir an önce meclise getirilmesinin gerektiği dile getirmiştir.²⁵⁴

Milletin hayatı ve Milli Savunma ile ilgili hususları ve bilgileri açığa vuranların, ortaya koyanların, kanun karşısında, sorumlu olup olmadıklarına dair İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, sorusuna sözlü cevabında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Akşam Gazetesinin farklı sayılarında emekli General Celâl Arıkan'ın yayınlanan Millî Savunmayla olan NATO'da Türk Silahlı Kuvvetleri isimli yazılarıyla ilgili olarak 966/161 sayılı ve 5.2. 1966 tarihli yazı ile İstanbul Savcılığı tarafından soruşturma açıldığı bildirildiği için, bu konu ile ilgili bilgi vermeyeceğini, yine, bu gazetenin 1 Aralık 1965 tarih; 13 Kasım 1965 tarih; 17 Kasım 1965 tarih ve 2 Aralık 1965; 3 Aralık 1965 tarihli sayılarında yayınlanan yine Millî Savunma ile ilgili yazıları ise neşri yasak hususlardan sayıldığı gerçekleştirilen incelemeden anlaşıldığını belirtmiştir.²⁵⁵

Astsubay Okulunun Çankırı'ya naklinde Konya için büyük sakıncalar doğacağına değinen Konya Milletvekili İhsan Kabadayı'nın konuşmasına cevabında illi Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Askerî birliklerin kuruluşlarının, bölgelerin kalkınması esasları ve sosyal imkânları çerçevesinde değil, askerî gereksinimler ve icaplara bağlı olarak belirlendiğini, okulların da yerleştirilmesinin bu esaslar çerçevesinde gerçekleştirildiğini, Konya'dan bu okulun Çankırı'ya naklinin Çankırı'ya Konyalıların hesabına bir bahşiş biçiminde açıklandığını ancak bunun doğru olmadığını, yalnızca iskân koşulları çerçevesinde Çankırı' da daha evvel bulunan Piyade Okulu'nun boş olduğundan dolayı bu taşınmanın gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.²⁵⁶

²⁵⁴ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.5, Toplantı. 1, 18. 3. 1966, 387.

²⁵⁵ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.5, Toplantı. 1, 13. 4. 1966, 809.

²⁵⁶ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.8, Toplantı. 1, 21. 7. 1966, 280.

1967 bütçe kanunu tasarısı ile Millî Savunma Bakanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Genelkurmay Başkanlığı'nın gerçekleştirdiği incelemeler istinaden, uzun vadeli bir perspektif çerçevesinde kuvvet plânlaması ve bunun ilk Beş Yıllık devresi için (1967 - 1971) kuvvet hedeflerinin tayininin, bu bağlamda modern, savaş gücü müessir ve etkili bir askeri gücün meydana getirilmesinin amaçlandığını, bu çerçevede Millî Savunma bütçelerinin oluşturulmasında Türkiye'nin ekonomik olanaklarının dikkate alınması suretiyle, yukarda bahsedilen amaçlara ulaşılabilceğini, belirterek, bütçenin Millî kaynaklardan 21,5 milyar TL, İkili anlaşmalar yolu ile dış yardımdan 7 milyar TL, NATO ve CENTO müşterek enfastrüktür fonundan ise 1 milyar Türk Lirası toplamda 29,5 milyar Türk Lirası harcamayı hesap ve tahmin edildiğini ifade etmiştir.²⁵⁷

Türk Silahlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir halk ordusu olmayıp Türk Milletinin, Türk Devletinin Türk Hükümetinin ordusu olduğunu, bu tasarı ile ordunun kaynağını oluşturan askerî liselerin kaldırmadığını Har okulları tasarısının Bütçe Komisyonunda olduğunu, Türk Silahlı Kuvvetlerinin mensuplarının Askerî Personel Kanunu münhasıran hukukî, malî haklarını tanzim eden bir kanun olduğunu bu bağlamda askerî liselerin ve har okullarının bu kanun içinde derpiş edilmediğini belirtmiştir.²⁵⁸

Kırklareli'nde askerî hava ve kara atış alanı kurulması için yapılacak kamulaştırmaların ekim sahaları bakımından önlenmesine dair Kırklareli Milletvekili Hasan Tahsin Uzun'un, demeci münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Kırklareli'nin Karacadağ bölgesinde bir kara atış sahasının ayrılmasının planlandığını, bu bölgedeki köylülerinin müracaatları üzerine gerçekleştirilen incelemelerle, köylülerin tarım faaliyetlerinde bulunmadığı sahaların tercih edilmesi suretiyle, köylülerin mağdur olmayacağı bir atış sahasının üzerinde incelemelerin yapıldığını bu konuda henüz bir karar alınmadığını ifade etmiştir.²⁵⁹

²⁵⁷ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.13, Toplantı. 2, 18. 2. 1967, 406.

²⁵⁸ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.16, Toplantı. 2, 20. 4. 1967, 323.

²⁵⁹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.16, Toplantı. 2, 21. 4. 1967, 331.

Erzurum’da bir askerî dikimevi kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt’un, sorusuna cevabında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde üç dikimevinin bulunduğunu bunların Türk Silahlı Kuvvetlerinin gereksinimlerini karşılama hususunda yeterli olmadığını, artan ihtiyaçların giderilmesi için terzilerle anlaşıldığını dile getirmiştir.²⁶⁰

Askerî yargıç ve hekimlerin kendi ödenekleri konusunda yayınladıkları bildiriye ve genel olarak ordu disiplinine dair İstanbul Milletvekili Hüseyin Ataman’ın, demeci münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Meclislere gelen Silahlı Kuvvetler Personel Kanunu’nun alacağı en iyi şeklin mecliste belirleneceğini kanunun fazla ya da eksik yönlerini düzeltmenin meclisin kararı olduğunu, bununla birlikte bir takım gazetelerde, Ataman Paşanın söylediklerinin Türk Silahlı Kuvvetlerini ve Bakanlığını üzdüğünü, İç Hizmet Kanunu’nun 126 ve 129. maddelerine göre bu ifadelerin suç olduğunu Tür-k Silahlı Kuvvetlerinde disiplini sağlamak amacıyla her türlü tedbiri alacaklarını ifade etmiştir.²⁶¹

1967 bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişikliğe gidilmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, ilgili kanuni düzeleme ile ilgili eleştirileri cevaplamış bu bağlamda, Askerî Personel Kanunuyla orduda tesanütü bozucu, kıta ve karargâh tefriki yaratıcı bir yola gidilmediğini iç hizmet Kanunu ile kıta ve karargâh tefrikinin kabul edildiğini Cumhuriyetin ilanından itibaren kabul edilen usullerin aynen devam ettirildiğini Askerî Şûrada bu kıta ve karargâhta çalışan askerî personelin hizmetlerini değerlendirmede kıta tazminatı için bir ölçünün belirlendiğini ifade etmiştir.²⁶²

Türk Rus sınırındaki hudut karakol binaları ile gözetleme kulelerinin, büyük milletimizin şanına yaraşır şekilde, inşasının hangi yıl gerçekleşebileceğine dair Kars Milletvekili Muzaffer Şamiloğlu’nun sorusu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Kars’ın iki sınır kazasında kaymakamlık görevini üstlenmiş bir kişi olarak bu karakolların durumuyla yakın bir şekilde

²⁶⁰ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.16, Toplantı. 2, 26. 4. 1967, 420.

²⁶¹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.17, Toplantı. 2, 24. 5. 1967, 326.

²⁶² TBMMTD, Dönem.2, Cilt.22, Toplantı. 2, 18. 12. 1967, 611.

ilgilendiğini gerçekten de çok iyi koşullarda bulunmayan bu karakolların tamir bakı ve tadilatı için iki yıldan bu yana yoğun bir biçimde çalışıldığını ve son iki yıl içerisinde 1966 - 1967 yıllarında 9 karakol, 12 tane erat pavyonu ve 10 yeni çelik gözetleme kulelerinin yaptırıldığını dile getirmiştir.²⁶³

Mardin Milletvekili Rıfat Baykal ve 3 arkadaşının, 1963 ders yılında Harp Okulu öğrencilerinden okuldan ihraç olunanların askerlik mükellefiyetlerini düzenleyen kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Tabîi Üyesi Kadri Kaplan ve 4 arkadaşının, 97 sayılı Kanunla değiştirilen 1076 sayılı Kanunun 3. maddesine 5 fıkra eklenmesine dair ek kanun teklifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Kadri Kaplan ve arkadaşlarının vermiş olduğu kanun teklifiyle ilgili olarak, Millî Savunma Komisyonunda bu teklifin konuşulması sürecinde hükümetin görüşü burada açıklanmış, disiplin yoluyla çıkartılan bu gençlerin Yüksek tahsile devam edenlerin de yüksek tahsillerini bitirdikten sonra bunlara yedek subaylık hakkının verilmesi ve ayrıca askerliklerini yapmış sayılmalarıyla ilgili hükümet görüşünün bildirildiğini belirtmiştir.²⁶⁴

Millî Savunma Bakanlığı 1968 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, hükümet tarafından Türk Silahlı Kuvvetlerinin gereksinimlerinin her zaman ön planda tutulduğunu, savunma politikasının iç ve dış tehditler gözetilerek devletin egemenliğini, bekasını ve güvenliğini etkileyen faktörlerle hazırlanan millî stratejik konsept içinde hazırlandığını, bu bağlamda Millî Savunma bütçelerinin hazırlanmasında, ülkenin ekonomik olanaklarının ve gücünün göz önünde bulundurulduğunu ifade etmiştir.²⁶⁵

TC Emekli Sandığı Kanununun 64. maddesine (Ç) fıkrasından sonra 6306 sayılı Kanunla eklenen (d) fıkrası ve geçici maddenin değiştirilmesiyle ilgili olarak kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, ülke savunması amacıyla şehit ya da gazi olan ve tarihe mal olan Türk vatandaşlarıyla Türk Silahlı Kuvvetlerinin harbe hazırlanmasında malûl olanlar arasında bir farkın

²⁶³ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.22, Toplantı. 3, 20. 12. 1967, 668.

²⁶⁴ TBMMTD, 707.

²⁶⁵ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.26, Toplantı. 3, 24. 2. 1968, 380.

bulunmadığını, birisinin bu ülkenin savunması için yaşamını ortaya koyduğunu, diğerinin bu ülkenin savunması için yine harp hazırlıkları esnasında ayağını, kolunu kaybetmiş, bu vatanın güzide evlâtları olduğunu bu bağlamda bütün hepsinin hakkının müdafaa edilmesinin son derece önemli olduğunu vurgulamıştır.²⁶⁶

Milli Savunma Bakanlığı 1969 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, gerek Yüce Senatoda gerek Karma Bütçe Komisyonu görüşmelerinde gerekse de Büyük Mecliste yapılan konuşmalarda, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin % 95'ini cari harcamaların oluşturduğunu ve TSK'nın harp edebilme gücünü artıracak faaliyetlere ehemmiyet verilmediğinin belirtildiğini, bütün bu eleştirilerin temel nedeninin, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinin özelliklerinin bilinmemesinden kaynaklandığını ancak eleştirilerin aksine TSK'nın bütçesinin önemli bir kısmının cari giderlerden oluşmadığını, harp araç ve gereçleri diye bütçede altı yüz milyonun üstündeki bir masrafın cari masraflar şeklinde gözüktüğünü, bu masraflar içinde gemi yapımından, silâh alımına kadar, bir çok kalemin bulunduğunu, ayrıca eğitim ve öğretimle ilgili bazı hizmetlerin, Silahlı Kuvvetlerin savaş gücünün geliştirilmesinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir.²⁶⁷

3.2. Ali Bozdoğanoglu

3.2.1. Hayatı

Ali Bozdoğanoglu'nun hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.2.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ali Bozdoğanoglu'nun 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.2.3. Kanun Teklifleri

Ali Bozdoğanoglu'nun 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

²⁶⁶ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.32, Toplantı. 4, 10. 2. 1969, 450.

²⁶⁷ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.33, Toplantı. 4, 17. 2. 1969, 418.

3.2.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Adalet Partili bir senatör tarafından yazılan kitabı Turizm ve Tanıtma ile ilgisinin bulunmamasına karşın, Devlet parası ile satın alıp parasız dağıttığı iddiası ile Turizm ve Tanıtma Bakanı hakkında bir gensoru açılması ile ilgili Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit ve 16 arkadaşının, önergesi münasebetiyle yaptığı konuşmasında Ali Bozdoğanoglu, meclis görüşmeleri esnasında meclis başkanı Ahmet Bilgin'in tartışmalara hakim olamamasını eleştirmiştir.²⁶⁸

3.3. Ali Karcı

3.3.1. Hayatı

1926 yılında Gaziantep'te dünyaya gelen Ali Karcı'nın Baba adı Süleyman, anne adı Fatma'dır. Öğretmen Okulu'ndaki eğitim sürecini yarıda bırakan Ali Karcı, gazetecilik faaliyetlerinde bulunmuştur.²⁶⁹ Türkiye İşçi Partisi'nden 1965 genel seçimlerinde 13. Dönem Adana Milletvekili olarak meclise girmiştir. Ali Karcı 1980 yılında vefat etmiştir.²⁷⁰

3.3.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Ali Karcı'nın, Adana'nın Ceyhan ilçesine bağlı Yalak köyünün Cebre mahallesinde oturan vatandaşların, oturdukları yerin kendilerine ait olduğunu iddia eden şahıslar tarafından çıkarılmaları halinde bunlar için bir tedbir alınmasının düşünülüp düşünülmediğine dair Başbakan'dan yazılı soru sormuştur (7/264).

Ali Karcı'nın, Telekomünikasyon sanayiinin kurulması için açılmış olan ihaleye iştirak eden firmalara ve teklif ettikleri fiyatlara dair sorusormuştur (7/308).

Ali Karcı'nın, Meksika'dan ithal edilen tohumluk Sonora 64 buğdayına dair soru sormuştur (7/533).

Ali Karcı'nın, 1950 yılından beri kaç bankanın tasfiyeye tabi tutulduğuna dair Başbakan'dan yazılı soru sormuştur (7/558).

²⁶⁸ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.21, Toplantı. 2, 25. 7. 1967, 636.

²⁶⁹ TBMM Arşivi, Ali Karcı Tercüme-i Hali, Sicil No: 453; TBMM Arşivi, Ali Karcı Seçim Mazbatası, 19.10.1965.

²⁷⁰ TBMM Albümü, 837.

Ali Karcı'nın, hangi turistik tesislere, «Turizm ve turistik tesislerin ihtiyacı için lüzumlu maddeler» kotasından ne miktar ithalât tahsisi yapıldığına dair soru sormuştur (7/564).

3.3.3. Kanun Teklifleri

Ali Karcı'nın 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.3.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Liseyi bitirip üniversiteye giremeyen binlerce gencin yükseköğrenime kavuşturulmaları hususunda konuşmasında Ali Karcı, son 4-5 yıldır her mevsimde olduğu gibi, bu sene de binlerce lise mezunu gencin yüksek öğrenimden mahrum bırakıldığını, bir yanda binlerce genç eğitimden uzak kalmışken giyer yanda üniversitelerin tam kapasiteleriyle çalışmamasının sorgulanmasının gerektiğini ayrıca üniversitelerde ikili öğretime ya da gece eğitime geçilmesinin zaruri olduğunu bu bağlamda hükümetin gerekli önlemleri bir an önce almasının gerektiğini dile getirmiştir.²⁷¹

Gelir Vergisi Kanunu'nun değişik geçici 5 ve 6. maddeleri hükümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, getirilmek istenen kanunla fakirlerin elindeki ekmeğe göz dikildiğini, devlet kapısında çalışan çoğu küçük memurdan vergi alınmak istendiğini, bununla birlikte ticaret yaparak yüksek oranda gelir elde edenlerden gelirleri ölçüsünde vergi alınmadığını, yeterlik önergelerinin reddedilmesinin gerektiğini belirtmiştir.²⁷²

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile İçişleri Bakanlığı ve bu Bakanlığa bağlı Jandarma Genel Komutanlığı Bütçesi münasebetiyle Emniyet Genel Müdürlüğü ile ilgili yaptığı konuşmasında Ali Karcı, çağdaş uygarlık düzeyine fikir tartışmalarının serbest olduğu bir ortamdan geçileceğini bildirerek ülkede fikir özgürlüğünün gelişmesi üzerinde durmuş, İşçi Partisi'ne yönelik bazı illerde gerçekleştirilen saldırıları eleştirmiştir.²⁷³

²⁷¹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.1, Toplantı. 1, 17. 11. 1965, 335.

²⁷² TBMMTD, Dönem.2, Cilt.2, Toplantı. 1, 28. 12. 1965, 117.

²⁷³ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.3, Toplantı. 1, 18. 2. 1966, 453.

1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile Ticaret Bakanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, dolaylı ve dolaysız olarak halkın bütün yiyeceğinin, bütün giyeceğinin, kullanacağı her türlü eşyanın fiyatlarını tayin ve tespit eden, alacağı idari kararlar ile veya iktisadi tedbirler ile Ticaret Bakanlığı gündelik hayatı yakından ilgilendirdiğini bu bağlamda Ticaret Bakanlığı'nın oldukça önemli görevlerinin bulunduğunu, Türkiye benzeri az gelişmiş bir ülkenin en önemli iktisadi problemlerinin birinin dış ticaret işlerinin kalkınma ve ülke gereksinimlerine en uygun bir biçimde yürütülmesi olduğunu belirterek dış ticarete ithalat ve ihracat arasındaki dengenin bir an önce sağlanmasının gerektiğini vurgulamıştır.²⁷⁴

1966 yılı bütçe kanunu tasarısı ile Gümrük ve Tekel Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, TİP Meclis Grubunun Gümrük ve Tekel Bakanlığı Bütçesi üzerinde düşüncelerini açıklamadan önce Yüksek Meclisin dikkatine önemli bir hususu sunmayı gerekli gördüklerini, Gümrük ve Tekel Bütçesi, Bütçe Karma Komisyonunda görüşülmesi aşamasında, Gümrük ve Tekel Bakanlığı'nın kaçakçılık vakalarına yönelik bir soruya vermiş olduğu cevabın Türkiye'nin gümrük politikasının nasıl yürütüldüğünü göstermesi açısından dikkate değer olduğunu, ifade ederek *“Avrupa seferlerinden dönen vapurlardaki, kaçak mallar, Suriye’den getirilen kaçak Kahveler, çoraptan briyantine kadar meydanlarda bile satılan Amerikan giyim eşyaları, peynirler ve sigaraların hangi gümrük politikasının sonucudur?”* şeklinde soru yöneltmiştir.²⁷⁵

TBMM üyelerinin seçimlerinde tatbik edilecek hükümlerle ilgili kanun tasarısının, gensoru önergelerinin gündeme alınması hususlarının görüşülmesinden ve bilgiye sunulacak işlerin okunmasından sonra görüşüleceğine dair önerge münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, görüşmeler sırasında beş kişinin ayağa kalktığından dolayı mecliste sayı yapılmasının zorunlu olduğunu çoğunluğun bulunup bulunulmadığının ancak yoklamadan sonra belli olacağını dile getirmiştir.²⁷⁶

²⁷⁴ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.4, Toplantı. 1, 21. 2. 1966, 114.

²⁷⁵ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.4, Toplantı. 1, 22. 2. 1966, 209.

²⁷⁶ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.5, Toplantı. 1, 23. 2. 1966, 9.

Çarşı ve mahalle bekçileriyle ilgili kanun tasarısıyla İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in bekçiler kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, 17. maddeyi iki kısma ayırmış, bunlardan birincisinde “Kamu hizmetlerini aksatacak şekilde münferiden çekilemeyecekleri gibi” şeklinde bir ibarenin bulunduğunu bu lafzın Anayasanın kişi özgürlüğü temeline aykırı olduğunu, ikinci olarak sendika kurmamaları hususunun olduğunu bekçilerin sendika kurmalarına Yüksek Meclisin müsaade etmesi ve buraya “sendika kurabilir” biçiminde bir bent eklenmesi lâzım geldiğini ifade etmiştir.²⁷⁷

Bazı suç ve cezaların affı hakkında kanun tasarısı ile ilgili teklifler ve Adalet komisyonu raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, 6. maddenin 3. fıkrasının üç konuyu içermekte olduğunu bunlardan birincisinin bu fıkra hükmünden faydalananlar Cumhuriyet Senatosuna giremedikleri, İkincisinin, siyasi partilere giremedikleri, Üçüncüsünün ise memur olamadıklarını, bu bağlamda ilgili düzenlemede bir eksikliğin bulunduğunu, milletvekili ve bakan olamazlar kaydının bulunmadığını bu nedenle tasarının yeniden ele alınması gerektiğini söylemiştir.²⁷⁸

Dördüncü rafineri ve Batman İskenderun petrol boru hattıyla ilgili olarak, İskenderun'da dördüncü rafinerinin kurulmasının çeşitli sakıncalarına ve yeraltı ve yerüstü Milli servetin korunmasına dair demecinde Ali Karcı, şunları söylemiştir; *“Türkiye Petrolleri, Batman- İskenderun arasında boru hattı yaptırdığına göre, kendisinin 3. ve Türkiye'nin 4. rafinerisini İskenderun'a kurması gerekirdi. Ham petrolün buradan ihraç edilmeyeceği bilindiğine 'göre, ya bu ham petrol tankerlerle İzmir'de yeni kurulacak rafineriye taşınacak, ya da bu boru hattı, Türkiye Petrollerinin dışında kalan petrol şirketleri tarafından kullanılacaktır. Eğer ham petrol İzmir'e taşıyacaksa, en basit işletmecilik kavramının bile reddedeceği böyle bir çözüm, maliyeti artırmaktan başka işe yaramayacaktır.”*²⁷⁹

Petrol konusunda araştırma yapılmasına dair önergeler münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Yabancı sermayenin ülkemize gelerek, kendi hesaplarına, doğal kaynakları ve iş gücünü sömürmesinin yeni emperyalizmin bir yansıması

²⁷⁷ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.7, Toplantı. 1, 15. 6. 1966, 88.

²⁷⁸ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.7, Toplantı. 1, 14. 7. 1966, 758.

²⁷⁹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.8, Toplantı. 1, 27. 7. 1966, 734.

olduğunu, bundan dolayıdır ki, ‘Türkiye İşçi Partisi Meclis Grubu, yabancı sermayeye, ve özellikle petrol tekellerinin sömürüsüne yalnızca ekonomik olduğundan dolayı değil, bununla birlikte milli bağımsızlığa zarar vermesi ve giderek ülkeyi bir yarı sömürge getirmesinden dolayı karşı olduklarını vurgulamıştır. Ali Karcı konuşmasında petrol tekellerinin, hükümetlerin takip ettikleri siyasetin doğal bir neticesi olarak ülkemize girdiklerini ve Türk petrollerini ellerine geçirdiklerini bu şirketlerin Türkiye’nin yapmak istediği petrol boru hattını önce torpillediğini sonra da dolaylı yollardan buna sahip olmaya çalışmakta olduğunu dile getirmiştir.²⁸⁰

Kıbrıs İkili Anlaşmalar ve Türkiye’deki Amerikan üsleri meseleleri ile ilgili dış politika konusunda Hükümet hakkında bir gensoru açılmasıyla ilgili Çorum Milletvekili Hasan Lâtif Sarıyüce ve iki arkadaşının, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Adalet partili Aydın Yalçın’ın petrol araştırması celsesinde Amerikan Senatosunda konuşur gibi Amerikan menfaatlerini savunduğunu, bunu karşın fikirlerini ortaya koyan Tipli vekillere başkanın adil davranmadığını sert müdahalelerde bulunduğunu belirtmiştir.²⁸¹

İthalde alınacak Damga Resmi hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Rıhtım Resmi Kanunu’nun, Meclisten yeni çıktığını, Tuz Kanunu’na komisyonlarda görüşme aşamasında olduğunu İthalâtta alınan Damga Resmi Kanunu’nun ise çıkmak üzere olduğunu. Petrole Şerefiye Vergisinin gelmekte olduğunu, Adalet Partisi’nin bu icraatlarını daha önce kendileri tarafından anlatıldığını ancak kimsenin inandırılmadığını, bu icraatların AP’nin temel felsefesini ortaya koyduğunu vurgulamıştır.²⁸²

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunun, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası hakkındaki raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası’nın 1959 - 1963 yıllarına ait kâr- zarar hesapları incelenirken, bu bankanın kuruluş nedenlerinin de gözden geçirilmesinin gerektiğini, Bankanın ismindeki ziraat teriminden bu kurumun

²⁸⁰ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.9, Toplantı. 2, 2. 12. 1966, 313.

²⁸¹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.11, Toplantı.2, 6. 11. 1966, 127-129.

²⁸² TBMMTD, Dönem.2, Cilt.11, Toplantı.2, 20. 1. 1967, 315.

kimlere hizmet vermek amacıyla açıldığının anlaşılabileceğini, ancak bankanın yıllar içindeki faaliyetlerinin ziraatla uğraşan çiftçilere tam olarak hizmet vermesinin anlaşılabileceğini, bankanın mevduatlarındaki artışa paralel bir şekilde çiftçilere verilen kredilerin aynı oranda artmadığını ifade etmiştir.²⁸³

Toprak Mahsulleri Ofisi hakkında TBMM Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunun raporu münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, aracı tüccara, hububat, pamuk, ayçiçeği, zeytin, tütün yetiştiren çiftçilerin ezdirildiğini, Bunun nedeninin de, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin olduğunu, ofisin elinde bulunan buğday stoklarının bir spekülasyona engel olacak durumda olmadığını, stok miktarlarının yıllara göre ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olmadığını stoklar azaldıkça piyasalarda buğday fiyatlarının kendiliğinden yükseldiğini, özellikle buğday ithalatında da usulsüzlüklerin bulunduğunu, ABD'den ithal edilen buğdayın mahsul fazlası olduğunu, Türkiye'nin hububat konusunda da dışa bağılı bir hale geldiğini söylemiştir.²⁸⁴

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu Raporu münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Para politikalarının, bir ekonomi sistemi ve politikasının temel sorunlarından biri olduğunu, ekonomik yaşamda ölçünün para olduğunu, paranın ölçünün ise itibar olduğunu, paranın değerinin ne kadar sabit kalır ise o kadar istikrar sağlanabileceğini, bu istikrarın sağlanmasının ise, bu politikayı tatbik edecek olan Merkez Bankası yoluyla yürütülen kredi, borçlanma ve dış ticaret usulleriyle olabileceğini, para istikrarı açısından Merkez Bankası'nın, bugünkü hukuki bünyesiyle kendine düşen fonksiyonu yerine getiremediğini dile getirmiştir.²⁸⁵

Sel felâketi sebebi ile zarara uğramış olan küçük çiftçilerin TC Ziraat Bankası ve kredi kooperatiflerine olan borçlarının ertelenmesiyle ilgili olarak ne düşünüldüğüne dair Başbakan'dan sorusuna Ticaret Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu'nun sözlü cevabı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Adana'da ve ondan daha öce de Batı

²⁸³ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.12, Toplantı.2, 1. 2. 1967, 122-123.

²⁸⁴ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.12, Toplantı.2, 2. 2. 1967, 172-173.

²⁸⁵ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.12, Toplantı.2, 4. 2. 1967, 285.

illerinde bir sel felâketinin olduğunu seçim bölgesinin Adana olması hasebiyle Adana'da sel felâketine uğramış olan küçük çiftçilerin borçlarının ertelenmesi konusunu Mecliste dile getirmek için, bir sözlü soru önergesi sunduğunu 1966 yılının Ocak ayında Ceyhan nehrinin taşmasıyla çok sayıda yerleşim yerinin su altında kaldığını ve felaketten çok sayıda çiftçinin olumsuz etkilendiğini bundan dolayı devletin bu bölgelere bir an önce yardım etmesinin gerektiğini özellikle Ziraat Bankası'ndan borçlanan çiftçilerinde borç faizlerinin silinmesi gerektiğini ifade etmiştir.²⁸⁶

1967 bütçe kanunu tasarısı ile Köy İşleri Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Türkiye'nin sanayi bakımından az gelişmiş ülke olduğundan dolayı sanayi ürünlerinde önemli oranda ithalata bağımlı olduklarını, dünyada ise mamul ürünlerin fiyatları hızla artarken hammaddenin fiyatlarının azaldığını bu durumun ise Türkiye gibi sanayisi gelişmemiş ülkeler açısından olumsuzluklar yarattığını, özellikle Türkiye'nin bu durumdan en çok zarar gören ülkelerden birisi olduğunu, son 14 yıl içerisinde zararın 1 milyar dolara ulaştığını vurgulamıştır.²⁸⁷

Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu tasarısı münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, bu kanunun uygulanacağı alanların zikredilmesi sürecinde, Askerî liselerden bahsedilmediğini Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu maddeleri görüşülürken, vereceğimiz değiştirge önergelerine meclisin ilgi gösterdiğini Türk Ordusunun, bir halk ordusu olduğunu, TSK'da görev yapan subayların hemen hemen tamamının dar gelirli halk çocukları olduğunu, bu kanunun uygulanma alanının askerî liselerin dışında bırakılmasının, Harbiye'ye, malî durumları liseyi okutacak kadar mükemmel olanların çocukların alınabileceği anlamına geldiğini belirterek ortaokulu bitirecek kadar güçte olan babaların çocukları subay olmak isterse ne yapılacağını sormuştur.²⁸⁸

Adana'da bütün fakülteleri ile bir üniversitenin açılmasının düşünülüp düşünülmediğiyle ilgili Başbakan'dan sorusu ve Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in

²⁸⁶ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.12, Toplantı.2, 8. 2. 1967, 408.

²⁸⁷ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.14, Toplantı.2, 21. 2. 1967, 84.

²⁸⁸ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.16, Toplantı.2, 20. 4. 1967, 322.

sözlü cevabı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, nüfus arttıkça ve liseleri bitiren gençlerin çoğalmasıyla üniversitelere olan ihtiyacın da buna paralel bir şekilde arttığını bu bağlamda hükümetin açmayı planladığı üniversitelerle ilgili meclisten verdiğini ancak önümüzdeki on yıllarda da ne kadar üniversitenin açılacağının planlamasının yapılmasının gerektiğini bununla birlikte eğitim alanında fırsat eşitliğinin bulunmadığını bu bağlamda devletin Anayasanın 50. Maddesine göre ihtiyacı bulunan gençleri burslarla desteklemesi gerektiği halde bunun ülkemizde tam olarak yapılamadığını belirtmiştir.²⁸⁹

İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, günümüzdeki ceza hukuku sistemi içinde parası olanların hapse mahkûm olduklarında belirli yer ve biçimlerde hapis cezalarının para karşılığında değiştirebildiğini, bu durumun hukuktaki eşitlik prensibini bozduğunu, Bir tarafta bazı kimseler mahkûm olduğu zaman parası olduğundan dolayı paraya tahvil edebilmekte, diğer tarafta ise bazı kimseler parası olmadığından bu yapamadığını dile getirmiştir.²⁹⁰

Meyve ve sebze yetiştiricilerinin elinden çok ucuza satın alınan ürünlerin halka ne suretle çok pahalıya satılması meselesini araştırmak ve bu hususta alınacak tedbirleri belirlemek amacıyla Anayasasının 88. maddesi gereğince bir Meclis araştırması yapılması ile ilgili Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, önergesi münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, zeytinden üzüme elmadan limona meyve ve sebzeyi çiftçilerin büyük emek harcayarak yetiştirip halkın tüketimine sunduklarını ancak bu süreçte asıl emek harcayan köylülerin yeteri kadar emeklerinin karşılığını alamadığı halde bu işte aracılık yapanların zenginleştiğini belirterek bu haksız düzenin sonlandırılması için tedbirlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir.²⁹¹

Türk parası kıymetinin korunması ile ilgili 1567 sayılı Kanun'un yürürlük süresinin uzatılmasına dair kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, geçen yıllarda hükümetin 1567 sayılı Kanunun yürürlük süresini iki yıl daha uzatabilmek

²⁸⁹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.19, Toplantı.2, 21. 6. 1967, 126.

²⁹⁰ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.21, Toplantı.2, 24. 7. 1967, 573.

²⁹¹ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.22, Toplantı.3, 15. 2. 1967, 555.

amacıyla meclise geldiğini ve müteakip yıllarca ilgili kanunun bir çok kez uzatıldığını, kanunda hiçbir şey bulunmadığını ancak bu kanunun gerçekte hükümetin Türk parası üzerinde bir nevi sıkı yönetim haklarını kullanmasına yaradığını çünkü bu kanun ile hükümetin kanun mahiyetinde kararnameler yayınlama hakkına sahip olduğunu, Türk parasına yönelik belirli konuları ve belirli meseleleri kanun maddelerine bağlamayınca, sorunların hükümetin keyfiliğine kaldığını ve kendi dünya görüşü ve kendi hayat felsefesine uygun her hükümetin kararları almasına imkan tanıdığını, bu bağlamda bu keyfiliğin meclis olarak önüne geçilmesi gerektiğini dile getirmiştir.²⁹²

Kars Milletvekili Âdil Kurtel ile birlikte petrol hususunda milli menfaatlere ve ulusal bağımsızlığa uygun bir siyasetin takip edilmesi, ulusal menfaatlere karşı bir uygulamanın içerisinde bulunması iddiası ile Anayasanın 89. maddesi gereğince Hükümet hakkında bir gensoru açılmasıyla ilgili önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Petrol Kanununun, milli menfaatlere aykırı olduğunu, Bu kanunun neticesinde petrol şirketlerinin içişlerimize karışabildiğini, giderek milli bağımsızlığımızı zedelediğini, Demirel Hükümeti tarafından yıllardır sürdürülen bu uydu politikalarının, hem tatbikçisi hem de teşvikçisi durumunda olduğunu ayrıca hem Hükümetin izlediği, yabancılara göz kırpan politikasıyla hem de bu kanunun doğal bir neticesi olarak Türk hazinesinin sıkıntılı bir döneme girdiğini söyleyerek Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı petrol şirketlerin elde ettikleri haksız kazançları ifşa etmiştir.²⁹³

Ticaret Bakanlığı 1968 yılı Bütçesi münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, dış ticaretin ülkemizin, iktisadi yaşamında bir kilit noktası teşkil ettiğini, döviz kazancının artırılmasının ülkenin gelişmesi bakımından önemli olduğu halde günümüzde dış ticaret dengesinin ülkenin aleyhimize işlediğini ve Batı kapitalizminin bir uydusu haline gelindiğini, belirterek Türkiye’nin dış ticarete yaşadığı dengesizliği farklı ülkelerin verilerini de kullanarak açıklamaya çalışmıştır.²⁹⁴

Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı bütçeleri münasebeti ile TİP gurubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Amerikalıların gümrük ödemedi ulkemize soktukları malların ulke ekonomisine artık büyük zararlar

²⁹² TBMMTD, Dönem.2, Cilt.23, Toplantı.3, 8. 1. 1968, 192.

²⁹³ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.24, Toplantı.3, 2. 2. 1968, 162.

²⁹⁴ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.26, Toplantı.3, 22. 2. 1968, 60.

vermeye başladığını, Amerikalı personelin Türkiye’ye geliş sürecinde getirmiş oldukları eşyaların gümrük memurlarınca evlerinde muayenesinin yapılması sisteminin «vergi kaçakçılığına yol açtığı gerekçesi ile aynı bakanlıklar tarafından kaldırılmak istenmesi kararı da yine Dışişleri Bakanlığı tarafından kabul edilmediğini, bu durumun ülke ekonomisine zarar verdiği kadar Amerikalılara haksız imtiyaz sağladığını bundan dolayı bu tür yanlış uygulamalardan bir an önce vaz geçilmesi gerektiği vurgulamıştır.²⁹⁵

Kooperatifler kanun tasarısı ile Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ile Konya Milletvekili Fakih Özfakih ve 23 arkadaşının, Kooperatifler kanun teklifi ve Bursa Milletvekili Kasım Önadım’ın, Kooperatifler kanunu teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, görüşülen kanunun Türk Halkı açısından son derece önemli olduğunu bu bağlamda Meclisin buna “hayır” diyeceğini ve bir yeterlik önergesi vermeksizin bu milletvekillerinin konuşmalarına da imkân ve fırsat hazırlanmasını temin açısından anlayış göstereceklerini beklediğini dile getirmiştir.²⁹⁶

654 sayılı ve 15.7.1965 tarih Toplum zabıtası kurulması hakkında Kanuna ek kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, toplumsal olayların şartlarına göre yetiştirilen bir polis sınıfı meydana getirdiğini “Polis sınıfı” arkadaşların Polis diktatoryası mı kurmak istiyorlar şeklinde soru yönelterek Sosyal olaylar önlenmek isteniyorsa, o olayların sebeplerinin ortadan kaldırılması gerektiğini vurgulamıştır.²⁹⁷

İçişleri Bakanlığı 1969 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Ali Karcı, İçişleri Bakanı Sükan’a Beyazıt meydanında yaptıkları toplantının bir grup tarafından basılmasıyla ilgili olarak yasal bir yürüyüşü engellemek için girişimde bulunanların ellerinde binlerce sopa, şiş, bıçak, çivili ve uçları kancalı sopalar bulunduğunu ilgililer biliyor muydu? İçişleri Bakanlığının bundan haberi var mıydı? Şeklinde soru yöneltmiştir.²⁹⁸

Ticaret Bakanlığı 1969 yılı Bütçesi münasebeti ile TİP grubu adına yaptığı konuşmasında Ali Karcı, Türkiye’nin Avrupa’nın sanayileşmiş altı ülkesinin

²⁹⁵ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.26, Toplantı.3, 23. 2. 1968, 188.

²⁹⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.28, Toplantı.3, 4. 10. 1968, 846.

²⁹⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.32, Toplantı.4, 10. 2. 1969, 470.

²⁹⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.33, Toplantı.4, 17. 2. 1969, 461.

kurdukları Ekonomik Birliğe girmek amacıyla daha kuruluşundan başlayarak, politik sahada klasikleşmiş manevralar yürüttüğünü gerek politik, gerekse ihraç mallarımız dolayısıyla Yunanistan'ın bu topluluğa alınmasının, müşterilerimizin elden gitmesi tehlikesiyle karşılaşınca, gümrük duvarlarının kalkmasında yararı olanlar, büyük bir panik ve heyecana kapıldıklarını 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlük kazanan Ortaklık Anlaşmasıyla, üç aşamalı bir dönemin neticesinde Türkiye ile A. E. T arasında bir gümrük birliğinin kurulmasının öngörüldüğünü ancak bu antlaşmanın Türkiye'nin kalkınmasına hizmet etmeyeceğini Avrupa ülkelerinin gereksinim duyduğu alanlarda bir kalkınmanın yaşanabileceğini ifade etmiştir.²⁹⁹

3.4. Bekir Tünay

3.4.1. Hayatı

1914 yılında Osmaniye'de dünyaya gelen Bekir Tünay, Harp Okulu, Harp Akademisi, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden eğitim almıştır.³⁰⁰ Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, Bağdat Ataşemiliterliği, Azot Sanayii Genel Müdürlüğü Denetçiliği, Zafer Mühendislik Mimarlık Yüksekokulu Başmüdür Yardımcılığı ve Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği Kamuoyu Oluşturma ve Koordinasyon Proje Müşavirliği gibi görevler üstlenen Bekir Tünay, 1965 seçimlerinde Adana'dan CHP milletvekili olarak meclise girmiştir. Bekir Tünay 2001 tarihinde vefat etmiştir.³⁰¹

3.4.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Bekir Tünay, Adana'nın Kadirli ilçesine bağlı bazı köylerin yollarının yapımına dair Köy İşleri Bakanından yazılı soru sormuştur (7/830).

Bekir Tünay'ın, Adana'nın Kadirli ilçesine bağlı Melirli köyü yolunun ne zaman yapılacağına dair Köy İşleri Bakanından yazılı soru sormuştur (7/831).

Bekir Tünay'ın Adana'nın Kadirli ilçesine bağlı Kosepınar köyünde yapılacak orman yolunun geri bırakılma sebebine dair Tarım Bakanından yazılı soru sormuştur (7/829).

²⁹⁹ TBMMTD, 488.

³⁰⁰ TBMM Arşivi, Bekir Tünay Tercüme-i Hali, Sicil No: 554; TBMM Arşivi, Bekir Tünay Seçim Mazbatası, 19.10.1965.

³⁰¹ TBMM Albümü, 838.

Bekir Tünay'ın, Adana'nın Kadirli ilçesine bağlı bazı köylerin yollarının yapımına dair soru sormuş ve Köy İşleri Bakanı H. Turgut Toker'in yazılı cevap vermiştir (7/830).

Bekir Tünay'ın, Adana'nın Kadirli ilçesine bağlı Mehirlî köyü yolunun ne zaman yapılacağına dair soru sormuş ve Köy İşleri Bakanı H. Turgut Toker'in yazılı cevap vermiştir(7/831).

3.4.3. Kanun Teklifleri

Bekir Tünay ve 8 arkadaşının 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinde bulunmuştur.

3.4.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Ceyhan'la ilgili barajların biran önce yapılması ve gerekli yardımların artırılması hakkındaki demecinde yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, Adana'da yaşanan sel felaketinin herkesin malumu olduğunu ve hububat ekiminin mahvolduğunu, 250 bin dönüm pamuk arazisinin ekilemez durumda olduğunu felaketten dolayı hükümetin elli bin lira Ceyhan'a, elli bin lira Kadirli'ye, on beş bin lira da Osmaniye'ye olmak üzere 115 bin liranın gönderildiğini ancak bu miktarın yetersiz olduğunu bununla birlikte ilerleyen süreçte sel felaketlerinin önlenmesi için Ceyhan projelerinin çevresindeki projelerin bir an önce tamamlanması gerektiğini vurgulamıştır.³⁰²

1967 bütçe kanunu tasarısı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bütçesi münasebeti ile CHP grubu adına yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, Türk turizminin geliştirilmesi yönünde herkese sorumluluk düştüğünü, turizmin Türk ekonomisi açısından son derece önemli olduğunu turizmin geliştirilmesi ve döviz girdisinin artırılması için her türlü yatırım yapılmasının sorunlu olduğunu dile getirmiştir.³⁰³

Türk Silahlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, ilgili tasarıyla teğmenliğin üç sene, üstteğmenliğin altı sene gösterildiğini, görevleri açısından ordudaki gördükleri hizmetler açısından bu iki rütbe arasında

³⁰² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 10. 1. 1966, 300.

³⁰³ TBMMTD, Dönem .2, Cilt.14, Toplantı.1, 24. 2. 1967, 484.

önemli bir farklılık olmadığı halde, birinde üç sene, diğerinde altı sene olmasının doğru olmayacağını ifade etmiştir.³⁰⁴

Devlet Opera Balesi Genel Müdürlüğü kuruluşuyla ilgili olarak kanun tasarısı ve Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 11 arkadaşının, Devlet Operası kuruluşuyla ilgili kanun teklifi münasebeti ile Güven Partisi Grubu adına yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, Güven Partisi'nin güzel sanatların kültürel kalkınmaya önem verdiklerini, güzel sanatların fertlerin kişiliğinin gelişmesine ve toplumun ahlaki değerlerinin yücelmesine yardımcı olduğuna ve insanları birbirine yaklaştırdığına inandığını bundan dolayı, güzel sanatların yayılıp gelişmesini başlıca amaçlarından biri olarak değerlendirdiğini söylemiştir.³⁰⁵

İkinci Beş Yıllık (1968-1972) Kalkınma Plânı münasebeti ile Güven Partisi grubu adına yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, plânın 476. sayfası politika tedbirleri kısmı d fıkrasında kamu sektörü elimdeki turistik işletmelerin aynı elden yönetilmesi veya belirli bir işletme politikasının takip edilmesi açısından turizm işletmelerinin kurulacağı ya da mevcut örgütlerden birine bu vazifenin verileceğinin ifade edildiğini bu bağlamda plânın bu noktada açıklığa kavuşturulmadığını belirtmiştir.³⁰⁶

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçesi münasebeti ile Güven Partisi grubu adına yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün genel durum itibarıyla 33 milyonluk bir nüfusa hitap ettiğini buna makabil küçük bir kadroya sahip olduğunu, bu imkansızlıklardan dolayı kumunun istenildiği gibi hizmet veremediğini, kurumla ilgili 1938 yılında bir kanunun yayınlandığını ancak bu kanunun artık yeterli olmadığını bu bağlamda kurumla ilgili daha verimli çalışma olanakları sağlayacak bir kanunun bir an önce hazırlanması gerektiğini ve kurumun maddi imkanlarının geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.³⁰⁷

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 1969 yılı Bütçesi münasebeti ile Güven Partisi grubu adına yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, turizmi, sosyal ve kültürel bilgi ve görgünün artırılması, milletlerarası tanışma ve dayanışmanın gelişmesi, iç ekonomik hayatın

³⁰⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.16, Toplantı.2, 8. 5. 1967, 603.

³⁰⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.19, Toplantı.2, 19. 6. 1967, 24.

³⁰⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.20, Toplantı.2, 1.7. 1968, 150.

³⁰⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.33, Toplantı.4, 16. 2. 1969, 276.

canlı tutulması, dış ödeme dengesinin sağlanması, yönlerinden çok önemli gördüklerini turizmin en önemli niteliğinin döviz kaynağı olması olduğunu bundan dolayı turizm gelirinin artırılmasının ülke ekonomisi bakımından önem taşıdığını bu bağlamda turizm politikalarının bu sektörü geliştirecek nitelikte olmasının gerektiğini vurgulamıştır.³⁰⁸

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ile tahlifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Bekir Tünay, her haliyle kanunun faydalı ve zaruri olduğunu bu açıdan bu kanunu desteklediklerini Güven Partisi'nin ilgili kanun tasarısını meclisten geçirebilmek amacıyla ilk günden itibaren gayret gösterdiğini dile getirmiştir.³⁰⁹

3.5. Hasan Aksay

3.5.1. Hayatı

Hasan Aksay'ın hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.5.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Hasan Aksay'ın 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.5.3. Kanun Teklifleri

Orta Doğu Teknik Üniversitesi kanununun ikinci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/269).

3.5.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile Diyanet İşleri Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Hasan Aksay, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesinin konu olduğunda, kurumun günümüzdeki durumunun belirlenmesinin ve kat edilen mesafeye bakılmasının gerektiğini, kurumun bu teşkilat kanununa kavuşmasının ardından ilk bütçesinin olduğunu, kurumun en önemli sorunlarının başında kadro sıkıntısının

³⁰⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.34, Toplantı.4, 22. 2. 1969, 686.

³⁰⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.36, Toplantı.4, 28. 5. 1969, 663

bulunduğunu ancak yeni kabul edilen teşkilat yasası ile bu sorunların önemli oranda aşılabileceğini ifade etmiştir.³¹⁰

İlahiyat Fakültesinde cereyan eden bir olay ve bir öğrenci hakkında alınan kararın doğru olmadığına dair demecinde Hasan Aksay, bazı profesörlerin ilahiyat Fakültesinde başını örtmekte olan Hatice Babacan ismini taşıyan bir öğrenciyi bir odaya çağdırtmak suretiyle bir buçuk saat hakaret ettiklerini ve “Sen cinsel arzularına hâkim olamadığın için başını örtüyorsun” şeklinde hakarete bulunmaları nedeniyle öğrencinin bayıldığı, ardından ise, Gülhane, ihtisas, Numune, Hacettepe gibi daha yakın hastaneler varken en uzak hastaneye götürüldüğünü, burada kız öğrenciye doktorlarında hakarete bulunduklarını belirtmiştir.³¹¹

3.6. İbrahim Tekin

3.6.1. Hayatı

İbrahim Tekin’in hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.6.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Tütün ve tütün tekeli kanun tasarısının bir geçici komisyonda görüşülmesine dair soru sormuştur (4/111).

3.6.3. Kanun Teklifleri

İbrahim Tekin’in 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.6.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

İzmir Milletvekili Mustafa Uyar’ın, Ege 1964 ve 1965 mahsulü ekici tütünlerinin miktarına ortalama maliyetlerine dair sorusuna sözlü cevabında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Ege Bölgesinde 1964 yılı mahsulün ekici tütünlerinin ambarlamada tespit edilmiş olan katî miktarının, 124 095 950 kilo olduğunu Ege Bölgesi 1965 rekoltesi tahrire nazaran 83 milyon kilo olarak tespit edildiğini bunun %

³¹⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.3, Toplantı.1, 17. 2. 1966, 334.

³¹¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.27, Toplantı.3, 12. 4. 1968, 673.

16 sınıfın birinci sınıf, % 31'i 2. sınıf, % 35' inin 3. sınıf, % 18'inin 4. Sınıf olduğunu, randımanın % 60,4 olduğunu söylemiştir.³¹²

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile Gümrük ve Tekel Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, gümrüklerde giriş - çıkış ve transit gümrük işlemlerinin yürütüldüğünü ve a Devletin dış ticaret ve para koruma rejimlerinin uygulandığını Hükümet programı ile ifade edildiği üzere uluslararası iktisadi, ticari, sosyal ve turistik münasebetleri seyrine muvazi olarak gümrük mevzuatının, günün şart ve gereklerini karşılayacak biçimde hemen ıslah edilmesinin gerekli olduğunun yer aldığını ve ilgili mevzuatın hazırlanma aşamasında olduğunu, yeni gümrük kanununun hükümlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi açısından Personel Kanunu çevresinde uzmanlar kurulunun oluşturulması suretiyle kaliteli eleman teminine de çalışıldığını dile getirmiştir.³¹³

Samsun Milletvekili Yaşar Akalın'ın, Karadeniz tütün ekicilerinin müşkül duruma düştüğü konusundaki gündem dışı demecine cevabında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, tütün piyasasının bugüne kadar Karadeniz'de gayet normal devam ettiğini, fiyat bakımından işlerin yolunda gittiğini fiyatların ihracat fiyatı olarak da çok yüksek olduğunu belirtmiştir.³¹⁴

Memleket içinde kaçakçılık işlerini yaygın bir şekilde yürüten yabancılara ve gümrük kaçakçılığına karşı engelleyici tedbirlerin gerekli şekilde alınmadığına dair Kırşehir Milletvekili Süleyman Onan'ın, demecine verdiği cevabında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, teşkilâtın bu kaçakçılık işlerine yönelik bütün tedbirleri aldığını buna rağmen tabanca ve mermi kaçakçılığının olduğunu gümrüklerde kontrollerin sıkı tutulmasına rağmen bunların meydana geldiğini ifade etmiştir.³¹⁵

Konya Milletvekili İsmet Kapısız'ın, Yozgat'la bir bira fabrikası kurulması konusunun hangi tarihte ele alındığına dair sorusuna sözlü cevabında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, hiçbir zaman ince hesabının olmadığını bunu kendi grubundaki

³¹² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 4. 2. 1966, 565.

³¹³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.4, Toplantı.1, 22. 2. 1966, 222.

³¹⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.5, Toplantı.1, 18. 3. 1966, 383.

³¹⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.8, Toplantı.1, 27. 7. 1966, 732.

vekillerinin de bildiğini, Yozgat'ta açış konuşmasında, bu durumu belirttiğini iktidarların icraatlarıyla bilineceğini dile getirmiştir.³¹⁶

Her türlü ambalajı açılmamış kaçak eşya ve hatta gıda maddeleri satan Amerikan pazarlarından ve bunların kanunları ihlâl ettiklerinden haberdar olup olunmadığına dair Mardin Milletvekili Nazmi Oğuz'un sorusuna sözlü cevabında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, muhalefet vekillerinin bir yandan işçilerin getirdikleri eşyaların sıkı bir kontrolden geçirilmesini talep ederlerken, bir yandan da bunlar vasıtasıyla eşya getirilmesini kabul etmediklerini gümrüklerde bir takım hatalı uygulamaların bulunduğunu bunun kısa sürede düzeltileceğini vurgulamıştır.³¹⁷

Niğde'nin Aksaray ilçesinde inşa edileceği kararlaştırılan Tekel binasının senesi içinde yapılmış olması sebebine dair Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in sorusu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, 1965 malî yılı Tekel Genel Müdürlüğü'nün Bütçesinin 22,000 numaralı Yapı, Tesis ve Büyük Onarım giderleri unvanlı bölümüne Aksaray idare binasının inşaatına yönelik 200 000 liralık ödenek ayrıldığını bununla birlikte Aksaray'da idareye ait mevcut bir arsanın bulunamaması nedeniyle zikredilen binanın inşa edileceği arsanın istimlakinin konu olduğunu mahallinde şehir imar plânının inkişafının dikkate alınarak tetkik ve gerekli incelemelerin gerektiğini ve ayrıca arsanın satın alabilmesi için gerekli çalışmaların yürütüldüğünü belirtmiştir.³¹⁸

Doğu-Anadolu'da, tütüncülüğün inkişafı için bir etüt çalışması olup olmadığına dair Muş Milletvekili Kemal Aytaç'ın sorusu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Doğuda yetiştirilmekte olan tütünlerin ayrı bir özelliğinin bulunduğunu Bakanlığın uzun zamandan bu yana Doğu tütüncülüğünü geliştirme olanakları üzerinde hassasiyetle durduğunu Bitlis, Muş ve Hakkâri illerinde tütün ekiminin geliştirilerek iyi vasıfta mahsul elde edilmesinin olanaklarının araştırılması üzerinde, Tekel Genel Müdürlüğü ilgili elemanlarından müteşekkil bir heyete mahallinde gereken incelemelerin yaptırıldığını dile getirmiştir.³¹⁹

³¹⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.9, Toplantı.2, 14. 12. 1966, 588.

³¹⁷ TBMMTD, 590.

³¹⁸ TBMMTD, 577.

³¹⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.12, Toplantı.2, 8. 2. 1967, 418.

Ankara Milletvekili İbrahim Sıtkı Hatipoğlu'nun, ürünlerini satamayan üzüm üreticilerinin durumuna dair demeci münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, üzüm istihsalinin bu yıl fazla gerçekleştiğini, bu istihsalı dikkate alarak özellikle Ankara bölgesinde Ankara Bira Fabrikasında bulunan şarapların İstanbul'a nakledildiğini geçen seneden daha fazla üzüm üretildiğinden dolayı Tekelin kapasitesini aştığını bu kapasitenin üzerinde de yaş üzüm almasının olanağının bulunmadığını söylemiştir.³²⁰

Edirne Milletvekili Türkân Seçkin'in, kaçakçılık olaylarına ve bunların önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dair demeci münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, hâdiseyi haber alır almaz derhal oraya bizzat müfettiş gönderdiğini, orada çalışmakta olan gümrük memurlarından birisinin tutuklandığını belirtmiştir.³²¹

Tütünden sağlanan gelirlerin tütün ekicileriyle ihracatçılara verilen kredi ve bunların sağlamış oldukları kârlara karşı ödedikleri vergi miktarı konularında bilgi edinilmek üzere Anayasanın 88. maddesi gereğince bir Meclis araştırması açılmasına dair Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 4 arkadaşının, önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, tütün konusunda gerçekten, bir millî politika takip edildiğini ancak ne yazıkki tütün üzerinde her zaman ve özellikle tütün bölgesi vekillerince sürekli politika yapılarak istismar edildiğini tütün konusunun üstesinden gelmek için Meclise sevk edilmiş iki kanun tasarısının bulunduğunu bunlardan birisinin Meclisin gündeminde olduğunu ifade etmiştir.³²²

Gümrük ve Tekel Bakanlığı ve Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı bütçeleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, her yıl bütçelerin görüşülmesi aşamasında gümrükler üzerinde durulduğunu gümrüklerde yaşanan sıkıntılardan ve yolsuzluklardan sürekli şikayet edildiğini gümrük kanunu tasarısının kanunlaşmaması durumunda bu şikayet ve eleştirilerin devam edeceğini, ayrıca diğer önemli bir hususun da bakanlık bünyesinde bir teşkilat kanununun yayınlanamamış

³²⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.22, Toplantı.3, 1. 12. 1967, 337.

³²¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.22, Toplantı.3, 11. 12. 1967, 416.

³²² TBMMTD, 429.

olmasının önemli bir sorun teşkil ettiğini ilgili yasal mevzuatın mecliste kabul edilmesi durumunda sıkıntıların sona ereceğini dile getirmiştir.³²³

3.7. Kasım Gülek

3.7.1. Hayatı

Kasım Gülek'in hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.7.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Kasım Gülek'in 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.2.7.3. Kanun Teklifleri

Kası Gülek'in 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.2.7.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Kıbrıs konusunda yapılacak bir anlaşmaya ne gibi hükümlerin konulacağı konusu üzerindeki Avrupa Konseyi NATO Parlamenterleri hukukî toplantısında, görüşmeler ve kabul edilen Türk tezi ile ilgili demecinde Kasım Gülek, Avrupa Konseyi'nde Kıbrıs konusunda Hukuk Komisyonundan, bir anlaşmanın imzalanması durumunda insan haklarının korunmasına yönelik ne gibi hükümler mevcut olması konusunda mütalâa müzakeresinin açıldığını, insan haklarının korunabilmesi amacıyla mevcut milletlerarası anlaşmalardaki koşulların, Kıbrıs husundaki anlaşmaya dahil edilmesinin zaruri olduğunu Türk tarafının bildirdiğini bu bağlamda milletler arası anlaşmalarda belirlenen insan haklarının Kıbrıs'ta Türkler aleyhinde ihlal edildiğini bu bağlamda gerekli ikazlarda bulunduklarını söylemiştir.³²⁴

Almanya'daki işçilerimizden ikisinin öldürülmüş olmasına karşın katillerinin serbest bırakıldığına ve bir işçimizin de 11 aydır hapiste çürüdüğüne, bu gibi olayların İnsan Hakları ve Avrupa İnsan Hakları beyannamelerine, hukuk kurallarına, aykırı bulunduğu dair demecince Kasım Gülek, Yüzbinlerce yurttaşı ilgilendirmekte olan ve yüz binin üstünde işçinin yaşamıyla ve böyle önemli bir konuyla alakalı, Hükümetin önemli ilgilenmesi gerektiğini, Almanya'da Türk işçilerinin başına gelen olayların

³²³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.26, Toplantı.3, 23. 2. 1968, 196.

³²⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.1, Toplantı.1, 19. 11. 1965, 343-344.

insan haklarına da aykırı olduğunu yaşanan gelişmelerin yakından takip edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.³²⁵

Gece öğretimi yapan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyeleri ile öğretim yardımcılara ve diğer personeline ek ücret verilmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Meclise getirilmiş olan tasarının yerinde olduğunu, bununla birlikte bunu yalnızca, liseyi bitirmiş, üniversitede yer bulamamış öğrencilerin sorunlarını çözmek amacıyla getirilmiş bir tasarı şeklinde değerlendirmemek gerektiğini, tasarının çok daha geniş bir muhtevaya sahip olduğunu, gece eğitiminin üniversitelerin bulunduğu tüm kentlerde yaygınlaştırılması gerektiğini ifade etmiştir.³²⁶

Hindistan Başbakanı Lal Bahadır Şastri'nin ölümü dolayısıyla Hint Milletine baş sağlığı dilenmesine dair yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Lal Bahadır Şastri'nin hayatı hakkında bilgi vermiş, Şastri'nin Taşkent Konferansında önemli bir misyon yüklendiğini, burada imzalanan 9 maddelik Taşkent Anlaşması ile Hindistan ve Pakistan eski hudutlarına döndüğünü söylemiştir.³²⁷

NATO'nun reformu konusunu değerlendirmek amacıyla kurulan Avrupa Konseyi Milletlerarası Komisyonadaki görüşmelere dair demecinde Kasım Gülek, NATO'nun hür Batı'nın Doğuya karşı bir savunma teşkilatı olduğunu, Bu halin halen devam etmekte olduğunu, bununla birlikte son dönemlerde NATO içinde aksaklıkların bulunduğunu, bu sorunların ana nedenlerinden birinin, NATO içinde atom silâhına sahip olanlar ve olmayanlar arasında olduğunu, NATO'nun bir ittifak olarak devam edebilmesi için yeni düzenlemelerin yapılmasının zorunlu olduğunu bu amaçla bir takım görüşmelerin gerçekleştirildiğini belirtmiştir.³²⁸

Arjantin ve Meksika'da dönümü 800 kilo veren sonra 64 adlı buğday tipinin ülkemizdeki tahıl darlığını giderecek nitelikte olduğu hakkında demecinde Kasım Gülek, Türk ekonomisine bu yeni buğdayın büyük etkisinin olacağını, dönüm başına

³²⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.1, Toplantı.1, 8. 12. 1965, 507.

³²⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.1, Toplantı.1, 20. 12. 1965, 596.

³²⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 12. 1. 1966, 343.

³²⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1966, 660.

800 kilo veren bir cins buğdayın ülkemize normal yollardan girme olanağı bulunmadığından dolayı anormal yollardan girerek denendiğini, bu yeni cins buğdayın ülkedeki tarım üretimini artırabileceğini vurgulamıştır.³²⁹

İran Başbakanının daveti üzerine gerçekleştirdiği İran ziyaretinden edindiği intibalara ve Türk-İran dostluğuyla ilgili demecinde Kasım Gülek, Türk-İran dostluğunun tarihe dayandığını ve modern manada Atatürk ile Büyük Rıza Şah dönemlerinde devam ettirildiğini, İran ile kültür bağlarının bulunduğunu CENTO’da Türkiye, İran, Pakistan, İngiltere ve Amerika’nın birlikte hareket ettiklerini, burada birlikteliğin politik yararlarının yanında demiryolu, yol ve telekomünikasyon gibi maddi yararlarının da bulunduğunu belirterek İran’ın dönemlerde bir kalkınma sürecine girdiğini bu ülkede yaşanan gelişmelerin Türkiye’ye de faydalı olacağını ifade etmiştir.³³⁰

Buğday ve pamuk tarımında daha fazla ürün sağlayacak cinsten tohumların kullanılması için Hükümet tarafından gerekli tedbir alınmasıyla ilgili demecinde Kasım Gülek, daha önce mecliste bahsettiği buğday tohumuyla ilgili olarak Adana’da ve Türkiye’nin diğer illerinde ekiminin yapıldığını ve çok sayıda çiftçiden bu tohumla ilgili olumlu sonuçlar elde ettiklerine yönelik mektuplar aldığını dünyada açlık tehlikesinin olduğu bir süreçte bu tür gelişmelerin oldukça önemli olduğunu dile getirmiştir.³³¹

91 yaşında vefat eden dost ve müttefik Almanya’nın Devlet adamı Konrad Adenaver’in hayatını, kişiliğini belirten ve kendisine Tanrıdan rahmet dileyen demecinde Kasım Gülek,.1949 yılında yeni Alman Devleti’nin Kuruluş sürecinde Başvekil olduğunu, büyük başarılar kazandığını, 2. Dünya Harbi sırasında Nazi döneminde Almanya’ya, kaybettiği itibarı, yeniden kazandığını Almanya’nın hür Batı dünyasında yerini bulmasında büyük hizmetlerinin olduğunu belirterek Alman halkına başsağlığında bulunmuştur.³³²

³²⁹ TBMMTD, Dönem .2, Cilt.7, Toplantı.1, 29. 6. 1966, 317.

³³⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.10, Toplantı.2, 26. 12. 1966, 120.

³³¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.15, Toplantı.2, 29. 3. 1967, 324-325.

³³² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.16, Toplantı.2, 20. 4. 1967, 287-288.

Yunanistan’a yaptığı gezi münasebetiyle dış ilişkilerimiz hakkında demecinde Kasım Gülek, Türkiye ile aralarındaki bütün sorunları çözümleme noktasında Yunanistan’ın kararlı olduklarını, Kıbrıs sorunu da dâhil, Türkiye ile arasındaki tüm sorunların hallini Yunanistan’ın menfaatleri gereği çözmek istediklerini belirttiklerini ifade etmiştir.³³³ Rahmetli Ali Fuat Cebesoy’un şahsiyeti ve hizmetlerini belirten demecinde Kasım Gülek, Cebesoy’un hayatının, son üç çeyrek yüzyıllık Türk tarihinin safhalarında önemli yer tuttuğunu Çöken Osmanlı İmparatorluğunda, Meşrutiyette, İstiklâl Savaşında, Cumhuriyet Türkiye’sinde hizmetler üstlenen Cebesoy’un hem asker hem de devlet adamı olarak Türk tarihine mal olduğunu belirterek ölümünden dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.³³⁴

Avrupa Konseyi Genel Kurul toplantısından dönerken Yunanistan’da Yunan Başbakanı’yla gerçekleştirdiği şahsi görüşmeleriyle ilgili demecinde Kasım Gülek, Yunanistan’a hâkim üçgeni teşkil eden Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve Koordinasyon Bakanı ile görüşmeler yaptığını, üç liderinde iki ülke arasındaki sorunların çözümlenmesi noktasında istekli olduklarını, Yunanistan Başbakanı’nın *“Türkiye ile Yunanistan arasında, Kıbrıs dâhil, bütün meseleleri çözmek ve Türkiye ile Yunanistan arasında işbirliği sağlamayı gaye edindiği”* şeklinde söyler sarf ettiğini bu bağlamda iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda gerekli adımların atılması gerektiğini söylemiştir.³³⁵

Cumhurbaşkanlığı 1968 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Cumhurbaşkanının Devletin başı, milletin babası, millî birliğin sembolü olduğunu, Partiler üstü olduğundan dolayı ikaz etme hakkının olduğunu, zaman zaman radyoda, basında görülen mesajları ile Cumhurbaşkanının konuşmaları ile bu görevi son derece iyi yapmakta olduğunu Cumhurbaşkanının Bakanlar Kuruluna Başkanlık ettiğini belirterek bunun, yalnızca birtakım yüksek memurların tayinleri açısından değil, bazı konuların özü üzerinde Cumhurbaşkanına verilmiş son derece önemli bir görev ve yetki olduğunu, bu bağlamda Cumhurbaşkanının yönlendirilmesinin en iyi biçimde yapabilmesi için, elbette kendisinin müşavirlere ihtiyacının bulunduğunu

³³³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.20, Toplantı.2, 12. 7. 1967, 620.

³³⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.23, Toplantı.3, 12. 1. 1967, 263.

³³⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.24, Toplantı.3, 14. 2. 1968, 417-418.

Genel Sekretere, her bakanlığa muvazi birtakım müşavirlerin verilmesi lâzım geldiği kanaatinde olduğunu ifade etmiştir.³³⁶

Milli Savunma Bakanlığı 1968 yılı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, Millî Savunma Bütçesinin konuşulması aşamasında, Millî Savunma işlerinde uzun yıllar çalışmış uzmanların kendi adlarına konuşmalarının gerektiğini bu düzeninin değiştirilmesinin gerektiğini, Milletvekilinin mecliste konuşmalarının, kendilerinin bir hakkı ve vazifesi olduğunu dile getirmiştir.³³⁷

Yasama Meclislerinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki Tokat Milletvekili İrfan Solmazer ile Kocaeli Milletvekili İsmail Arar ve iki arkadaşının, 16 Ocak 1964 tarihli ve 378 sayılı Kanunun değiştirilmesine dair kanun teklifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, ilgili kanunun teklifinin getirdiği hükümlerin de gerçekten üzerinde son derece hassasiyetle durulması gereken birtakım hükümler barındırdığını ve bunları süratle geçirmenin doğru olmadığını asıl kanun, 378 sayılı Kanunun da aceleye getirildiğini, birbirini tutmayan çok tarafları tatbikatta bindir türlü müşkülâtın bulunduğunu belirtmiştir.³³⁸

Amerika Birleşik Devletleri Senatörü ve Başkan Adayı Robert Kennedy'nin öldürülmesinden duyulan üzüntüleri belirten demecinde Kasım Gülek, Kennedy'nin maruz kaldığı cinayetin bir çok açıdan facia olduğunu, ikinci Dünya Savaşında yedek hava teğmeni olarak bombardıman uçuşu sırasında aynı aileden büyük kardeşi Josef Kenndy parçalanarak ölmüş olduğunu, Cumhurbaşkanı iken ikinci kardeşi John Kennedy'nin öldürüldüğünü üçüncü kardeşin de yine bir siyasi cinayete kurban gittiğini aynı aileden üç kişinin siyasi cinayetlere kurban gidişinin bir facia olduğunu ifade etmiştir.³³⁹

Katıldığı NATO Parlamenterleri Genel Kurul toplantısı izlenimleri hakkında gündem dışı demecinde Kasım Gülek, yeni ismiyle Kuzey Atlantik Assamblesi'nin, on beş NATO memleketi parlâmento üyelerinden kurulu olduğunu, burada vazife üstlenen

³³⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.25, Toplantı.3, 17. 2. 1968, 9-10.

³³⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.26, Toplantı.3, 24. 2. 1968, 382.

³³⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.27, Toplantı.3, 27. 3. 1968, 412.

³³⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.28, Toplantı.3, 10. 6. 1968, 9.

parlamenteerlerin sadece kendi ÷lkelerinden değil, NATO evresinin de parlamenteeri olduklarını millî parlâmentolarda milletvekilleri yalnız seçildikleri seçim bölgesinin değil, tüm ÷lkenin milletvekili iseler, burada da yalnız geldikleri ÷lkelerin değil bütün NATO bölgesinin milletvekili sayıldıklarını Türkiye'nin beş büyük devletten sonra önemli bir mevkiinin bulunduğunu yaşanan gelişmelerden dolayı NATO'nun öneminin yeniden hissedilmeye başladığını bu bağlamda NATO'nun yeniden yapılandırma girişimlerinin bulunduğunu aktarmıştır.³⁴⁰

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 20. yıldönümü kutlama töreni dolayısıyla yaptığı konuşmasında Kasım Gülek, insanlık tarihinde Evrensel Beyanname'nin önemli bir aşama olduğunu, bu beyannamede ilan edilen hakların kazanılabilmesi için insanlığın uzun bir mücadele verdiğini ikinci Dünya Savaşı içinde insan haklarının öneminin çok yakından idrak edildiğini bu bağlamda ilerleyen süreçte beyannamenin hazırlanması için temellerin atıldığını beyannamenin ilan edilmesinin ardından dünya ÷lkelerinde insan haklarının geliştirilmesi noktasında önemli adımların atıldığını vurgulamıştır.³⁴¹

Amerika Büyükelçisinin Orta-Doğu Üniversitesini ziyareti sırasında meydana gelen olaylar hakkında gündem dışı demecinde Kasım Gülek, diğer birçok büyükelçiler gibi Amerika Büyükelçisi'nin, Orta-Doğu Teknik üniversitesini ziyaret etmek istediğini, Amerika Büyükelçisinin Ankara'ya ulaşması esnasında ortaya çıkmış birtakım müessif hâdiseleri hafifletme niyetiyle Orta - Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü'nün Büyükelçiyi yemeğe davet ettiğini rektörlük odasında Büyükelçi ile Rektör, konuşması sürecinde öğrenciler tarafından büyük elçinin arabasını taşıdıklarını, Rektörün devreye girmesiyle öğrenciler dağılır gibi olmuş, ancak daha fazla öğrencinin gelmesiyle, kırk - elliye bulan öğrenci grubunun önce otomobili devirdiklerini sonra da benzin haznesini açarak ateşlemiş olduklarını yaşanan gelişmenin Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkileri zedelemesi bakımından üzücü olduğunu dile getirmiştir.³⁴²

³⁴⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.29, Toplantı.4, 4. 12. 1968, 356-357.

³⁴¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.29, Toplantı.4, 10. 12. 1968, 512-513.

³⁴² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.30, Toplantı.4, 7. 1. 1969, 367-368.

Çukurova’da meydana gelen son sel felâketi hakkında gündem dışı demecinde Kasım Gülek, Çukurova’da sık sık sellerin meydana geldiğini ve bundan yöre halkının büyük zarar gördüğünü, Selin getirdiği felâketi önlemek amacıyla her şeyden önce ordunun büyük yardımlarının olduğunu ordu tarafından sağlanan helikopterler vasıtasıyla çok sayıda insanın hayatının kurtarıldığını vurgulayarak sel felaketinin tekrarlanmaması için gerekli önlemlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir.³⁴³

3.2.8. Kemal Sarıbrahimoğlu

3.8.1. Hayatı

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun hayatı ile ilgili bilgiler 2. Bölümde verilmiştir.

3.8.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, İçtüzüğün Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonundan istifasına dair soru sormuştur (4/3).

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun 1950 yılından bugüne kadar, her sene, Türkiye’ye hangi tip ve marka traktör ve biçer döver ithal edildiğine dair sözlü soru sormuştur (6/43).

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, İçtüzüğün 25. maddesine göre söz istediğine dair sözlü soru sormuştur.

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, Ceyhan Ticaret Borsası Meclisi ve Ticaret Borsası Yönetim Kurulunun kanunsuz olarak feshedilmesi sebeplerine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusunu geri aldığına dair (4/114, 6/456).

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, Adana’da birkaç Amerikalı çavuşun sebebiyet verdiği müessif olayın doğuş sebebiyle tahkikatın vardığı neticeye ve varsa suçlularının kimler olduğuna dair soru sormuştur (7/268).

Kemal Sarıbrahimoğlu’nun, Adana’nın hangi köy ve mahallesinde içme suyu olduğuna ve bunlardan hangilerinin sıhhi şartlara uygun bulunduğuna dair soru sormuştur (7/269).

³⁴³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.31, Toplantı.4, 15. 1. 1969, 5-6.

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, YSE Kastamonu şubesinde sahte evrak tanzimi ve zimmete para geçirme suçları konusunda yapılan müfettiş soruşturması sonucunun ne olduğuna dair soru sormuştur (7/270).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana Radyosunun, Mersin'e nakil olunacağı söylentilerinin doğru olup olmadığına dair soru önergesinde bulunmuştur (7/337).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Ceyhan nehrinin anaokulu ile, Savrun, Sünbaz adını taşıyan kolları ve Kozan'ın Kilgen ve Deliçay suları üzerinde daha evvel yapılmakta olduğunu bildiğimiz baraj ve sulama etütlerinin ne safhada olduğuna dair Bayındırlık Bakanından yazılı soru sormuştur (7/407).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Tez-Büro-İş mensuplarıyla Sosyal Sigorta Kurumu Genel Müdürlüğü arasında çıkan olaylara dair Çalışma Bakanından yazılı soru sormuştur. (7/442).

Kemal Sariihrahimoğlu'nun, Adana'nın bazı ilçelerinde mahsulü hasara uğrayan çiftçilere yardım edilmesi konusunda ne gibi tedbirler alındığına dair Ticaret ve Tarım Bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/451).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, İktisadi Devlet Teşekkülleri ile iştiraklerinin idare meclisi üyelerine dair Başbakan Maliye, Ticaret, Tarım, Enerji ve Tabiî Kaynaklar, Sanayi, Ulaştırma, İmar ve iskân ve Köy İşleri bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/483).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın bazı ilçe, bucak ve köylerinin yol ihtiyacına dair soru sormuştur (7/417).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın bazı ilçelerinde mahsulü hasara uğrayan çiftçilere yardım edilmesi konusunda ne gibi tedbirler alındığına dair soru sormuş ve Tarım Bakanı Bahri Dağdaş ile Ticaret Bakanı Ahmet Turkel'in yazılı cevaplar vermiştir (7/451).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, çiftçi mahsullerinin düşük fiyatla satılmasını önlemek amacıyla müdahale alımları yapan resmî teşekküllere yeteri kadar kredi açılması konusunda alınan tedbirlere dair soru sormuştur (7/452).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Kullanılmış tarım aletlerinin ithalini serbest bırakan Kararnameye dayanarak ithal edilen traktör ve ziraat aletleri ve yedek parçalarının cins, miktar ve bedellerine dair soru sormuştur (7/460).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Türkiye'nin deniz, göl ve nehir kıyılarının uzunluk miktarına dair Başbakan, Maliye, Turizm ve Tanıtma ve İçişleri Bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/529).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun pamuk çekirdeği fiyatlarına dair Başbakan ve Ticaret Bakanından yazılı soru sormuştur (7/536).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Nurculuğu öven zararlı yayınların liselerde okutulmasını tavsiye edenlere dair Başbakan ve Millî Eğitim Bakanından yazılı soru sormuştur (7/537).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Dört Yol ilçesinin bazı köylerinde inşasına başlanan su kanallarının ikmalinde ihmali görülenlere dair Bayındırlık Bakanından yazılı soru sormuştur (7/606).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, avukat ve öğretmenlere silâh taşıma ruhsatı verilmesine dair soru sormuş ve içişleri Bakanı Faruk Sükan'ın, yazılı cevap vermiştir (7/605).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Dört Yol'un Bağar mevkiî toprak ve su kooperatifine dâhil köylerin su ihtiyacına dair sorusu ve Köy İşleri Bakanı H. Turgut Toker'in yazılı cevabı (7/608).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Dört Yol'da bir konserve ve usare fabrikasının kurulmasına dair soru sormuş ve Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'un yazılı cevap vermiştir (7/607).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Ziraat Bankasının ödenmiş sermayesi ile çiftçi ve tüccarlara açtığı kredilere dair soru sormuş ve Ticaret Bakanı Ahmet Türk'ün yazılı cevap vermiştir (7/604).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Sosyal Sigortalar Kurumunun malî durumuna ve sigortalılar için yapılan sosyal meskenlere dair soru sormuş ve Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in yazılı cevap vermiştir (7/635).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, protesto edilen küçük esnaf, tüccar ve sanayiciler ile iflas eden bankalara dair soru sormuştur (7/703).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Ankara, İstanbul ve İzmir telefon abonelerine dair soru sormuştur (7/702).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın Gerdan ve Yemişli köyü arazilerinin sulanmasına dair soru sormuştur (7/710).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Meksika menşeli buğday tohumu ile Ceyhan nehri ve kolları üzerinde yapılacak baraj ve sulama tesislerine dair soru sormuştur (7/711).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, pamuk ve pamuk tohumu fiyatlarının müstahsil lehine düzeltilmesi için ne gibi tedbirler alınacağına dair Ticaret ve Sanayi bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/885).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana köylerinin ilkökul ihtiyacının hangi yıl programına alındığına dair soru sormuştur (7/893).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın Karsantı bucağının hastane ve doktor ihtiyacına dair Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım, Köy İşleri, Çalışma ve Tarım bakanlarından yazılı soru sormuştur (7/989).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın Tufanbeyli ve Kozan ilçelerinde yapılan tecavüzlere dair Adalet Bakanından-yazılı soru sormuştur (7/1124).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'nın Ceyhan ilçesinde spor tesisleri inşasına dair soru sormuştur (7/1129).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Adana'ya bağlı ilçe ve köylerin, içme suyu, yol, okul, öğretmen ve öğretmen lojmanı ihtiyacının karşılanması ile Arslantaş Barajının ihalesine dair Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından-yazılı soru sormuştur (7/1130).
Kemal Sariibrahimoğlu'nun, tarım ilâç ve araçlarının fiyatlarına dair Sanayi Bakanından- yazılı soru sormuştur (7/1121).

3.8.3. Kanun Teklifleri

Kemal Sariibrahimoğlu'nun Çocuk mahkemelerinin kuruluşu, görev ve yargılama usulleri hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/44).

Kemal Sariibrahimoğlu ve 2 Arkadaşı Ziraat alet ve makinaları ile kimyevi gübre ve ilâçları ithalât, istihsal ve memlekette satışının münhasıran Devlet eliyle yapılmasına dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/45).

Kemal Sariibrahimoğlu ve 7 Arkadaşı Avukatlık kanunu teklifinde bulunmuştur (2/1).
Kemal Sariibrahimoğlu ve 13 Arkadaşı Zeytinciliğin ıslahı ve yabancılarının aşılatırılması hakkındaki Kanunun bazı maddelerinin değıştirilmesine ve bu kanuna bazı maddelerle bir geçici madde eklenmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/43).

Kemal Sariibrahimoğlu ve 20 Arkadaşı Adana Üniversitesi adı altında Adana ilinde tam teşekküllü bir üniversite kurulması hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/3).
Kemal Sariibrahimoğlu'nun Adliye meslek okulu açılması hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/186).

Kemal Sariibrahimoğlu ve 18 Arkadaşı 6964 sayılı Ziraat odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun bazı maddelerinin değıştirilmesine ve bazı maddeler eklenmesine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/196).

Kemal Sariibrahimoğlu'nun, Sahiller hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/461).

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, 3491 sayılı ve 24.6.1938 tarihli Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A/2) bendinin tadiline dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/467).

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Kozan'ın İmamoğlu nahiyesinde Sarıçam adı ile bir ilçe kurulmasına dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/472).

Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Bircümle bankaların her imali yılbaşında, bu malî yıl içinde toplamış bulundukları mevduat yekûnunun %25'ini kendi kanunlarına göre kredi olarak çiftçiye dağıtmak üzere Ziraat Bankasına devretmeleri mecburiyetlerine dair kanun teklifinde bulunmuştur (2/475).

3.8.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Adana'da Çukobirlikte ve Ceyhan ile Maraş'ta Ticaret Bakanlığının onamasıyla meydana çıkan atanma ve aziller dolayısıyla konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, mesleki kuruluşların, memleket iktisadi yaşamının ve demokratik idarenin en önemli unsurlarından birisi olduğunu, bu kuruluşlarla ilgili her hangi bir amaçla haksız olduğu zannını uyandıracak tasarruflara gitmenin doğru olmadığını, halkın genel olarak bu kuruluşlara yönelik kuşku taşıdığını, yetkililerinse bu ortamı giderecek ortamı hazırlamaları gerektiğini ancak son dönemlerde bunun bu şekilde gelişmediğini iktidara bağlı idare elemanlarının bu kuruluşların, memurlar hatta müstahdemler üzerinde ki tasarrufları ve kongrelerinde takip ettikleri tutum ve politikaların partizan maksatlar güdülmediği intibaini yaratıcı bir mahiyet ve nitelik taşımadığını söylemiştir.³⁴⁴

Gece öğretimi yapan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakülte öğretim üyeleriyle öğretim yardımcılara ve diğer personeline ek ücret verilmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, alınacak bazı tedbirlerle Türk çocuklarının yüksek öğretimden faydalanma imkanı yakaladıklarını, diğer üniversitelerde de gece öğretimin uygulanmasına geçilmesinin

³⁴⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.1, Toplantı.1, 17. 2. 1965, 578.

gerektiğini bu bağlamda gerekli mali altyapının oluşturulması için düzenlemelerin yapılmasının önemli olacağını duyurmuştur.³⁴⁵

507 sayılı ve 17.7.1965 tarihli Ticaret Bakanı Macit Zeren'in Esnaf ve küçük sanatkârlar Kanununun 111 ve 112. maddeleriyle geçici 1. maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici 4, 5 ve 6. maddelerin eklenmesiyle ilgili kanun tasarısının Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sariibrahimoğlu, 507 sayılı Kanun'un geçen dönem kabul edilen kanunlar arasında yer aldığını, önceki dönemlerde normal komisyonlarından geçirilmeyen ve aceleye getirilen geçici komisyonlar tarafından tetkiki yapılan kanunların çok kısa zaman içerisinde hatalar, eksiklikler ve birtakım gereksinimleri karşılamayan maddeler ile malûl bulunduğu tespit edilerek tashihine gidildiğini, halbuki normal komisyonların çalıştırılması durumunda bu durumların yaşanmayacağını ifade etmiştir.³⁴⁶

Ceyhan ve kolları üzerinde inşa edilecek barajların tamamlanamaması sebebiyle Adana ovasında sel felâketleri yaşandığı, son yaşanan taşkınların da büyük kayıplara yol açtığı, Hükümet tarafından alınan tedbirlerin yeterli olmadığı yolundaki sözlerinde Kemal Sariibrahimoğlu, Adana'da tarihin eski dönemlerinden bu yana sel felaketinin yaşandığını ancak en son felaketin şiddetinin çok daha fazla olduğunu, Ceyhan havzasında, Ceyhan, Pozan, Kadirli, Osmaniye ve Bahçe köylerin hemen hemen tamamıyla su altında kaldığını, yaşanan taşkınların Ceyhan nehri üzerinde bir barajın yapılmamış olmasından kaynaklandığını bundan dolayı bölgedeki ırmakların üzerine bir an önce baraj inşaatlarının yapılmasının gerektiğini dile getirmiştir.³⁴⁷

1950 yılından bugüne kadar, her sene, Türkiye'ye hangi tip ve marka traktör ve biçer döver ithalinin gerçekleştirildiği yönündeki sorusuna Başbakan adına Ticaret Bakanı Macit Zeren'in sözlü cevabı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sariibrahimoğlu, Bakanın sözlü önergesine rakamlarla bir takım bilgileri aktardığını, sormuş olduğu sorunun Türk köylüsü açısından son derece önemli olduğunu, güncel

³⁴⁵ TBMMTD, 595.

³⁴⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 27. 2. 1965, 6.

³⁴⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 10. 1. 1966, 297.

olarak gümrük vergisi de dâhil 20 - 25 bin liraya mal olan bir traktörün 50 - 60 bin liraya daha Türkiye'ye ithal edilmeden müşteri bulunduğunu, bu bağlamda çiftçilere ağır yük bindirdiğini ilgili bakanlığın bu soruna bir an önce çözüm üretmesi gerektiğini bildirmiştir.³⁴⁸

1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile Başbakanlık bütçesi münasebeti ile CHP grubu adına yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, hükümetin umumi politikasından sorumlu Başbakanın ve Hükümetinin davranış ve tutularının Anayasa, Hükümet Programı ve memleketin gerçekleri açısından eleştirisini yaptıklarını, Adalet Partisi'nin hükümet programında oldukça olumlu mesajlar verdiğini ancak programda yazanlarla hükümetin icraatlarının uyumlu olmadığını hükümetin partizanca hareket ettiğini ve vatansever memurları görevden aldığını söylemiştir.³⁴⁹

1966 yılı Bütçe kanun tasarısı ile Adalet Bakanlığı bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, mali açıdan, Yüksek Hâkimler Kurulu'nun Adliye Bakanlığına bağlı olması Adliyenin istiklaliyle kabili telif midir, değilse, bu hususta tedbiriniz nedir? Şeklinde soru yöneltmiş, Adalet Bakanı bu sorusunun mali bakımdan şeklinde cevaplandırmıştır.³⁵⁰

Anayasanın 92. maddesinin 10. fıkrası hakkında Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi ve Anayasa Komisyonu raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Anayasa Komisyonu üyelerinin düzenlemiş oldukları raporda bir hususun Anayasanın maksadına ve metnine pek uymadığı kanısının kendisinde uyandığını, kendisine gönderilen bir metni Cumhuriyet Senatosu'nun Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağladığını yazdığını bu bağlamda ilgili kanun taslağının bu çerçevede hazırlanmasının daha doğru olacağını belirtmiştir.³⁵¹

İktidarın Ticaret Odaları seçimlerinde yaptığı baskıya ve bir Amerikalı çavuşun sarkıntılık yapması olayının mecrasından saptırılarak yurttaşları baskı altında tutmaya

³⁴⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 17. 1. 1966, 430.

³⁴⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.2, Toplantı.1, 16. 2. 1966, 176.

³⁵⁰ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.3, Toplantı.1, 18. 2. 1966, 444.

³⁵¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.7, Toplantı.1, 13. 6. 1966, 21-22.

sebeup olmaması gerektiğine dair yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, ülkede partiler arası dostluk havasının sulh ve sükûnun zaruri bulunduğunu, bununla birlikte zaman zaman kanun ve Anayasa hükümlerini hükümet üyelerinin hiçe sayarak birtakım tasarruflar tesis etmek ve vatandaşları oldu bittiler ile karşı karşıya bırakmak temayüllerinin görüldüğünü, örnek vermek gerekirse, Anayasanın 122. Maddesine göre, özerk bir teşekkül olan Ceyhan Ticaret Borsası İdare Heyetini, Anayasa hükmüne rağmen feshedilerek yerine AP'li üyelerden yeni idare komitenin oluşturulduğunu bu gibi uygulamalardan bir an önce vaz geçilmesinin gerektiğini ifade etmiştir.³⁵²

Başkanlık Divanının, Genel Kurul toplantılarını saat 14.30 da başlatarak isim okutulmak sureti ile yoklamanın gerçekleştirilmesine ve bulunmayan üyelere yönelik alınması gerekli önlemlere yönelik kararı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Anayasanın tayin etmiş olduğu, kabul ettiği söz hakkını mebuslardan kısıtlamaz, esirgemez, mebusları yalnızca birer tasdik edici, ret ya da kabul edici insanlar, parmak kaldırıcı insanlar olmaktan çıkarılırsa Meclisi, öncelikle vekillerin bakış açısından sevimli hale getirilirse işlerin tanziminin çok daha kolaylaşacağını, bu durumun da ancak iç tüzüğün vekillere tanıdığı hakları tanımaları ile olacağını belirtmiştir.³⁵³

Son zamanlarda yapılan zamlar ve bunların yaratacağı sonuçlara dair demeci ve Sanayi Bakanı Mehmet Turgut'un cevabı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, son dönemlerde hak üzerinde büyük yük oluşturan zamlar üzerinde durmuş, halkın temel tüketim malzemeleri ne yapılan zamların halkı zor duruma düşürdüğünü, zamlar konusunda bakanların yalanlamalarda bulunmasına rağmen zamların arka arkasına geldiğini bu bağlamda halkın geçim sıkıntısının hafifletilmesi için gerekenlerin yapılmasını hükümetten talep etmiştir.³⁵⁴

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1967 yılı Bütçe kanunu tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Beden Terbiyesi gibi yurttaşların ve

³⁵² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.9, Toplantı.2, 30. 11. 1966, 249-250.

³⁵³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.9, Toplantı.2, 16. 12. 1966, 619-620.

³⁵⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1967, 474-475.

gençliğin moral eğitimi ile alakalı bir konunun, milletvekillerinin yeterli ölçüde konuşmadan bütçesinin geçirilmeye çalışılmasının doğru olmadığını, öbür yandan zaman zaman da bu kürsüden bir çok vekilin ve kendisinin şikayet ettiği gibi altı milletvekili konuşturulmadan yeterlik önergesinin Başkanlık tarafından oya konulmasının İçtüzüğü'nün açık hükümlerine ve Anayasanın milletvekillerine tanıdığı söz hak ve hürriyetine aykırı olduğunu ifade etmiştir.³⁵⁵

Adana çiftçisinin yağmur, dolu ve sel afetleri nedeniyle uğradığı zararlara, pamuk tohumuna ve pamuk böcekleri ile mücadele hususunda gereken yardımların yapılmasına dair yaptığı konuşmasında Kemal Sarııbrahimoğlu, Çukurova'da pamuk ekiminde geç kalındığını yağan yağmurlardan dolayı daha önce pamuk ekilen tarlalardan istenilen neticenin alınamadığını, yeniden ekim yapacak olan çiftçilerin ise pamuk tohumuna ulaşma noktasında zorluk yaşadıklarını, ayrıca pamuk ziraatı konusunda diğer bir sorunun da zararlılarla mücadele için kullanılan ilaçlara ulaşımında yaşanan sıkıntıların olduğunu, bütün bu sıkıntıların pamuk çiftçisini zor durumda bıraktığını bu bağlamda en önemli ihraç ve sanayi maddesinin bu biçimde büyük kayıplara uğramasının milli ekonomi açısından zararlı olduğunu ifade etmiştir.³⁵⁶

Tarım Bakanlığı Teşkilâtında çalışan veteriner hekimlere ödenek verilmesiyle ilgili kanun tasarısıyla Cumhuriyet Senatosu Balıkesir Üyesi Hasan Âli Türker'in teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarııbrahimoğlu, Türkiye'nin bir tarım ülkesi olduğunu, bu bağlamda hayvancılığın gelişmesinin son derece önemli olduğunu ancak genel olarak veterinerlerin ihmal edildiğini ve veterinerlik mesleğine ilginin de büyük ölçüde bu nedenle azalmış olduğunu bu bağlamda, veterinerlerin maddi durumlarını düzenleyecek tekliflerin yerinde olacağını belirtmiştir.³⁵⁷

Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Cumhuriyet Senatosu Burdur Üyesi Faruk Kınaytürk ve 9 arkadaşı ile 5434 sayılı Kanunun 41. maddesinin 3. fıkrasının kaldırılmasıyla ilgili kanun teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarııbrahimoğlu, aynı maddede ehliyetsiz ve ehliyetli memurlar bakımından,

³⁵⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.13, Toplantı.2, 17. 2. 1967, 304.

³⁵⁶ TBMMTD, Dönem.2, Cilt.17, Toplantı.2, 17. 5. 1967, 200.

³⁵⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.17, Toplantı.2, 29. 5. 1967, 429.

ehliyetlilerin aleyhine bir durumun, çelişmezliğinin mevcut olduğu şüphe götürmemekte olduğunu, bu şekilde bir çelişmezlik bulunuyorsa bunun tashih edilmesinin mümkün olduğunu, bu tashihi mutlaka Emekli Sandığı'nın aleyhine bir hüküm şevki suretiyle temin etmenin de şart olmadığını dile getirmiştir.³⁵⁸

Sivas Milletvekili Gültekin Sakarya'nın, 24.12.1967 gün ve 521 sayılı Danıştay Kanununun 166. maddesinin 2. fıkrasının, değiştirilmesine dair kanun teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Anayasanın 140. Maddesine göre, hâkimlerin aylık, ödenek, meslekte ilerlemeleri ve bütün özlük işlerinin bir adalet ve adalet içinde gerçekleştirilmesinin öngörüldüğünü Üçüncü Koalisyon zamanında Meclisin kabul ettiği 521 sayılı Danıştay Kanununda da başyardımcılar, yardımcılar ve kanun sözcüleri hâkim niteliğinde kabul edildiğini, hâkimlere tanınmış olan bütün hakların kendilerine tanındığını ve bu suretle de Anayasamın lâfzına ve ruhuna uygun bir şekilde hayırlı bir tasarrufun tesis edildiğini ifade etmiştir.³⁵⁹

Ceyhan'da yapılması gereken ticaret borsası seçimlerinin partizan baskılar nedeniyle uzun bir zamandan bu yana gerçekleştirilmediğine, bu nedenle işlerin geciktiğine, bu konuda tedbirler alınması gerektiğine dair yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Kasım ayı içinde 13070 sayılı Tüzüğün yine açık hükmü ve 5590 sayılı Odalar ve Borsalar hakkındaki Kanunun açık hükümleri gereğince yapılması gerekli olan borsa seçiminin 21. 11. 1966 tarihinde meşru idare heyeti yapmayı kararlaştırmış, tedbirlerini almış, seçmen kütükleri askıdan inmiş, seçim yapılmak üzereyken Ticaret Bakanının bir emri ile bu Borsa İdare Kurulu hiçbir sebep gösterilmeden feshedilmesinin partizanca bir hareket ve hukuka aykırı olduğunu dile getirmiştir.³⁶⁰

Parti grupları temsilcileri ile bazı milletvekillerinin, Meclisin çalışma saat ve düzeni hakkında önergeleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Anayasanın 85. maddesinin açık bir biçimde TBMM ve meclisler çalışmalarını kendi

³⁵⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.18, Toplantı.2, 9. 6. 1967, 335.

³⁵⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.18, Toplantı.2, 12. 6. 1967, 441-442.

³⁶⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.18, Toplantı.2, 15. 6. 1967, 585.

yapmış oldukları içtüzüklerinin hükümleri çerçevesinde yürüttüklerini yazdığını, bu bağlamda Anayasanın ihlalinin mümkün olmayacağını, Meclis çalışmalarının içtüzüklerle tanzim edilmesinin kati olduğunu bu nedenle de verilmiş olan önerenin Anayasaya aykırılık teşkil edeceğini belirtmiştir.³⁶¹

Hükümet Başkanı, Bakanlar ve ileri gelen bazı Devlet memurlarının, son seçimlerde verdikleri beyanat ve yaptıkları fiiller ile Anayasa ve seçim suçu işledikleri iddiası ile, Anayasanın 89. maddesi gereğince Hükümet hakkında bir gensoru açılmasına dair önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, yakın geçmişte seçimlerin yapıldığını, bu seçimlerin öncesinde, seçim içi ve seçim sonrası farklı olayların meydana geldiğini, baskılar, partizanlıklar, dini siyasete alet etmede olmak üzere bir çok olumsuzluğa şahit olduğunu bu bağlamda yaşananlardan dolayı hükümetin burada hesap vermek zorunda olduğunu vurgulamıştır.³⁶²

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa ek ve geçici maddeler eklenmesine ve bu kanunun bazı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, 5434 sayılı Kanunun bundan 90 sene evvel çıktığını, ya iştirakçi olunmasını, ya da devletten maaş alınmasını öngördüğünü, 30 sene evvel konmuş bir fıkraya dayanarak bir güvenlik sistemini daha da genişletip, daha da perçinleyecek tekliflerin karşısına çıkılmasının doğru olmayacağını, ilerleyen dönemde fabrikada çalışan işçilerin, diğer meslek mensuplarının hepsinin de bu sosyal güvenlik sisteminden yararlanmayı talep edeceklerini meclisin onlara hakkını teslim edeceğini belirtmiştir.³⁶³

1969 yılı Bütçesinin finansmanı için Vergi kanunlarında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, Gümrük Damga Resmi ile sağlanacak olan gelirlerin memurların, köylünün, işçinin, sırtından çıkacağını, çünkü köylülerin zirai âletler, yedek parçalar, zirai gübre, zirai ilâçlar benzeri farklı gereksinimlerinin dışardan temin edildiğini, bu durumun da ürün fiyatlarına yansındığını çiftçinin çoğunun borç batağı içinde bulunduğunu, işçilerin ise

³⁶¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.22, Toplantı.3, 15. 12. 1967, 532.

³⁶² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.28, Toplantı.3, 1. 7. 1968, 509-510.

³⁶³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.32, Toplantı.4, 7. 2. 1969, 402-403.

zaten asgari geçim haddinin atında aldıkları gelirler ile geçinmek zorunda olduklarını ve vasıtalı vergiler sebebiyle yaşamlarını güçlükle idame ettirdiklerini bu bağlamda dar gelirliilerin geçim şartlarını kolaylaştıracak vergi düzenlemelerin yapılmasının zorunlu olduğunu ifade etmiştir.³⁶⁴

Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Ekicileri Genel Birliğine dair İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve 18 arkadaşının, kanun teklifi Tütün, Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Ekicileri Genel Birliği kanun tasarısı ile münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, ilgili teklifte birinci maddenin son derece önem olduğunu bu biçimiyle kanunlaşması durumunda uygulamada son derece büyük güçlükler yaşatabileceğini, Bu maddenin, hatta bu kanunun gereksiz olduğunu ve 2834 sayılı Kanunun bu konuları düzenleme noktasında yeterli olduğunu bu bağlamda ilgili maddenin, mevcut kanunların hükümlerine ve burada Meclisçe kabul edilmiş olan Kooperatifler Kanunu'nun hükümlerine ve gereksinimleri karşılayacak şekilde yeniden hazırlanmasında yarar bulunduğunu söylemiştir.³⁶⁵

7334 sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanununun birinci ve yirmi birinci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna dört ek madde eklenmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu, ülkenin bir ilim kurumunun gereksinimlerini cevaplandıracak esasların belirlenmesiyle ilgili olan bu kanuna karşı gelmeyi düşünmediklerini bununla birlikte, tepeden inme bir şekilde partiler arası protokolde mevcut bulunmayan bu kadar önemli bir maddenin gündeme getirilerek, hiç kimsenin incelemesine olanak tanımadan ge iştirilmiş olmasını doğru bulmadığını, yüksek öğretimle ilgili kanunlarda herkesin fikrinin alınması gerektiğinin doğru olacağını dile getirmiştir.³⁶⁶

Adana  niversitesi ismi çerçevesinde Adana ilinde tam teşekküllü bir  niversite kurulmasıyla ilgili kanun teklifinin, İçtüzüğün 36. maddesi gereğince gündeme alınmasına dair önergesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Kemal Sarıbrahimoğlu,

³⁶⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.32, Toplantı.4, 11. 2. 1969, 518.

³⁶⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.35, Toplantı.4, 3. 4. 1969, 436.

³⁶⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.35, Toplantı.4, 7. 4. 1969, 441.

1965 seçimlerinden hemen sonra bu teklifi yaptıklarını, muhalif, muvafık bütün üyelerin tamamının ittifakı ile Millî Eğitim Komisyonunda teklifin kabul edildiğini, ve Bütçe ve Plân Komisyonuna sevk edildiğini burada da bir rapor yazılmasına rağmen hükümetin Adana Üniversitesi adı ile Çukurova’da bir üniversite kurulmasına taraftar olmadığı için teklifin gündeme aldırmadığını ifade etmiştir.³⁶⁷

3.9. Mahmut Bozdoğan

3.9.1. Hayatı

1925 yılında Kadirli’de dünyaya gelen Mahmut Bozdoğan’ın babasının adı Mehmet annesinin adı Elife’dir. Haruniye Köy Enstitüsü’nden sonra Yüksek Köy Enstitüsü’ne devam eden Mahmut Bozdoğan, bu okulu 2. Sınıfta terk etmiştir. Meslek hayatına köy öğretmeni olarak başlamış ilerleyen süreçte Kadirli İlköğretim Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Şube Müdür Muavinliği, Osmaniye İlköğretim Müfettişi, Adana Millî Eğitim Müdür Yardımcılığı görevlerini üstlenmiştir. 1965 genel seçimlerinde CHP’den Adana Milletvekili olarak meclise girmiştir. Mahmut Bozdoğan 1999 yılında vefat etmiştir.³⁶⁸

3.9.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Mahmut Bozdoğan’ın, Milli bankalarımızın sermaye miktarına ve hangilerine Devlet iştiraki bulunduğuna dair soru sormuştur (7/21).

Mahmut Bozdoğan’ın, Adana ili köylerinden kaçına 1965 yılında içme suyu getirildiğine ve 1966 yılında kaç köyün içme suyu işinin programa alındığına dair Köy İşleri Bakanından sözlü soru sormuştur (6/316).

Mahmut Bozdoğan’ın, Adana’nın Pozantı ilçesine bağlı Gökbez köyüne iskân edilenlere dair soru sormuştur (7/589).

Mahmut Bozdoğan’ın, Orman İşletme Müdürlüğü emrinde çalışan personelin adedine ve ikramiye verilip verilmediğine dair soru sormuştur (7/625).

³⁶⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.36, Toplantı.4, 12. 5. 1969, 325.

³⁶⁸ TBMM Arşivi, Mahmut Bozdoğan Tercüme-i Hali, Sicil No: 451; TBMM Arşivi, Mahmut Bozdoğan Seçim Mazbatası, 19.10.1965; TBMM Albümü, 837.

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Bahçe ilçesinde bir askerlik; şubesi binası inşasına dair Millî Savunma Bakanından yazılı soru sormuştur (7/863).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Bahçe ilçesinde bir sağlık binası inşa edilmesine dair soru sormuştur (7/862).

Mahmut Bozdoğan'ın, Pamuk haşerelerine karşı kullanılan ilâçların meydana getirdiği zarara ve Sümerbank'ın, pamuk mubayaasına dair Tarım Bakanından yazılı soru sormuştur (7/818).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Ceyhan, Yumurtalık ve Saimbeyli ilçelerine bağlı bazı köylerin yol, su ve elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanması ile sel baskınlarından kurtarılmasına dair Köy İşleri Bakanından yazılı soru sormuştur (7/894).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Misis bucağına bir ortaokul yapılmasına dair soru sormuş ve Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in yazılı cevap vermiştir (7/922).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Bahçe ilçesine tütün uzmanı verilmesine ve tütün alım yeri yapılmasına dair soru sormuştur (7/861).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Bahçe ilçesinde bir askerlik şubesi binası inşasına dair soru sormuştur (7/863).

Mahmut Bozdoğan'ın, Kadirli-Osmaniye arasındaki yolun asfaltlanmasına dair soru sormuştur (7/1014).

Mahmut Bozdoğan'ın, Millî Savunma hizmetini öğretmen olarak yapanlara da eğitim ödeneği verilmesine dair soru sormuştur (7/1015).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın bazı ilçelerinde selden zarar görenlere yardım yapılmasına dair Tarım Bakanına yazılı soru sormuştur (7/1013).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana ili Hacılar bucağına bağlı Çerçioğlu köyünün bazı obalarına içme suyu temin edilmesine dair soru sormuştur (7/910).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Pozantı ilçesinde hastane veya bir sağlık merkezi açılmasına dair soru sormuştur (7/1030).

Mahmut Bozdoğan'ın, Adana'nın Ceyhan, Karataş ve Kadirli ilçesine bağlı bazı köylerin içme suyu ve yol ihtiyacının karşılanması ile sel baskınlarından korunmasına dair Köy İşleri Bakanına yazılı soru sormuştur (7/1107).

3.9.3. Kanun Teklifleri

Mahmut Bozdoğan'ın, 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.9.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Gece öğretiminde bulunan Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğretim üyeleriyle öğretim yardımcılara ve diğer personeline ek ücret verilmesiyle ilgili kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, hükümetin getirdiği bu tasarının gençlerin sorunlarını çözme noktasında önemli bir gelişme olduğunu, ülkenin yıllardır baş etmekle uğraştığı sorunlardan birisinin de eğitim meselesi olduğunu, milletvekillerinin bu sorunun çözümü konusunda gayret gösterdiğini bundan dolayı bu sorunun çözümünün kısa zaman içerisinde gerçekleşeceğini ümit ettiğini belirtmiştir.³⁶⁹

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile Diyanet İşleri Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, ülkede dinî eğitim gerçekleştiren yeterli okulun bulunduğunu, bununla birlikte, Güney illerinde bazı Türk çocuklarının Suriye'ye, Suudi Arabistan'a dini eğitim vermek amacıyla kaçırıldıklarına yönelik söylentilerin olduğunu, hükümetin böyle haberlerle ilgili bilgisinin olup olmadığını sorgulamıştır.³⁷⁰

³⁶⁹ TBMMTD, Dönem. 1, Cilt.1, Toplantı.4, 20. 12. 1965, 600-601.

³⁷⁰ TBMMTD, Dönem. 1, Cilt.3, Toplantı.4, 17. 2. 1966, 323-324.

Bütçe müzakereleri tahdidi ile ilgili önerge münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, Dışışleri gibi önemli bir konunun Mecliste enine uzununa tartışılmasının herkes tarafından arzu edildiğini bu konuyla ilgili bütün vekillere söz hakkının tanınmasının önemli olduğunu, bütçenin başka bölümlerinin de bulunduğunu, Konuşmayı talep eden çalışmalarını Meclise açıklamak isteyen vekillerin bütçenin, diğer bölümlerinde konuşabilmelerinin gerektiğini ifade etmiştir.³⁷¹

1966 yılı Bütçe kanunu tasarısı ile Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, “*Askerî fabrikalarımız değişen dünya şartlarına paralel olarak imalâta bulunuyorlar mı? Halen bu fabrikalarda ne gibi silâhlar yapılmaktadır? İkinci sorum; tersanelerimizde çıkarma gemilerinden başka çeşit gemiler de yapabiliyor muyuz? Meselâ bunlar muhrip midir, kruvazör müdür.*” Şeklinde soruları yöneltmiştir.³⁷²

Gecekondu kanun tasarısı ve ilgili kanun teklifi ile Geçici Komisyon raporu münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, kanunun yürürlüğe girdiği andan başlayarak halkın Bakanlığı tazyik altında tutacağın bu bağlamda Bakanlığın kanunun manası, şümulü içerisine giren işleri bir planlayacağını, bu plânı gerçekleştirebilmek amacıyla tatbiki yönetmeliğin hazırlanacağını, bununla birlikte kanunun uygulanmasında nasıl kriterlerin olacağıyla ilgili çalışmanın olmadığını dile getirmiştir.³⁷³

Yollukların yetmemesi yüzünden ilköğretim müfettişlerinin görevlerini gerektiği şekilde yerine getiremediklerine dair demecinde Mahmut Bozdoğan, öğretmenler ile birlikte özverili bir biçimde çalışmakta olan ilköğretim müfettişlerinin teftiş, rehberlik, denetleme benzeri görevlerini hakkıyla gerçekleştiremediklerinin anlaşıldığını bunun sebeplerinin başında maddi imkansızlıkların bulunduğunu, ilköğretim müfettişlerinin yollukları için Millî Eğitim Bakanlığının 1966 yılında 1500 liralık bir meblâğı ilgili mal müdürlüklerine veya gönderildiğini, bu gönderilen paraların ilköğretim

³⁷¹ TBMMTD, Dönem. 1, Cilt.3, Toplantı.1, 19. 2. 1966, 559.

³⁷² TBMMTD, Dönem. 1, Cilt.4, Toplantı.1, 24. 2. 1966, 491.

³⁷³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.7, Toplantı.1, 4. 7. 1966, 421.

müfettişlerine yetmesinin mümkün olmayacağını, bu bağlamda hükümetin gerekli düzenlemeleri yapmasının zaruri olduğunu söylemiştir.³⁷⁴

Ankara Üniversitesi Kuruluş kadroları hakkındaki Çanakkale Milletvekili Ahmet Nihat Akay'ın, 5239 sayılı Kanuna ek kanun teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, yıllardan beri Ankara Üniversitesi'ne bağlı Eğitim Fakültesi'nin açılmasının son derece önemli olacağını, ışığı altında bu fakültenin, eğitim sorunlarını inceleyerek milletimize mal edebilmesi için her türlü gayreti göstereceğini dile getirmiştir.³⁷⁵

Çukurova ve memleketin bir takım bölgelerinde görülmekte olan kızamık hastalığı nedeniyle tedbirlerin alınması ve halkın hastalıklara karşı uyandırılmağı hususunda demecinde Mahmut Bozdoğan, kızamık hastalığı salgınının Çukurova'nın Karaisalı ve Feke köylerinde ortaya çıktığını gazetelerden okuduğunu, gazete havadislerini doğrulayan haberlerin Adana vilâyeti ile yapılan temasla doğrulandığını, Adana ili Sağlık Müdürlüğü'nün bu konuda gerekli hazırlığı yapmışsa da hükümetin bu hususta biraz daha uyanık olması gerektiğini ifade etmiştir.³⁷⁶

Okullarda ve devlet dairelerinde çalıştırılan hademelerin geçim sıkıntısı yaşadıklarına, Devlet Memurları Kanunu'nun uygulanmasında bunların güç durumlarında giderilmesi için tedbir alınmasıyla ilgili Mahmut Bozdoğan, daireler arasında mekik dokuyan sabahın erken vakitlerinden akşamın geç vaktine kadar çalışan, bu fedakâr insanların dertlerine henüz çare üretilemediğini, yamalı kıyafetler ile hizmet görmeye çalışan bu insanların Türkiye'de memur statüsünde olduklarını ancak elde ettikleri maaşın geçim şartlarının altında olduğunu bundan dolayı bu soruna yönelik bir adım atılması gerektiğini söylemiştir.³⁷⁷

Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi kâr hisseleri hakkındaki kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, 1967 yılında bu kurumun kâra geçeceğini söylendiğini ancak kendisinin şimdiye kadar bu kurumun

³⁷⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.8, Toplantı.1, 15. 7. 1966, 3.

³⁷⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.8, Toplantı.1, 22. 7. 1966, 413.

³⁷⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.9, Toplantı.2, 5. 12. 1966, 350.

³⁷⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.15, Toplantı.2, 31. 3. 1967, 399.

rasyonel bir tarzda faaliyet göstermediğini ifade ettiğini, kurumun 1967 yılında kara geçmesinin de mümkün olmadığını çünkü bununla ilgili bir göstergenin bulunmadığını halka dayanmakta olan ve öğretmen, memur, subayın hissedar olduğu bu kurumun hisse senetlerinin üç yıllık daha kâr garantisi ile korunmasının yararlı olacağını söylemiştir.³⁷⁸

Hafta tatili hakkındaki 394 sayılı Kanunun 4. maddesinin (D) fıkrasında bazı ilâveler yapılmasına dair kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, bir ülkeye turistler gelirken, o ülkenin özellikleriyle ilgili olarak bilgi sahibi olduklarını Türkiye’de turistler gelecek diye beraber dükkânlarını ve diğer kurumlarını işletenlerin inisiyatifine bırakmak gibi yanlış bir yol takip edildiğini, turistlerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için işletmelerin açık tutulmasının bu bağlamda tatil günlerinin belirlenmesinin önemli olduğunu dile getirmiştir.³⁷⁹

Adana’nın Haruniye bucağına bağlı köylerde yaşanan depremde zarara uğrayan yurttaşlara gerekli yardımların yapılması ve tedbirlerin alınmasıyla ilgili demecinde Mahmut Bozdoğan, 8.4.1967 tarihinde meydana gelen deprem sebebiyle, Adana’nın Haruniye Bucığına bağlı köylerde çok sayıda evin yıkıldığını ve yurttaşların çoğunun açıkta kaldığını, deprem sebebiyle zor duruma düşen yurttaşlara bir an önce yardım edilmesi gerektiğini belirtmiştir.³⁸⁰

Adana’nın Kadirli ilçesine bağlı bazı köylerde vuku bulan dolu afetine ve bu afetten zarar görenlere yardım yapılmasına dair demecinde Mahmut Bozdoğan, Adana iline bağlı Kadirli kazasının Naşidiye, Yusuf izzettin, Alibeyli, Kızılömerli, Hardallık, Reşadiye, Azaplı, Kiremitli ve Yeniköy’ün büyük bir dolu âfetine maruz kaldığını, Bu köylerden Reşadiye, Kızılömerli, Alibeyli, Yeniköy, gibi bazılarının da buğday tarlalarının büyük zarara uğradığını, hükümetin, bu köylere acil bir şekilde yardımda bulunmasının zaruri olduğunu ifade etmiştir.³⁸¹

³⁷⁸ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.16, Toplantı.2, 10. 4. 1967, 12.

³⁷⁹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.16, Toplantı.2, 21. 4. 1967, 340.

³⁸⁰ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.16, Toplantı.2, 24. 4. 1967, 433.

³⁸¹ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.20, Toplantı.2, 7. 7. 1967, 499.

1967 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, devletlerin hayatında Başbakanların sürekli seyahat ettiklerini Başbakan ve Cumhurbaşkanı'nın yaptıkları gezilerde kendilerine harcırah verildiğini, bunun açıktan verildiğini, sonradan, bir aktarma ile bir buçuk milyon lira daha verilebileceğine yönelik teklif verildiğini bunun bütçeye yük oluşturabileceğini söylemiştir.³⁸²

Ankara Üniversitesi kuruluş kadrolarıyla ilgili 5239 sayılı Kanuna ek Adana Ziraat Fakültesi kuruluş kadroları kanunu tasarısı münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, Adana'da Ziraat Fakültesi'nin açılmasıyla sadece Adana'nın verimli ovaları üzerinde Türkiye'yi besleyecek kadar zenginliğe sahip olan kaynaklarını faaliyete geçirmekle kalmayacak, Akdeniz bölgesinin diğer yerlerinin de, Güney Doğu Anadolu bölgesindeki ziraat ile uğraşan yurttaşların da bu konuda aydınlanmaları ve memleket ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlayacağını dile getirmiştir.³⁸³

İstiklâl Madalyası verilmiş bulunanlardan muhtaç durumda olanlara vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasıyla ilgili kanun tasarısı ve teklifleri münasebeti ile yaptığı konuşmasında Mahmut Bozdoğan, Devlet vasıtalarından istiklâl madalyası almış olan yurttaşların yararlanabileceğinin belirtildiğini ancak bazı insanların bunu suiistimal edebileceğini askerlik ile yayınlanacak olan kanunun numarasını da ihtiva eden bir hüviyet verilirse bu şekilde olan yurttaşların, hüviyetlerini ibraz eden vatandaşlar en ufak bir müdahaleye maruz kalmadan seyahatlerini yapmalarının gerektiğini söylemiştir.³⁸⁴

Çukurova pamuk üreticilerinin güç duruma düştüklerine ve gereken tedbirlerin alınmasına dair Mahmut Bozdoğan, Çukurova'da Sümerbank'ın depolarını Çuko Birlik'e kiralaması pamuk almaması sebebiyle halk pamuğunu değer fiyatı ile ve istediği anda satamadığını, yağışların da toplama zamanı bir hayli yağması çiftçiye büyük ölçüde zarar verdiğini, Adana'nın pamuk yetiştiren bütün kazalarında,

³⁸² TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.22, Toplantı.3, 18. 12. 1967, 587.

³⁸³ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.23, Toplantı.3, 22. 1. 1968, 544.

³⁸⁴ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.24, Toplantı.3, 5. 2. 1968, 228.

Adana'nın merkezinde 170 kuruştan, 160 kuruştan pamukların satılmak durumunda olduğunu bu durumun çiftçiye zarar verdiğini dile getirmiştir.³⁸⁵

Çukurova'da sel felâketinden dolayı ekilemeyen buğday tohumlarına ve Hükümetin, çiftçinin maruz kaldığı zor durumdan kurtulması için, tedbir alınmasına dair demecinde Mahmut Bozdoğan, aralıksız yaşanan yağmurlardan dolayı Çukurova'nın sellere teslim olduğunu çok sayıda insanın evlerini terk etmek durumunda kaldığını ve bu insanların acil insani yardımlara muhtaç durumda olduklarından hükümetin bir an önce bölgeye yardım göndermesini belirtmiştir.³⁸⁶

Çukurova'da üretilen buğday mahsulünün fiyatlarına dair demecinde Mahmut Bozdoğan, Çukurova'da hasatların başladığını, bölgenin ova kısımlarında makineli tarım yapıldığından dolayı ovada hasadın başlangıcından 20 gün sonra hasat işinin tamamlanacağını, Bu şekilde köylünün elde ettiği tahılın ihtiyaç fazlasını piyasaya arz edeceğini bundan dolayı eğer buğday fiyatlarının hasat ayından 15 - 20 gün önce duyurulmaz ise köylülerin ürünlerini ucuz fiyatlarla elinden çıkaracağını ve paraya olan gereksiniminden ötürü tefecinin ağına düşebileceğini dile getirmiştir.³⁸⁷

3.10. Sabahattin Baybura

3.10.1. Hayatı

1911 yılında Üsküdar'da dünyaya gelen Sabahattin Baybura'nın babasının adı Ahmet Cevdet, annesinin adı Emine Raika'dır. Yüksek öğrenimini İstanbul Hukuk Fakültesi'nden aldıktan sonra bir süre hakimlik görevini yaptıktan sonra avukatlık yapmıştır. 1961 seçimlerinde AP'den Tokat milletvekili olarak meclise giren Sabahattin Baybura, 1965 seçimlerinde AP'den Adana milletvekili olarak meclise girmiştir. 21 Haziran 1967 tarihinde Adana milletvekili olarak görev yaparken vefat etmiştir.³⁸⁸

³⁸⁵ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.28, Toplantı.3, 2. 10. 1968, 768.

³⁸⁶ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.31, Toplantı.4, 27. 1. 1969, 513.

³⁸⁷ TBMMTD, Dönem. 2, Cilt.35, Toplantı.4, 15. 4. 1969, 637.

³⁸⁸ TBMM Albümü, 838; TBMM Arşivi, Sabahattin Baybura Tercüme-i Hali, Sicil No: 455.; TBMM Arşivi, Sabahattin Baybura Seçim Mazbatası, 19.10.1965.

3.10.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Sabahattin Baybura'nın 13. Dönemde Mecliste yazılı ve sözlü önergeleri bulunmamaktadır.

3.2.10.3. Kanun Teklifleri

Sabahattin Baybura'nın 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.2.10.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Sabahattin Baybura'nın 13. Dönemde Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları bulunmamaktadır.

3.11. Tahir Yücekök

3.11.1. Hayatı

1921 yılında dünyaya gelen Tahir Yücekök'ün babasının adı Mustafa Şükrü, annesinin adı Nazife'dir. Bursa Orman Okulu'nda eğitimini tamamladıktan sonra Ormancılık mesleğiyle uğraşmış Orman Mühendis Yardımcısı – Çeşitli İl ve İlçelerde Orman Bölge Şefi olarak görev üstlenmiştir. Çiftçilikle de uğraşan Tahir Yücekök, siyasete atılmış AP'den Adana İl Genel Meclis ve İl Daimi Encümen Üyesi benzeri görevleri üstlenmiştir. Ceyhan Kızılay Şubesi Başkanlığını da yapan Tahir Yücekök, 1965 seçimlerinde AP'den Adana milletvekili olarak meclise girmiştir.³⁸⁹

3.11.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Tahir Yücekök'un 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.11.3. Kanun Teklifleri

Tahir Yücekök'un 13. Dönemde Mecliste kanun teklifleri bulunmamaktadır.

3.11.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Tahir Yücekök'un 13. Dönemde Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları bulunmamaktadır.

³⁸⁹ TBMM Albümü, 838.; TBMM Arşivi, Tahir Yücekök Tercüme-i Hali, Sicil No: 455. ; TBMM Arşivi, Tahir Yücekök Seçim Mazbatası, 19.10.1965.

3.12. Turhan Dilligil

3.12.1. Hayatı

1920 yılında Kafkas bölgesinde dünyaya gelen Turhan Dilligil, Samsun'da ortaokulu okuduktan sonra babasının demiryolu memurluğu görevi nedeniyle Afyon, Eskişehir ve Ankara'da lise eğitimini sürdürmüştür. Lise yıllarında Türkkuşu'nun Etimesgut ve İnönü kamplarında kalarak planör, paraşüt ve motorlu uçak eğitimi almış, 1943/45 döneminde askerliğini, Hava Kuvvetlerinde tamamlamıştır. Meslek yaşamını gazeteci ve radyocu olarak sürdüren Turhan Dilligil, Demokrat Parti'ye yakınlığıyla bilinen Zafer gazetesinde çalışmış, 1960 darbesinden sonra tutuklanarak yargılanmıştır. 1965 seçimlerinde AP'den Adana milletvekili olarak meclise giren Turan Dilligil'in yayınlanmış çok sayıda kitabı bulunmaktadır. Turhan Dilligil 1997 yılında vefat etmiştir.³⁹⁰

3.12.2. Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

Turhan Dilligil'in 13. Dönemde Mecliste sözlü ve yazılı önergesi bulunmamaktadır.

3.12.3. Kanun Teklifleri

265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (2/351).

Adana Milletvekili Turhan Dilligil'in yasama dokunulmazlığı hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (3/684)

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında kanun teklifinde bulunmuştur (3/611).

3.12.4. Millet Meclisi Genel Kurul Konuşmaları

Bitlis Milletvekili Zarife Koçak ve 29 arkadaşının, Siyasi Partiler Kanununun 74. maddesinin değiştirilmesiyle ilgili kanun teklifi münasebeti ile yaptığı konuşmasında

³⁹⁰ TBMM Albümü, 837.; TBMM Arşivi, Turhan Dilligil Tercüme-i Hali, Sicil No: 452.; TBMM Arşivi, Turhan Dilligil Seçim Mazbatası, 19.10.1965.

SONUÇ

Antik bir Kilikya kenti olan Seyhan Nehri üzerinde, 30 mil Akdeniz'den gelen ve birçok uygarlığı barındıran Adana şehri, tarihsel süreçte her zaman bir cazibe merkezi olmuştur. Osmanlı Devleti döneminde 19. yüzyılda, Çukurova olarak tabir edilmekte olan bölgede bulunan şehir Adana Vilayeti şekline isimlendirilmesi ile geniş bir idari sahayı içeren yerleşim yeri haline gelmiştir. Bu dönemde merkez Adana, İçel, Mersin, Kozan ve Cebel-i Bereket Sancaklarından oluşmaktaydı. Cumhuriyet döneminde şehir, 1933'e kadar Adana, 1933 yılından 1956 yılına kadar Seyhan olarak adlandırılmıştır. X. Dönem Adana milletvekillerinin 2 Şubat 1956 Tarih ve 6644 Numaralı vermiş oldukları önerge neticesine yayınlanan "Seyhan Vilâyeti Adının (Adana) Olarak Değiştirilmesi Hakkında Kanun" ile Seyhan vilayetinin adının Adana olarak değiştirilmesi kabul edilmiştir.

Türkiye 1960 darbesinden sonraki süreçte tamamen siyasallaşmış ve ideolojiler ön plana çıkmaya başlamıştır. Aşırı milliyetçi ve Sosyalist partiler bu dönemde kurulmuştur. İslamcı hareketler de güçlenmeye başlamıştır. 1961 yılında Demokratik Parti'nin mirasçıları olarak Yeni Türkiye Partisi ve Adalet Partisi (AP) isminde iki yeni siyasi parti kurulmuştur. 1960 Askeri darbesinin ortaya çıkartmış olduğu siyasi sonuçlar Türkiye'de yeni bir sosyal ekonomik alan oluşturmuştur. Türkiye'de siyasette yaşanan bu çeşitlenmenin yansımalarının hissedilebileceği şehirlerden birisi de Adanadır. Cumhuriyet döneminde tarım ve tarıma dayalı sanayinin gelişmesiyle sosyal ve ekonomik açıdan önemli bir gelişim süreci içine giren Adana, Türk siyasal yaşamında da meclise gönderdiği milletvekilleriyle önem taşımıştır. Dışardan aldığı göçlerle nüfusu hızla artan Adana'nın, buna bağlı olarak mecliste temsil gücü de artmıştır.

Milli mücadele döneminde BMM'nin açılışından itibaren mecliste temsil edilen Adana cumhuriyet döneminde değişen sayılarda milletvekilleri ile mecliste temsil edilmiş

olup, çalışma kapsamında incelediğimiz 13. ve 14. dönemler, 1960 darbesi sonrası süreçte Türk siyasetinde farklı eğilimlerin ortaya çıkmaya başladığı bir süreç olup bu dönemlerde yapılan genel seçimlerde Adana farklı siyasi partiler tarafından temsil edilmiştir.

XII. dönem için 15 Ekim 1961 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde 246.560 geçerli oyun kullanıldığı Adana ilinde AP, oyların 126.365'nin (%51.3), CHP, 108. 161'ini (%43.9), CKMP, 10.347'sini (%4.2), Bağısızlar, 1.687'sini (%0.7) almıştır. Bu sonuçlarla Adana ilini temsilen, AP listesinden Hasan Aksay, Yusuf Aktimur, Ali Bozdoğanoglu, Cavit Oral, Ahmet Savrun, İbrahim Tekin, Ahmet Topaloğlu, CHP listesinden Mehmet Geçioğlu, Kasım Gülek, Ahmet Karamüftüoğlu, Melih Kemal Küçüktepepınar, Kemal Sarıbrahimoğlu meclise girmiştir.

XII. Dönemde meclise giren Adana milletvekilleri arasında Bakanlık görevini icra eden milletvekilleri de bulunmaktadır. Bu dönemde Adalet Partisi'nden meclise giren Ahmet Topaloğlu 20 Kasım 1961 - 25 Haziran 1962 tarihleri arasında İsmet İnönü'nün başkanlığında Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında büyük koalisyon hükûmetinde İçişleri bakanlığı görevini yapmıştır. Aynı şekilde yine Adalet Partisi'nden meclise giren Cavit Oral 20 Kasım 1961 - 25 Haziran 1962 tarihleri arasında İsmet İnönü'nün başkanlığında Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında büyük koalisyon hükûmetinde Tarım Bakanlığı görevini yapmıştır.

CHP'den meclise giren Ahmet Karamüftüoğlu hukukçu kimliğiyle kanun görüşmelerinde gerekli uyarılarda bulunmuş iktidar partisi milletvekili olmasına rağmen meclis görüşmelerinde hükûmete yönelik eleştiriler yöneltmiştir. Bu dönemde Adalet Partisi'nden vekil olarak meclise giren Hasan Aksay İlahiyat Fakültesi mezunu olmasının da etkisiyle daha çok meclis görüşmelerinde manevi hususlar üzerinde durmuştur. Bu dönemde Adana milletvekili olarak meclise giren ve CHP teşkilatında üst düzey görevler yürütmüş olan Kasım Gülek daha çok dış politika üzerine meclis görüşmelerinde fikirlerini açıklamış ve Türk dış politikasına yön vermeye çalışmıştır.

XIII. dönem için 10 Ekim 1965 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde 248.008 geçerli oyun kullanıldığı Adana ilinde oyların AP, 133.799'unu (%53,9), CHP, 88.229'unu (%35,6), MP, 8.628'ini (%3,5), TİP, 7.926'sını, (%3,2), CKMP, 5.695'ini

(%2,3), YTP, 3.289'unu (%1,3) almıştır. Seçim sonuçlarına göre Adana ilinden AP listesinden Hasan Aksay, Sabahattin Baybura, Ali Bozdoğan, Turhan Dilligil, İbrahim Tekin, Ahmet Topaloğlu, Tahir Yücekök, CHP listesinden Mahmut Bozdoğan, Kasım Gülek, Bekir Tünay, TİP listesinden Ali Karcı meclise girmişlerdir. XII. Dönemde de meclise giren Adana milletvekilleri arasında Bakanlık görevini icra eden milletvekilleri vardır. Bu dönemde Adalet Partisi'nden meclise giren Ahmet Topaloğlu Milli Savunma Bakanlığı görevini yapmıştır. Ahmet Topaloğlu, bu yasama döneminde meclis görüşmelerinde Milli Savunma Bakanlığı ile ilgili konular üzerine fikirlerini açıklamıştır. Bu dönemin etkili simalarından birisi Ali Karcı'dır. Türkiye İşçi Partisi'nden XIII. Dönem Adana Milletvekili olarak meclise giren Ali Karcı, yapmış olduğu meclis konuşmaları ile etkili bir muhalefet gerçekleştirmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde XII. Ve XIII. Dönemlerde meclise giren Adana milletvekilleri meclis görüşmelerinde hem Adana ve çevresinin genel sorunlarını gündeme taşımışlar hem de ülkenin genel sorunları üzerinde fikirlerini açıklayarak temsil görevlerini etkili bir biçimde yerine getirmeye çalışmışlardır.

KAYNAKÇA

Resmi Arşivler ve Belgeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (TBMMTD), *Dönem.1*, Cilt. 2, Toplantı.1, 19.1. 1961, 44; Cilt. 12, Toplantı.2, 9.2. 1963, 48; Cilt. 12, Toplantı.2, 15.2. 1963, 672; Cilt. 14, Toplantı.2, 22.2. 1963, 104; Cilt. 20, Toplantı.2, 23.8. 1963, 343; Cilt. 32, Toplantı.3, 15.7. 1964, 199; Cilt. 2, Toplantı.2, 24.10. 1963, 494; Cilt.11, Toplantı.2, 7.2. 1963, 646; Cilt.12, Toplantı.2, 10.2. 1963, 166-168; Cilt.13, Toplantı.2, 16.2. 1963, 46; Cilt.13, Toplantı.2, 20.2. 1963, 607; Cilt.16, Toplantı.2, 29.4. 1963, 583; Cilt.16, Toplantı.2, 24. 6. 1963, 583; Cilt.23, Toplantı.2, 24. 6. 1963, 24; Cilt.28, Toplantı.3, 10. 3. 1964, 553; Cilt.29, Toplantı.3, 31. 3. 1964, 207; Cilt.29, Toplantı.3, 8. 4. 1964, 415; Cilt.39, Toplantı.4, 13. 5. 1965, 141; Cilt.1, Toplantı.1, 6. 12. 1961, 219; Dönem.1, Cilt.1, Toplantı.1, 8. 12. 1961, 258; Cilt.1, Toplantı.1, 18. 12. 1961, 332; Cilt.1, Toplantı.1, 22. 12. 1961, 372; Cilt.1, Toplantı.1, 5. 2. 1962, 512; Cilt.1, Toplantı.1, 8. 1. 1962, 597; Cilt.1, Toplantı.1, 15. 1. 1962, 717; Cilt.2, Toplantı.1, 19. 1. 1962, 72-73; Cilt.2, Toplantı.1, 24. 1. 1962, 140; Cilt.2, Toplantı.1, 29. 1. 1962, 75; Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1962, 316; Cilt.3, Toplantı.1, 21. 2. 1962, 130; Cilt.4, Toplantı.1, 4. 4. 1962, 245; Cilt.4, Toplantı.1, 4. 4. 1962, 260; Cilt.4, Toplantı.1, 16. 4. 1962, 508; Cilt.5, Toplantı.1, 2. 5. 1962, 114; Cilt.5, Toplantı.1, 4. 12. 1962, 114; Cilt.1, Toplantı.1, 6. 12. 1961, 221; Cilt.1, Toplantı.1, 13. 12. 1961, 279; Cilt.1, Toplantı.1, 17. 1. 1962, 16; Cilt.2, Toplantı.1, 31. 1. 1962, 195; Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1962, 319; Cilt.2, Toplantı.1, 24. 2. 1962, 421; Cilt.4, Toplantı.1, 6. 4. 1962, 294; Cilt.5, Toplantı.1, 2. 5. 1962, 94; Cilt.5, Toplantı.1, 24. 5. 1962, 409; Cilt.34, Toplantı.4, 15. 1. 1966, 3-6; Cilt.5, Toplantı.1, 4. 12. 1961, 189; Cilt.4, Toplantı.1, 10. 4. 1962, 362; Cilt.12, Toplantı.2, 14. 2. 1963, 476; Cilt.12, Toplantı.2, 15. 2. 1963, 661; Cilt.27, Toplantı.3, 21. 2. 1964, 384; Cilt.33, Toplantı.4, 17. 11. 1964, 311; Cilt.1, Toplantı.1, 27. 11. 1961, 116; Cilt.3, Toplantı.1, 25. 2. 1962, 492; Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1963, 168; Cilt.16, Toplantı.2, 10. 4. 1963, 207; Cilt.20, Toplantı.2, 4. 9. 1963, 582; Cilt.20, Toplantı.2, 21. 8. 1963, 241; Cilt.2, Toplantı.2, 31. 1. 1962, 185; Cilt.8, Toplantı.2, 22. 2. 1962, 24; Cilt.7, Toplantı.1, 1. 10. 1962, 193; Cilt.7, Toplantı.1, 5. 10. 1962, 325; Cilt.10, Toplantı.2, 24. 12. 1962, 415; Cilt.14, Toplantı.2, 23. 2. 1963, 287; Cilt.11, Toplantı.2, 21. 1. 1963, 196; Cilt.11, Toplantı.2, 1. 2. 1963, 390; Cilt.11, Toplantı.2, 6. 2. 1963, 503; Cilt.12, Toplantı.2, 13. 2. 1963, 436; Cilt.14, Toplantı.2, 22. 2. 1963, 102; Cilt.14, Toplantı.2, 18. 3. 1963, 324; Cilt.14, Toplantı.2, 20. 3. 1963,

360; Cilt. 23, Toplantı.3, 27. 11. 1963, 71; Cilt. 3, Toplantı.4, 24. 11. 1964, 537; Cilt. 2, Toplantı.1, 19. 1. 1962, 49; Cilt. 2, Toplantı.1, 12. 2. 1962, 342; Cilt. 2, Toplantı.1, 18. 2. 1962, 520; Cilt. 4, Toplantı.1, 10. 4. 1962, 369; Cilt. 15, Toplantı.2, 27. 3. 1963, 35; Cilt. 9, Toplantı.2, 19. 11. 1963, 395; Cilt. 11, Toplantı.2, 1. 2. 1963, 393; Cilt. 11, Toplantı.2, 7. 2. 1963, 637; Cilt. 12, Toplantı.2, 13. 2. 1963, 430; Cilt. 12, Toplantı.2, 15. 2. 1963, 611; Cilt. 14, Toplantı.2, 20. 3. 1963, 366; Cilt. 14, Toplantı.2, 22. 3. 1963, 447; Cilt. 17, Toplantı.2, 20. 5. 1963, 116; Cilt. 18, Toplantı.2, 17. 6. 1963, 243; Cilt. 19, Toplantı.2, 1. 7. 1963, 10; Cilt. 19, Toplantı.2, 11. 7. 1963, 427; Cilt. 20, Toplantı.2, 21. 8. 1963, 243; Cilt. 20, Toplantı.2, 23. 8. 1963, 338; Cilt. 28, Toplantı.3, 12. 12. 1963, 359; Cilt. 27, Toplantı.3, 20. 2. 1964, 271; Cilt. 27, Toplantı.3, 21. 2. 1964, 340; Cilt. 29, Toplantı.3, 30. 3. 1964, 160-161; Cilt. 30, Toplantı.3, 8. 5. 1964, 348; Cilt. 30, Toplantı.3, 14. 5. 1964, 458; Cilt. 30, Toplantı.3, 15. 5. 1964, 501; Cilt. 31, Toplantı.3, 3. 7. 1964, 511; Cilt. 25, Toplantı.3, 13. 1. 1964, 20; Cilt. 33, Toplantı.4, 24. 11. 1964, 539; Cilt. 33, Toplantı.4, 1. 12. 1964, 631; Cilt. 34, Toplantı.4, 11. 12. 1964, 84; Cilt. 34, Toplantı.4, 22. 12. 1964, 257; Cilt. 34, Toplantı.4, 24. 12. 1964, 333; Cilt. 34, Toplantı.4, 30. 12. 1964, 475; Cilt. 36, Toplantı.3, 13. 2. 1965, 106; Cilt. 39, Toplantı.4, 17. 5. 1965, 395; Cilt. 40, Toplantı.4, 23. 5. 1965, 337; Cilt. 41, Toplantı.4, 28. 5. 1965, 314; Cilt. 41, Toplantı.4, 3. 6. 1965, 581; Cilt. 1, Toplantı.1, 4. 12. 1961, 188; Cilt. 1, Toplantı.1, 3. 12. 1961, 460; Cilt.2, Toplantı.1, 19. 2. 1962, 621; Cilt.3, Toplantı.1, 24. 2. 1962, 417; Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1963, 104; Cilt.14, Toplantı.2, 21. 2. 1963, 39; Cilt.14, Toplantı.1, 17. 6. 1963, 256; Cilt.19, Toplantı.2, 5. 7. 1963, 258; Cilt.21, Toplantı.2, 10. 9. 1963, 159; Cilt.21, Toplantı.2, 12. 9. 1963, 291; Cilt.27, Toplantı.2, 12. 9. 1964, 308; Cilt.27, Toplantı.2, 21. 2. 1964, 341; Cilt.28, Toplantı.3, 27. 2. 1964, 195; Cilt.28, Toplantı.3, 28. 2. 1964, 349; Cilt.29, Toplantı.3, 6. 4. 1964, 360; Cilt.29, Toplantı.3, 15. 4. 1964, 599; Cilt.25, Toplantı.3, 27. 1. 1964, 557; Cilt.33, Toplantı.4, 4. 12. 1964, 687; Cilt.39, Toplantı.4, 14. 5. 1965, 176; Cilt.39, Toplantı.4, 16. 5. 1965, 286; Cilt.40, Toplantı.4, 20. 5. 1965, 59; Cilt.40, Toplantı.4, 23. 5. 1965, 371; Cilt.41, Toplantı.4, 26. 5. 1965, 68; Cilt.42, Toplantı.4, 1. 7. 1965, 663; Cilt.6, Toplantı.1, 7. 7. 1962, 253; Cilt.10, Toplantı.2, 21. 12. 1962, 368; Cilt.11, Toplantı.2, 7. 2. 1963, 611; Cilt.29, Toplantı.3, 31. 3. 1964, 202; Cilt.29, Toplantı.3, 7. 4. 1964, 383; Cilt.30, Toplantı.3, 29. 4. 1964, 106; Cilt.1, Toplantı.4, 20. 12. 1965, 600-601; Cilt.3, Toplantı.4, 17. 2. 1966, 323-324; Cilt.3, Toplantı.1, 19. 2. 1966, 559; Cilt.4, Toplantı.1, 24. 2. 1966, 491.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi (TBMMTD), Dönem.2, Cilt.2, Toplantı.1, 14. 1. 1966, 390; Cilt.2, Toplantı.1, 2. 2. 1966, 530; Cilt.4, Toplantı.1, 24. 2. 1966, 490; Cilt.5, Toplantı.1, 18. 3. 1966, 387; Cilt.5, Toplantı.1, 13. 4. 1966, 809; Cilt.8, Toplantı.1, 21. 7. 1966, 280; Cilt.13, Toplantı.2, 18. 2. 1967, 406; Cilt.16, Toplantı.2, 20. 4. 1967, 323; Cilt.16, Toplantı.2, 21. 4. 1967, 331; Cilt.16, Toplantı.2, 26. 4. 1967, 420; Cilt.17, Toplantı.2, 24. 5. 1967, 326; Cilt.22, Toplantı.2, 18. 12. 1967, 611; Cilt.22, Toplantı.3, 20. 12. 1967, 668; Cilt.26, Toplantı.3, 24. 2. 1968, 380; Cilt.32, Toplantı.4, 10. 2. 1969, 450; Cilt.33, Toplantı.4, 17. 2. 1969, 418; Cilt.21, Toplantı.2, 25. 7. 1967, 636; Cilt.1, Toplantı.1, 17. 11. 1965, 335; Cilt.2, Toplantı.1, 28. 12. 1965, 117; Cilt.3, Toplantı.1, 18. 2. 1966, 453; Cilt.4, Toplantı.1, 21. 2. 1966, 114; Cilt.4, Toplantı.1, 22. 2. 1966, 209; Cilt.5, Toplantı.1, 23. 2. 1966, 9; Cilt.7, Toplantı.1, 15. 6. 1966, 88; Cilt.7, Toplantı.1, 14. 7. 1966, 758; Cilt.8, Toplantı.1, 27. 7. 1966, 734; Cilt.9, Toplantı.2, 2. 12. 1966, 313; Cilt.11, Toplantı.2, 6. 11. 1966, 127-129; Cilt.11, Toplantı.2, 20. 1. 1967, 315; Cilt.12, Toplantı.2, 1. 2. 1967, 122-123; Cilt.12, Toplantı.2, 2. 2. 1967, 172-173; Cilt.12, Toplantı.2, 4. 2. 1967, 285; Cilt.12, Toplantı.2, 8. 2. 1967, 408; Cilt.14, Toplantı.2, 21. 2. 1967, 84; Cilt.16, Toplantı.2, 20. 4. 1967, 322; Cilt.19, Toplantı.2, 21. 6. 1967, 126; Cilt.21, Toplantı.2, 24. 7. 1967, 573; Cilt.22, Toplantı.3, 15. 2. 1967, 555; Cilt.23, Toplantı.3, 8. 1. 1968, 192; Cilt.24, Toplantı.3, 2. 2. 1968, 162; Cilt.26, Toplantı.3, 22. 2. 1968, 60; Cilt.26, Toplantı.3, 23. 2. 1968, 188; Cilt.28, Toplantı.3, 4. 10. 1968, 846; Cilt.32, Toplantı.4, 10. 2. 1969, 470; Cilt.33, Toplantı.4, 17. 2. 1969, 461; Cilt.2, Toplantı.1, 10. 1. 1966, 300; Cilt.14, Toplantı.1, 24. 2. 1967, 484; Cilt.16, Toplantı.2, 8. 5. 1967, 603; Cilt.19, Toplantı.2, 19. 6. 1967, 24; Cilt.20, Toplantı.2, 1.7. 1968, 150; Cilt.33, Toplantı.4, 16. 2. 1969, 276; Cilt.34, Toplantı.4, 22. 2. 1969, 686; Cilt.36, Toplantı.4, 28. 5. 1969, 663; Cilt.3, Toplantı.1, 17. 2. 1966, 334; Cilt.27, Toplantı.3, 12. 4. 1968, 673; Cilt.2, Toplantı.1, 4. 2. 1966, 565; Cilt.4, Toplantı.1, 22. 2. 1966, 222; Cilt.5, Toplantı.1, 18. 3. 1966, 383; Cilt.8, Toplantı.1, 27. 7. 1966, 732; Cilt.9, Toplantı.2, 14. 12. 1966, 588; Cilt.12, Toplantı.2, 8. 2. 1967, 418; Cilt.22, Toplantı.3, 1. 12. 1967, 337; Cilt.22, Toplantı.3, 11. 12. 1967, 416; Cilt.26, Toplantı.3, 23. 2. 1968, 196; Cilt.1, Toplantı.1, 19. 11. 1965, 343-344; Cilt.1, Toplantı.1, 8. 12. 1965, 507; Cilt.1, Toplantı.1, 20. 12. 1965, 596; Cilt.2, Toplantı.1, 12. 1. 1966, 343; Cilt.2, Toplantı.1, 9. 2. 1966, 660; Cilt.7, Toplantı.1, 29. 6. 1966, 317; Cilt.10, Toplantı.2, 26. 12. 1966, 120; Cilt.15, Toplantı.2, 29. 3. 1967, 324-325; Cilt.16, Toplantı.2, 20. 4. 1967, 287-288; Cilt.20, Toplantı.2, 12.

7. 1967, 620; Cilt.23, Toplantı.3, 12. 1. 1967, 263; Cilt.24, Toplantı.3, 14. 2. 1968, 417-418; Cilt.25, Toplantı.3, 17. 2. 1968, 9-10; Cilt.26, Toplantı.3, 24. 2. 1968, 382; Cilt.27, Toplantı.3, 27. 3. 1968, 412; Cilt.28, Toplantı.3, 10. 6. 1968, 9; Cilt.29, Toplantı.4, 4. 12. 1968, 356-357; Cilt.29, Toplantı.4, 10. 12. 1968, 512-513; Cilt.30, Toplantı.4, 7. 1. 1969, 367-368; Cilt.31, Toplantı.4, 15. 1. 1969, 5-6; Cilt.1, Toplantı.1, 17. 2. 1965, 578; Cilt.2, Toplantı.1, 27. 2. 1965, 6; Cilt.2, Toplantı.1, 10. 1. 1966, 297; Cilt.2, Toplantı.1, 17. 1. 1966, 430; Cilt.2, Toplantı.1, 16. 2. 1966, 176; Cilt.3, Toplantı.1, 18. 2. 1966, 444; Cilt.7, Toplantı.1, 13. 6. 1966, 21-22; Cilt.9, Toplantı.2, 30. 11. 1966, 249-250; Cilt.9, Toplantı.2, 16. 12. 1966, 619-620; Cilt.12, Toplantı.2, 10. 2. 1967, 474-475; Cilt.13, Toplantı.2, 17. 2. 1967, 304; Cilt.17, Toplantı.2, 17. 5. 1967, 200; Cilt.17, Toplantı.2, 29. 5. 1967, 429; Cilt.18, Toplantı.2, 9. 6. 1967, 335; Cilt.18, Toplantı.2, 12. 6. 1967, 441-442; Cilt.18, Toplantı.2, 15. 6. 1967, 585; Cilt.22, Toplantı.3, 15. 12. 1967, 532; Cilt.28, Toplantı.3, 1. 7. 1968, 509-510; Cilt.32, Toplantı.4, 7. 2. 1969, 402-403; Cilt.32, Toplantı.4, 11. 2. 1969, 518; Cilt.35, Toplantı.4, 3. 4. 1969, 436; Cilt.35, Toplantı.4, 7. 4. 1969, 441; Cilt.36, Toplantı.4, 12. 5. 1969, 325; Cilt.7, Toplantı.1, 4. 7. 1966, 421; Cilt.8, Toplantı.1, 15. 7. 1966, 3; Cilt.8, Toplantı.1, 22. 7. 1966, 413; Cilt.9, Toplantı.2, 5. 12. 1966, 350; Cilt.15, Toplantı.2, 31. 3. 1967, 399; Cilt.16, Toplantı.2, 10. 4. 1967, 12; Cilt.16, Toplantı.2, 21. 4. 1967, 340; Cilt.16, Toplantı.2, 24. 4. 1967, 433; Cilt.20, Toplantı.2, 7. 7. 1967, 499; Cilt.22, Toplantı.3, 18. 12. 1967, 587; Cilt.23, Toplantı.3, 22. 1. 1968, 544; Cilt.24, Toplantı.3, 5. 2. 1968, 228; Cilt.28, Toplantı.3, 2. 10. 1968, 768; Cilt.31, Toplantı.4, 27. 1. 1969, 513; Cilt.35, Toplantı.4, 15. 4. 1969, 637.

TBMM Albümü, (Edt; Sema Yıldırım ve Behçet Kemal Zeynel), C. 2, Ankara, 2010.

TBMM Albümü, 1920-2010 4. Cilt 1960-1983, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2010.

TBMM Albümü, 2. Cilt 1950-1980, 2010.

TBMM Arşivi, Ahmet Tevfik Savrun Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Ahmet Tevfik Savrun Tercüme-i Hali, Sicil No: 2216

TBMM Arşivi, Ahmet Topaloğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Ahmet Topaloğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2152.

TBMM Arşivi, Ali Bozdoğanoglu Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Ali Bozdoğanoglu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2153.

TBMM Arşivi, Ali Karcı Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Ali Karcı Tercüme-i Hali, Sicil No: 453.

TBMM Arşivi, Bekir Tünay Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Bekir Tünay Tercüme-i Hali, Sicil No: 554.

TBMM Arşivi, Cavit Oral Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Cavit Oral Tercüme-i Hali, Sicil No: 2158.

TBMM Arşivi, Hacı Ahmet Karamüftüoğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961.

TBMM Arşivi, Hasan Aksay Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Hasan Aksay Tercüme-i Hali, Sicil No: 2151.

TBMM Arşivi, İbrahim Tekin Seçim Mazbatası, 19.10.1961; İbrahim Tekin Tercüme-i Hali, Sicil No: 2161.

TBMM Arşivi, Kasım Gülek Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Kasım Gülek Tercüme-i Hali, Sicil No: 2155.

TBMM Arşivi, Kemal Sarıbrahimoğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Kemal Sarıbrahimoğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2159.

TBMM Arşivi, Mahmut Bozdoğan Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Mahmut Bozdoğan Tercüme-i Hali, Sicil No: 451.

TBMM Arşivi, Mehmet Geçioğlu Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Mehmet Geçioğlu Tercüme-i Hali, Sicil No: 2154.

TBMM Arşivi, Melih Kemal Küçüktepepınar Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Melih Kemal Küçüktepepınar Tercüme-i Hali, Sicil No: 2157.

TBMM Arşivi, Sabahattin Baybura Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Sabahattin Baybura Tercüme-i Hali, Sicil No: 455.

TBMM Arşivi, Tahir Yücekök Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Tahir Yücekök Tercüme-i Hali, Sicil No: 455.

TBMM Arşivi, Turhan Dilligil Seçim Mazbatası, 19.10.1965; Turhan Dilligil Tercüme-i Hali, Sicil No: 452.

TBMM Arşivi, Yusuf Aktimur Seçim Mazbatası, 19.10.1961; Yusuf Aktimur Tercüme-i Hali, Sicil No: 2152.

Telif ve Tetkik Eserler

Abadan N (1996) *Anayasa ve Siyasi Bilimler Açısından 1965 Seçimlerinin Tahlili* (Sevinç Matbaası, Ankara).

Ahmad F (2002) *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)* (Hil Yayın., İstanbul).

- Ateş N. Y (1994) *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Terekiperver Cumhuriyet Fırkası* (Sarmal Yayınevi, İstanbul).
- Aydemir, Ş. S (1981) *Tek Adam II* (Remzi Kitabevi, İstanbul).
- Begüm B (2011) The Role of the Military in Turkish Politics: To Guard Whom and From What? *European Journal of Economic and Political Studies*. 4/1: 144-148.
- Çavdar T (2004) *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950* (İmge Kitapevi Ankara).
- Çelik K (1999) *Millî Mücadele'de Adana ve Havalisi (1918-1922)* (Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara).
- Çınar M (2011) *Türk Parlamento Tarihi TBMM- XIII. Dönem (1965-1969)*, Cilt.1 (TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara).
- Dursun D (2005) Türk Demokrasisinde Kurumsallaşma Sorunu ve Krizleri Çözme Yöntemi Olarak Askeri Darbe *Muhafazakâr Düşünce*, 3: 175-196.
- Erdoğan M (2003) *Türkiye'de Anayasalar ve Siyaset* (Liberte Yayınlar, Ankara).
- Eroğlu H (1977) *Türk Devrim Tarihi* (Ayyıldız Matbaası, Ankara).
- Gökbilgin M. T. (1959) *Milli Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresine C. I* (TTK Basımevi Ankara).
- Hakan Y. M (2009) *Secularism and Muslim Democracy in Turkey* (Cambridge University Press, Cambridge).
- Işık, İ (2004) *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi* (Ankara), 118-119
- Kalaycıoğlu E (2014) *Türkiye'de Politik Rejimin Evrimi ve Yasama Sistemi* Kalaycıoğlu E, Sarıbay A. Y. (edt.), *Türkiye'de Politik Değişim Ve Modernleşme* (Sentez Yayınları, Bursa).
- Karpat K (2017) *Türk Siyasi Tarihi (Siyasal Sistemin Evrimi)* (Timaş Yayınları, İstanbul).
- Meray S. L, Olcay O (1977) *Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküş Belgeleri Mondros Bırakılması Sevr Andlaşması İlgili Belgeler* (AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 409, Ankara).
- Özçelik P.K (2011) 12 Eylül'ü Anlamak. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66/1: 74-93.
- Özer S (2013) Kadınlara Seçme ve Seçilme Hakkı Verilmesinin Türk Kamuoyundaki Yankılar. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 21: 131-168.
- Öztürk K (2000) *Türk Parlamento Tarihi TBMM – X. Dönem (1954-1957) II. Cilt* (Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları No: 24, 2000, Ankara).

- Selek S (1970) *Millî Mücadele –Ulusal Kurtuluş Savaşı- I* (Anadolu Yayınevi, İstanbul).
- Sönmez N (2013) Seçim Sisteminin Demokratikleştirilmesinin Bir Aşaması: 1950 Milletvekili Seçim Kanunu. *EÜSBED* 6: 438-461.
- Şapolyo E. B (1969) *Mustafa Kemal ve Birinci Büyük Millet Meclisi Tarihçesi* (Ülkemiz Yayınları, Ankara).
- Tansel, S. (1991) *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, I* (MEB Yayınları, İstanbul).
- Toker, Nilgün ve Serdar Tekin, “Batıcı Siyasi Düşüncenin Karakteristikleri ve Evreleri: Kamusuz Cumhuriyet'ten Kamusuz Demokrasiye”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Modernleşme Batıcılık, Cilt.3, İstanbul 2007.
- Tunaya, T.Z., Türkiye’de Siyasal Gelişmeler (1876-1938), Bilgi Üniversitesi Yay, İstanbul, 2003.
- Tunçay, Mete, T.C.’nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931), Cem Yayınevi, İstanbul, 1992.
- Unat, K., “Tek Parti Döneminin Son Genel Seçimi: 1943 Seçimleri ve Cumhuriyet Halk Partisi’nin Seçim Propagandaları”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı 56, 2015.
- Yılmaz, Hilmi, “Gerçek Demokrat Devlet Adamı Kasım Gülek”,Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi Kültür Yayını, S. 2001/2, Şubat 2001.
- Zürcher, Erik Jan Modernleşen Türkiye’nin Tarihi, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996.